Úřední věstník C 152

Evropské unie

České vydání

Informace a oznámení

Ročník 65

6. dubna 2022

Obsah

I *Usnesení, doporučení a stanoviska*

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

565. plenární zasedání EHSV – INTERACTIO, 8. 12. 2021–9. 12. 2021

2022/C 152/01 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální transformace: příležitosti pro maloobchodní podniky a výhody pro evropské spotřebitele (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 1

2022/C 152/02 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Opatření nad rámec HDP v zájmu úspěšného oživení a udržitelné a odolné ekonomiky EU (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 7

2022/C 152/03 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha daní z příjmů právnických osob v rámci správy a řízení společností (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 13

2022/C 152/04 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dobrovolníci – občané budující budoucnost Evropy (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 19

2022/C 152/05 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Jak mladým lidem zaručit důstojnou práci a zajistit začlenění osob NEET prostřednictvím řádného vypracování národních plánů pro oživení“ (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 27

2022/C 152/06 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nestandardní zaměstnání a platformová družstva v rámci digitální transformace průmyslu (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 38

2022/C 152/07 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak může plán EU na podporu oživení přispět k sociálně přijatelné dekarbonizaci a digitalizaci odvětví náročných na zdroje a energii (stanovisko z vlastní iniciativy) . . . 44

CS

2022/C 152/08 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Předjímání strukturálních a odvětvových změn a nové pojetí průmyslové kultury – vytyčení nových mezí v oblasti oživení a odolnosti v různých částech Evropy (stanovisko z vlastní iniciativy) 50

2022/C 152/09 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Silné transatlantické partnerství založené na společných hodnotách demokracie a právního státu za účelem překonávání celosvětových výzev a zachování mezinárodního řádu“ (stanovisko z vlastní iniciativy) 56

2022/C 152/10 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Sladění strategií a provozních činností potravinářských podniků s cíli udržitelného rozvoje v zájmu udržitelného oživení v období po pandemii COVID-19“ (stanovisko z vlastní iniciativy) 63

III *Přípravné akty*

Evropský hospodářský a sociální výbor

565. plenární zasedání EHSV – INTERACTIO, 8. 12. 2021–9. 12. 2021

2022/C 152/11 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Pokyny Evropské komise k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím *[COM(2021) 262 final]* 72

2022/C 152/12 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2020 *[COM(2021) 373 final]* 77

2022/C 152/13 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2014/53/EU o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se dodávání rádiových zařízení na trh *[COM(2021) 547 final – 2021/0291 (COD)]* . 82

2022/C 152/14 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrh unařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2017/746, pokud jde o přechodná ustanovení pro některé diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro* a odklad použitelnosti požadavků v případě prostředků vyráběných a používaných v rámci zdravotnických zařízení *[COM(2021) 627 final – 2021/0323 (COD)]* 85

2022/C 152/15 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu *[COM(2021) 420 final – 2021/0239 (COD)]*, k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv (přepracované znění) *[COM(2021) 422 final – 2021/0241 (COD)]* a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849 *[COM(2021) 423 final – 2021/0250 (COD)]* 89

2022/C 152/16 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie financování přechodu k udržitelnému hospodářství *[COM(2021) 390 final]* 97

2022/C 152/17 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských zelených dluhopisech *[COM(2021) 391 final – 2021/0191 (COD)]* 105

2022/C 152/18 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 a směrnice 2014/59/EU, pokud jde o obezřetnostní přístup ke skupinám globálních systémově významných institucí se strategií řešení krize ve více subjektech a metodiku nepřímého upisování nástrojů způsobilých pro splnění minimálního požadavku na kapitál a způsobilé závazky *[COM(2021) 665 final – 2021/0343 (COD)]* 111

2022/C 152/19 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů První poučení z pandemie COVID-19 *[COM(2021) 380 final]* 116

2022/C 152/20 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roce mládeže 2022 *[COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)]* . 122

2022/C 152/21 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652 *[COM(2021) 557 final – 2021/0218 (COD)]* 127

2022/C 152/22 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepracované znění) *[COM(2021) 558 final – 2021/0203 (COD)]* 134

2022/C 152/23 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU *[COM(2021) 559 final – 2021/0223 (COD)]* a ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategický plán zavádění nastiňující soubor doplňkových opatření na podporu rychlého zavádění infrastruktury pro alternativní paliva *[COM(2021) 560 final]* 138

2022/C 152/24 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o využívání obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořní dopravě a o změně směrnice 2009/16/ES *[COM(2021) 562 final – 2021/0210 (COD)]* 145

2022/C 152/25 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření *[COM(2021) 552 final]* 152

2022/C 152/26 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Sociální fond pro klimatická opatření *[COM(2021) 568 final – 2021/0206 (COD)]* 158

2022/C 152/27 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o opatřeních vůči dopravcům, kteří usnadňují nebo vykonávají obchodování s lidmi nebo převaděčství migrantů v souvislosti s nedovoleným vstupem na území Evropské unie *[COM(2021) 753 – 2021/0387 (COD)]* 166

2022/C 152/28 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nová Lesní strategie EU do roku 2030 *[COM(2021) 572 final]* 169

2022/C 152/29 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757 *[COM(2021) 551 final – 2021/0211 (COD)]* a návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030 *[COM(2021) 571 final – 2021/0202 (COD)]* 175

2022/C 152/30 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích *[COM(2021) 564 final – 2021/0214 (COD)]* 181

2022/C 152/31 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2018/842 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody *[COM(2021) 555 final – 2021/0200 (COD)]* . . . 189

2022/C 152/32 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2018/841, pokud jde o oblast působnosti, zjednodušení pravidel souladu, stanovení cílů členských států pro rok 2030 a závazek ke společnému dosažení klimatické neutrality v odvětví využívání půdy, lesnictví a zemědělství do roku 2035, a nařízení (EU) 2018/1999, pokud jde o zlepšení monitorování, vykazování, sledování pokroku a přezkum *[COM(2021) 554 final]* 192

2022/C 152/33 Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění přílohy IV a V nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1021 o perzistentních organických znečišťujících látkách *[COM(2021) 656 final – 2021/0340 (COD)]* . . . 197

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

565. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV – INTERACTIO, 8. 12. 2021–9. 12. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální transformace: příležitosti pro maloobchodní podniky a výhody pro evropské spotřebitele

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/01)

Zpravodaj: **Felipe MEDINA MARTÍN**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	18. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	190/1/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá skutečnost, že v revizi průmyslové strategie pro Evropu, kterou nedávno předložila Evropská komise, je maloobchodní odvětví uznáno za strategický ekosystém evropského hospodářského oživení. EHSV se domnívá, že ekosystémový přístup poskytuje vhodný rámec, jenž zohledňuje jak složité vazby mezi odvětvími a podniky na jednotném trhu v daných hodnotových řetězcích, tak potřebu jejich podpory při úspěšném zavádění digitální transformace a přechodu k udržitelnosti a při přispívání ke strategii oživení. EHSV poukazuje na význam, rozmanitost a rozsah iniciativ, které maloobchodní podniky samy provádějí na podporu ekologické a digitální transformace prostřednictvím investic do nových technologií, a reagují tak na nové požadavky spotřebitelů a na jejich potřeby.

1.2 Evropský maloobchod jakožto největší soukromý zaměstnavatel v Evropě se nachází uprostřed digitální transformace, kterou pandemie COVID-19 výrazně urychlila. Digitální transformace zásadně mění maloobchodní modely, ale mění také interakci se zákazníky a nejúspěšnější podniky plynule integrují online a offline prostředí do více kanálů. EHSV konstatuje, že dvě třetiny maloobchodníků neprováděly před pandemií COVID-19 žádné online operace, a že pandemie ukázala, jak důležitá je strategie vícečetných kanálů pro přežití mnoha podniků, zejména – avšak nejen – malých a středních podniků (MSP).

1.3 EHSV zdůrazňuje, že jedním z hlavních problémů, s nimiž se maloobchod potýká, je absence rovných podmínek na internetu s obchodníky ze třetích zemí. To vytváří nekalou soutěž znevýhodňující obchodníky se sídlem v EU, kteří se řídí pravidly EU, jež vyžadují, aby byly výrobky prodávané spotřebitelům bezpečné a aby byla dodržována práva spotřebitelů.

1.4 EHSV souhlasí s tím, že je v Evropě zapotřebí solidní a ambiciózní digitální politika pro maloobchod, aby bylo možné využít příležitostí, které nabízejí digitální inovace pro posílení konkurenceschopnosti Evropy. Zohlednění ekologické transformace je pro maloobchod zároveň příležitostí, jak pomoci spotřebitelům přijímat udržitelnější rozhodnutí týkající se jejich spotřeby. EHSV zdůrazňuje, že skutečný jednotný trh a účinná a efektivní přeshraniční legislativa umožní maloobchodu a velkoobchodu reagovat na požadavky spotřebitelů a soutěžit v globálně konkurenceschopném, digitálnějším prostředí.

1.5 EHSV podporuje společné prohlášení evropského obchodního paktu, které vydali sociální partneři v maloobchodu a velkoobchodu s cílem pomoci tomuto odvětví zlepšit jeho dlouhodobou odolnost zavedením cílených podpůrných opatření a urychlením digitální a ekologické transformace, a uznává úlohu maloobchodních prodejen při udržování života v městských centrech a venkovských komunitách. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby zvážila způsoby, jak vytvořit integrovanou strategii pro oživení a průmysl, která bude vycházet z plánů na podporu oživení, bude zohledňovat vzájemně se posilující úlohu služeb a výroby při podpoře růstu a účinného fungování hospodářství EU a bude podporovat digitalizaci maloobchodu, se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky.

1.6 EHSV naléhavě vyzývá orgány EU a členské státy, aby přepracovaly opatření na podporu zaměstnanosti a dovedností a investovaly do souborů dovedností budoucích pracovníků v maloobchodu prostřednictvím lepšího odborného vzdělávání a přípravy, individuálních vzdělávacích účtů zaměřených na nová pracovní místa a podpory odvětví sociální ekonomiky, a aby podporovaly podniky tak, aby si mohly udržet velkou část své pracovní síly díky tomu, že ji proškolí v používání digitálních technologií. Ostatním může rekvalifikace umožnit přístup k pracovním příležitostem v jiných odvětvích. EHSV souhlasí s tím, že umělá inteligence (UI) a robotika rozšíří a zesílí vliv digitalizace hospodářství na trhy práce a že tyto obory mohou přispět k hospodářskému a sociálnímu pokroku.

2. **Úvod**

2.1 Odvětví maloobchodu, které zahrnuje maloobchodní prodejny (B2C) a velkoobchodní společnosti (B2B), je největším soukromým zaměstnavatelem v Evropě. Zajišťuje sedminu pracovních míst a spadá pod něj čtvrtina evropských společností. Maloobchodníci a velkoobchodníci jsou spojovacím článkem mezi výrobci a 450 miliony spotřebitelů v Evropské unii.

2.2 Maloobchod je odvětvím, které se řídí poptávkou spotřebitelů. Jde o pestré odvětví online a kamenných obchodů, které prodávají potravinářské i nepotravinářské výrobky spotřebitelům a které se rychle začleňují do vícekanálového obchodního modelu pro spotřebitele. 99 % podniků v tomto odvětví jsou MSP, které se snaží najít své místo na jednotném trhu, přežít na vysoce konkurenčním trhu, nabízet flexibilitu pro inovace a experimenty a dělat to, co umí nejlépe: sloužit svým zákazníkům.

2.3 Evropský maloobchod se nachází uprostřed digitální transformace. Tu výrazně urychlila pandemie COVID-19. Mnoho spotřebitelů muselo začít nakupovat nepotravinářské výrobky online, protože prodejny byly zavřené. Obchody s potravinami zůstaly často otevřené, ale podléhaly přísným omezením, což vedlo k vysokým nákladům z důvodu nutnosti zajistit bezpečnost spotřebitelů a zaměstnanců. Mnozí maloobchodníci, kteří dříve internetový obchod neměli, museli začít nabízet své produkty online, aby tak mohli v době omezení volného pohybu osob znovu oslovit zákazníky. Pro MSP byly často jedinou možností, jak rychle vstoupit do virtuálního prostředí online tržiště, a očekává se, že tento trend v blízké budoucnosti ještě posílí.

2.4 Ekologická transformace je pro maloobchod zároveň příležitostí, neboť mu umožňuje přehodnotit obchodní modely, nabízet alternativní produkty a podporovat a motivovat lidi k udržitelnějšímu životnímu stylu. Reaguje na společenské změny a zároveň k nim přispívá. Vedle rostoucí poptávky spotřebitelů a regulačních orgánů po udržitelnějších alternativách je ekologická transformace příležitostí k přehodnocení způsobu, jímž společnost vytváří, vyrábí, prodává, používá a vyřazuje produkty.

3. **Digitální transformace**

3.1 Digitální transformace zásadně mění maloobchodní modely: mění interakci se zákazníky, marketing, samotný dodavatelský řetězec, informace proudící v dodavatelském řetězci a řadu dalších věci. Maloobchod je tradičně distributorem produktů, ale stále více se stává směsí podpůrných služeb souvisejících s prodejem, předním tvůrcem a zpracovatelem údajů a významným uživatelem UI. To má zásadní význam pro to, aby bylo možné reagovat na poptávku spotřebitelů a poskytovat relevantnější personalizované nabídky.

3.2 Ačkoli mnozí stále mluví o online a offline prodejních kanálech, nejúspěšnější podniky plynule integrují online a offline prostředí do více kanálů, takže mohou spotřebitelům nabídnout jednotný nákupní proces. To přispívá k posílení hospodářské soutěže mezi různými obchodními modely a vytváří větší výběr a transparentnost pro spotřebitele, pracovní místa a růst.

3.3 Jednou z hlavních výzev, jimž maloobchod čelí, je absence rovných podmínek online s obchodníky ze třetích zemí. Některými z těchto problémů se již zabývají různé iniciativy Komise. Sdělovací prostředky pravidelně informují o tom, že výrobky pocházející ze zemí mimo EU a prodávané online obchodníky ze třetích zemí nejsou v souladu s pravidly EU, nebo jsou dokonce nebezpečné. To vytváří nekalou soutěž znevýhodňující obchodníky se sídlem v EU, kteří se řídí pravidly EU, jež vyžadují, aby byly výrobky prodávané spotřebitelům bezpečné a aby byla dodržována práva spotřebitelů. Tento problém ještě zhoršuje nedostatečný dozor nad trhem a nedostatečné celní kontroly, k nimž přistupují vysoké náklady pro obchodníky, kteří dodržují právní předpisy. Pro spotřebitele je obtížné odolat pokušení nižších cen. Studie z roku 2020 ukazuje, že téměř 70 % spotřebitelů v EU, kteří nakupují přeshraničně, nakoupilo výrobky prodávané v Číně, přičemž v roce 2014 to bylo přibližně 15 % ([1]).

3.4 Maloobchodníci i velkoobchodníci inovují, přizpůsobují se a experimentují s cílem prozkoumat nové produkty, služby a obchodní modely, a udržet tak krok s poptávkou zákazníků. Více než dvě třetiny maloobchodníků neprováděly před pandemií COVID-19 žádné online operace. Pandemie ukázala, jak důležité jsou pro přežití mnoha podniků, zejména – avšak nejen – maloobchodníků a velkoobchodníků z řad MSP, vícečetné kanály.

3.5 Digitální inovace zvyšují konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Polovina evropských zákazníků již nakupuje online, přičemž utratí 424 miliard EUR ročně ([2]), ale podíl nákupů online se značně liší podle druhu výrobku: jen 15 % zákazníků v současnosti nakupuje přes hranice a jen 7 % MSP prodává mimo svou vlastní zemi. V Evropě je pro toto odvětví zapotřebí pevná a ambiciózní digitální politika, aby bylo možné tyto příležitostí využít a zajistit, že do tohoto procesu budou zapojeny všechny společnosti, že se zlepší pracovní podmínky jejich zaměstnanců a že spotřebitelé budou vnímat jasný přínos procesu maloobchodní digitalizace v celé Evropě, přičemž zůstane zachována vysoká úroveň ochrany spotřebitele ve všech prodejních kanálech.

4. **Ekologická transformace**

4.1 Koronavirová krize odhalila zvýšenou poptávku spotřebitelů po udržitelných produktech a způsobech podnikání. Maloobchodníci a velkoobchodníci působili jako zásadní spojení s konečnými spotřebiteli, když hráli klíčovou úlohu při předvídání a podpoře poptávky po více udržitelných, recyklovatelných a/nebo opakovaně použitelných výrobcích a baleních. Maloobchodníci a velkoobchodníci již řadu let podporují udržitelnou spotřebu a snižování emisí CO_2 ve svém provozu a ve svých dodavatelských řetězcích. V odvětví s vysokými fixními náklady a nízkými maržemi se však při stimulaci této transformace potýkají s problémy.

4.2 Maloobchod významně přispívá ke sběru a recyklaci odpadu. Systémy rozšířené odpovědnosti výrobců jsou založeny na objemu daného toku odpadu, který společnosti uvádí na trh, na kterém jsou přítomny. Tato odpovědnost však není úplně jasná, pokud výrobky na trh EU uvádějí obchodníci, kteří nejsou v EU fyzicky usazeni, nebo pokud tak činí spotřebitelé přímým dovozem. Odpad z výrobků vstupující do toku odpadu je v těchto případech recyklován nebo odstraňován na náklady evropských maloobchodníků. Týká se to i odpadu vytvářeného provozovateli ze třetích zemí, kteří neplatí nic. Je třeba posílit spolupráci mezi systémy nakládání s OEEZ (odpadní elektrická a elektronická zařízení) a online prodejci usazenými mimo EU, jakož i kroky k informování těchto společností o jejich povinnostech v rámci systémů rozšířené odpovědnosti výrobců. Zásadní význam pro zvýšení transparentnosti účinků nakupování online má rovněž informovanost spotřebitelů o recyklačních procesech a nákladech.

5. **Dovednosti**

5.1 EHSV podporuje společné prohlášení ze dne 8. dubna ([3]) na podporu evropského obchodního paktu, které vydali sociální partneři v maloobchodu a velkoobchodu – UNI-Europa a EuroCommerce. To zdůraznilo bezprecedentní dopad krize COVID-19 na životaschopnost maloobchodníků a velkoobchodníků a odolnost jejich pracovní síly. Tradice sociálního partnerství a rozšíření individuálně uzpůsobených pracovních režimů v tomto odvětví, často prostřednictvím kolektivních smluv, umožnily společnostem účinně se vypořádat s náhlou a radikální nutností přizpůsobit se „novému normálnímu stavu“. Sociální partneři navrhli orgánům EU a vládním orgánům vytvoření „evropského obchodního paktu“, který by měl tomuto odvětví pomoci zlepšit jeho dlouhodobou odolnost prostřednictvím cílených podpůrných opatření a urychlením digitální a ekologické transformace.

([1]) E-commerce in Europe 2020 (Elektronický obchod v Evropě 2020).
([2]) https://www.eurocommerce.eu/about-us/the-narratives.aspx.
([3]) 2020.04.08 – EuroCommerce_UniEuropa_statement.pdf.

5.2 Podle nedávné zprávy, kterou vypracoval McKinsey Global Institute ([4]), ohrožuje onemocnění COVID-19 ve spojení s automatizací více než 5 milionů pracovních míst v maloobchodě a velkoobchodě. To by mohlo postihnout mnoho zaměstnaných žen a mladých lidí. Vedle stabilizace hospodářství musí EU a členské státy investovat také do souborů dovedností těchto pracovníků, např. prostřednictvím lepšího odborného vzdělávání a přípravy, individuálních vzdělávacích účtů a rekvalifikace. Cílené prohlubování dovedností by tomuto odvětví umožnilo udržet si větší část své pracovní síly díky tomu, že ji proškolí v používání digitálních technologií, zatímco ostatním může rekvalifikace umožnit přístup k pracovním příležitostem v jiných odvětvích.

5.3 Opatření EU na podporu zaměstnanosti a dovedností je proto nezbytné přepracovat tak, aby umožňovala snadný a rychlý přístup k financování restrukturalizace tohoto odvětví a aby se vypořádala s měnícími se potřebami v oblasti dovedností, které jsou způsobeny zrychlením změn na trhu v důsledku onemocnění COVID-19. Plány na podporu oživení musí být využity ke zvýšení dovedností pracovníků v maloobchodu i velkoobchodu stejným způsobem jako v případě pracovníků ve veřejném sektoru.

6. **Průmyslová strategie – maloobchodní ekosystém**

6.1 Aktualizovaná průmyslová strategie, kterou nedávno předložila Evropská komise ([5]), představuje nové zaměření na základní ekosystémy, včetně maloobchodu a zemědělsko-potravinářského odvětví. Maloobchodníci a velkoobchodníci hrají zásadní úlohu v evropském hospodářství a ve fungování mnoha dalších ekosystémů, např. v logistice. Digitální a ekologická transformace musí přispět k podpoře oživení po skončení pandemie COVID-19 a maloobchodníci a velkoobchodníci musí být uznáni za důležitou součást mnoha ekosystémů, například elektronického obchodu a logistiky. Logistika je nepostradatelnou průmyslovou složkou elektronického obchodu a zajišťuje symbiózu, neboť ani jeden z obou subsystémů nemůže provádět svou činnost bez přispění toho druhého. Proto je v obecném zájmu, aby odvětví logistiky rostlo v souladu s požadavky pracovníků, spotřebitelů a životního prostředí.

6.2 Evropská komise uznala, že maloobchodní a velkoobchodní ekosystém je jedním z nejhůře postižených odvětví a zaujímá druhé místo, pokud jde o potřeby investiční podpory. Maloobchodníci a velkoobchodníci pracují s vysokým obratem, vysokými fixními náklady a nízkými maržemi (1–3 %), což znamená, že jsou obzvláště zranitelní vůči nedostatku likvidity. V květnu 2020 dosáhly odhadované ztráty související s první vlnou pandemie v nepotravinářském maloobchodu 16–20 % ročního obratu (250–320 mld. EUR). Velký počet podniků v maloobchodním a velkoobchodním ekosystému byl dramaticky přímo či nepřímo postižen vládními omezeními, např. v důsledku toho, že jejich zákazníci nemohli vycházet ven nebo podléhali jiným omezením mobility. Subjekty fungující online dokázaly některé ztráty zmírnit, avšak jen ve velmi omezené míře. Online prodej výrazně vzrostl a očekává se, že bude růst i nadále s tím, jak spotřebitelé získávají zkušenosti s nakupováním online.

6.3 Ekosystémový přístup poskytuje vhodný rámec, jenž zohledňuje jak složité vazby mezi odvětvími a podniky na jednotném trhu v daných hodnotových řetězcích, tak potřebu jejich podpory při úspěšném zavádění digitální transformace a přechodu k udržitelnosti a při přispívání ke strategii oživení. Soukromá spotřeba tvoří více než 50 % HDP EU a právě maloobchodníci a velkoobchodníci tak zajišťují výrobcům přístup na spotřebitelské a profesionální trhy. Zákazníci pak mohou kupovat to, co potřebují, což vytváří nepřetržitý a životně důležitý dodavatelský řetězec.

7. **Úloha maloobchodu při udržování života v městských centrech a venkovských komunitách**

7.1 Maloobchodníci si již mnoho let budují důvěru u evropských spotřebitelů a poskytují jim vysoce kvalitní výrobky za konkurenceschopné ceny. Přitom se neustále snaží vytvářet a poskytovat nové úrovně účinnosti, které spotřebitelům pomáhají zvyšovat jejich kupní sílu. Maloobchodníci přinášejí produkty šetrné k životnímu prostředí, které přispívají k udržitelné spotřebě, je však zapotřebí učinit ještě více.

7.2 Maloobchodní prodejny mají zásadní význam také pro udržování života v městských centrech a venkovských komunitách. To rovněž ukazuje, jak důležité jsou a budou tradiční kamenné obchody pro společnost. Maloobchodníci mohou sloužit jako pošta, banka a lékárna a pomáhat místním komunitám zachovat jejich dynamiku. Prázdné maloobchodní prostory v obchodních ulicích nevyhnutelně odsuzují města k pomalému úpadku vedoucímu k vandalismu a trestné činnosti, a vesnický obchod může znamenat hranici mezi živou venkovskou komunitou a komunitou, která ztrácí své obyvatelstvo.

7.3 Aby si evropští maloobchodníci udrželi konkurenceschopnost, musí být schopni zvýšit a urychlit své investice do automatizace, spotřebitelského rozhraní a UI. Podpora těchto investic a rozšiřování online prodeje, zejména pak pomoc maloobchodníkům z řad MSP a provozům v malých městských centrech se zahajováním online prodeje, by měla transformační účinek jak na místní komunity, tak na přežití a odolnost mnoha maloobchodních podniků, které čelí silné – a stále globálnější – konkurenci.

([4]) The future of work in Europe (Budoucnost práce v Evropě), mckinsey.com.
([5]) COM(2020) 102 final; Aktualizace nové průmyslové strategie 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy.

8. **Rovné podmínky pro maloobchod v Evropě**

8.1 EU s 450 miliony spotřebitelů má obrovský potenciál jakožto digitální vnitřní trh. Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě byla navržena tak, aby stimulovala přeshraniční elektronický obchod mezi zeměmi EU. Přeshraniční elektronický obchod v rámci EU však nerostl tak rychle jako elektronický obchod se třetími zeměmi. Evropský trh digitálních služeb zjevně zaostává za USA a Čínou, zejména pokud jde o přítomnost na světovém trhu, což se projevuje prudkým nárůstem online prodeje z některých třetích zemí, zejména z Číny, evropským spotřebitelům. V průběhu let jsme mohli vidět, že tam vzniká stále více inovativních digitálních formátů a technologií. EU a její členské státy musí zvýšit své úsilí o vytvoření vhodného rámce, v němž budou moci podniky soutěžit, inovovat, sloužit svým zákazníkům a zajišťovat ochranu spotřebitelů. Nejlepším způsobem, jak toho dosáhnout, je zajistit, aby byly investice a podnikání v EU atraktivnější než jinde ve světě.

8.2 Online prodej je nejrychleji rostoucí částí maloobchodního trhu a i když je ve srovnání s offline prodejem stále ještě relativně omezený, v řadě nepotravinářských odvětví začíná získávat značný význam. Maloobchodníci již nejsou pro zákazníky jedinou vstupní branou, neboť elektronický obchod začínají k prodeji a k dalším způsobům interakce přímo se spotřebiteli využívat také výrobci. Úspory z rozsahu a rozsáhlá mechanizace procesů spolu se síťovými účinky a schopností nabízet téměř neomezený sortiment výrobků přinesly prospěch velkým online hráčům a platformám, jejichž rostoucí podíl na trhu začíná napodobovat tradiční úlohu zprostředkovatelů, kterou plní místní obchody.

8.3 Veškeré zboží prodávané v EU musí splňovat pravidla EU a všichni obchodníci prodávající spotřebitelům v EU musí zajistit dodržování této zásady. Přímé dovozy přinesly nové výzvy v oblasti dodržování právních předpisů EU, neboť znamenají zdravotní a bezpečnostní rizika pro evropské spotřebitele a obchodníky z EU vystavují nekalé hospodářské soutěži. Byl vyslán jasný signál, že nehledě na to, kde se společnost nachází, zboží prodávané v EU musí – bez ohledu na svou hodnotu – splňovat pravidla. Zásadní význam bude mít mimo jiné navrhovaný akt o digitálních službách, přezkum směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, řádné provádění a prosazování nařízení o dozoru nad trhem a další právní předpisy EU.

8.4 Je zásadní, aby jednotný trh a toto odvětví řádně fungovaly, neboť to maloobchodu a velkoobchodu umožní reagovat na požadavky spotřebitelů a soutěžit v globálně konkurenceschopném a digitálnějším prostředí. EHSV se domnívá, že opatření na úrovni EU jsou nanejvýš důležitá, aby se zabránilo další fragmentaci vnitřního trhu, zavádění nových, často protekcionistických vnitrostátních pravidel pro výrobky a služby a rozdílnému provádění a výkladu právních předpisů EU.

9. **UI v maloobchodu a velkoobchodu**

9.1 Maloobchodníci a velkoobchodníci používají automatizaci již mnoho let v oblastech, jako je řízení dopravy, objednávek a zásob nebo v interakci se spotřebiteli. Díky UI se značné zvýšila sofistikovanost automatizace, což umožňuje zlepšit přehled a účinnost. UI ovlivňuje maloobchod a velkoobchod v mnoha ohledech. Patří sem např. zlepšení interakce se zákazníky, urychlení doručování balíků, předvídání chování zákazníků, optimalizace zásob, odhalování podvodů a zvyšování udržitelnosti odvětví.

9.2 V maloobchodu každoročně dochází k prudkému nárůstu využívání UI. V roce 2016 využívala technologie UI pouze 4 % maloobchodníků, v roce 2017 tento podíl vzrostl na 17 % a v roce 2018 na 28 %. Není překvapivé, že míra využití byla nejvyšší u velkých maloobchodníků a velkoobchodníků s ročním obratem 10 miliard USD a vyšším. UI využívají maloobchodníci v odvětvích automobilového průmyslu (19 %), elektroniky a domácích zařízení (25 %), zlepšování domácností (26 %), potravin (29 %), oděvů a obuvi (33 %) a smíšeného zboží (42 %).

9.3 Jak EHSV podrobně uvedl ve svém stanovisku k UI ([6]), UI a robotika rozšíří a zesílí vliv digitalizace hospodářství na trhy práce a mohou přispět k hospodářskému a sociálnímu pokroku. V posledních letech se UI stala středem pozornosti podniků, subjektů s rozhodovací pravomocí i společnosti. UI nabízí maloobchodním a velkoobchodním podnikům nekonečné příležitosti v oblastech provozního růstu, zlepšování dodavatelských řetězců, pomoci při rozhodování, chápání potřeb spotřebitelů a zlepšování zkušenosti zákazníků. To je jen několik z celé řady důvodů, proč tolik maloobchodníků a velkoobchodníků zkoumá příležitosti, které UI nabízí, a investuje do nich.

([6]) Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s.1.

9.4 Mnoho aplikací UI nemá žádný dopad na jednotlivce. Jakkoliv jsou UI používaná pro lékařskou diagnostiku a UI používaná pro kontrolu zboží ve skladu podobné technologie, jež docházejí k rozhodnutím na základě komplexních datových souborů, nesou s sebou zásadně odlišná rizika a vyžadují odlišná ochranná opatření. UI vyžaduje regulaci, jež bude zaměřena na různé úrovně rizika spojeného s používáním systémů UI a zajistí, aby byli spotřebitelé v bezpečí a těmto systémům mohli důvěřovat.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Opatření nad rámec HDP v zájmu úspěšného oživení a udržitelné a odolné ekonomiky EU

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/02)

Zpravodaj: **Petru Sorin DANDEA**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	23. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	209/2/7

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV se domnívá, že je nevyhnutelné transformovat hospodářský systém, v němž byl hlavní hnací silou růst, na systém, v němž bude dominovat udržitelnost. Návrhy nových ukazatelů obsažené v tomto stanovisku jsou vzhledem ke složitosti a obrovským výzvám, které tato transformace přináší, pouze jedním z příkladů přístupu k nástrojům měření v sociální, ekonomické nebo environmentální oblasti.

1.2. EHSV navrhuje, aby byla vypracována řada ukazatelů, které by tvůrcům politik poskytovaly lepší informace, a ti tak mohli podporovat politiky rozvoje oběhového hospodářství. Například údaje o obsahu materiálů z přírodních zdrojů v některých výrobcích dlouhodobé spotřeby v korelaci s údaji o jejich průměrné životnosti a potenciální míře zpětného získávání těchto materiálů mohou tvůrcům politik poskytnout dobré informace o potřebě investic do odvětví recyklace.

1.3. Výbor má za to, že by měl být vypracován zkrácený srovnávací přehled „nad rámec HDP“, který by poté mohl být začleněn do srovnávacího přehledu Zelené dohody pro Evropu. K vypracování tohoto srovnávacího přehledu by bylo možné použít studii „EU Doughnut by 2030“ uskutečněnou německým institutem ZOE. Tento srovnávací přehled by bylo možné začlenit do procesu evropské správy prostřednictvím hodnocení pokroku a definování opatření potřebných k dosažení cílů evropského semestru. Výbor se domnívá, že proces evropské správy by měl přijmout nový pohled zaměřený na blahobyt občanů.

1.4. EHSV se domnívá, že členské státy by měly v závislosti na specifických vnitrostátních podmínkách upřednostnit používání některých ukazatelů navržených Organizací spojených národů, a vybízí je k využívání návrhů obsažených ve zprávách Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, které se týkají lepšího měření blahobytu a prosperity.

1.5. EHSV souhlasí s názorem, který při příležitosti summitu v Portu vyjádřili evropští sociální partneři, že navrhovaných 14 ukazatelů může tvořit srovnávací přehled, který by doplňoval HDP a mohl by být použit při navrhování politik podporujících model udržitelného růstu.

1.6. Investice do soudržné společnosti, udržitelného rozvoje, lidského a sociálního kapitálu a kvality života budou mít do budoucna zásadní význam pro vytváření příležitostí pro moderní podniky a pro podněcování zaměstnanosti, bohatství a udržitelného růstu. EHSV se proto domnívá, že ukazatele, které jdou nad rámec HDP, by se měly stát nástroji, jež nejen monitorují a měří vývoj politik, ale také za tímto účelem poskytují informace, zlepšují komunikaci a podporují stanovování cílů.

1.7. Evropská komise nedávno předložila sdělení ([1]), jehož cílem je směrovat financování k udržitelným činnostem. EHSV souhlasí s iniciativou Komise a považuje za nezbytné vypracovat soubor ukazatelů pro sledování ekologizace financování na jedné straně a pro označení stupně ekologizace hospodářských odvětví na straně druhé. Tyto ukazatele by tvůrcům politik poskytly lepší vodítko při navrhování veřejných pobídek pro udržitelné činnosti. Mohou být rovněž důležitým monitorovacím nástrojem pro vlády členských států. Monitorování je nezbytné, protože je třeba kontrolovat tempo, jakým směřujeme investice do udržitelných odvětví. Pokud totiž investujeme příliš pomalu, riskujeme, že dostupné zdroje vyčerpáme dříve, než bude existovat alternativa. To by vedlo k prudkému nárůstu cen, což by mělo dramatické dopady na hospodářský systém. Pokud však investujeme příliš rychle, riskujeme, že řada odvětví zůstane bez investic, což zpomalí hospodářskou činnost, která vytváří zdroje potřebné pro investice.

1.8. V oblasti boje proti změně klimatu považuje EHSV rovněž za nezbytné přezkoumat některé stávající ukazatele, aby bylo možné lépe sledovat pokrok. Existují ukazatele, které ne zcela zachycují negativní dopady některých hospodářských činností na životní prostředí. Měla by být rovněž přizpůsobena řada ukazatelů, aby lépe odrážely cíle EU.

1.9. Digitalizace a ekologizace hospodářského systému vyžadují provedení významných změn v různých odvětvích. Aby je bylo možné provést s co nejnižšími sociálními náklady, jsou nezbytné politiky na ochranu pracovníků, které ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zajistí spravedlivé rozdělení nezbytné práce mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo. EHSV rovněž považuje za nezbytné vypracovat soubor ukazatelů týkajících se kolektivního vyjednávání, jak navrhli evropští sociální partneři. Kolektivní vyjednávání chrání pracovníky obecně, ale může také podpořit politiky potřebné pro programy odborného vzdělávání, jež by zaručovaly nezbytnou mobilitu pracovníků v souvislosti s výzvami, které přináší transformace hospodářství. Spravedlivé rozdělení práce, jež je dostupná v rámci hospodářství, je možné zajistit pomocí inteligentních programů uspořádání pracovní doby, které mohou sjednat sociální partneři.

1.10. Zásadní změnu hospodářského systému nelze provést bez toho, že ji přijme společnost jako celek. EHSV se domnívá, že by měly být provedeny nové průzkumy (jako je Eurobarometr), aby bylo možné sledovat společenské vnímání změny hospodářského modelu.

1.11. Členské státy a Evropská komise by rovněž měly podporovat rozvoj iniciativ za účelem lepšího měření blahobytu a v zájmu analýzy dopadu hospodářských činností na životní prostředí, jako je iniciativa německého výzkumného institutu ZOE, který vypracoval systém ukazatelů nazývaných „koblihová ekonomika“ („doughnut economics“).

2. **Úvod**

2.1. Hrubý domácí produkt (HDP) je i nadále hlavním makroekonomickým ukazatelem, který se celosvětově používá k vyčíslení ekonomické aktivity. Existuje však všeobecně rozšířený názor, že HDP nedokáže vyjádřit skutečnou míru blahobytu a rozvoje společnosti, ani negativní dopady některých hospodářských činností na životní prostředí.

2.2. Ačkoli si i tvůrci konceptu HDP byli vědomi jeho omezení, diskuse jdoucí „nad rámec HDP“ posílily v průběhu 90. let 20. století. Vyvstala proto potřeba mít k dispozici vhodné ukazatele, které umožní vypořádat se s globálními výzvami 21. století (jako je změna klimatu, chudoba, vyčerpání zdrojů, zdraví či kvalita života). Důležitý krok k nalezení ukazatelů, jež jsou nejvhodnější pro měření tohoto pokroku a které lze nejlépe začlenit do rozhodovacího procesu a využít ve veřejné diskusi, představovala konference na vysoké úrovni na téma „Nad rámec HDP“, kterou v roce 2007 ([2]) uspořádaly Evropská komise, Evropský parlament, Římský klub, OECD a WWF. Komise pro měření hospodářského výkonu a sociálního pokroku ([3]), jíž předsedali Joseph E. Stiglitz, Amartya Sen a Jean-Paul Fitoussi, poté ve své závěrečné zprávě zdůraznila další omezení HDP (pochybnosti nad tím, jak se produktivita měří, a také, že se nebere v úvahu lidský kapitál).

([1]) COM(2021) 188 final, *Taxonomie EU, podávání zpráv podniků o udržitelnosti, preference v oblasti udržitelnosti a fiduciární povinnosti: Nasměrování finančních prostředků na Zelenou dohodu pro Evropu* (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 72).

([2]) Souhrnné poznámky z konference na téma „Nad rámec HDP“, https://ec.europa.eu/environment/beyond_gdp/proceedings/bgdp_proceedings_summary_notes.pdf.

([3]) Zpráva Komise pro měření hospodářského výkonu a sociálního pokroku, https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz-Sen-Fitoussi-Commission-report.pdf.

2.3. V posledních letech vyvstala před evropskými tvůrci politik řada nových priorit, jako je digitální a ekologická transformace a rostoucí zaměření na sociální aspekty v celé řadě oblastí politiky. Navíc je sice pravdou, že pandemie COVID-19 bude mít nepochybně hluboký a negativní dopad na evropské hospodářství, nesmíme však zapomínat, že nezmizely ani další výzvy, jako je změna klimatu, prohlubující se rozdíly a pomalý růst produktivity. Investice do soudržné společnosti, udržitelného rozvoje, lidského a sociálního kapitálu a kvality života budou mít do budoucna zásadní význam pro vytváření příležitostí pro moderní podniky a pro podněcování zaměstnanosti, bohatství a udržitelného růstu. Ukazatele, které jdou nad rámec HDP, by se proto měly stát nástroji, jež nejen monitorují a měří vývoj politik, ale také za tímto účelem poskytují informace, zlepšují komunikaci a podporují stanovování cílů.

2.4. EHSV chce tímto stanoviskem z vlastní iniciativy významně přispět k určení toho, jaké ukazatele týkající se blahobytu a rozvoje by měly být vzaty v potaz při doplnění klasických hospodářských ukazatelů. Toto stanovisko rovněž upozorňuje na chybějící údaje a nastiňuje způsoby, jak tyto ukazatele lépe začlenit do procesu tvorby politik na evropské i vnitrostátní úrovni, aby tak EU mohla ze současné krize vyjít silnější a byla odolnější vůči budoucím otřesům.

2.5. Potřeba vypracovat ukazatele, které umožní rozvoj a provádění politik zaměřených na vyvinutí globálního modelu udržitelného hospodářství schopného zajistit dobré životní podmínky pro všechny obyvatele Země, rozhodně nebyla nikdy naléhavější. Současný hospodářský model založený na trvalém růstu jakožto hlavním faktoru stability systému je na planetě s omezenými zdroji nadále neudržitelný.

2.6. Evropská komise v červnu zveřejnila diskusní dokument ([4]), v němž znovu uvádí, že je třeba vypracovat ukazatele doplňující HDP, které by umožnily lepší monitorování transformace společnosti a hospodářství prostřednictvím provádění politik na podporu Zelené dohody pro Evropu. V tomto dokumentu je rovněž popsáno úsilí, které v posledních letech vynaložily některé země ve snaze vyvinout doplňkové nástroje pro monitorování blahobytu a dopadu hospodářských činností na životní prostředí.

2.7. Na celosvětové úrovni existuje řada iniciativ zaměřených na vypracování ukazatelů, které na jedné straně umožní politikům vytvořit a provádět politiky na podporu udržitelnosti a na druhé straně umožní lepší informovanost o procesu transformace hospodářského modelu. Jednou z takových významných iniciativ je studie „EU Doughnut by 2030“ ([5]), v jejímž rámci byla vytvořena nová koncepce pro prezentaci politického souhrnu existujících srovnávacích přehledů a vybráno 30 ukazatelů v zájmu větší účinnosti při navrhování politik, ale také s cílem přispět k lepšímu pochopení potřeb transformace hospodářského systému ze strany veřejnosti.

3. **Obecné a konkrétní připomínky**

3.1. Diskuse jdoucí „nad rámec HDP“ vyvolala významné reakce ze strany institucí, výzkumných pracovníků a politiků. Na úrovni OECD, OSN, Evropské komise nebo Eurostatu byly proto předloženy návrhy ukazatelů, které lépe měří blahobyt a prosperitu na úrovni jednotlivce, komunity nebo na vnitrostátní úrovni. OSN v roce 2015 přijala cíle udržitelného rozvoje, pro něž stanovila 169 dílčích cílů a 200 ukazatelů. V roce 2018 vypracovala expertní skupina OECD na vysoké úrovni dvě zprávy ([6]), které doporučují účinnější měření blahobytu prostřednictvím zlepšení stávajících ukazatelů nebo zavedení ukazatelů nových. EHSV se domnívá, že členské státy by měly v závislosti na specifických vnitrostátních podmínkách upřednostnit používání některých ukazatelů navržených Organizací spojených národů, a vybízí k využívání návrhů obsažených ve zprávách OECD, které se týkají lepšího měření blahobytu a prosperity.

3.2. Evropští sociální partneři, jako je BusinessEurope, Evropská konfederace odborových svazů (EKOS), Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (SGI Europe) a UEAPME, nedávno podepsali společný dokument ([7]), v němž doporučují soubor doplňkových ukazatelů k HDP v sociální, hospodářské a environmentální

([4]) . https://ec.europa.eu/info/publications/economic-policy-making-beyond-gdp-introduction_en.
([5]) . https://zoe-institut.de/en/publication/a-compass-towards-2030.
([6]) OECD, 2018, *Beyond GDP: Measuring what counts for economic and social performance* (Nejen HDP: hodnocení toho, co je pro hospodářskou a sociální výkonnost důležité), OECD Publishing, Paříž, https://doi.org/10.1787/9789264307292-en.
OECD, 2018, *For Good Measure: Advancing Research on Well-Being Metrics Beyond GDP* (Pro správné měření: zkvalitnění výzkumu o měření blahobytu nad rámec HDP), OECD Publishing, Paříž, https://doi.org/10.1787/9789264307278-en.
([7]) https://est.etuc.org/wp-content/uploads/2021/05/FINAL-BEYOND-GDP-SOCIAL-PARTNERS-EU.pdf.

oblasti. EHSV souhlasí s názorem, který vyjádřili evropští sociální partneři, že navrhovaných 14 ukazatelů může tvořit srovnávací přehled, který by doplňoval HDP a mohl by být použit při navrhování politik podporujících model udržitelného růstu.

3.3. EHSV je v diskusi jdoucí „nad rámec HDP" na evropské úrovni zapojen od roku 2011. Díky tomu byla vypracována řada stanovisek ([8]) navrhujících nové ukazatele pro měření blahobytu a prosperity a také průzkumy, jejichž účelem bylo lépe určit, co přesně přispívá k tomu, aby evropští občané měli pocit dobrého a smysluplného života.EHSV považuje za nezbytné vypracovat nové ukazatele k měření hospodářské odolnosti z hlediska schopnosti přizpůsobení a transformace, ale také zohlednit zásadu „nikoho neopomíjet".

3.4. Abychom si byli jistí, že zanecháme Zemi budoucím generacím přinejmenším v tak dobrém stavu, jako je nyní, musíme přehodnotit hospodářský model založený na nekontrolovaném využívání přírodních zdrojů. Je pravda, že oběhové hospodářství je stále rozšířenější a že zajišťuje racionálnější využívání přírodních zdrojů. EHSV tedy navrhuje, aby byla vypracována řada ukazatelů, které by tvůrcům politik poskytovaly lepší informace, a ti tak mohli podporovat politiky rozvoje v této oblasti. Například obsah materiálů z přírodních zdrojů v některých výrobcích dlouhodobé spotřeby v korelaci s jejich průměrnou životností a potenciální mírou zpětného získávání těchto materiálů může tvůrcům politik poskytnout dobré informace o potřebě investic do odvětví recyklace.

3.5. Výbor má za to, že by měl být vypracován zkrácený srovnávací přehled „nad rámec HDP", který by poté mohl být začleněn do srovnávacího přehledu Zelené dohody pro Evropu. K vypracování tohoto srovnávacího přehledu by bylo možné použít studii „EU Doughnut by 2030" uskutečněnou německým institutem ZOE. Tento srovnávací přehled je možné začlenit do procesu evropské správy prostřednictvím hodnocení pokroku a definování opatření potřebných k dosažení cílů evropského semestru. Výbor se domnívá, že proces evropské správy by měl přijmout nový pohled zaměřený na blahobyt občanů.

3.6. EHSV doporučuje, aby Komise a členské státy definovaly cíle pro každý z ukazatelů. Umožnilo by to využít koncepci „vzdálenosti ke splnění cílů", a tak lépe monitorovat pokrok a lépe je pochopit.

3.7. Evropská unie si stanovila ambiciózní cíl v oblasti změny klimatu: dosáhnout do roku 2050 neutrality z hlediska emisí uhlíku v atmosféře. To rovněž znamená, že investice musí být přesměrovány do hospodářských činností, které nemají žádný dopad na životní prostředí. Evropská komise nedávno předložila sdělení ([9]), jehož cílem je směrovat financování k udržitelným činnostem. EHSV souhlasí s iniciativou Komise a považuje za nezbytné vypracovat soubor ukazatelů pro sledování ekologizace financování na jedné straně a pro označení stupně ekologizace hospodářských odvětví na straně druhé. Tyto ukazatele by tvůrcům politik poskytly lepší vodítko při navrhování veřejných pobídek pro udržitelné činnosti. Mohou být rovněž důležitým monitorovacím nástrojem pro vlády členských států. Monitorování je nezbytné, protože je třeba kontrolovat tempo, jakým směřujeme investice do udržitelných odvětví. Pokud totiž investujeme příliš pomalu, riskujeme, že dostupné zdroje vyčerpáme dříve, než bude existovat alternativa. To by vedlo k prudkému nárůstu cen, což by mělo dramatické dopady na hospodářský systém. Pokud však investujeme příliš rychle, riskujeme, že řada odvětví zůstane bez investic, což zpomalí hospodářskou činnost, která vytváří zdroje potřebné pro investice.

3.8. V oblasti boje proti změně klimatu považuje EHSV rovněž za nezbytné přezkoumat některé stávající ukazatele, aby bylo možné lépe sledovat pokrok. Příkladem je v této souvislosti ukazatel emisí skleníkových plynů. Ukazatel, jejž vypracoval Eurostat, nezahrnuje emise z některých odvětví, jako je letecká doprava. Měla by být rovněž přizpůsobena řada ukazatelů, aby lépe odrážely cíle EU.

([8]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru *Nejen HDP – zapojení občanské společnosti do výběru doplňkových ukazatelů* (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 14).
Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – *Lepší koordinace hospodářské politiky pro stabilitu, růst a nová pracovní místa – Nástroje pro silnější správu ekonomických záležitostí EU*, COM(2010) 367 final (Úř. věst. C 107, 6.4.2011, s 7).
Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Více než HDP – ukazatele pro udržitelný rozvoj* (Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 53).

([9]) COM(2021) 188 final, *Taxonomie EU, podávání zpráv podniků o udržitelnosti, preference v oblasti udržitelnosti a fiduciární povinnosti: Nasměrování finančních prostředků na Zelenou dohodu pro Evropu* (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 72).

3.9. Digitalizace a ekologizace hospodářského systému vyžadují provedení významných změn v různých odvětvích, a to jak z hlediska jejich přínosu pro HDP, tak z hlediska zaměstnanosti. Aby je bylo možné provést s co nejnižšími sociálními náklady, jsou nezbytné politiky na ochranu pracovníků, které ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zajistí spravedlivé rozdělení nezbytné práce mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo. EHSV rovněž považuje za nezbytné vypracovat soubor ukazatelů týkajících se kolektivního vyjednávání, jak navrhli evropští sociální partneři. Kolektivní vyjednávání chrání pracovníky obecně, ale může také podpořit politiky potřebné pro programy odborného vzdělávání, jež by zaručovaly nezbytnou mobilitu pracovníků v souvislosti s výzvami, které přináší transformace hospodářství. Spravedlivé rozdělení práce, jež je dostupná v rámci hospodářství, je možné zajistit pomocí inteligentních programů uspořádání pracovní doby, které mohou sjednat sociální partneři.

3.10. Zásadní změnu hospodářského systému nelze provést bez toho, že ji přijme společnost jako celek. V průběhu tohoto obtížného procesu proto tvůrci politik potřebují kromě statistických ukazatelů také průzkumy a statistická šetření, aby mohli sledovat úroveň pochopení a přijetí změn ve společnosti. EHSV se domnívá, že by měly být provedeny nové průzkumy (jako je Eurobarometr), aby bylo možné sledovat společenské vnímání změny hospodářského modelu. Členské státy a Evropská komise by rovněž měly podporovat rozvoj iniciativ za účelem lepšího měření blahobytu a v zájmu analýzy dopadu hospodářských činností na životní prostředí, jako je iniciativa německého výzkumného institutu ZOE, který vypracoval systém ukazatelů předložených ve studii „EU Doughnut by 2030“ ([10]).

3.11. EHSV se domnívá, že je nevyhnutelné transformovat hospodářský systém, v němž byl hlavní hnací silou růst, na systém, v němž bude dominovat udržitelnost. Návrhy nových ukazatelů obsažené v tomto stanovisku jsou vzhledem ke složitosti a obrovským výzvám, které tato transformace přináší, zajisté pouze jedním z příkladů přístupu k nástrojům měření v sociální, ekonomické nebo environmentální oblasti.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([10]) Zpráva institutu ZOE, *A Compass towards 2030* (Kompas na cestě k roku 2030), https://zoe-institut.de/en/publication/a-compass-towards-2030/.

PŘÍLOHA

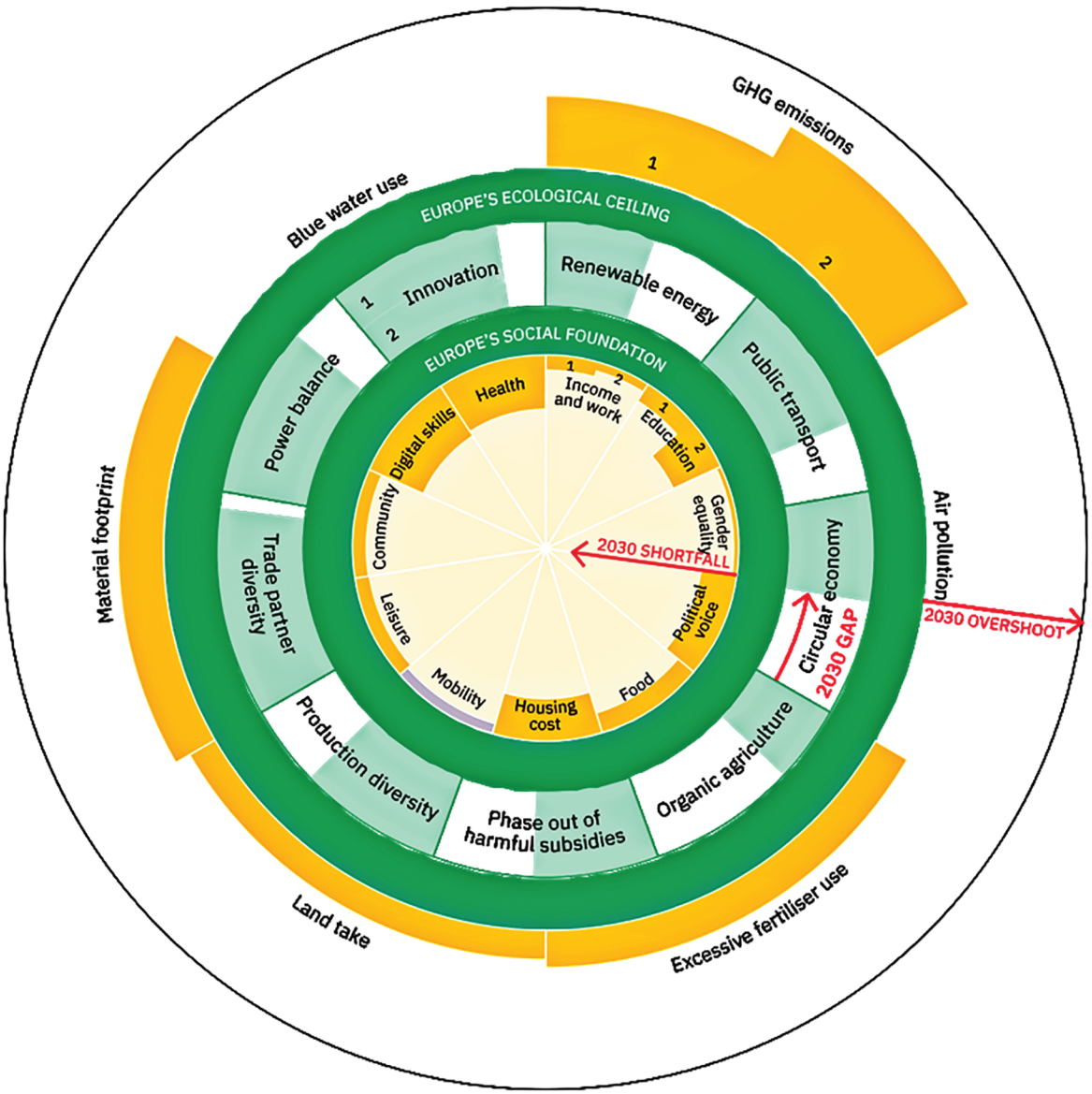

První náhled na studii „EU Doughnut by 2030“

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha daní z příjmů právnických osob v rámci správy a řízení společností

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/03)

Zpravodaj: **Krister ANDERSSON**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy usnesení
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	23. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	223/4/11

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV se domnívá, že reakce soukromého sektoru na plán oživení a iniciativu NextGenerationEU bude klíčová pro její úspěšnost a efektivní dosažení zelenější a digitalizované ekonomiky. Veřejné politiky musí proto přijít s vhodnými pobídkami. Hospodářské politiky, zejména pak ty, jež se týkají daní a správy a řízení společností, musí umožňovat efektivní rozhodování a rozdělení prostředků za současné podpory plnění sociálních cílů.

1.2. EHSV se domnívá, že k dosažení udržitelné zelené a digitalizované ekonomiky bude nutno řešit problém daňového zvýhodnění dluhového financování proti financování vlastním kapitálem.

1.3. EHSV vybízí členské státy, aby své daňové systémy upravily a zajistily neutrálnější přístup k dluhovému a kapitálovému financování. Podpořilo by to diverzifikaci finančních zdrojů a zvýšilo odolnost evropské ekonomiky.

1.4. EHSV vítá záměr Evropské komise předložit do prvního čtvrtletí roku 2022 opatření k řešení problému zvýhodnění dluhu ve zdanění právnických osob.

1.5. EHSV zdůrazňuje, že pro nové podniky i pro investory, kteří se zaměřují na zelenější a digitalizované investiční příležitosti, patří k základním předpokladům řádně fungující kapitálový trh. EHSV proto vyzývá k dalšímu postupu směrem k dokončení unie kapitálových trhů (UKT).

1.6. Investice do nových, zelených technologií se považují za vysoce rizikové, a proto se při nich často využívá financování vlastním kapitálem. Dividendy pomáhají zvýšit likviditu na trhu, a i přesto, že je lze považovat za příliš krátkodobý prostředek, se jedná o důležitý zdroj financování.

1.7. EHSV se domnívá, že kapitálové trhy a soukromé fondy mohou zásadně pomoci nasměrovat podniky k udržitelné zelenější a digitalizované ekonomice. Každé politické opatření evropského zákonodárce v oblasti zdanění, práva obchodních společností a správy a řízení společností by tuto jejich úlohu mělo posilovat.

1.8. EHSV konstatuje, že v návaznosti na evropské směrnice a nařízení jsou vnitrostátní řešení práva obchodních společností v každém členském státě nedílnou součástí soudního systému a přisuzují práva a odpovědnost příslušným úrovním právní struktury. Je třeba umožnit státům volbu vlastních pravidel pro složení představenstev a ponechat rozhodování vlastníkům.

1.9. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby se pomocí konkrétních iniciativ snažila zavést v členských státech podobné daně z emisí CO_2, a tím harmonizovat úsilí o jejich účinné snížení. Ideálním výsledkem by bylo vytvoření stejných podmínek na celém jednotném trhu EU, pokud jde o určení emisí či snížení ke zdanění, a stanovení konkrétních způsobů zdanění a daňových sazeb, které budou mít stejný dopad na úroveň CO_2 v ovzduší.

1.10. EHSV znovu připomíná, že členské státy by měly zavést zejména komplexní a souměrnou politiku v oblasti environmentální daně související s dopadem CO_2 na globální oteplování. Je třeba zavést daně s pozitivními i negativními sazbami. Příjmy získané z daní z emisí CO_2 by měly být využity k financování pobídek týkajících se postupů snižování emisí CO_2 na místní, regionální a celostátní úrovni.

1.11. EHSV konstatuje, že ačkoli prodej dřevařských výrobků je zdaněn jako příjem vlastníka, je třeba uznat, že výsadba stromů a pěstování lesů snižují obsah CO_2 v ovzduší, a měly by být tedy v rámci souměrného daňového přístupu ke globálnímu oteplování podpořeny negativní daní z emisí CO_2. Jednalo by se o významné opatření směřující k dosažení klimatických cílů.

1.12. EHSV zdůrazňuje, že je potřeba dosáhnout všeobecné dohody k daňovému balíčku OECD/G20 a jeho globálně koordinovaného provádění. V zájmu podpory digitalizace evropského hospodářství je důležité zajistit, aby jednostranná pravidla v Evropě nebránila dalšímu přizpůsobování nových obchodních modelů.

2. **Úvod**

2.1. Propuknutí krize COVID-19 způsobilo evropskému hospodářství otřes jak na straně nabídky narušením dodavatelských řetězců, tak v poptávce vlivem nižší poptávky spotřebitelů. Následkem toho došlo v Evropě během pandemie ke značnému poklesu investic a současně narostl celkový objem bankovních vkladů.

2.2. Oživení však nabírá na obrátkách a je na dobré cestě. Chceme-li transformovat evropské hospodářství v souladu s cíli deklarovanými Komisí, tj. dosáhnout udržitelnější, zelenější a digitalizované ekonomiky, musí investice podporovat environmentální cíle a úkolem digitalizace je přispět k vyšší produktivitě se zřetelem k transformaci trhu práce. Ke splnění environmentálních, hospodářských a sociálních cílů budeme potřebovat soukromé i veřejné iniciativy.

2.3. V rámci dlouhodobého rozpočtu EU, včetně nástrojů sdružených pod hlavičkou plánu na podporu oživení a *NextGenerationEU,* bude realizován doposud největší stimulační balíček v Evropě.

2.4. Klíčem k dosažení a skutečnému vybudování zelenější a digitalizované ekonomiky bude reakce soukromého sektoru. Veřejné politiky musí proto přijít s vhodnými pobídkami. Hospodářské politiky, zvláště daňové a ty, které se týkají správy a řízení společností, musí umožňovat efektivní rozhodování a rozdělení prostředků.

2.4.1. U prostředky přidělených členským státům v reakci na pandemii COVID-19 je třeba nastavit klíčové ukazatele, jež umožní sledovat, na co jsou investované peníze v každém členském státě vynakládány ([1]).

2.5. Mezinárodním daňové prostředí dnes prochází nejvýraznějšími změnami za posledních sto let. Zdanitelný zisk některých mamutích společností bude přemístěn ze země daňové rezidence do země, kde se uskutečňuje prodej a dodávka zboží a služeb. Na 136 států sdružených v inkluzivním rámci OECD se navíc dohodlo na minimální efektivní sazbě daně z příjmu právnických osob ve výši 15 procent. Další důležitou změnou je, že výběr DPH se v Evropě bude řídit zásadou místa určení.

3. **Význam vhodných pobídek**

3.1. K dosažení environmentálních cílů je zapotřebí adresovat podnikům, domácnostem a investorům vhodné pobídky v podobě cen, které budou odrážet nedostatek zdrojů a externality. V cenách, s nimiž se soukromí a veřejní investoři setkávají na trhu, by měly být promítnuty hospodářské politiky zaměřené na hospodářské a sociální cíle.

([1]) K účinnému využití těchto peněz je nutné je efektivně přidělit a v členských státech kvalitně vynaložit jako podíl na investicích, které by jinak bez těchto převodů nebyly realizovány.

3.2. Systémy zdanění příjmu právnických osob však zvýhodňují dluhové financování proti financování pomocí vlastního kapitálu tím, že platby úroků jsou na rozdíl od nákladů financování vlastním kapitálem daňově odpočitatelné. Tím se zvyšuje pákový efekt (míra zadlužení) a následkem toho zranitelnost podniků v době hospodářských otřesů.

3.3. K dosažení udržitelné zelené a digitalizované ekonomiky bude nutno řešit problém zvýhodnění dluhového financování proti financování vlastním kapitálem. Dividendy, které podléhají dvojímu zdanění (nejprve na úrovni právnické osoby a poté na úrovni akcionáře), jsou důležité nejen jako příjem důchodců a zdroj financování výzkumných ústavů, ale také jako zdroj financování investic „na zelené louce".

3.4. Investice do nových, zelenějších investičních projektů jsou spojeny s vysokou mírou rizika. Upřednostňovaným zdrojem financování je proto kapitálové financování. Klíčovou oblastí k povzbuzení účasti soukromého sektoru na zelených a digitálních investicích je tak odstranění překážek bránících využití zdrojů nového investičního kapitálu.

3.5. Pro nové podniky i pro investory, kteří se zaměřují na zelenější a digitalizované investiční příležitosti, patří k základním předpokladům řádně fungující kapitálový trh. Nezbytným předpokladem úspěchu je dostupnost kapitálu. Dividendy pomáhají zvýšit likviditu na trhu.

3.6. Udržitelnost již je tržním, konkurenčním faktorem, z nějž vychází schopnost podniků přilákat zákazníky, zaměstnance i investory. Zaměření na udržitelnost je příznivý faktor pro dlouhodobé přežití obchodní společnosti. Je třeba nastavit regulatorní nástroje tak, aby podporovaly plnění těchto cílů v souladu se základními principy podnikání.

3.7. Jakkoli by se nemělo zasahovat do nakládání s dividendami, nedůvodně ovlivňovat složení představenstev ani zavádět odpovědnost jednatelů a ředitelů vůči společnosti, je zapotřebí zajistit vhodné pobídky pro zelenější ekonomiku. Správa a řízení společností musí zohledňovat sociální odpovědnost podniků, příslušné evropské směrnice a pokyny OECD pro nadnárodní společnosti.

3.8. Globální oteplování je problémem nás všech a podniky by měly platit odpovídající tržní cenu za emise a snižování CO_2 v ovzduší. To znamená nejen zdanit emise CO_2, ale také nabídnout dotace na ty činnosti, které výskyt CO_2 v ovzduší snižují.

3.9. Další důležitou oblastí pro dosažení cílů zelenější a digitalizované ekonomiky je zdanění podniků s rostoucí mírou digitalizace. Je zapotřebí dosáhnout globálního, konsensuálního řešení. Do konce roku se očekává dokončení komplexní dohody v tomto směru. Zdanění digitálních služeb by nemělo poškozovat inovace ani odrazovat od investic do digitálních technologií.

4. **Zvýhodnění dluhu ve zdanění právnických osob**

4.1. Zvýhodnění dluhového financování proti vlastnímu kapitálu v systémech zdanění právnických osob ovlivňuje socioekonomické náklady i pákový efekt obchodních společností a jejich správu a řízení. Nadměrné využívání dluhového financování může ztěžovat plnění cílů Evropské komise, neboť podniky mohou být v důsledku této strategie finančně zranitelnější a negativně se to projeví též na jejich možnostech pouštět se do nových a rizikových zelených investičních projektů. Sníží se schopnost vyplácet dividendy, které investorům umožňují rozhodovat se, zda investovat do nových projektů.

4.2. Dle aktuálních daňových předpisů lze úroky placené z úvěrů odečíst z daňového základu, pro platby z vlastního kapitálu to však neplatí. Platby v oblasti vlastního kapitálu jsou dvojího druhu: výplaty dividend a kapitálové zisky. Vlivem těchto vnitrostátních pravidel je financování prostřednictvím dluhu zřetelně výhodnější než financování z vlastního kapitálu.

4.3. Specifická daňová úleva, díky níž by pro podniky investice pomocí vlastního kapitálu byly podobně výhodné, jako jsou dnes investice financované dluhově, by mohla snížit zranitelnost podniků a stát se užitečným nástrojem na podporu udržitelných, zelenějších a digitálních investic.

4.4. Stojí za zmínku, že pokud se zvýší zákonné sazby daně z příjmu právnických osob, bude pro podniky ekonomicky výhodnější investovat prostřednictvím úvěrů, což je bude ještě více než dříve motivovat k volbě financování pomocí dluhu. Podobně se projeví vyšší míra inflace a vyšší úrokové sazby, neboť též posílí investiční atraktivitu úvěrů.

4.5. EHSV vybízí členské státy, aby své daňové systémy upravily a zajistily neutrálnější přístup k dluhovému a kapitálovému financování. Podpořilo by to diverzifikaci finančních zdrojů a zvýšilo odolnost evropské ekonomiky.

4.6. V návrhu revize směrnice o společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob z roku 2016 byla navržena daňová úleva pro růst a investice (AGI) jako způsob, jak omezit zvýhodnění dluhu ve zdanění právnických osob a podpořit investice do výzkumu a vývoje. Myšlenkou AGI je umožnit při splnění určitých podmínek odpočet zvýšení vlastního kapitálu od zdanitelného základu ([2]).

4.7. Komise EU oznámila, že v prvním čtvrtletí roku 2022 bude předložen návrh směrnice, která se zaměří na problém zvýhodnění dluhu ve zdanění právnických osob ([3]). EHSV se zájmem očekává podrobný návrh a je připraven k němu zaujmout stanovisko.

5. **Správa a řízení společností v právu obchodních společností**

5.1. Kromě daní mohou předpisy zesilovat nebo omezovat účinek pobídek vytvořených jinými prostředky. Přímá regulace vlastnictví a možnosti využít finanční prostředky dle uvážení investorů a představenstva společnosti může ztěžovat plnění některých žádoucích cílů.

5.2. Pro funkční ekonomiku jsou důležitá vhodná pravidla a předpisy upravující provoz podniků a trhů. Vedení podniku by mělo odpovídat akcionářům za případné využití prostředků k osobnímu prospěchu, a nikoli ke zvýšení hodnoty daného podniku ([4]). V členských státech platí právní předpisy, které upravují přijatelné jednání právnických osob z hlediska boje proti daňovým podvodům, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz ([5]), stejně jako rozsáhlé dohody o tržních kodexech chování podniků. Jak již bylo oznámeno v Zelené dohodě pro Evropu a ve sdělení Komise o plánu na podporu oživení (po krizi COVID-19), je důležité začlenit udržitelnost do rámce správy a řízení společností. Komise uspořádala veřejnou konzultaci s cílem zjistit postoje zúčastněných stran k možné iniciativě na téma udržitelné správy a řízení podniků ([6]).

5.3. EHSV sdílí vizi budoucí zelenější, digitalizované evropské ekonomiky, která díky spravedlnosti, růstu a efektivnímu zdanění vytváří prostředí příznivé pro investice a růst doprovázený intenzivní tvorbou pracovních míst. K přesměrování toků investic je nanejvýš důležité zajistit pro novou zelenou ekonomiku dostatečný kapitál. Zásadními předpoklady úspěšné transformace evropského hospodářství jsou dostupnost prostředků na investice a jistota ohledně pravidel a dodržování zásad právního státu.

5.4. EHSV sdílí názor Komise, že podniky by se měly zapojit do snahy o dosažení zelenější, udržitelné a digitalizované ekonomiky, a zaměřit se tak na dlouhodobé cíle a spravedlivé rozdělení mezi státy a občany.

5.5. EHSV je pevně přesvědčen, že konečné slovo nad činností obchodních společností a odpovědnost za ni by měli mít akcionáři. Proto by vlastníci podniků měli nést i odpovědnost. Aktuální systém správy a řízení společností dle práva obchodních společností v členských státech skutečně stojí na akcionářích, kteří jsou vlastníky podniků a vykonávají konečnou kontrolu nad jejich strategiemi a prioritami tím, že jmenují jejich představenstva. Tato odpovědnost znamená, že akcionáři odpovídají za finance a jednání společnosti a v případě ztrát na straně společnosti by i oni měli přijít o kapitál. Tento základní a zavedený princip by neměl být měněn ani oslabován.

([2]) Částka rovnající se definovanému výnosu z kapitálové základny AGI by se odečetla od zdanitelného základu. Definovaný výnos by se rovnal výnosu desetiletých srovnatelných státních dluhopisů eurozóny v prosinci roku předcházejícího příslušnému zdaňovacímu období, zvýšenému o rizikovou prémii ve výši dvou procentních bodů. Viz směrnice Rady o společném základu daně z příjmu právnických osob COM(2016) 685 final, 2016/0337 (CNS).

([3]) Úleva ke snížení zvýhodnění dluhu oproti kapitálu (DEBRA), sdělení Zdanění podniků pro 21. století, COM(2021) 251 final.

([4]) Je třeba zakázat vynakládání prostředků společnosti ze strany vedoucích pracovníků na luxusní nákupy, které nesouvisí s podnikatelským záměrem.

([5]) Viz stanovisko EHSV *Boj proti daňovým podvodům, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 6).

([6]) Konzultace na téma Udržitelná správa a řízení podniků, trvání od 26. října 2020 do 8. února 2021.

5.6. Podniky by pochopitelně měly jak ve své každodenní praxi, tak při investičním rozhodování řádně přihlížet k dlouhodobým cílům a pozitivním sociálním externalitám. Tento požadavek je čím dál častěji součástí tržních standardů, odvětvových pravidel k regulaci výroby nebo kritérií investorů, kteří často na podnicích požadují dodržování standardů ESG ([7]).

5.7. V návaznosti na evropské směrnice a evropská nařízení jsou vnitrostátní řešení práva obchodních společností v každém členském státě nedílnou součástí soudního systému a přisuzují práva a odpovědnost příslušným úrovním právní struktury. Je třeba umožnit státům volbu vlastních pravidel pro složení představenstev. Pravidla EU v oblasti správy a řízení a její doporučení by měla zajistit spravedlivou hospodářskou soutěž a hodnoty, jimiž se má řídit jednání společností.

5.8. Máme-li napomoci, aby soukromé zdroje financování plnily požadovanou úlohu ve prospěch priorit Komise, je zásadně nutné neblokovat kapitál v podnicích a umožnit snadné investování prostředků do odvětví, která EU označí za klíčová.

5.9. Funkční kapitálový trh v EU je zásadním předpokladem zejména u nových investic. EHSV proto vyzývá k dalšímu postupu směrem k dokončení unie kapitálových trhů (UKT) ([8]).

5.10. Pro budoucí investice je důležitým faktorem likvidita kapitálového trhu. Výplaty dividend, přestože je lze považovat za příliš krátkodobý prostředek, zvětšují objem dostupných prostředků na nové investice do zelených a digitálních odvětví ([9]). Mají tak zásadní význam pro funkční kapitálový trh, jsou-li investovány buď do nových podniků, nebo do společnosti, která je vyplatila. Jsou-li dividendy vyplaceny investorovi, může se investor vždy rozhodnout k reinvestici do existující společnosti, nebo do jiného podniku. Pokud však je zisk ponechán ve vlastním kapitálu společnosti, je investor zamýšlející investici do nových podniků nucen své akcie zpeněžit. Pro staré podniky a investory může být výhodné, pokud zadržený kapitál získává na hodnotě, neuvolní se tak ovšem prostředky pro nové podniky ani na investice „na zelené louce“.

5.11. Výplaty dividend dávají investorům možnost průběžně ladit vlastní investiční strategii a podílet se na zelených, udržitelných, etických a digitálních projektech. Svědčí o tom řada případů na kapitálových trzích a v oblasti soukromého vlastního kapitálu (např. investice do výroby baterií pro elektromobily nebo bezuhlíkové výroby oceli).

5.12. Novým podnikům by mělo být plně umožněno růst a snažit se přilákat financování z dividend vyplacených akcionářům starých, existujících podniků, čímž dojde k přerozdělení kapitálu v souladu s prioritami Komise. Za uvážení stojí daňové pobídky pro nové, zelené investice.

5.13. EHSV se domnívá, že kapitálové trhy a soukromé fondy mohou zásadně pomoci nasměrovat podniky k udržitelné zelenější a digitalizované ekonomice. Každé politické opatření evropského zákonodárce v oblasti práva obchodních společností a správy a řízení společností by tuto jejich úlohu mělo posilovat.

6. **Pobídky zaměřené na snižování emisí CO_2**

6.1. Na podporu transformace evropské ekonomiky a plnění klimatických cílů by měly být využity také daně ([10]). Důležité je, aby tytéž pobídky byly adresovány podnikům i domácnostem tak, aby snížení výskytu CO_2 v ovzduší bylo možno dosáhnout s co nejmenšími náklady.

6.2. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby se pomocí konkrétních iniciativ snažila zavést v členských státech podobné daně z emisí CO_2, a tím harmonizovat úsilí o jejich účinné snížení. Ideálním výsledkem by bylo vytvoření stejných podmínek na celém jednotném trhu EU, pokud jde o určení emisí či snížení ke zdanění, a stanovení konkrétních způsobů zdanění a daňových sazeb, které budou mít stejný dopad na úroveň CO_2 v ovzduší.

([7]) Kritéria ESG sdružují faktory v oblasti životního prostředí (environmental), sociální oblasti (social) a správy a řízení společností (corporate governance), které vstupují do rozhodování o investici do určité společnosti. Ačkoli vznikla před několika desetiletími, teprve v posledních letech se stala stěžejním vodítkem k sociálně odpovědnému investování.

([8]) Viz stanovisko EHSV *Unie kapitálových trhů pro občany a podniky – nový akční plán* (Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 20).

([9]) Proti tvrzení o krátkodobých zájmech na maximalizaci zisku spojených s výplatou dividend vystoupila řada autorů, viz např. Martin Carlsson-Wall et al.: *Corporate Governance and Short-Termism: An in-depth Analysis of Swedish data* (Správa a řízení společností a krátkodobost: podrobná analýza švédských dat), 2021, Stockholm School of Economics. Empirická zjištění na základě dat z let 2000–2019 ze 786 jednotlivých podniků a 7 389 souhrnných údajů od podniků za několik let nepřinesla o krátkodobých zájmech žádné důkazy.

([10]) Viz stanovisko EHSV *Mechanismy zdanění pro snížení emisí CO_2* (Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 21).

6.3. Členské státy by měly zavést zejména komplexní a souměrnou politiku v oblasti environmentální daně související s dopadem CO_2 na globální oteplování. Je třeba zavést daně s pozitivními i negativními sazbami. Příjmy získané z daní z emisí CO_2 by měly být využity k financování pobídek týkajících se postupů snižování emisí CO_2 na místní, regionální a celostátní úrovni.

6.4. Ačkoli prodej dřevařských výrobků je zdaněn jako příjem vlastníka, je třeba uznat, že výsadba stromů a pěstování lesů snižují obsah CO_2 v ovzduší, a měly by být tedy v rámci souměrného daňového přístupu ke globálnímu oteplování podpořeny negativní daní z emisí CO_2. Jednalo by se o významné opatření směřující k dosažení klimatických cílů.

6.5. Ideálním výsledkem by bylo vytvoření stejných podmínek na celém světě, pokud jde o zdanění emisí či jejich snížení, a specifických metod a daňových sazeb, které budou mít stejný dopad na úroveň CO_2 v ovzduší.

7. **Prevence demotivačních faktorů omezujících digitalizaci**

7.1. Využití dat a nové obchodní modely vyvolaly potřebu přezkoumat mezinárodní daňové zásady, jimiž se řídí distribuce daňových výnosů mezi jednotlivými státy. Je třeba dosáhnout globálního konsensu a uvést jej do praxe ([11]).

7.2. Součástí tohoto balíčku je návrh minimální účinné sazby daně z příjmu právnických osob ve výši 15 %. Cílem dohody OECD/G20 je omezit daňovou soutěž, zejména u států s daňovou sazbou pod prahovou hodnotou, a uvádí se v ní, že „mnohostranná úmluva zaváže všechny strany ke zrušení všech daní z digitálních služeb a dalších souvisejících obdobných opatření dopadajících na všechny podniky a k přijetí závazku v budoucnu taková opatření nezavádět. Podrobná definice obsahu pojmu souvisejících obdobných opatření bude dokončena v rámci přijetí Mnohostranné úmluvy a její důvodové zprávy“ ([12]).

7.3. EHSV považuje za důležité zavést vhodná pravidla, která budou působit ve prospěch další digitalizace evropské ekonomiky tak, aby bylo možno dosáhnout cíle její transformace v ekonomiku zelenější a digitalizovanou.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([11]) Viz stanovisko EHSV *Zdanění podniků pro 21. století* (ECO/558).

([12]) OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy, 8 October 2021, p. 7 (OECD/G20 – Projekt Eroze základu daně a přesouvání zisku – Prohlášení k dvoupilířovému řešení daňových výzev plynoucích z digitalizace ekonomiky, 8. října 2021, s. 7).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dobrovolníci – občané budující budoucnost Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/04)

Zpravodaj: **Krzysztof PATER**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	24. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	214/3/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV poznamenává, že v rámci diskuse o budoucnosti Evropy musí vzít tvůrci politik v potaz skutečnost, že budoucnost Evropy budou utvářet nejen politici a instituce, včetně organizací občanské společnosti, ale také miliony občanů – dobrovolníci, kteří každý den obětují svůj čas a energii a jednají solidárně ve prospěch společného blaha, ať již v rámci organizací občanské společnosti, či mimo ně.

1.2. Dobrovolná činnost zahrnuje miliony občanů Evropské unie, kteří svým jednáním – individuálním nebo v rámci organizovaných struktur (formálních i neformálních) – projevují solidaritu vůči druhým lidem. Toto hnutí vyžaduje systematickou a promyšlenou podporu jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států, neboť jeho dopad na sociální rozvoj mnohokrát převyšuje potenciální náklady. EHSV by uvítal, aby v nadcházejících letech došlo, co se této podpory týče, k pozitivním kvalitativním změnám, které by lépe odrážely hodnotu dobrovolníků pro budoucnost Evropy.

1.3. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby přijala opatření s cílem vyhlásit rok 2025 Evropským rokem dobrovolníků. Takovýto krok by totiž představoval:

— způsob, jak vzdát hold milionům dobrovolníků, kteří prokázali, jak významnou úlohu ve společnosti hrají, a to zejména v posledních měsících, kdy svou činností bojovali proti následkům pandemie;

— způsob, jak dále prosazovat myšlenku dobrovolnictví ve společnostech členských států, motivovat více lidí k dobrovolné činnosti a ukázat, že se jedná o činnost inkluzivní a všestrannou, do níž se zapojují lidé ze všech skupin a prostředí bez ohledu na jejich věk a místo ve společnosti;

— příležitost k výměně zkušeností a know-how mezi orgány členských států, pokud jde o právní a politické nástroje na podporu činnosti dobrovolníků;

— inspiraci pro Evropskou komisi, co se týče rozšiřování a vytváření nových programů zaměřených na dobrovolníky všech věkových skupin;

— způsob, jak podpořit porozumění projektům, jež jsou zásadní pro budoucnost Evropy a jejích občanů, a poskytnout objektivní údaje a fakta a bojovat proti falešným a předpojatým informacím.

1.4. Činnost dobrovolníků má skutečnou ekonomickou hodnotu (jež v mnoha zemích činí více než 2 % HDP); v mnoha sociálních sférách jsou dobrovolníci nezbytní pro zajištění základních potřeb občanů, včetně jejich bezpečnosti; dobrovolníci hrají zásadní úlohu při plnění všech cílů udržitelného rozvoje, které vytyčila OSN; dobrovolníky najdeme ve všech sociálních a věkových skupinách. EHSV má tudíž za to, že není důvod omezovat celounijní a Unií financované programy podpory dobrovolné činnosti pouze na mladé lidi.

1.5. V návaznosti na stanovisko přijaté v roce 2013 ([1]) EHSV znovu vyzývá Evropskou komisi, aby přijala rozhodná opatření k vypracování podrobných pravidel umožňujících shromažďování srovnatelných údajů o dobrovolné činnosti ze všech členských států, přičemž zdůrazňuje, že bez spolehlivých údajů není možné provádět účinnou politiku v žádné oblasti.

2. **Koncept dobrovolnictví**

2.1. Na úrovni EU neexistuje oficiální definice pojmu „dobrovolnictví“, ale obecně je tento pojem chápán tak, že zahrnuje všechny formy dobrovolné činnosti, ať již formální, či neformální, vykonávané určitou osobou na základě vlastní volby a bez nároku na finanční zisk, přičemž tato činnost přispívá ke společnému blahu.

2.2. Definice dobrovolné činnosti, kterou v roce 2011 zveřejnila Mezinárodní organizace práce ve své příručce pro měření dobrovolné činnosti, je v souladu s tímto obecně přijímaným pojetím dobrovolnictví. Podle této definice je dobrovolná činnost „nepovinnou nevýdělečnou činností, tzn. dobou, kterou jednotlivci bezúplatně věnují činnosti vykonávané prostřednictvím příslušné organizace nebo přímo ve prospěch jiných osob mimo vlastní domácnost“ ([2]). Tuto definici lze použít v mezinárodním srovnávacím výzkumu k měření formální dobrovolné činnosti (často označované jako nepřímá dobrovolná činnost) a neformální dobrovolné činnosti (kterou MOP nazývá přímou dobrovolnou činností ([3])) v různých kulturních a právních systémech. EHSV poukazuje na to, že díky usnesení věnovanému statistice práce, zaměstnanosti a nedostatečného využití práce, jež bylo přijato na 19. zasedání Mezinárodní konference statistiků práce MOP v říjnu 2013 ([4]) (a jež obsahuje novou definici práce, která rozlišuje mezi placenou a neplacenou prací, a změny ve shromažďování údajů o práci), by mělo být snazší měřit dobrovolnictví odděleně od jiných forem neplacené práce, jako je péče o osoby ve vlastní domácnosti.

2.3. Analýzy týkající se dobrovolnictví jsou velmi často založeny na rozlišování mezi formální a neformální dobrovolnou činností. Pod formální dobrovolnou činnost – jež zahrnuje činnosti zastřešené organizacemi – spadají osoby, které se zapojují prostřednictvím organizovaných (strukturovaných) subjektů, jako jsou nevládní organizace, kluby nebo veřejné instituce. Neformální dobrovolnou činností se rozumí neplacená pomoc, kterou poskytují jednotlivci jiným osobám mimo vlastní domácnost nebo blízkou rodinu, avšak nikoli v rámci formální organizace. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že osoby, které pomoc nabízejí, osoby, které tuto pomoc přijímají ani právní rámce pro dobrovolnictví v některých členských státech EU často neformální dobrovolnou činnost neuznávají jako dobrovolnictví. To je jeden z důvodů, proč je úloha dobrovolníků v současné době podceňována.

2.4. Dobrovolná činnost může být nárazová, spojená s nějakou událostí či s odstraňováním následků katastrof, např. po požáru nebo povodních. Může rovněž představovat závazek vyžadující pravidelnější úsilí. Může být vykonávána v odvětvích zaměřených na lidi, např. v oblasti sociálních služeb, zdravotnictví, vzdělávání, sportu atd., nebo se může týkat projektů v oblasti životního prostředí a infrastruktury, jako je ochrana a obnova přírodních zdrojů nebo udržování veřejných zahrad. V tomto kontextu je možná i nárazová dobrovolná činnost, avšak tato odvětví se opírají o osoby, které se dobrovolnictví věnují pravidelněji.

2.5. EHSV zdůrazňuje, že právní rámce pro dobrovolnictví v Evropě by měly podporovat a usnadňovat kvalitní dobrovolnou činnost a neměly by vytvářet zbytečné překážky, které by této činnosti bránily. S požadavky, jako je pojištění dobrovolníků, dohody o dobrovolné činnosti a kontroly rejstříků trestů, je třeba zacházet obezřetně s tím, že stěžejními faktory by měly být kvalita a přístupnost.

2.6. EHSV ve svém stanovisku z roku 2013 uvedl: „Aktuálně dostupné údaje o dobrovolné činnosti neumožňují provést analýzy, které ve svých dokumentech požadují Komise, Evropský parlament, Evropská rada či EHSV. V současnosti není možné řádně monitorovat ekonomický význam dobrovolné činnosti ani její přínos pro provádění unijních politik. Nelze stanovit celkovou dobu věnovanou vykonávání dobrovolné činnosti ani její peněžní hodnotu, a z tohoto důvodu nelze odhadnout její rozsah podle univerzálních hospodářských ukazatelů, jako je zaměstnanost v dané zemi (počet osob

([1]) ECO/343 – Statistické nástroje k měření dobrovolné činnosti (Úř. věst. C 170, 5.6 2014, s. 11).
([2]) https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—dgreports/—stat/documents/publication/wcms_162119.pdf
([3]) Popis ukazatelů: dobrovolná činnost. MOP.
([4]) Usnesení přijaté na Mezinárodní konferenci statistiků práce MOP.

pracujících v národním hospodářství) či HDP.“ Výbor rovněž vyzval k přípravným pracím, které by na základě rámcového návrhu MOP měly vést k vymezení podrobných pravidel pro provádění výzkumu v EU. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že od té doby nijak nepokročila příprava společného systému měření hodnoty dobrovolné činnosti v Evropě. Výbor proto znovu vyzývá Evropskou komisi, aby jednala rozhodně a provedla doporučení EHSV, a zdůrazňuje, že bez spolehlivých údajů není možné provádět účinnou politiku v žádné oblasti.

2.6.1. EHSV podotýká, že by bylo všestranně přínosné lepší shromažďování údajů, při kterém by se vedle HDP a ekonomické hodnoty bral v potaz například rovněž čas, který dobrovolníci dobrovolné činnosti věnují, jejich věk, pohlaví, obory činnosti a obecněji přidaná hodnota pro společnost, mezi jiným zdraví a dobré životní podmínky, kvalita života a ukazatele sociální soudržnosti.

2.6.2. Pouze několik národních statistických úřadů zahájilo a provedlo výzkum v oblasti dobrovolné činnosti založený na metodice MOP, přičemž Polsko je jedinou zemí, jejíž národní statistický úřad tento výzkum provedl již dvakrát, a to v letech 2011 a 2016, přičemž další studie je plánována na začátek roku 2022. Studie z roku 2011 vyčíslila hodnotu dobrovolné činnosti na zhruba 2,8 % HDP ([5]), studie z roku 2016 na asi 1,2 % HDP ([6]). Takto velký rozdíl byl důsledkem určitých změn metodiky. Jednou z nich byla skutečnost, že v roce 2011 zahrnovaly otázky dobrovolnou činnost vykonávanou respondentem ve prospěch rodinných příslušníků, ale žijících v jiné domácnosti, v roce 2016 však činnost tohoto druhu v potaz vzata nebyla. Další změnou bylo to, že zatímco v roce 2011 se otázky týkaly dobrovolné činnosti vykonávané respondentem v průběhu celého roku 2010, v roce 2016 byla zohledněna pouze dobrovolná činnost během čtyřtýdenního období v prvním čtvrtletí, které bezprostředně předcházelo průzkumu. Tento příklad jasně ukazuje, že není možné získat srovnatelné údaje, aniž by Eurostat inicioval vypracování společné metodiky na úrovni EU.

2.7. Dobrovolnictví má pro jednotlivce, komunity, životní prostředí, ekonomiku a pro společnost celkově hodnotu coby jeden z nejviditelnějších projevů solidarity. Podporuje a usnadňuje sociální začleňování, buduje sociální kapitál a má na společnost transformační účinek. Rozvoj prosperující občanské společnosti s angažovanými dobrovolníky může nabídnout kreativní a inovativní řešení společných výzev. Dobrovolnictví přispívá k hospodářskému růstu, a zasluhuje tedy, aby bylo konkrétně a cíleně měřeno z hlediska jak ekonomického, tak sociálního kapitálu. Hraje rovněž stále významnější úlohu v ochraně životního prostředí a pro mnoho dobrovolníků představuje zásadní zdroj učení. V této souvislosti by veřejné politiky, které jsou přímo zaměřeny na podporu dobrovolníků, měly rovněž odrážet potřebu podpůrné infrastruktury pro dobrovolnictví s dostatečným a náležitým financováním podpůrných opatření, jako je např. pokrytí nákladů na odbornou přípravu a pojištění.

3. **Dobrovolná činnost na úrovni EU**

3.1. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že po skončení Evropského roku dobrovolnictví 2011 se dobrovolná činnost začala z evropské agendy postupně vytrácet. V oficiálních dokumentech se objevovala pouze sporadicky: během vytváření Evropského dobrovolnického sboru humanitární pomoci a Evropského sboru solidarity a jako prioritní téma v rámci programu Evropa pro občany.

3.2. EHSV zdůrazňuje skutečnost, že téma dobrovolnictví bylo v členských státech zkoumáno jen v omezené míře. Tyto výzkumy se zabývaly různými aspekty dobrovolnictví (např. mírou účasti na dobrovolnictví či demografickým profilem zapojených osob a jejich motivací). Vzhledem k nejednotnosti metodických přístupů – liší se dokonce i rozsah definice dobrovolnictví a průzkumy byly prováděny v různých časových obdobích – není možné tento výzkum použít pro účely celounijní analýzy. Zpráva, kterou v roce 2010 na žádost Evropské komise vypracovala poradenská společnost GHK ([7]), zůstává i přes svá omezení, pokud jde o srovnatelnost údajů, nejaktuálnějším dostupným komplexním a cenným zdrojem údajů.

3.2.1. Zpráva GHK ukázala, že se do dobrovolné činnosti zapojuje 22–23 % občanů EU starších 15 let, přičemž dobrovolná činnost je zde definována jako činnost vykonávaná z vlastní vůle, a to především v rámci nevládní organizace pro neziskové účely.

3.2.2. Ve zprávě se však také uvádí, že kvůli metodickým rozdílům může odchylka ve výsledcích často činit až 30 až 40 procentních bodů.

([5]) Polské statistické údaje o dobrovolné činnosti (2011).
([6]) Polské statistické údaje o dobrovolné činnosti (2016).
([7]) GHK: Volunteering in the European Union (Dobrovolná činnost v Evropské unii), GHK, 2010.

3.3. Několik otázek týkajících se dobrovolné činnosti obsahoval modul ad hoc věnovaný sociální/kulturní účasti a materiální deprivaci ([8]), o který byl v roce 2015 doplněn každoroční průzkum Eurostatu v oblasti příjmů a životních podmínek. Na základě údajů získaných z tohoto průzkumu se odhaduje, že do formální dobrovolné činnosti bylo zapojeno asi 18,9 % a do neformální dobrovolné činnosti asi 22,5 % občanů EU, což je úroveň zapojení občanů EU přibližně odpovídající závěrům zprávy společnosti GHK.

3.4. Bleskový průzkum Eurobarometr „Evropská mládež", který byl zveřejněn v dubnu 2015 ([9]), obsahuje nejnovější dostupné údaje o činnosti mladých občanů EU ve věku 15–30 let. EHSV konstatuje, že srovnatelné údaje o mladých lidech v této studii a o všech dospělých občanech EU v jiných studiích jasně ukazují, že do dobrovolné činnosti se stejnou měrou zapojují všechny věkové skupiny.

3.4.1. Podle průzkumu „Evropská mládež" se v EU v posledních 12 měsících do organizované dobrovolné činnosti zapojilo 25 % mladých lidí, avšak tento podíl se mezi jednotlivými zeměmi podstatně různí (od 10 do 42 %).

3.4.2. Tentýž průzkum dochází také k závěru, že dobrovolná činnost, kterou vykonávají mladí lidé, se zaměřuje na dvě hlavní oblasti, a sice na charitu a humanitární a rozvojovou pomoc (44 %) a na vzdělávání, odbornou přípravu a sport (40 %). Jde rovněž o nejobvyklejší dobrovolné činnosti mladých lidí ve všech jednotlivých členských státech.

3.4.3. 93 % respondentů uvedlo, že nikdy nevykonávali dobrovolnou činnost v zahraničí.

3.4.4. Nový Evropský sbor solidarity, který nyní zahrnuje dobrovolnou činnost v situacích, kdy je zapotřebí humanitární pomoc (jež dříve spadala pod Evropský dobrovolnický sbor humanitární pomoci), by měl mít dostatečnou sílu a rozsah, aby díky němu mladí lidé vykonávali více dobrovolné činnosti, zejména v zahraničí, a to jak v těch, na něž se program vztahuje, tak v ostatních. K dosažení tohoto cíle by měly být poskytnuty nezbytné zdroje. Měla by být rovněž prozkoumána možnost rozšířit program tak, aby podporoval zapojení do dobrovolné činnosti u lidí starších 30 let, případně by měly být poskytnuty další zdroje EU na rozvoj paralelního programu bez věkového omezení.

3.5. V lednu 2021 zveřejnila Evropská komise *zelenou knihu o stárnutí*, v níž zdůraznila, že velký počet starších osob i nadále aktivně a hodnotně přispívá společnosti a hospodářství, přičemž do formální dobrovolné činnosti se zapojuje 20 % osob ve věku 65 až 74 let a angažovaní zůstávají i lidé starší 75 let, pokud to jejich zdraví dovoluje.

3.6. V září 2020 zveřejnila Rada Evropské unie konečné závěry o lidských právech, účasti a dobrých životních podmínkách starších osob v éře digitalizace ([10]), v nichž mimo jiné vyzvala Komisi, aby zvážila možnost vytvoření digitální platformy věnované účasti a dobrovolnické práci po skončení pracovního života.

3.6.1. Tato platforma by mohla poskytovat starším osobám informace ohledně účasti na dobrovolné činnosti v zahraničí. Jejím prostřednictvím by také mohly být poskytovány informace místním orgánům a dalším aktérům o tom, jak zapojit starší osoby do dobrovolné činnosti, a zainteresované osoby by zde mohly získat pomoc a informace při hledání příležitostí k dobrovolné činnosti, jež by byly vhodné pro starší osoby, v celé Evropě.

3.6.2. EHSV rozhodně podporuje vytvoření takové platformy, která by integrovala stávající platformy a zajistila, že nebude docházet k nežádoucím duplicitám při vynaloženém úsilí, přičemž zdůrazňuje, že dobrovolná činnost starších osob hraje důležitou úlohu jak pro ty, které tato činnost podporuje, tak pro dobrovolníky samotné, neboť díky ní mohou zůstat aktivní i mimo zaměstnání, což má výrazně pozitivní vliv na jejich duševní a fyzickou pohodu.

3.6.3. EHSV poukazuje na to, že Evropský sbor solidarity, který se zaměřuje na mladé lidi, a navrhovaná platforma na podporu starších dobrovolníků by měly poskytnout základ pro komplexnější a průřezovější evropskou politiku v oblasti dobrovolnictví, jež bude podporovat solidaritu a odpovědnost vůči lidem a mezi lidmi všech věkových kategorií, kteří svobodně přispívají k budoucnosti Evropy opírající se o solidaritu a evropské hodnoty.

3.6.4. EHSV doporučuje, aby se tato platforma postupně zaměřovala na stále širší věkovou skupinu dobrovolníků, a aby zároveň bylo vynaloženo větší úsilí o odstranění překážek bránících přeshraniční dobrovolné činnosti, jako je ztráta nároků na příspěvky z veřejných zdrojů a systémů podpory, problémy ohledně práva pobytu a související pravidla, např. pokud jde o přístup ke smlouvám na mobilní telefon a připojení k internetu.

([8]) Statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek (EU-SILC) 2015: modul věnovaný sociální/kulturní účasti a materiální deprivaci.
([9]) Bleskový průzkum Eurobarometr 408 – Evropská mládež.
([10]) Závěry Rady ze dne 9. října 2020.

3.7. Mnoho dobrovolníků z celé Evropy se zapojuje do činností, které jsou v souladu s dlouhodobými unijními projekty Evropské komise (jež mají zásadní význam pro budoucnost Evropy – týkají se například očkování, digitalizace, otázek klimatu, finančních reforem, diskusí o jaderné energii, reforem trhu práce atd.). Vzhledem k tomu, že aby občané mohli klíčové návrhy orgánů EU podporovat, musí jim napřed porozumět na základě faktických a nestranných informací, vyzývá EHSV Evropskou komisi, aby aktivně podporovala ty činnosti prováděné dobrovolníky, které mohou pomoci získat podporu občanů pro klíčové unijní projekty, a to i snižováním rizika šíření falešných a předpojatých informací.

3.8. Nárůst paušálního a jednorázového financování projektů by měl umožnit, aby přispění dobrovolníků bylo uznáno jako spolufinancování grantů EU. V praxi toto však příliš nefunguje, neboť to, jak dobrovolníci přispívají svým časem, obvykle nelze zahrnout do účetnictví organizací. Mnoho agentur spravujících granty EU navíc vyžaduje, aby byly předloženy účetní doklady, že byla vynaložena plná výše paušálních a jednorázových plateb, což je v rozporu se záměrem a duchem uvedeného přístupu k financování coby metody výpočtu. EHSV opakuje své požadavky, jež v tomto ohledu vyjádřil ve stanoviscích přijatých v letech 2006 ([11]) a 2013 ([12]), a vyjadřuje politování nad tím, že dosud nebyly plně provedeny. EHSV konstatuje, že u programů financování ze strany Rady Evropy mechanismus, který čas věnovaný dobrovolné činnosti zahrnuje jako spolufinancování těchto grantů, existuje.

3.9. EHSV velmi podporuje soutěž o titul evropské hlavní město dobrovolnictví ([13]), kterou v roce 2013 zahájilo Evropské středisko pro dobrovolnictví (Centre for European Volunteering) coby součást odkazu Evropského roku dobrovolnictví 2011 a která vsazuje místní politiky a postupy v oblasti dobrovolnictví do evropského kontextu a do rámce evropských hodnot a politik. EHSV vyzývá všechny orgány a instituce EU, aby tuto iniciativu propagovaly a podporovaly, avšak s tím, že by byl zvláštní důraz kladen rovněž na nižší než celostátní úroveň, což by byl způsob, jak přiblížit občany tvůrcům unijních politik a demonstrovat, že solidární činnosti a aktivním občané přispívající k budoucnosti Evropy jsou na úrovni EU podporováni. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby aktivně podporovala šíření těch osvědčených postupů ve veřejných politikách, které podporují dobrovolnou činnost na místní úrovni, a to zejména s využitím příkladů z obcí, které byly kandidáty a vítězi v soutěži o titul evropské hlavní město dobrovolnictví.

4. **Trendy v oblasti dobrovolné činnosti**

4.1. EHSV podotýká, že na činnost dobrovolníků budou mít v nadcházejících letech dopad probíhající demografické změny.

4.1.1. Evropské obyvatelstvo stárne a porodnost v Evropě klesá. To znamená, že je více kvalifikovaných dobrovolníků k dispozici déle, ale také to, že podporu dobrovolníků potřebuje vzhledem k delšímu dožití více starších osob. Kvůli klesající porodnosti však nemusí být dostatek mladších dobrovolníků a bude zapotřebí více projektů vzájemné pomoci orientovaných na dobrovolníky dospělého a seniorského věku.

4.1.2. Evropské obyvatelstvo je stále různorodější a je stále více v pohybu, pro zajištění sociálního začlenění tak bude nutno učinit více. Členské státy nemohou vše financovat z veřejných prostředků, a i kdyby snad měly financí dostatek, nejde jen o peníze. Skutečné začlenění vyžaduje přístup, jenž bude více zaměřen na člověka a solidaritu. K tomu jsou zapotřebí dobrovolníci, kteří jednají ve vzájemné solidaritě. Požaduje se větší úsilí v boji proti osamělosti a při poskytování podpory ze strany sociálních služeb v případech, kdy jsou rodiny více rozptýleny v různých zemích po celém kontinentu. EHSV se domnívá, že by na to měly být připraveny veřejné orgány na úrovni EU a členských států i na místní úrovni a že tento proces musí zahrnovat vytvoření podmínek příznivých pro rozšíření dobrovolné činnosti.

4.1.3. V členských státech se méně vybírá na daních a veřejné rozpočty se snižují, ale zároveň je vyšší poptávka po službách. Větší nerovnost a chudoba mají za následek, že mezi obyvatelstvem přibývá potřebných, což však kontrastuje se snižováním finančních prostředků pro organizace občanské společnosti, jež by – s podporou dobrovolníků – mohly výrazně přispět ke zlepšení situace jednotlivých občanů a rodin. EHSV poukazuje na nutnost dosáhnout větší vyváženosti.

4.2. EHSV zdůrazňuje, že v důsledku změn, k nimž právě dochází, pokud jde o životní styl a o typy činností přinášející společenské uznání, nebo potřeby rozvíjet nové dovednosti, jež mohou být pro mladé generace profesně užitečné, může dojít k nesouladu mezi zájmem občanů o dobrovolnictví a skutečnými příležitostmi k dobrovolné činnosti, a že se tudíž míra dobrovolnictví může snížit i přes velkou „nabídku a poptávku“. Tento jev je třeba neustále sledovat, aby bylo možné v pravý čas upravit veřejné politiky.

([11]) SOC/243 – Dobrovolná činnost, její úloha v evropské společnosti a její vlivy (Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 46).
([12]) ECO/343 – Statistické nástroje k měření dobrovolné činnosti (Úř. věst. C 170, 5.6.2014, s. 11).
([13]) Evropské hlavní město dobrovolnictví – Evropské středisko pro dobrovolnictví (CEV).

4.3. Obecně je patrný posun od tradiční pravidelné a dlouhodobé dobrovolné činnosti založené na plánovaných a dlouhodobých závazcích k dobrovolné činnosti nárazové. Mnoho dobrovolníků je ochotno se zapojit nárazově, třeba i v souvislosti s jednorázovou událostí, ale nechtějí na sebe brát žádný dlouhodobý osobní závazek. Tento trend se odráží v nárůstu cestovního ruchu ve spojitosti s dobrovolnictvím (angl. „voluntourism"), kdy lidé cestují s konkrétním cílem vykonávat dobrovolnou činnost nebo využívají příležitosti k této činnosti během dovolené. Je třeba bedlivě dohlédnout na to, aby jádrem tohoto druhu dobrovolnictví byly skutečné společenské potřeby. Tam, kde by dobrovolnictví mohlo napáchat více škody než užitku, např. v ústavních zařízeních pro děti nebo jiné zranitelné osoby (např. v sirotčincích), by mělo být zakázáno.

4.4. Dalším trendem zaznamenaným v posledních letech je, že se objevují subjekty zaměřené na zprostředkovávání dobrovolné činnosti, např. instituce sociálního zabezpečení či vzdělávací instituce, náboženské organizace, organizátoři dobrovolné činnosti rodin, místní dobrovolnická centra nebo organizátoři dobrovolné činnosti zaměstnanců (podniků). Tyto subjekty pomáhají dobrovolníkům najít možnosti, jak se zapojit, a vyhledávají organizace, které dobrovolníky přímo někam umístí. To napomůže lidem, kteří hledají příležitost zahájit dobrovolnou činnost. Hrozí však, že činnost těchto zprostředkovatelů negativně ovlivní vnímání dobrovolnictví ve společnosti – zejména pokud by například jejich činnost byla zpoplatněna.

4.5. Pokroky v oblasti využívání internetu a sociálních médií umožňují občanům, aby mezi sebou snáze organizovali konkrétní jednorázové dobrovolnické akce. Ze stejného důvodu jsou také občanům bezprostředněji přístupné všechny druhy příležitostí k dobrovolné činnosti, neboť on-line platformy propojují nabídku s poptávkou. Rychlý vzestup nových technologií umožnil rozvoj nových forem dobrovolné činnosti, jako je dobrovolná činnost přes internet, která není závislá na konkrétním čase a místě a může být prováděna kdekoli, kde má dobrovolník přístup k internetu a zařízení pro připojení.

4.5.1. EHSV však upozorňuje, že je třeba dbát na to, aby z dobrovolné činnosti nebyli vyloučeni lidé bez přístupu k internetu.

4.5.2. EHSV zdůrazňuje, že právní rámce upravující dobrovolnictví v členských státech musí s touto změnou držet krok a zajistit – například pokud jde o ochranu údajů –, aby zranitelné osoby byly i nadále chráněny a aby dobrovolníci byli náležitě proškoleni, a to i v případě neformální a nárazové dobrovolné činnosti. Tvůrci politik by se neměli domnívat, že jelikož se lidé mohou sami organizovat on-line, není třeba financovat organizace zabývající se podporou a infrastrukturou dobrovolné činnosti.

4.6. EHSV má za to, že je třeba posílit meziodvětvovou spolupráci mezi sociálními partnery v rámci dobrovolné činnosti zaměstnanců. Aby se dosáhlo co největšího účinku, měli by se zaměstnavatelé a zaměstnanci spojit s organizacemi občanské společnosti, které se specializují na toto odvětví nebo na záležitost, jež má být prostřednictvím dobrovolné činnosti podpořena, než aby se snažili programy dobrovolné činnosti přímo provádět sami.

4.7. EHSV uznává, že cestovní ruch ve spojitosti s dobrovolnictvím (angl. „voluntourism") představuje odvětví, jež je v Evropě na vzestupu, a měl by být regulován, aby byla chráněna integrita dobrovolnictví, potenciálních dobrovolníků i místních komunit.

4.8. Z mladých lidí, kteří se zapojili do průzkumu Eurobarometr ([14]), uvedlo 54 %, že jim v rámci jejich dobrovolné činnosti nevznikly žádné výdaje, kdežto 28 % respondentů odpovědělo, že jim výdaje vznikly a oni neobdrželi žádné příspěvky. 16 % respondentů pak mělo výdaje, ale obdrželo na ně příspěvky. Příjemci nebo koordinátoři činnosti dobrovolníků musí tyto údaje vzít v potaz, aby se výdaje nestaly překážkou omezující zapojení mladých lidí. EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby byly dobrovolníkům propláceny i malé výdaje, a očekává, že celostátní a místní orgány v členských státech budou prosazovat a podporovat tento přístup bez nepříznivých daňových důsledků pro dotčené dobrovolníky nebo organizace.

4.9. Napříč Evropou neplatí jednotné právní rámce ani právní a bezpečnostní požadavky pro dobrovolníky a příjemce jejich pomoci. EHSV zdůrazňuje, že by v zájmu bezpečnosti a ku prospěchu všech měly být podniknuty kroky ke zefektivnění systému. Na pojistných trzích ve všech zemích by mělo být k dispozici pojištění občanskoprávní odpovědnosti dobrovolníků a měla by být zavedena vládní nebo nadační podpora k pokrytí výdajů na toto pojištění. Ve všech členských státech by mělo být povinné, aby dobrovolníci pracující s dětmi nebo zranitelnými osobami předkládali výpisy z rejstříku trestů. Ty by pro potenciální dobrovolníky měly být snadno a levně dostupné. EHSV vyzývá všechny členské státy, aby tato řešení realizovaly, a naléhavě vyzývá Evropskou komisi, aby prosazovala osvědčené postupy v této oblasti. Tyto činnosti napomohou rovněž přeshraničnímu dobrovolnictví.

([14]) Bleskový průzkum Eurobarometr 408 – Evropská mládež.

4.10. EHSV se domnívá, že pravděpodobnost, že mladí lidé vyrostou v sociálně začleněné a angažované dospělé osoby, které přispívají svým dílem k budoucnosti Evropy, je tím větší, čím nižší je věk, v němž začnou s dobrovolnou činností. Měly by být podporovány iniciativy, jako jsou programy kombinující školní výuku s praktickou dobrovolnou činností (angl. „service-learning"), a dobrovolná činnost rodin. V případě potřeby by právní rámce měly být přizpůsobeny tak, aby umožnily dobrovolnou činnost i mladším lidem a dětem. Velmi důležitou úlohu v tomto procesu hrají mládežnické organizace, které by tudíž měly získat náležitou a dostatečnou podporu ze strany veřejných orgánů.

5. **Úloha dobrovolníků v komunitě**

5.1. Dobrovolníci bezpochyby vytvářejí podstatnou hospodářskou, environmentální a sociální hodnotu. V neziskových organizacích hrají často zásadní úlohu, pokud jde o zajištění účinného plnění úkolů, neboť představují jeden z nejdůležitějších zdrojů těchto organizací. Zvenčí jsou často považováni za symbol činnosti těchto subjektů. Pro mnoho lidí, a zejména pro mladé lidi, je dobrovolná činnost něco mimořádného. Mnohdy je to první činnost, jež jim dává možnost reagovat na skutečné sociální potřeby a vidět v krátké době výsledky svého působení coby angažovaných občanů, čímž se výrazně snižuje riziko sociálního vyloučení.

5.2. V mnoha případech začíná být pro občany z právního hlediska složitější se organizovat, co se týče otázek společného zájmu, a tím je i ztížena možnost zapojit dobrovolníky, kteří přispívají společnosti, aniž by jim při tom šlo o osobní prospěch. Mělo by být zajištěno právo sdružovat se a veřejné financování a podpora organizací občanské společnosti. EHSV zdůrazňuje, že veřejné financování organizací občanské společnosti významně přispívá nejen k plnění jejich funkce a úlohy ve společnosti, ale také k zachování jejich nezávislosti a schopnosti zajistit vnitřní demokratické procesy, jež umožňují, aby přání jejich členů byla uznána a zastupována bez zásahů zvenčí.

5.2.1. Dobře fungující občanská společnost je známkou zdravé demokracie a velkou měrou přispívá ke kvalitě života, míru a stabilitě. Participativní demokracie je pro zastupitelskou demokracii doplněním, nikoli hrozbou.

5.2.2. V případě organizací, které koordinují činnost dobrovolníků, umožňuje veřejné financování mnohem větší přínosy pro společnost – přínosy, které mají skutečnou ekonomickou hodnotu –, a to prostřednictvím zvláštního pákového mechanismu.

5.3. Lidé v Evropě se nyní stále více zapojují do krátkodobých dobrovolnických akcí, z nichž často mají jasný osobní prospěch – např. dobrovolná činnost na festivalu nebo koncertě namísto dlouhodobého závazku, kterým by se řešila zjištěná společenská potřeba. EHSV by si přál, aby tvůrci politik více usilovali o propagaci přidané hodnoty dobrovolnictví coby sociálního kapitálu, a nikoli pouze coby osobní příležitosti nebo mechanismu pro úsporu nákladů na lidské zdroje. Mají-li být pro dobrovolnou činnost získávány další osoby, musí veřejné orgány dobrovolníkům a organizacím, které jejich činnost podporují, pomoci lépe demonstrovat hodnotu a dopad této činnosti, neboť občané mají nyní stále více možností, jak využít volný čas.

5.4. Během pandemie COVID-19 se mnoho tvůrců politik i běžných občanů mohlo přesvědčit o konkrétním potenciálu i skutečném dopadu dobrovolnictví, a to jak ve formě strukturované činnosti koordinované veřejnými institucemi nebo organizacemi, tak v podobě jednorázových a spontánních akcí jednotlivců, kteří chtěli nějak pomoci. EHSV vzdal hold statisícům dobrovolníků z celé Evropy pomáhajícím v roce 2020 lidem, kteří se v důsledku pandemie ocitli v nouzi, a udělil svou Cenu za občanskou solidaritu ([15]) organizacím a jednotlivcům zapojeným do dobrovolné činnosti související s dopadem onemocnění COVID-19.

5.5. Pro pracovníky s méně pravidelnou pracovní dobou a méně stabilním pracovním životem jsou dlouhodobé závazky v oblasti dobrovolnictví obtížnější. Například pro pracovníky v obchodech, kteří jsou na pracoviště povoláváni jen s 24hodinovým předstihem, je nadmíru složité učinit takovýto závazek. Totéž platí například i pro mnoho pracovníků v pracovní pohotovosti. Dle názoru EHSV by dobrovolnické organizace měly být podporovány poskytnutím know-how, včetně osvědčených postupů, pokud jde o budování dodatečných kapacit, jejichž pomocí by se řešil problém, který tato měnící se dostupnost potenciálních dobrovolníků představuje, a rozvíjely by se nové způsoby řízení činnosti dobrovolníků.

5.6. Jedním z prostředků, kterým lze bojovat proti nedobrému zdravotnímu stavu a který nahrazuje nebo případně doplňuje předepisování léčivých přípravků, je terapie ve formě pomoci komunitě (angl. „social prescribing") ([16]). Účinnou a stále oblíbenější součástí programů s využitím tohoto typu terapie je dobrovolná činnost. Výzkum dokazuje, že dobrovolnictví má pozitivní vliv na duševní zdraví a že účast na dobrovolné činnosti v rámci terapie založené na pomoci komunitě je prospěšná. EHSV se domnívá, že by dobrovolná činnost prováděná coby terapie tohoto druhu měla být

([15]) Cena EHSV za občanskou solidaritu.

([16]) The Healing Power of Social Prescribing (Léčivá moc terapie ve formě pomoci komunitě) a Policy Statement on Volunteering & Social Prescribing (Politické prohlášení o dobrovolnictví a terapii ve formě pomoci komunitě) – CEV 2019.

v Evropě šířeji uplatňována jakožto součást procesu oživení po pandemii COVID-19 a její dopad by měl být bedlivě sledován. Mělo by být zajištěno, aby organizace, které nabízejí dobrovolnická místa v rámci systémů této terapie spočívající v pomoci komunitě, respektovaly etické zásady a držely se kvalitativních doporučení s cílem zajistit činnosti, které by měly velký dopad, byly založeny na potřebách, měly přidanou hodnotou a byly vykonávány dobrovolně.

5.7. Vzhledem k pozitivním dopadům Evropského roku dobrovolnictví 2011, k velké potřebě vytvořit právní a sociální rámec pro rozvoj této činnosti a k významným změnám v chování dobrovolníků a potenciálních dobrovolníků vyzývá EHSV Evropskou komisi, aby přijala opatření s cílem vyhlásit rok 2025 Evropským rokem dobrovolníků.

5.7.1. Vyhlášení Evropského roku dobrovolníků by představovalo vhodný způsob, jak vyjádřit uznání úsilí a přínosu všech dobrovolníků během krize způsobené onemocněním COVID-19 a jak vyzdvihnout dopad jejich činnosti a jejich význam pro obnovu a budoucnost Evropy založenou na solidaritě, respektu, rovnosti a společných hodnotách.

5.7.2. EHSV věří, že soubor opatření koordinovaný Evropskou komisí by byl pro členské státy podnětem k tomu, aby dobrovolnictví podporovaly komplexně, a to s přihlédnutím k návrhům EHSV, a že problematika činností vykonávaných dobrovolníky bude stálým, a nikoli jen příležitostným prvkem evropské politiky.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Jak mladým lidem zaručit důstojnou práci a zajistit začlenění osob NEET prostřednictvím řádného vypracování národních plánů pro oživení“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/05)

Zpravodajka: **Nicoletta MERLO**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	24.11.2021
Přijato na plenárním zasedání	8.12.2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	152/13/48

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá národní plány pro oživení a odolnost jakožto nebývalou příležitost k podnícení změny a investic do udržitelného růstu a tvorby pracovních míst, kterou je třeba podpořit prostřednictvím inkluzivní správy, což vyžaduje dialog, otevřenost a transparentnost.

1.2. Výbor s politováním konstatuje, že během přípravy národních plánů pro oživení a odolnost v některých členských státech neprobíhaly smysluplné a cílené konzultace se sociálními partnery a zúčastněnými stranami. EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby zavedla opatření zajišťující strukturované a smysluplné zapojení sociálních partnerů, organizované občanské společnosti a mládežnických organizací do provádění a monitorování národních plánů pro oživení a odolnost. Je zásadní chránit a posilovat sociální dialog na vnitrostátní úrovni, aby bylo možné zaručit, že veřejné finanční prostředky budou řádně vynakládány na inkluzivní oživení.

1.3. EHSV navrhuje, aby byl posouzen a systematicky uspořádán sběr osvědčených postupů používaných na vnitrostátní úrovni, kde konzultace se sociálními partnery a mládežnickými organizacemi vedené prostřednictvím specializovaných výborů a sociálního dialogu přinesly vynikající výsledky, pokud jde o politiky zaměřené konkrétně na mladé lidi a opatření usilující o vytváření kvalitních pracovních míst a kariérních vyhlídek pro mladé lidi.

1.4. Výbor vyzývá členské státy, aby zajistily kvalitní a inkluzivní pomoc a poradenství pro všechny mladé lidi, zejména pak pro mladé lidi se zdravotním postižením, a to již na začátku školního vzdělávání, s cílem poskytnout jim více informací o jejich dalším vzdělávání a následně o kariérních možnostech v souvislosti se zelenou a digitální transformací trhu práce.

1.5. EHSV vítá opatření, jejichž cílem je prosazování a popularizace úlohy a profilu odborného vzdělávání a přípravy jakožto hnací síly inovačních postupů, dovedností v oblasti STEM, celoživotního učení a účinného zprostředkování práce, neboť tyto oblasti jsou zásadní pro vyřešení stávajícího nedostatku kvalifikovaných pracovníků. Je rovněž důležité zlepšit posuzování dovedností, aby bylo možné v předstihu proaktivně identifikovat dovednosti, které budou potřebné na budoucích trzích práce. Měla by být přijata vhodná opatření, která zajistí, že odborné vzdělávání a příprava budou přístupné i osobám se zdravotním postižením, a to na základě identifikace individuálních schopností, a umožní všem občanům získávat odborné dovednosti užitečné pro jejich osobní rozvoj a zároveň uspokojovat specifické potřeby podniků, pokud jde o neobsazená kvalifikovaná pracovní místa.

1.6. EHSV doporučuje, aby byla zavedena individualizovaná podpora určená cílovým skupinám, zejména osobám, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET). Tato podpora by měla umožnit komplexní řešení všech problémů, které souvisejí se začleňováním na trh práce, jako je bydlení, ubytování, doprava a zdraví.

1.7. EHSV se domnívá, že prioritou je zajistit účinnost a přiměřenost veřejných služeb zaměstnanosti, které jsou klíčovou složkou aktivních politik na trhu práce, prostřednictvím cílených investic a případně reforem, tak aby byly tyto služby schopné podporovat při hledání práce nebo změně profesního zaměření všechny osoby, zejména osoby nejzranitelnější a osoby nejvíce vzdálené trhu práce.

1.8. EHSV lituje, že nebyl plně využit potenciál záruky pro mladé lidi jako hlavního politického nástroje pro boj proti rostoucí nezaměstnanosti mladých lidí. EHSV vyzývá členské státy, aby zintenzivnily své úsilí o provádění posílených záruk pro mladé lidi, včetně kvalitní odborné přípravy, která podporuje začlenění na trh práce, a žádá Evropskou komisi, aby vypracovala přehled kroků učiněných v zájmu provádění doporučení Rady o posílených zárukách pro mladé lidi na vnitrostátní úrovni a zajistila účinné synergie s národními plány pro oživení a odolnost.

1.9. EHSV vítá ustanovení národních plánů pro oživení a odolnost, která podporují kvalitní odbornou přípravu, včetně učňovské přípravy nebo stáží, protože se jedná o účinné nástroje, které umožňují snížit počet případů předčasného ukončování studia a mohou zajistit lepší začlenění mladých lidí (i dalších osob) do trhu práce. Vyzývá členské státy, aby provedly doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ([1]). Výbor však žádá, aby byly zakázány neplacené stáže. V souvislosti s nadcházející revizí doporučení Rady o rámci pro kvalitu stáží by měly být zajištěny důstojné odměny pro všechny stážisty. EHSV rovněž navrhuje, aby byl vypracován evropský rámec pro kvalitní stáže, který by zaručil vzdělávací hodnotu těchto zkušeností získaných během vzdělávání.

1.10. EHSV naléhavě vyzývá členské státy, aby v případě potřeby využívaly finanční prostředky určené na oživení na investice do vytváření kvalitních pracovních míst a zvyšování kvalifikace mladých lidí, a zaměřily se zejména na smlouvy na dobu neurčitou a na důstojné pracovní podmínky, které snižují riziko nejistého zaměstnání. Výbor dále zdůrazňuje, že je zapotřebí odstranit rozdíly v sociálním zabezpečení, a vybízí členské státy, aby řádně provedly doporučení Rady o přístupu k sociální ochraně ([2]) a aby zavedly moderní systém určený pro všechny formy práce, který dokáže zaručit odpovídající příjem budoucích důchodců, zejména těch, jejichž profesní dráha je a bude přerušovaná.

1.11. EHSV považuje za nezbytné zajistit, aby byly dotace na nábor pracovníků podmíněny smlouvami na dobu neurčitou nebo stabilizačními programy, a nedocházelo tak k dotování nejistoty zaměstnání. Pobídky k zaměstnávání mohou být dále efektivní při vytváření pracovních příležitostí pro „znevýhodněné“ uchazeče o zaměstnání a při přesouvání pracovníků propuštěných pro nadbytečnost, neboť podporují jejich přechod do nových odvětví a povolání.

1.12. EHSV se domnívá, že zejména mezi mladými lidmi je třeba věnovat náležitou pozornost problematice duševního zdraví a psychosociálních poruch, a to zmírňováním stigmatizace potíží v oblasti duševního zdraví pomocí prevence a osvětové činnosti, která musí začít ve školách a musí být rozšířena na podniky. Neméně potřebné je odpovídající financování pro poskytovatele služeb a podpory v této oblasti.

1.13. EHSV konstatuje, že nerovnosti, které ve světě práce přetrvávají mezi ženami a muži, zvyšují zranitelnost mladých žen vůči důsledkům pandemie COVID-19. Výbor vítá opatření, která některé členské státy zavedly na povzbuzení a podporu zaměstnanosti a podnikání žen, na investice do vhodné sociální infrastruktury a na reformy systémů péče o děti, zejména předškolního vzdělávání. Vyzývá, aby byly tyto osvědčené postupy rozšířeny na úrovni EU s cílem podpořit plnou zaměstnanost žen, zejména mladých matek.

2. **Obecné souvislosti**

2.1. Pandemie COVID-19 měla a stále má enormní dopad na naše společnosti a ekonomiky. Evropská unie učinila významné kroky směrem k oživení: s cílem bojovat proti této krizi se členské státy poprvé rozhodly pro evropskou solidaritu a konvergenci namísto prosazování úsporných opatření.

2.2. Nástroj pro oživení a odolnost (dále jen „nástroj pro oživení“), který je největší složkou nástroje Next Generation EU, poskytuje půjčky a granty ve výši 672,5 miliardy EUR na podporu reforem a investic prováděných členskými státy. Tato nebývale vysoká částka je určena na zmírnění hospodářského a sociálního dopadu pandemie COVID-19 a na zvýšení udržitelnosti, odolnosti a připravenosti evropských ekonomik a společností na výzvy a příležitosti zelené a digitální transformace.

([1]) Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ze dne 15. března 2018 (Úř. věst. C 153, 2.5.2018, s. 1).

([2]) Doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně – Přizpůsobení sociální ochrany budoucnosti (Úř. věst. C 387, 15.11.2019, s. 1).

2.3. Na základě dohody by měly národní plány pro oživení a odolnost věnovat alespoň 37 % výdajů na podporu cílů v oblasti klimatu a 20 % na podporu digitální transformace. Všechny investice a reformy mimoto musí dodržovat zásadu „významně nepoškozovat“, která zajišťuje, aby významným způsobem nepoškozovaly životní prostředí. Navíc se očekává, že národní plány pro oživení a odolnost přispějí k účinnému řešení příslušných výzev vymezených v doporučeních pro jednotlivé země v rámci evropského semestru. Není zde však stanovena žádná minimální prahová hodnota ani proces pro monitorování výdajů na jednotlivé priority, např. na mladé lidi.

2.4. Včasné a účelné zapojení sociálních partnerů do celého procesu evropského semestru, a to na různých úrovních a napříč všemi oblastmi politiky, které mají přímý či nepřímý vliv na zaměstnanost a trhy práce, je zásadní pro intenzivnější zapojení do tvorby politik, včetně opatření obsažených v národních plánech pro oživení a odolnost. Sociální dialog je hnací silou úspěšné a spravedlivé tvorby politik, pokud v případě potřeby dokáže přinášet účinná řešení a reflektovat probíhající politické změny a reformy v kolektivním vyjednávání.

2.5. Nástroj pro oživení doplňuje další činnosti zaměřené na mladé lidi ([3]) a je úzce propojen s prioritami Komise na období 2019–2024, v nichž se jasně stanoví, že EU musí vytvořit atraktivnější prostředí pro investice a zajistit růst, jenž umožní vznik kvalitních pracovních míst, přičemž prioritou jsou mladí lidé a malé podniky ([4]). Nový program Evropské komise ALMA ([5]) (Aim, Learn, Master, Achieve – stanovit si cíl, učit se, osvojit si dovednost, dosáhnout cíle), nový program stáží typu Erasmus zaměřený na osoby NEET, který mladým Evropanům poskytuje krátkodobé pracovní zkušenosti v jiných členských státech, může přinést pozitivní výsledky, budou-li jeho účastníkům zajištěny standardy kvality, včetně sociální ochrany, poradenství a dohledu, a důstojné mzdy.

2.6. Dne 22. ledna Evropská komise zveřejnila nové pokyny, jimiž se členské státy EU musí řídit při sestavování svých národních plánů pro oživení a odolnost, aby měly přístup k tzv. fondu na podporu oživení. V těchto pokynech se uvádí, že veřejné politiky ve prospěch mladých lidí již nejsou pouze „horizontálním“ cílem daných plánů, tj. hlediskem, které je třeba zohlednit při dosahování dalších hlavních cílů, ale staly se předpokladem a absolutní prioritou nástroje Next Generation EU a musí představovat ucelený pilíř, a nikoli pouze průřezovou prioritu.

2.7. Země EU měly své národní plány pro oživení a odolnost oficiálně předložit do 30. dubna 2021. Komise však tuto lhůtu prodloužila a odsouhlasila, že země mohou své plány předkládat až do poloviny roku 2022. Ke dni 15. října 2021 bylo předloženo 26 plánů.

2.8. Nástroj pro oživení je pro členské státy příležitostí, jaká se naskytne jednou za generaci a díky níž se mohou nejen vypořádat s krizí v oblasti veřejného zdraví, ale také pokračovat v souběžné transformaci na digitální a nízkouhlíkové hospodářství, vytvářet silné systémy sociálního zabezpečení a podporovat soudržnost. Má reálný potenciál zajistit pro mladé pracovníky skutečnou změnu a zabránit, aby se stali „ztracenou“ generací bez spravedlivých příležitostí v budoucí Evropě. Je však velmi nutné prosazovat inkluzivní správu na vnitrostátní a evropské úrovni, kde má sociální dialog a zapojení občanské společnosti výrazný a smysluplný dopad.

2.9. Krize COVID-19 přispěla k prohloubení nerovností, které pracovníky, zejména pak mladé pracovníky, ještě více znevýhodňují. Za pomoci tohoto stanoviska z vlastní iniciativy EHSV zamýšlí na základě analýzy generačních opatření obsažených v národních plánech pro oživení a odolnost, které předložily některé členské státy, a tedy i identifikace osvědčených postupů a slabých stránek, vypracovat doporučení, jak prováděním daných projektů mladým lidem zaručit důstojnou práci a zajistit začlenění mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET).

3. **Obecné připomínky**

3.1. Mladí Evropané patří mezi skupiny, na něž měla pandemie nejzávažnější dopad: školy, univerzity a veřejné prostory byly uzavřeny, což mladé lidi připravilo o možnosti vzdělávání, kultury a kontaktů. Každý šestý mladý člověk přišel kvůli hospodářským důsledkům pandemie COVID-19 o práci ([6]) – v srpnu 2021 činila míra nezaměstnanosti mladých lidí v EU 16,5 % ([7]). V řadě zemí byli mladí lidé obzvláště tvrdě zasaženi, což zapříčinilo nárůst míry nezaměstnanosti – lze uvést například Španělsko (40,5 %), Itálii (29,7 %), Bulharsko (18,3 %) a Francii (19,6 %). Podíl nezaměstnaných mladých lidí bývá

([3]) Strategie EU pro mládež (2018) (Úř. věst. C 456, 18.12.2018, s. 1); Soubor opatření na podporu zaměstnanosti mladých lidí (2020); Most k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi (2020) (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1); ALMA (2021); Evropský rok mládeže (očekává se v roce 2022).

([4]) https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_cs.

([5]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1549&langId=cs.

([6]) Mladí lidé jsou obvykle definováni jako ti, kteří jsou ve věku od 15 do 29 let.

([7]) Eurostat.

navíc v oficiálních údajích přehlížen, protože mladí lidé buď nežádají o podporu v nezaměstnanosti, nebo se nezapíší u agentur práce a místo toho si na živobytí vydělávají zdánlivou samostatnou výdělečnou činností, pracují prostřednictvím platforem či v šedé ekonomice. Je tedy možné předpokládat, že skutečná čísla mohou být ještě horší než ta, která uvádí Eurostat.

3.2. Situaci osob NEET kromě toho ještě více zhoršila krize COVID-19. Počet osob NEET v Evropě, zejména v zemích jako je Itálie, Řecko, Bulharsko a Rumunsko, dosahuje kritických hodnot a opět se zvyšuje v důsledku předčasného ukončování studia, nedostačujícího poradenství, ztrát pracovních míst a nedostatku pracovních příležitostí. Tato kategorie zranitelných mladých lidí je ve vyšší míře ohrožena marginalizací, chudobou a trvalým vyloučením z pracovního procesu.

3.3. Osoby NEET představují širokou kategorii zahrnující různorodou populaci, kam patří nezaměstnaní, osoby předčasně ukončující studium a všichni demotivovaní vysokoškolští absolventi, kteří dosud nenašli práci, jakož i ostatní mladí lidé, kteří jsou z různých důvodů neaktivní. Nezaměstnaní jsou pouze podskupinou širší kategorie osob NEET a průnik mezi skupinou osob nezaměstnaných a osob NEET se mění v průběhu času a podle země ([8]).

3.4. Vysoké počty osob NEET znamenají velkou ztrátu pro naše ekonomiky a společnosti. Pocit rozčarování nebo vyloučení těchto osob rovněž představuje vysoké politické riziko pro stabilitu našich demokratických společností. Neschopnost vzdělávacích a sociálních systémů předcházet tomuto jevu nebo snížit počet osob NEET poukazuje na selhání snah prosadit obecně podporované a účinné politiky na podporu rovnosti příležitostí napříč Evropou.

3.5. Tato krize má dopad obzvláště na pracovníky s nestandardními a rozmanitými formami zaměstnání ([9]) (příležitostná práce, práce na základě poukazu, práce prostřednictvím platforem, zakázková práce, zaměstnání založené na spolupráci atd.) ([10]), přičemž v těchto formách práce bohužel převládají mladí lidé. Obdobná pracovní místa mohou být málo placená, vyznačují se nepravidelnou pracovní dobou, slabou jistotou zaměstnání a omezenou nebo nulovou sociální ochranou (placená dovolená, důchod, volno z důvodu nemoci atd.). Taková práce často neumožňuje získat podporu v nezaměstnanosti nebo se účastnit státních režimů zkrácené pracovní doby (tzv. kurzarbeit) ([11]). Tento druh práce lze nalézt především v odvětvích, jež jsou pandemií COVID-19 obzvláště zasažena, jako je cestovní ruch, velkoobchod, maloobchod, ubytování a stravování ([12]). Nové formy práce mohou být na druhé straně příležitostí pro mladé lidi žijící ve venkovských nebo odlehlých oblastech či pro mladé zdravotně postižené osoby, studenty a mladé rodiče. Proto jsou důstojné mzdy a sociální zabezpečení nezbytné.

3.6. V národních programech reforem by měly být identifikovány a zohledněny i přidružené překážky zaměstnanosti, např. v oblasti mobility, digitální gramotnosti, zdraví a nejistých životních podmínek, včetně absence bydlení nebo sociálního zabezpečení. EHSV se domnívá, že členské státy by mohly tyto překážky začleňování mladých lidí na trh práce monitorovat z kvalitativního i kvantitativního hlediska a předložit konkrétní návrhy na jejich odstraňování v rámci svých národních programů reforem.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. Oživení po pandemii COVID-19 by mělo být vnímáno jako příležitost. Hospodářství prodělalo otřes, stejně jako trh práce.

4.2. Národní plány pro oživení a odolnost představují nebývalou příležitost k podnícení a podpoře změny, kterou je třeba prosazovat za pomoci inkluzivní správy, což vyžaduje dialog, otevřenost a transparentnost. Do opatření financovaných za pomoci národních plánů pro oživení a odolnost by měly být zapojeny místní orgány, sociální partneři a občanská společnost včetně mládežnických organizací, aby bylo možné vytvořit participativní správu, která může do otázky národních plánů pro oživení a odolnost vnést konsensus, důvěru a pocit spravedlnosti.

([8]) Konle-Seidl, R. a Picarella, F. (2021), Youth in Europe: Effects of COVID-19 on their economic and social situation (Mladí lidé v Evropě: dopad pandemie COVID-19 na jejich ekonomickou a sociální situaci), Evropský parlament, Lucemburk.

([9]) https://www.eurofound.europa.eu/topic/non-standard-employment.

([10]) https://www.eurofound.europa.eu/publications/blog/new-forms-of-employment-in-europe-how-new-is-new.

([11]) Eurofound (2021), COVID-19: Implications for employment and working life (COVID-19: dopady na zaměstnanost a pracovní život), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

([12]) Spasova S., Bouget D., Ghailani, D. a Vanhercke B. (2017), Access to social protection for people working on non-standard contracts and as self-employed in Europe (Přístup k sociální ochraně pro osoby pracující na základě nestandardních smluv a jako osoby samostatně výdělečně činné v Evropě).

4.3. EHSV se domnívá, že při navrhování, provádění a monitorování opatření uzpůsobených mladým pracovníkům a osobám NEET by měly členské státy zaručit průběžné konzultace se sociálními partnery, občanskou společností, a především s mládežnickými organizacemi, aby bylo možné z hlediska mladší generace posoudit, zda a do jaké míry jsou tyto politiky vhodné pro jejich vzdělávací a kariérní vyhlídky a zajištění hladkého vstupu na trh práce.

4.4. EHSV oceňuje iniciativy, které členské státy doposud přijaly a jejichž účelem je posouzení generačního dopadu veřejné politiky. V Rakousku tak bylo učiněno prostřednictvím právního předpisu „Jugendcheck" ([13]) (kontrola z hlediska mládeže), který vstoupil v platnost v roce 2013 a podle něhož musí být všechny nové právní předpisy a legislativní návrhy posouzeny s ohledem na případné dopady, jež by mohly mít na děti a mladé lidi, za účasti Národní rady mládeže. V Itálii tuto úlohu plní výbor COVIGE ([14]), který nedávno zřídilo ministerstvo pro politiku mládeže a který se skládá z vedoucích pracovníků a představitelů veřejné správy, vysokoškolských profesorů a odborníků na politiky mládeže, včetně Národní rady mládeže. Cílem tohoto výboru je posuzování generačního dopadu všech veřejných politik *ex ante* a *ex post* za využití specifických ukazatelů a modelů, jakož i na základě porovnání s osvědčenými postupy ostatních zemí EU.

4.5. EHSV doporučuje, aby členské státy přijaly obdobná opatření nebo účinně a s ohledem na generační dopady monitorovaly politiky, které mají být přijaty, i ty, které jsou již schváleny, a zároveň zajistily náležité zapojení mladých lidí do konzultací.

4.6. Výzkum ([15]) uskutečněný střediskem Cedefop předpovídá, že v důsledku pandemie COVID-19 bude v EU do roku 2022 zrušeno nebo nebude vytvořeno téměř 7 milionů pracovních míst, zatímco některá odvětví ([16]), jako jsou zdravotnictví, věda a inovace, informační technologie a digitální komunikace, budou mít značný potenciál pro růst a vytváření pracovních míst. Pandemie favorizovala pracovní místa v odvětvích a povoláních, která jsou dostatečně flexibilní na to, aby se mohla přizpůsobit novým normám omezení fyzického kontaktu a práce na dálku. Ty pravděpodobně zůstanou zachovány i po pandemii, přičemž mění povahu práce, která tradičně vyžaduje fyzický prostor ([17]).

4.7. Podle zprávy OECD ([18]) může mít pandemie dopad rovněž na to, jakým způsobem se děti a mladí lidé staví k učení. Přerušení, která postihla pravidelnou školní docházku, vedla u mnoha dětí k menšímu pokroku v rozvoji dovedností, než jaký se očekával. Z krátkodobého hlediska by pandemie mohla zapříčinit předčasné ukončování studia, zatímco ve střednědobém a dlouhodobém horizontu by menší zájem o vzdělání mohl vést k tomu, že se současné generaci studentů nepodaří rozvinout pozitivní postoje k učení v době hlubokých strukturálních změn, které budou vyžadovat, aby si jednotlivci zdokonalovali své dovednosti po celý život. Ve zprávě je navíc identifikována možná příčina genderové nerovnosti v otázce vzdělávacích příležitostí. Zpráva vyzývá k urychlenému navýšení investic do celoživotního učení, které jednotlivcům pomáhá přizpůsobovat se vnějším otřesům a být vůči nim odolnější.

4.8. EHSV se domnívá, že v rychle se měnícím světě práce, jehož podobu ovlivňuje globalizace a důsledky pandemie COVID-19, je zásadní vyvarovat se nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a zaměřit se na kompetence a sociální dovednosti investováním odpovídajících zdrojů do vzdělávání a poradenství, do podpory lepšího propojení a přechodu mezi světem vzdělávání a světem práce, a to i prosazováním nástrojů, jako jsou střídání studia a práce, stáže a učňovská příprava, a do propagace programů celoživotního učení. Do tohoto procesu je zapotřebí zapojit všechny klíčové zúčastněné strany a soustředit se na zranitelné skupiny, zejména na mladé lidi, na osoby NEET a na ty osoby, jejichž pracovní místa jsou nejvíce ohrožena transformací. Odpovídající politickou reakcí je integrovaný balíček aktivních politik na trhu práce s vazbami na veřejné služby zaměstnanosti a systémy odborné přípravy, jehož cílem je podpořit inkluzivní a udržitelné oživení.

4.9. Mezi zúčastněnými stranami panuje široká shoda na tom, že poradenství pro volbu povolání nikdy nebylo důležitější, což platí zejména v případě mladých lidí, kteří pravděpodobně budou hledat práci hned po dokončení střední školy. EHSV se připojuje k těm, kteří volají po zásadních investicích do oblasti poradenství pro volbu povolání ([19]), neboť důkazy ukazují na významnou roli, kterou toto poradenství může hrát při přípravě studentů na rychle se měnící trh práce, který nemusí splňovat jejich očekávání nebo odpovídat jejich dříve získaným dovednostem.

([13]) https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/austria/54-young-peoples-participation-in-policy-making.
([14]) https://www.giovani.gov.it/it/comunicazione/notizie/comitato-per-la-valutazione-dell-impatto-generazionale-delle-politiche-pubbliche/.
([15]) https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/coronavirus-impact-jobs-eu-sectors-and-occupations-skills-forecast-analysis.
([16]) https://ec.europa.eu/eures/public/four-job-sectors-high-demand-result-covid-19-pandemic-2021-02-19_en.
([17]) Cedefop skills and jobs forecast (Prognóza střediska Cedefop týkající se dovedností a pracovních míst).
([18]) https://www.oecd.org/skills/covid-19-pandemic-highlights-urgent-need-to-scale-up-investment-in-lifelong-learning-for-all-says-oecd.htm.
([19]) https://www.oecd.org/education/career-readiness/Investing%20in%20Career%20Guidance_en.pdf.

4.10. V národních plánech pro oživení a odolnost lze nalézt horizontální odkaz na mladé lidi v souvislosti s odborným vzděláváním a přípravou. Profesní příprava na pracovišti a učení se prací – např. učňovská příprava a stáže, které pro mladé lidi obvykle představují rozhodující vstupní body – bylo během krize rovněž velmi narušeno, i když rozsah tohoto narušení se značně liší v závislosti na odvětví a regionu. Jakožto dlouhodobý zastánce modernizace odborného vzdělávání a přípravy EHSV vítá úsilí členských států vynakládané na hledání a prosazování alternativních řešení týkajících se zajištění rozvoje praktických dovedností, jako jsou pracovní smlouvy s alternační odbornou přípravou, a rozšiřování distančního učení. Některé země rovněž přijaly nová politická opatření, jež mají zajistit, aby byly systémy technického a odborného vzdělávání a přípravy lépe nachystány na budoucí šoky ([20]).

4.11. Zásadní součástí plánů pro oživení, které vyžadují cílené investice určené pro poskytovatele služeb pro mládež a veřejné služby zaměstnanosti, jsou informační strategie. Poslední zjištění naznačují, že téměř polovina osob NEET nemá povědomí o vládních podpůrných opatřeních, která jsou jim k dispozici ([21]).

4.12. V rámci národních plánů pro oživení a odolnost je třeba posílit investice určené poskytovatelům služeb pro mládež a měla by být podporována horizontální spolupráce mezi poskytovateli služeb pro mládež a veřejnými službami zaměstnanosti. Účinné a efektivní veřejné služby zaměstnanosti hrají důležitou úlohu při poskytování podpory osobám, které čelí překážkám v zaměstnání, a při zajišťování hladkého přechodu mezi zaměstnáními. Aby však bylo možné oslovit nejzranitelnější osoby NEET, bude nutné zajistit spolupráci mezi veřejnými službami zaměstnanosti a celou řadou místních subjektů, od sdružení a vzdělávacích zařízení po odborné poradce vyškolené v oboru problémů v oblasti duševního zdraví. To vyžaduje účinné a přiměřené sdílení informací a údajů a znamená to, že provozovatelé a poradci veřejných služeb zaměstnanosti budou muset strávit více času řízením těchto partnerství ([22]).

4.13. Hlavním nástrojem boje proti nezaměstnanosti mladých lidí v EU je i nadále systém záruk pro mladé lidi, nově financovaný z ESF+, s povinností vynaložit nejméně 12 % finančních prostředků v členských státech s vyšší mírou NEET, než je průměr EU ([23]). Doporučení Rady týkající se posílení tohoto programu, které bylo přijato v říjnu 2020 ([24]), obsahuje seznam opatření týkajících se způsobu, jak zajistit kvalitu toho, co program nabízí, jak zlepšit informační dosah a jak posílit monitorování dosaženého výsledku v zájmu lepšího hodnocení programu. Národní plány pro oživení a odolnost tedy musí provést zhodnocení vnitrostátních prováděcích plánů záruk pro mladé lidi a navázat vzájemné vazby. Pokud tak neučiní, bude to mít za následek promarněné příležitosti a vytváření opatření, která nedokáží osobám NEET přinést řešení.

4.14. EHSV konstatuje, že poslední aktualizace vnitrostátních prováděcích plánů záruk pro mladé lidi byla realizována v roce 2014 a že ne všechny členské státy EU již zahájily aktualizaci svých vnitrostátních strategií v oblasti mládeže, aby zohlednily posílené záruky pro mladé lidi ([25]). Členské státy musí zintenzivnit své úsilí, zohlednit získané zkušenosti a strategicky mobilizovat financování z EU, aby zajistily skutečnou účinnost a funkčnost tohoto nástroje.

4.15. Musí být vytvořena zvláštní opatření na podporu oživení se zaměřením na mladé pracovníky, jejichž účelem bude boj proti nezaměstnanosti mladých lidí a nejistému zaměstnání ([26]) mezi mladými lidmi vytvářením kvalitních pracovních míst a ochrana mnoha pracovníků ([27]), jimž chybí dostatečné sociální zabezpečení. Kromě toho by měla být uvážena zvláštní opatření pro mladé lidi provozující samostatně výdělečnou činnost s cílem podporovat a posilovat podnikání mladých lidí a jejich začínající podniky.

4.16. Průzkum ([28]) změn provedených v systémech sociální ochrany v členských státech EU během pandemie ukazuje, že většina členských států zlepšila dostupnost opatření na podporu příjmu zaměstnanců, např. režimů krátké práce, podpory v nezaměstnanosti a podobných opatření, a to zejména zvýšením jejich hodnoty, zmírněním podmínek jejich získání a prodloužením doby jejich trvání. Ačkoli tato opatření nejsou zaměřena konkrétně na mládež, pomohou podpořit mladé

([20]) Skills development in the time of COVID-19: Taking stock of the initial responses in technical and vocational education and training (Rozvoj dovedností v době pandemie COVID-19: zhodnocení prvotních reakcí v oblasti technického a odborného vzdělávání a přípravy), Mezinárodní organizace práce, Ženeva, 2021.

([21]) Moxon, D., Bacalso, C, a Şerban, A. (2021), Beyond the pandemic: The impact of COVID-19 on young people in Europe (Až skončí pandemie: dopad COVID-19 na mladé lidi v Evropě), Brusel, Evropské fórum mládeže.

([22]) PES partnership management (Řízení partnerství v oblasti veřejných služeb zaměstnanosti), Eamonn Davern (září 2020).

([23]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1099&langId=cs.

([24]) Doporučení Rady o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi (2020/C 372/01) (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 12).

([25]) Konle-Seidl, R. a Picarella, F. (2021), Youth in Europe: Effects of COVID-19 on their economic and social situation (Mladí lidé v Evropě: dopad pandemie COVID-19 na jejich ekonomickou a sociální situaci), Evropský parlament, Lucemburk.

([26]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. července 2017 o pracovních podmínkách a nejistém zaměstnání (2016/2221(INI)) (Úř. věst. C 334, 19.9.2018, s. 88).

([27]) Mezinárodní organizace práce, World Social Protection Report 2020–22: Social Protection at the Crossroads – in Pursuit of a Better Future (Zpráva týkající se celosvětové sociální ochrany v období 2020–22: Sociální ochrana na rozcestí – úsilí o dosažení lepší budoucnosti), Ženeva, 2021.

([28]) Evropský odborový institut – ETUI (2021), Non-standard workers and the self-employed in the EU: Social protection during the Covid-19 pandemic (Pracovníci s nestandardní formou zaměstnání a osoby samostatně výdělečně činné v EU: sociální ochrana během pandemie COVID-19).

lidi, u nichž existuje větší pravděpodobnost, že budou nezaměstnaní, a jsou často vyloučeni ze sociální ochrany, např. z podpory v nezaměstnanosti, kvůli chybějící pracovní historii.

4.17. Z těchto důvodů a s ohledem na skutečnost, že všechny tyto změny jsou dočasné a mnohé z nich již byly ukončeny, a mladí lidé tak opět čelí nerovnostem v oblasti sociální ochrany, považuje EHSV za zásadní, aby se tvůrci politik zaměřili na vytváření univerzálního systému sociální ochrany, který zajistí, aby se sociální ochrana vztahovala na všechny pracovníky (se standardní i nestandardní formou zaměstnání, mladé i dospělé). Vyřešení těchto nerovností by mladým lidem zajistilo, že budou ochráněni před chudobou i před všemi budoucími otřesy na trhu práce.

4.18. EHSV se domnívá, že je také důležité podporovat mladé lidi s ohledem na sociální zabezpečení. Vybízí proto všechny členské státy, aby řádně provedly doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně ([29]), které členským státům doporučuje, aby přístup k odpovídající sociální ochraně zajistily osobám ve všech formách práce.

4.19. Je zapotřebí intenzivněji usilovat o hledání způsobů, jak sladit jistotu zaměstnání a kvalitu pracovních míst v rámci dynamického trhu práce, přičemž zásadní význam pro nalézání účinných opatření má posilování sociálních dialogů. Osvědčené postupy lze pozorovat například: 1) v Portugalsku, kde vláda vede pravidelné diskuse se sociálními partnery a organizacemi mládeže. Ke zvýšení zaměstnanosti mladých lidí v této zemi přispěla opatření, jako jsou kvóty pro osoby NEET v podnicích, které nabízejí velký počet stáží, nebo snížené dotace na nábor pracovníků na krátkodobé smlouvy ([30]); 2) ve Španělsku, kde sociální dialog přinesl rozšíření sociálního zabezpečení i na stáže ([31]).

4.20. Nejistota, obavy a úzkost, které mohou mezi mladými lidmi vyvolat deprese, na začátku krize prudce vzrostly a v některých zemích stále ještě rostou. Dočasné uzavření vzdělávacích institucí a přerušení sociálních, kulturních a sportovních činností oslabilo sociální kontakty, které pomáhají udržovat dobré duševní zdraví. Podpora duševního zdraví nabízená ve školách a na univerzitách byla v mnohých zemích silně narušena a mladí lidé stále častěji používají jiné podpůrné platformy, jako jsou telefonní linky a střediska mládeže. Služby v oblasti duševního zdraví nabízejí telekonzultace a jiné formy péče na dálku, aby zachovaly kontinuitu svých služeb. Poskytovatelé těchto služeb byli zároveň rovněž velmi zasaženi omezeními volného pohybu a mnozí z nich nebyli schopni pokračovat v činnosti kvůli chybějícím finančním a lidským zdrojům. EHSV má za to, že je nezbytné podpořit toto odvětví, které je do velké míry závislé na dobrovolnické práci a projektovém financování, a učinit tak prostřednictvím udržitelnějšího financování, neboť během krize se ukázalo, že uvedené odvětví je zásadním prvkem naší sociální struktury.

4.21. V národních plánech pro oživení a odolnost by mohl být důsledněji řešen genderový rozměr, zejména co se týče osob NEET, jichž je obecně vyšší podíl mezi mladými ženami než mezi mladými muži. V roce 2020 byl podíl osob NEET mezi ženami v průměru 1,3krát vyšší než mezi muži, a podíl neaktivních žen NEET byl vyšší až 1,7krát. Tento podíl je vysoký především ve východoevropských zemích (Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Česko, Slovensko a Polsko) a v Itálii ([32]). Většina osob NEET v těchto zemích spadá do této skupiny z důvodu rodinných povinností nebo jde o mladé lidi se zdravotním postižením. Vyšší podíl mladých žen tráví čas péčí o děti a ostatní členy rodiny. Mladé ženy tráví neplacenou péčí a domácími pracemi téměř třikrát více času než mladí muži. Výbor vítá opatření, která některé členské státy zavedly na povzbuzení a podporu zaměstnanosti a podnikání žen, na investice do vhodné sociální infrastruktury a na reformy systémů péče o děti, zejména předškolního vzdělávání. Vyzývá, aby byl tento osvědčený postup rozšířen na úrovni EU s cílem podpořit plnou zaměstnanost žen, zejména mladých matek. Dále žádá, aby byl zaveden spolehlivý systém každoročního sledování pokroku a prostředků vyčleněných a čerpaných na podporu rovnosti žen a mužů v kontextu Nástroje pro oživení a odolnost, a to včetně příslušných ukazatelů.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([29]) Doporučení Rady ze dne 8. listopadu 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně (Úř. věst. C 387, 15.11.2019, s. 1).

([30]) https://www.iefp.pt/apoios-a-contratacao.

([31]) 121/000066 Draft law on the guarantee of the purchasing power of pensions and other measures for strengthening the financial and social sustainability of the public pension system (congreso.es) (návrh zákona, který má zaručit kupní sílu důchodů a další opatření k posílení finanční a sociální udržitelnosti veřejného důchodového systému).

([32]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training.

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu rozpravy zamítnuty, obdržely však alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 59 odst. 3 jednacího řádu):

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 3

Předkládají:

HOŠTÁK Martin

POTTIER Jean-Michel

VADÁSZ Borbála

SOC/689 – Důstojná práce pro mladé lidi a začlenění osob NEET prostřednictvím národních plánů pro oživení

Odstavec 4.17

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
Z těchto důvodů a s ohledem na skutečnost, že všechny tyto změny jsou dočasné a mnohé z nich již byly ukončeny, a mladí lidé tak opět čelí nerovnostem v oblasti sociální ochrany, považuje EHSV za zásadní, aby se tvůrci politik zaměřili na vytváření ***univerzálního systému*** sociální ochrany, ***který*** zajistí, aby se sociální ochrana vztahovala na všechny pracovníky ***(se standardní i nestandardní formou zaměstnání, mladé i dospělé)***. Vyřešení těchto nerovností by mladým lidem zajistilo, že budou ochráněni před chudobou i před všemi budoucími otřesy na trhu práce.	Z těchto důvodů a s ohledem na skutečnost, že všechny tyto změny jsou dočasné a mnohé z nich již byly ukončeny, a mladí lidé tak opět čelí nerovnostem v oblasti sociální ochrany, považuje EHSV za zásadní, aby se tvůrci politik zaměřili na vytváření ***silných a účinných systémů*** sociální ochrany, ***které*** zajistí, aby se sociální ochrana ***odpovídajícím způsobem*** vztahovala na všechny pracovníky. Vyřešení těchto nerovností by mladým lidem zajistilo, že budou ochráněni před chudobou i před všemi budoucími otřesy na trhu práce.

Odůvodnění
Plně souhlasíme s tím, že národní plány pro oživení a odolnost by mohly být využity k posílení a podpoře ambicí a úsilí členských států při provádění doporučení o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně při respektování jejich vnitrostátních sociálně-ekonomických podmínek a postupů. Výzva k zavedení univerzálního systému sociální ochrany neodpovídá účelu tohoto stanoviska.

Výsledek hlasování:

pro: 74

proti: 101

zdrželo se hlasování: 19

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 4

Předkládají:

HOŠTÁK Martin

POTTIER Jean-Michel

VADÁSZ Borbála

SOC/689 – Důstojná práce pro mladé lidi a začlenění osob NEET prostřednictvím národních plánů pro oživení

Odstavec 1.9

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV vítá ustanovení národních plánů pro oživení a odolnost, která podporují kvalitní učňovskou přípravu nebo stáže, protože se jedná o účinné nástroje, které umožňují snížit počet případů předčasného ukončování studia a mohou zajistit lepší začlenění mladých lidí (i dalších osob) do trhu práce. Vyzývá členské státy, aby provedly doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ([1]). ***Výbor však žádá, aby byly v souvislosti s nadcházející revizí*** rámce pro kvalitní stáže ***zakázány neplacené stáže a zajištěny důstojné odměny pro všechny stážisty***. ([1]) Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ze dne 15. března 2018.	EHSV vítá ustanovení národních plánů pro oživení a odolnost, která podporují kvalitní učňovskou přípravu nebo stáže, protože se jedná o účinné nástroje, které umožňují snížit počet případů předčasného ukončování studia a mohou zajistit lepší začlenění mladých lidí (i dalších osob) na trhu práce a vyzývá členské státy, aby — provedly doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ([1]), — ***využily nadcházející revizi*** rámce pro kvalitní stáže ***k tomu, aby ve spolupráci s členskými státy a zejména prostřednictvím Výboru pro zaměstnanost a po konzultaci se sociálními partnery posoudily, jak jsou uplatňována doporučení týkající se pracovních podmínek a cílů odborné přípravy a zda poskytovatel stáže poskytuje stážistovi příspěvek nebo náhradu, aby se zabránilo nekalým praktikám***. ([1]) Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ze dne 15. března 2018.

Odůvodnění

Doporučujeme rozdělit text do dvou částí a nesměšovat učňovskou přípravu a stáže.

První část se týká učňovské přípravy. Rámec EU funguje dobře a neuvažuje se o žádné revizi. Druhá část souvisí s revizí rámce EU pro stáže a může být příležitostí ke kontrole provádění a pokroku v členských státech.

Výsledek hlasování:

pro: 69

proti: 112

zdrželo se hlasování: 15

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 5

Předkládají:

HOŠTÁK Martin

POTTIER Jean-Michel

VADÁSZ Borbála

SOC/689 – Důstojná práce pro mladé lidi a začlenění osob NEET prostřednictvím národních plánů pro oživení

Odstavec 1.11

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV považuje za nezbytné zajistit, aby byly dotace na nábor pracovníků podmíněny smlouvami na dobu neurčitou nebo ***stabilizačními programy***, a nedocházelo tak k dotování nejistoty zaměstnání. Pobídky k zaměstnávání mohou být dále efektivní při vytváření pracovních příležitostí pro „znevýhodněné“ uchazeče o zaměstnání a při přesouvání pracovníků propuštěných pro nadbytečnost, neboť podporují jejich přechod do nových odvětví a povolání.	EHSV považuje za nezbytné zajistit, aby byly dotace na nábor pracovníků podmíněny smlouvami na dobu neurčitou nebo ***smlouvami, které jsou součástí kariérního postupu vedoucího k tomuto druhu smlouvy***, a nedocházelo tak k dotování nejistoty zaměstnání. Pobídky k zaměstnávání mohou být dále efektivní ***při doplňování úsilí zaměstnavatele v oblasti odborné přípravy a*** při vytváření pracovních příležitostí pro „znevýhodněné“ uchazeče o zaměstnání a při přesouvání pracovníků propuštěných pro nadbytečnost, neboť podporují jejich přechod do nových odvětví a povolání.

Odůvodnění
Dotace na nábor pracovníků může pomoci mladým lidem, aby byli přijati, a zaměstnavatelům, aby mohli oslovit perspektivní pracovníky. Obě strany však potřebují flexibilitu, aby mohly vypracovat plán odborné přípravy a kariérního postupu, který povede ke stabilnější formě smlouvy. Závisí to na dovednostech, výkonnosti, angažovanosti a dalších objektivních kritériích. Granty na nábor pracovníků se vztahují rovněž na pracovní smlouvy v rámci duálního systému odborného vzdělávání, které jsou součástí odborné přípravy a odborného výcviku. Je proto vhodné, aby se návrh zaměřil na podmíněnost v souvislosti s udržitelným zaměstnáním s cílem podpořit integraci uchazečů o zaměstnání, a zejména osob NEET.

Výsledek hlasování:

pro: 69

proti: 120

zdrželo se hlasování: 16

Následující odstavec stanoviska sekce byl upraven podle pozměňovacího návrhu shromáždění, ačkoliv původní znění odstavce získalo podporu více než jedné čtvrtiny odevzdaných hlasů (čl. 59 odst. 4 jednacího řádu):

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 2

Předkládají:

BABRAUSKIENĖ Tatjana

SOC/689 – Důstojná práce pro mladé lidi a začlenění osob NEET prostřednictvím národních plánů pro oživení

Odstavec 1.9

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV vítá ustanovení národních plánů pro oživení a odolnost, která podporují kvalitní ***učňovskou přípravu*** nebo ***stáže***, protože se jedná o účinné nástroje, které umožňují snížit počet případů předčasného ukončování studia a mohou zajistit lepší začlenění mladých lidí (i dalších osob) do trhu práce. Vyzývá členské státy, aby provedly doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ([1]). Výbor však žádá, aby byly ***v souvislosti s nadcházející revizí rámce pro kvalitní stáže*** zakázány neplacené stáže ***a*** zajištěny důstojné odměny pro všechny stážisty. ([1]) Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ze dne 15. března 2018.	EHSV vítá ustanovení národních plánů pro oživení a odolnost, která podporují kvalitní ***odbornou přípravu, včetně učňovské přípravy*** nebo ***stáží***, protože se jedná o účinné nástroje, které umožňují snížit počet případů předčasného ukončování studia a mohou zajistit lepší začlenění mladých lidí (i dalších osob) do trhu práce. Vyzývá členské státy, aby provedly doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ([1]). Výbor však žádá, aby byly zakázány neplacené stáže***. V souvislosti s nadcházející revizí doporučení Rady o rámci pro kvalitu stáží by měly být*** zajištěny důstojné odměny pro všechny stážisty. ***EHSV rovněž navrhuje, aby byl vypracován evropský rámec pro kvalitní stáže, který by zaručil vzdělávací hodnotu těchto zkušeností získaných během vzdělávání.*** ([1]) Doporučení Rady o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu ze dne 15. března 2018.

Výsledek hlasování:

pro: 127

proti: 62

zdrželo se hlasování: 8

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nestandardní zaměstnání a platformová družstva v rámci digitální transformace průmyslu

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/06)

Zpravodaj: **Giuseppe GUERINI**

Spoluzpravodaj: **Erwin DE DEYN**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	10. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	219/0/10

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Ekonomika digitálních platforem je rychle rostoucím jevem, který přesahuje hranice samotné Evropské unie. S rostoucí rozšířeností tohoto jevu se také násobí formy pracovněprávních vztahů osob, které jsou prostřednictvím těchto platforem zaměstnávány. Jde o samostatnou výdělečnou činnost, spolupráci nestálého charakteru, individualizované zaměstnanecké smlouvy. Zajímavým nástrojem ke stabilizaci pracovněprávních vztahů navazovaných prostřednictvím digitálních platforem mohou být v této souvislosti družstva založená pracovníky.

1.2. Vzhledem k významu tohoto jevu považuje EHSV za užitečné a nezbytné, aby Evropská unie a členské státy koordinovaly zavádění vhodné regulace s cílem zajistit rovnováhu mezi potřebami v oblasti inovací a ochranou práv pracovníků digitálních platforem, jak to již v návrzích nařízení o aktu o digitálních službách a o aktu o digitálních trzích činí v případě spotřebitelů a uživatelů digitálních platforem.

1.3. Digitální platformy rovněž podporují rozvoj nových forem podnikání, které mohou rozšířit možnosti aktivní účasti mnoha lidí na nových digitálních trzích. Mezi těmito formami podniků je obzvlášť zajímavou družstevní forma, která podporuje inkluzivní účast na správě digitálních platforem.

1.4. Družstevní forma umožňuje rozvoj podniků založených osobami samostatně výdělečně činnými, jejichž snahou je zachovat si samostatnost a kreativitu a zároveň zvýšit své příjmy, zlepšit své pracovní podmínky a přístup k sociální ochraně a vyhnout se nestandardním formám práce.

1.5. EHSV konstatuje, že družstevní forma může kombinovat charakteristiky digitálních platforem s organizačním modelem přidružené práce, ale umožňuje rovněž, pokud to podmínky vyžadují, zachovat pro pracující členy status zaměstnanců, včetně veškeré ochrany, jakou zaměstnancům zaručují kolektivní smlouvy.

1.6. EHSV vyzývá Evropskou komisi, členské státy EU a účastníky sociálního dialogu, aby vytvořili iniciativy na podporu rozvoje platformových družstev, které by prostřednictvím nových technologií podporovaly podnikatelské snahy tím, že by sdružovaly mladé pracovníky a podnikatele v družstvech.

1.7. Účinné provádění těchto iniciativ vyžaduje zapojení všech zúčastněných stran, proto může klíčovou úlohu hrát sociální dialog; z toho důvodu je EHSV připraven podílet se na podpoře platformových družstev.

1.8. Digitální platformy neznají státních hranic. Na našem evropském území navíc platí zásada země původu. Úspěch těchto iniciativ závisí na společném chápání a řešení těchto otázek. EHSV požaduje, aby byla věnována pozornost riziku roztříštěnosti vnitřního trhu, která by byla ke škodě jak platforem, tak i jejich zaměstnanců.

1.9. EHSV se domnívá, že by bylo prospěšné zahrnout do realizace evropské strategie pro digitální transformaci iniciativy na podporu vzniku družstev pro správu digitálních platforem, a to rovněž s cílem podpořit kolektivní vlastnictví digitálních služeb, dat a technologické infrastruktury, které by umožnilo větší diverzifikaci hospodářského prostředí a rozšíření hospodářské demokracie.

1.10. EHSV konstatuje, že družstva, jakožto autonomní organizace osob, které se dobrovolně sdružují za účelem uspokojování svých společných sociálních, ekonomických a kulturních potřeb prostřednictvím demokratické a participativní organizace, nabízejí zajímavé řešení právě problémů správy a demokratické kontroly digitálních platforem.

1.11. EHSV požaduje, aby Evropská komise při vypracovávání návrhů na regulaci situace pracovníků digitálních platforem položila důraz na inovace a uplatnila přístup, který bude vůči inovacím otevřený a bude podporovat konkurenceschopnost podniků, aniž by se ze zřetele ztrácela ochrana práv pracovníků. Zejména je třeba zajistit, aby lidé pracující pro digitální platformy byli vyškoleni a dokázali lépe pochopit a kontrolovat uplatňování algoritmů, jimiž se řídí nábor pracovníků.

2. **Úvod a souvislosti**

2.1. V rámci procesu rychlé transformace ekonomiky a podniků získala digitalizace zásadní strategickou funkci do té míry, že pronikla do všech odvětví činnosti, ovlivňuje celý cyklus hodnotového řetězce výrobků a služeb a týká se jak velkých podniků, tak malých podniků a mikropodniků. Důsledky pro svět práce, pokud jde o nové příležitosti a nové výzvy, jsou zásadní jak z hlediska obsahu, tak z hlediska rychlosti, s jakou změny probíhají.

2.2. V důsledku rychlé digitální transformace vznikají nové způsoby práce a nové formy organizace podniků. Práce prostřednictvím platforem vyžaduje mimo jiné nová a flexibilní řešení, která stávající právní rámce nejsou vždy schopny regulovat.

2.3. Probíhající rychlá transformace odhalila nedostatky, pokud jde o právní jistotu, a proto jsou sociální dialog a kolektivní vyjednávání důležité jakožto rámec pro jednání o nových pravidlech pro práci na digitálních platformách. Mnoho členských států podniklo kroky k vyjasnění zaměstnaneckého statusu osoby pracující prostřednictvím digitálních platforem. V tomto smyslu by regulační opatření Evropské komise měla podporovat dohody, které se dokáží přizpůsobit změnám na trhu práce, a současně zajistit nezbytné záruky pro sociální ochranu pracovníků.

2.4. Ačkoli se fenomén „digitálních platforem“ vztahuje na širokou škálu modelů, které mohou zahrnovat sociální sítě, internetové stránky elektronického obchodu, internetové stránky finančních zprostředkovatelů nebo přístup ke zdrojům a datům a jejich správu, v tomto stanovisku se jím budeme zabývat specificky z hlediska práce a zaměříme se především na podniky fungující prostřednictvím aplikací nebo internetových stránek. Pozornost budeme věnovat zejména zvláštnímu modelu digitálních platforem, které mají družstevní formu.

2.5. Evropská komise zkoumá dopady platforem na pracovní podmínky v rámci konzultace, jejíž první fáze byla zahájena 24. února 2021 a druhá fáze proběhla v období od 15. června do 15. září 2021. Prostřednictvím těchto konzultací Komise žádá sociální partnery, aby se vyjádřili, zda by bylo vhodné přijmout v této oblasti legislativní opatření. Během konzultace bylo identifikováno sedm oblastí, v nichž je třeba podniknout kroky: 1. zaměstnanecký status, 2. pracovní podmínky, 3. přístup k sociální ochraně, 4. přístup k zastoupení a kolektivnímu vyjednávání, 5. přeshraniční rozměr, 6. algoritmické řízení, 7. celoživotní vzdělávání a pracovní příležitosti pro osoby, které pracují prostřednictvím platforem.

2.6. Digitální platformy vytvářejí „virtuální prostor“, ve kterém dochází k interakcím a výměnám, jež jsou mnohem více než pouhým setkáním poptávky a nabídky, a dále mohou stále rafinovanějším způsobem kontrolovat a ovlivňovat pracovníky, dodavatele a uživatele a nabízet nové služby pro zákazníky a nové možnosti zaměstnání. To je možné díky systémům profilování a rozsáhlému využívání dat pomocí systémů umělé inteligence a algoritmů navržených těmi, kdo platformy řídí.

2.7. Prostřednictvím důmyslné marketingové politiky, jež v lidech, kteří na platformách působí, vyvolává falešný pocit, že se účastní horizontálního procesu založeného na rovnoprávné interakci, se platformy nabízejí a samy sebe charakterizují jako prostor pro setkávání v rámci přímého a nezprostředkovaného vztahu, ale ve skutečnosti nikdy nejsou zcela decentralizované ani neutrální; naopak samy jsou aktivními subjekty zprostředkování s pevně stanovenou hierarchií, ač často ne zjevnou.

2.8. Ačkoli existuje ucelený soubor unijních a vnitrostátních právních předpisů upravujících různé formy zaměstnávání, platformy se ne vždy snadno přizpůsobují uplatňování a provádění těchto regulačních rámců. Bylo by zapotřebí podporovat informování, sociální dialog a vzájemné učení s cílem usnadnit a podpořit stabilní a udržitelný rozvoj digitálních platforem a napomoci tak posílení spolupráce a důvěry mezi účastníky digitálního trhu. Sociální dialog a kolektivní vyjednávání dokáží rychle se měnící situace řešit lépe než ukvapené právní předpisy, které by mohly bránit inovacím.

2.9. Je však zřejmé, že dobrá právní úprava musí nechat prostor pro významné inovace, které mohou díky digitálním technologiím vzniknout, a pro uznání práv pracovníků v těchto nových formách organizace práce. Zasahovat do změn znamená aktivně směrovat model rozvoje, jehož environmentálnímu a sociálnímu rozměru je v našem pojetí nutně třeba věnovat pozornost.

2.10. V rámci digitální transformace probíhající po celém světě je zapotřebí na všech úrovních zvážit vhodná opatření na podporu rozvoje udržitelné digitální transformace, která by byla upravena adekvátním a jasným evropským předpisovým rámcem pro různé subjekty na digitálním trhu, a zejména na digitálním trhu představovaném platformami. Evropské instituce se tímto tématem začaly zabývat z různých hledisek ([1]) a EHSV již přijal několik stanovisek týkajících se daňových záležitostí ([2]), regulace digitálního trhu ([3]), a otázek týkajících se práce ([4]).

2.11. V obecném kontextu transformace pracovních podmínek se stále více osob ocitá v pozici, kdy mohou poskytovat služby na základě samostatné výdělečné činnosti prostřednictvím digitálních platforem, jak zdůrazňuje posouzení dopadů, které Komise zveřejnila v lednu 2021 ([5]). V případě neexistence odpovídajícího regulačního rámce hrozí, že se budou uchylovat k nevhodným formám samostatné výdělečné činnosti, které musí jako takové splňovat kritéria, jako jsou samostatnost, svobodné vyjádření vůle stran účastnit se, samostatné určení organizace práce a nezávislost.

2.12. Z analýzy Evropské komise vyplývá, že lidé pracující prostřednictvím platforem nemusí mít dostatečné informace ani povědomí o tom, jak jsou uplatňovány algoritmy k přijímání určitých rozhodnutí, která by mohla mít dopad na jejich pracovní podmínky. S touto neznalostí a neinformovaností mohou být spojeny problémy, zejména v souvislosti s digitálním dohledem a správou dat, pokud plánování a algoritmické řízení ovlivňují pracovní podmínky. Proto je sociální dialog nezbytný.

2.13. Jak podniky, tak pracovníci potřebují mít právní vědomí a jistotu ohledně pracovních smluv platných pro pracovníky platforem, které zaručují důstojné podmínky odměňování a přístup k sociální ochraně a kolektivnímu vyjednávání. Stejně tak je třeba vyjasnit kritéria pro určení podnikatele a osoby samostatně výdělečně činné. K těmto aspektům se EHSV jasně vyjádřil ve svém stanovisku SOC/645 *Spravedlivé pracovní podmínky v ekonomice platforem* z roku 2021, o které požádalo německé předsednictví Rady EU ve druhém pololetí roku 2020.

([1]) https://www.eurofound.europa.eu/cs/data/platform-economy/dossiers.

([2]) Stanovisko EHSV (dodatkové stanovisko) (Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 62).

([3]) Stanovisko EHSV Akt o digitálních trzích (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 64).

([4]) Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii (Úř. věst. C 283, 10.8.2018, s. 39).

([5]) Počáteční posouzení dopadů – *Kolektivní smlouvy pro osoby samostatně výdělečně činné – oblast působnosti pravidel hospodářské soutěže EU*, 6. ledna 2021. Viz https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Kolektivni-smlouvy-pro-osoby-samostatne-vydelecne-cinne-oblast-pusobnosti-pravidel-hospodarske-souteze-EU_cs.

2.14. Jak sama Komise uznává, v rámci ekonomiky digitálních platforem družstva vytvořila úspěšné modely, které umožňují účinně kombinovat podnikání, sociální práva a odpovídající pracovní podmínky ([6]).

3. **Obecné připomínky**

3.1. Výrazné a rychlé transformace, které provázejí digitalizaci ekonomiky a společenského života, přinášejí nové požadavky na flexibilitu a rychlost adaptace a rozšiřují možnosti volby autonomních forem práce, avšak přinášejí také nové formy roztříštěnosti a rozdělení práce, a to nejen ve smyslu procesu rozčleněného na etapy (jako u klasických montážních linek), ale také rozděleného z hlediska prostoru a času, přičemž často dochází rovněž ke stírání hranic mezi pracovním a soukromým životem osob zapojených do některých fází těchto procesů.

3.2. Tyto aspekty jsou součástí komplexního jevu, který se týká i vysoce kvalifikovaných profesí, jimž jsou svěřeny některé části výrobního procesu na základě smluv pro osoby samostatně výdělečně činné nebo smluv pro „svobodná povolání“. Máme na mysli například všechny programátory, datové analytiky a vývojáře aplikací nebo všechny poskytovatele stále decentralizovanějších doplňkových služeb.

3.3. Krize způsobená pandemií COVID-19 ukázala, že správné uplatňování a provádění vnitrostátních a unijních předpisů, které uznávají nutnost ochrany pracovníků s tzv. „atypickými smlouvami“ ([7]), zůstává v mnoha členských státech nevyřešeným problémem.

3.4. Vznik digitálních platforem jako nástroje pro nábor pracovníků vedl v mnoha případech k využívání smluvních forem založených na samostatné výdělečné činnosti, a to i v případech, kdy nebyly žádné činnosti skutečně vykonávány samostatně a nezávisle. Nechybí ani případy, kdy tento přístup reagoval spíše na potřebu snížit náklady práce než na potřebu optimalizovat autonomii v organizaci práce. Proto se také zvýšil počet soudních sporů u soudů v různých evropských zemích. Je však zřejmé, že tak rychle se měnící jev nelze regulovat soudní cestou a prostřednictvím soudních sporů, ale je třeba nalézat funkční řešení, která by zachycovala a vhodným způsobem interpretovala probíhající hluboké změny.

3.5. V tomto kontextu umožňuje družstevní forma rozvoj podniků sdružujících osoby samostatně výdělečně činné (jako jsou družstva osob samostatně výdělečně činných), jejichž snahou je zachovat si samostatnost a kreativitu a zároveň zvýšit své příjmy, zlepšit své pracovní podmínky a přístup k sociální ochraně. Nejtradičnější družstevní forma (zaměstnanecká družstva) navíc může kombinovat vlastnosti digitálních platforem s organizačním modelem přidružené práce, který se vyznačuje demokratickým fungováním a ochranou poskytovanou zaměstnancům v rámci vnitrostátních pracovních smluv.

3.6. Platformové družstvo je demokraticky řízená družstevní společnost se zapojením příslušných zainteresovaných stran, která prostřednictvím IT infrastruktury a protokolů propojujících různá pevná i mobilní zařízení organizuje výrobu a výměnu zboží a služeb.

3.7. Jako každé družstvo, i platformová družstva vlastní a řídí ti, kdo jsou na nich nejvíce závislí, v tomto případě pracovníci, uživatelé a další zúčastněné strany. To samozřejmě probíhá s přihlédnutím k odpovídajícím smluvním podmínkám pracujících členů družstev, a to jak v případě, že se jedná o zaměstnance, tak v případě, že mají status osob samostatně výdělečně činných.

3.8. Družstevní model má kromě toho, že charakterizuje právní formu a vztahy mezi subjekty, rozhodující vliv na rozhodovací toky algoritmu fungování a je vhodný rovněž k zajištění „lepšího rozdělení přínosů mezi výrobce/poskytovatele služeb a za účelem začlenění občanů/spotřebitelů do správy a řízení, rozhodování a sdílení přínosů“, jak EHSV nedávno uvedl ve svém stanovisku NAT/794 ([8]).

([6]) Dobrým příkladem jsou družstva sdružená ve federaci CoopCycle. Jedná se o družstva cyklokurýrů, kteří jsou pracovníky a členy vlastního družstva, jež spolupracuje s dalšími družstvy v jiných městech a sdílí s nimi software, který umožňuje transakce a navazování kontaktů mezi pracovníky, dodavateli a uživateli (https://coopcycle.org/en/).

([7]) Nestandardní zaměstnání je pojem, kterému se zejména v posledních desetiletích dostává stále větší politické pozornosti. Viz například studie All For One: https://cecop.coop/works/cecop-report-all-for-one-reponse-of-worker-owned-cooperatives-to-non-standard-employment.

([8]) Stanovisko EHSV Digitalizace a udržitelnost – současný stav a opatření, která je z pohledu občanské společnosti potřeba přijmout (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 187).

3.9. Z tohoto pohledu může podpora vzniku nových podniků, které sdružují tyto pracovníky v družstvech, napomoci rozvoji nových forem podnikání. Sdružení se v družstvu je pro účastníky těchto činností výhodné jak z hlediska rozšíření obchodních příležitostí (mezi sebou navzájem, i navenek), tak z hlediska vzájemného sdílení nákladů a přínosů. Pokud to vnitrostátní právní úprava umožňuje, družstva často umožňují přidruženým samostatně výdělečně činným pracovníkům přístup k existujícím systémům sociální ochrany.

3.10. Podnikatelský duch, podnikatelské schopnosti a samostatné podnikání jsou zásadní hnací silou růstu. Zakládat podniky na vlastní pěst, a to zejména v mladém věku, je nicméně obtížné. Proto je zajímavé rozvíjet tyto formy družstev, které mohou díky novým technologiím podporovat podnikatelské snahy tím, že sdružují mladé pracovníky bez ohledu na jejich právní postavení (zaměstnanec či osoba samostatně výdělečně činná).

3.11. Zdá se, že pracovní právo a systémy sociálního zabezpečení, jež byly navrženy pro účely standardního zaměstnání, nyní nejsou schopny reagovat na potřeby pracovníků s atypickými smlouvami, kteří však potřebují sociální ochranu a odpovídající formy kolektivního vyjednávání. Mnohé z výzev, které v současné době přináší transformace práce a digitalizace, podněcují družstva k tomu, aby poskytovala odpovědi na potřeby pracovníků, které současné institucionální uspořádání neuspokojuje, a zároveň se snažila zvýšit seberealizaci pracovníků prostřednictvím podpory jejich vlastnické účasti.

3.12. Pokud jde o pracovníky, kteří chtějí mít zaručenu svou autonomii (tedy s odhlédnutím od fenoménu „nepravých samostatně výdělečně činných osob“), v poslední době se v reakci na výrazný nárůst nových forem práce objevily nové družstevní modely. Tyto nové formy družstev mohou být vynikajícím nástrojem podpory většího rozšíření podnikatelských schopností a vzájemného sdílení nákladů a přínosů. Konkrétně by díky novým technologiím mohla některá z forem nové ekonomiky, jako tzv. ekonomika platforem, nalézt v družstvech způsob, jak učinit z mnoha samostatně výdělečně činných pracovníků také majitele těchto platforem, a vyhnout se tak některým neblahým důsledkům tzv. atomizace ([9]).

3.13. Základní myšlenka platformových družstev je jasná: nové obchodní modely založené na internetu a online platformách lze propojit s družstevním modelem prostřednictvím předání vlastnictví a kontrolních pravomocí osobám, které využívají online platformy a pracují jejich prostřednictvím. Tyto inovativní formy podnikání mohou zvýšit kvalitní zaměstnanost v ekonomice platforem a zajistit, aby digitální ekonomika byla participativnější.

3.14. Digitální platformy založené na družstevní formě tak vytvářejí „model podnikání“, který využívá digitální technologie, internetové stránky a distribuované mobilní aplikace, přičemž jejich fungování je založeno na demokratickém rozhodovacím procesu a na sdíleném vlastnictví zúčastněných stran.

3.15. Právní forma družstva organizovaného na digitálních platformách se tak účinně hodí i k organizaci agentur pro výměnu a sdílení dat, jejichž služeb by mohl využívat stále větší počet podniků, zejména malých a středních, pro které je obtížnější zajistit si zprostředkovatele pro správu a výměnu dat, protože by sdruženým malým a středním podnikům například umožnila udržet si správu těchto struktur.

3.16. Tento potenciál neunikl pozornosti Evropské komise, která v článku 9 návrhu nařízení o evropské správě dat (aktu o správě dat), předloženého 25. listopadu 2020, výslovně počítá s možností organizovat „služby datových družstev“, jak zdůrazňuje rovněž EHSV ve stanovisku INT/921 ([10]).

3.17. Důležitý odkaz na demokratizační funkci digitální ekonomiky, kterou mohou hrát družstva, lze nalézt také ve Zprávě OSN o digitální ekonomice z roku 2019 ([11]) a z nedávné doby ve zprávě MOP ([12]).

3.18. Je důležité poskytnout lidem pracujícím prostřednictvím platforem nástroje, aby mohli usměrnit svoji profesní dráhu a měli přístup k profesnímu rozvoji a rozvoji dovedností. Jak uvedla Komise, osoby pracující nebo poskytující služby prostřednictvím digitálních platforem je třeba bez ohledu na zaměstnanecký status podporovat pomocí dalšího odborného vzdělávání a zvyšování kvalifikace, jakož i přístupu k sociální ochraně, a zejména k ochraně zdraví a bezpečnosti při práci.

([9]) https://cecop.coop/works/cecop-report-all-for-one-reponse-of-worker-owned-cooperatives-to-non-standard-employment.
([10]) Stanovisko EHSV Akt o správě dat (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 38).
([11]) https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_en.pdf.
([12]) https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/lang–en/index.htm.

3.19. Model digitálních platforem, a to i ve formě družstev, lze použít k rozvoji a zlepšení dostupnosti nabídek distančního vzdělávání, což může usnadnit personalizované učení.

3.20. Rozsáhlé šíření nástrojů pro digitalizaci nejen pracovních činností, ale i mnoha aspektů běžného života vyžaduje rozsáhlou schopnost poskytovat odborné vzdělávání v oblasti základních digitálních dovedností. Účastníci sociálního dialogu a evropské orgány by měly podněcovat výměnu osvědčených postupů v této oblasti s cílem podporovat vzájemné učení a zvyšovat povědomí o potenciálu digitalizace hospodářství. Dalšímu odbornému vzdělávání zaměstnaných pracovníků se musí v rámci sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání dostat prvořadé podpory.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak může plán EU na podporu oživení přispět k sociálně přijatelné dekarbonizaci a digitalizaci odvětví náročných na zdroje a energii

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/07)

Zpravodaj: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Spoluzpravodaj: **Enrico GIBELLIERI**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	10. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	151/0/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Nástroj EU pro oživení a související národní plány pro oživení a odolnost musí přispívat ke spravedlivé transformaci odvětví EU náročných na zdroje a energii. Musí vést k vytvoření a zachování kvalitních pracovních míst v těchto odvětvích, zahrnout sociální partnery do provádění národních plánů pro oživení a odolnost a podpořit přechody na trhu práce prostřednictvím změny kvalifikace a prohlubování dovedností.

1.2. EHSV vybízí Komisi a další orgány EU, aby zajistily rovné podmínky na jednotném trhu, a zabránily tak nevyváženým výhodám pro průmysl závisejícím na přístupu jednotlivých členských států.

1.3. EHSV se domnívá, že průmyslové transformace nebude dosaženo, pokud nebude provedena transformace energetiky. Za tím účelem budou klíčové dostatečné a cenově dostupné nízkouhlíkové zdroje energie umožňující nízkouhlíkovou průmyslovou výrobu. Normotvůrci EU a členské státy by měly uvést do rovnováhy dostupnost energetických vektorů s jejich náklady, aby mohla odvětví náročná na zdroje a energii provést průmyslovou transformaci a obstát v mezinárodní konkurenci. Kromě toho bude mít pro zajištění řádného provádění národních plánů pro oživení a odolnost zásadní význam technologická neutralita při současném dodržení cílů EU v oblasti klimatu do roku 2030 a 2050 a s cíli udržitelného rozvoje OSN.

1.4. Automatizace a digitalizace v rámci průmyslové transformace patří z průřezového hlediska k základním kamenům tohoto procesu. Úloha digitalizace odvětví náročných na zdroje a energii však nesmí být nesprávně vyložena: jde o nástroj, nikoli o konečný cíl jako takový.

1.5. EHSV vítá sedm stěžejních oblastí, které Komise vymezila ve svých pokynech k národním plánům pro oživení a odolnost určených členským státům, a povinnost věnovat alespoň 37 % celkového rozpočtu na opatření týkající se investic v oblasti klimatu a digitalizace a alespoň 20 % na oblast digitalizace. Vybízí orgány EU, aby pozorně monitorovaly využívání přidělených finančních prostředků s cílem splnit tyto požadavky.

1.6. Čas, který budou podniky působící v odvětvích náročných na zdroje a energii potřebovat na realizaci průmyslové transformace, přesáhne dobu trvání Nástroje pro oživení a odolnost. EHSV vybízí orgány EU, aby to zohlednily a aby vytvořily nové a vhodné finanční nástroje a právní předpisy s cílem dosáhnout po roce 2026 úplného přechodu na nízkouhlíkový průmysl.

1.7. Protože podniky působící v odvětvích náročných na zdroje a energii vyžadují zvláštní pozornost, pokud jde o činnosti v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, EHSV naléhavě vyzývá orgány EU, aby zavedly specifická opatření, která se zaměří na výzvy, jimž tyto podniky čelí v rámci přechodu k uhlíkově neutrálnímu průmyslu.

1.8. Renovace budov zajistí podstatný podíl energetické účinnosti, která je nezbytná pro dosažení uhlíkově neutrální společnosti v roce 2050. EHSV podporuje práce a projekty zaměřené na zlepšení energetické účinnosti v budovách prostřednictvím renovace jejich obálek a zařízení.

1.9. EHSV důrazně podporuje rozvoj cloudového systému, jehož vlastníkem bude EU, který Unii přinese technologickou nezávislost.

1.10. Pro dosažení úspěšné transformace je klíčové řízení talentů v rámci průmyslových odvětví v EU. Komise tedy bude muset pečlivě monitorovat, zda budou programy a činnosti navržené s cílem zdokonalit nové dovednosti přispívat k úspěšné transformaci v tomto smyslu.

2. **Důvody pro předložení stanoviska z vlastní iniciativy**

2.1. Pandemie COVID-19 vedla nejen k celosvětové mimořádné zdravotní události, ale také k hospodářské a sociální krizi. V důsledku této vážné situace bylo nutné, aby evropští tvůrci politik provedli významná politická opatření za účelem stabilizace hospodářství všech evropských členských států.

2.2. Evropská unie v rámci programu NextGenerationEU (NGEU) vytvořila několik mechanismů, jejichž cílem je podpořit členské státy prostřednictvím nejrozsáhlejšího balíčku stimulačních opatření, jaký byl kdy přijat, tak aby vyšly z krize silnější. Poskytne 1,8 bilionu EUR v rámci dlouhodobého rozpočtu, který bude využíván pomocí různých nástrojů zaměřených na modernizaci, výzkum, klimatickou transformaci a sociální ochranu.

2.3. Jedním z nástrojů NextGenerationEU je Nástroj pro oživení a odolnost, který se zaměří na nápravu bezprostředních hospodářských a sociálních škod způsobených pandemií COVID-19 a na prosazování „souběžné transformace“ směrem k dekarbonizované a digitální společnosti.

2.4. Nástroj pro oživení a odolnost je tvořen celkovou částkou 672,5 miliardy EUR, která bude rozdělována ve formě půjček (360 miliard EUR) a grantů (312,5 miliardy EUR), jež budou k dispozici na podporu reforem a investic prováděných členskými státy za účelem udržitelného oživení.

2.5. Tyto finanční prostředky budou přidělovány v rámci národních plánů členských států pro oživení a odolnost, jejichž součástí budou požadované reformy a investice a které budou odrážet příslušná doporučení pro jednotlivé země vydaná Radou jako součást evropského semestru coby rámce pro správu, s cílem přispět ke Strategii pro udržitelný růst na rok 2021.

2.6. Evropská komise vymezila hlavní stěžejní oblasti, ve kterých musí každý členský stát definovat konkrétní směry činnosti:

1. ENERGIE – čisté technologie a energie z obnovitelných zdrojů;

2. RENOVACE – energetická účinnost budov;

3. DOBÍJENÍ A PLNĚNÍ PALIVA – udržitelná doprava a dobíjecí stanice;

4. PROPOJENÍ – zavádění rychlých širokopásmových služeb;

5. MODERNIZACE – digitalizace veřejné správy;

6. VYŠŠÍ VÝKON – kapacity datového cloudu a udržitelné procesory;

7. ZMĚNA KVALIFIKACE a PROHLUBOVÁNÍ DOVEDNOSTÍ – vzdělávání a odborná příprava na podporu digitálních dovedností.

Hlavní stěžejní oblasti byly definovány tak, aby prováděná opatření mohla významně přispět k ekologické a digitální transformaci EU.

Nástroj pro oživení a odolnost poskytne prostřednictvím oblastí rozvoje podporovaných členskými státy a v souladu s doporučeními pro jednotlivé země v rámci evropského semestru nezbytný prostor pro organizace, které byly zasaženy hospodářskou situací způsobenou pandemií. Pomůže zejména hospodářským odvětvím, jako jsou odvětví náročná na zdroje a energii, která byla v obtížné situaci již dříve (kvůli vysoké regulační zátěži a nekalé soutěži z některých třetích zemí) a která byla vážně zasažena současnými okolnostmi.

2.7. Strategie oživení navazující na průmyslovou strategii EU a její aktualizaci z roku 2021 by měla napomoci naplnění cíle Zelené dohody pro Evropu, cíle dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 a revidovaného cíle snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030. Nástroj pro oživení a odolnost bude hrát klíčovou úlohu při řešení obrovských investic, které musí odvětví náročná na zdroje a energii realizovat za účelem dosažení těchto cílů. Úsilí nezbytné k vybudování

silnějšího jednotného trhu v zájmu oživení EU musí být podpořeno silnými partnerstvími mezi EU, členskými státy, sociálními partnery, průmyslem a dalšími významnými zúčastněnými stranami. Strategie oživení rovněž posílí mechanismus pro spravedlivou transformaci, který podporuje regiony, jež jsou závislé na odvětvích náročných na zdroje a energii a procházejí strukturálními změnami.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Plán EU na podporu oživení obsahuje klíčový aspekt v udržitelné transformaci směrem k dekarbonizovanému a digitalizovanému hospodářství a zdůrazňuje skutečnost, že snaha EU o souběžnou transformaci vyžaduje kromě politického závazku a/nebo zlatých pravidel také politickou odpovědnost. EHSV souhlasí s navrženými hlavními stěžejními oblastmi, které investice zacílí do některých z nejdůležitějších oblastí pro dosažení cílů udržitelného rozvoje OSN, přičemž současně zajistí dosažení cílů v oblasti klimatu, které stanovily právní předpisy EU pro rok 2030 (snížení emisí skleníkových plynů alespoň o 55 % v porovnání s rokem 1990) a 2050 (nulové čisté emise skleníkových plynů).

3.2. Pandemie vyvolala potřebu vytvořit společnou cestu, v jejímž rámci jsou pravidla vymezena globálně a uplatňována jednotně všemi regiony, což je řešením možného rizika roztříštěnosti vyplývajícího z nesourodého přidělování zdrojů. Krize vzniklá v důsledku pandemie a potřeba transformace směrem k udržitelnému, odolnému a flexibilnímu hospodářství by mohla poskytnout skvělou příležitost k definování pravidel zaručujících rovné podmínky v EU.

3.3. Za tímto účelem je třeba řádně posoudit současnou nejistou situaci odvětví náročných na zdroje a energii a zároveň dopad, který by přetrvávající povaha těchto podmínek mohla mít na evropské hospodářství jako celek. Je třeba mít na paměti podíl odvětví náročných na zdroje a energii na hrubém domácím produktu (HDP) Evropské unie spolu se skutečností, že tato odvětví jsou lídry v oblasti inovací, vytvářejí kvalitní pracovní místa a přispívají k dlouhodobému blahobytu společnosti jako celku. Aby byl veřejný sektor silný, musí být stimulován soukromým sektorem. EHSV je však znepokojen tím, že některé již schválené národní plány pro oživení a odolnost nejsou ohledně odvětví náročných na zdroje a energii přesné, neboť investice jsou někdy směrovány do jiných hospodářských odvětví.

3.4. Kromě toho je třeba zvážit impuls, který mohou tato odvětví přinést z hlediska výzkumu a vývoje, neboť představují hlavní oblast, v jejímž rámci budou inovace převáděny z laboratorního měřítka do měřítka průmyslového.

3.5. Odvětví náročná na zdroje a energii mají potenciál stát se jedním z největších přispěvatelů k průmyslové transformaci, která zajistí nízkouhlíkovou Evropu. Průmysl by tedy měl zesílit své úsilí o rozvoj a zavádění nízkouhlíkových výrobních postupů a podporovat je napříč celými složitými dodavatelskými řetězci. Bez této vnitřní a vnější činnosti bude obtížné dosáhnout zásadních, avšak ambiciózních cílů vymezených v Pařížské dohodě a cílů stanovených EU.

3.6. Při realizaci této průmyslové transformace sehraje hlavní úlohu automatizace a digitalizace. Nesmíme si však plést pojmy: transformace je cíl, digitalizace je nástroj. Zavádění digitálních řešení zefektivní způsob, jakým lidé přemýšlejí, činí rozhodnutí a vykonávají úkony: ačkoli digitalizace musí být pro Nástroj pro oživení a odolnost prioritou, pozornost by se měla zaměřit na to, jak tyto nástroje umožní účinněji přistupovat k problémům, jimž čelíme.

3.7. Digitální transformace bude vyžadovat rozvoj technologií, které se osvědčily v pilotní fázi nebo laboratorním měřítku, v měřítku průmyslovém. Za tím účelem by se partnerství veřejného a soukromého sektoru měla zaměřit na výzkum, vývoj a inovace. Investice je třeba zacílit do technologií, které již v počátečních fázích prokáží potenciál pro rozšíření, proveditelnost a spolehlivost inovativních řešení na začátku hodnotových řetězců a současně budou v souladu s cíli udržitelnosti. Kromě toho bude nutné naplánovat období přeměny, kdy mohou být inovativní řešení náležitě rozšířena do průmyslového rozměru.

3.8. Aby bylo možné tuto situaci účinně zvládnout, měla by se transformace zaměřit na získané know-how, na zdroje, které jsou již k dispozici, a na možné synergie, které se mohou objevit. Transformace zahrnuje inovování, nové nápady, návrhy, konstruování a vlastně i vývoj; to by však nemělo znamenat nové výtvory jako takové.

3.9. EHSV si je vědom investic, které tato transformace bude vyžadovat. Nástroj pro oživení a odolnost a NextGenerationEU by neměly být považovány za univerzální řešení. Transformace odvětví náročných na zdroje a energii za účelem zvládnutí souběžné transformace bude vyžadovat obrovský investiční plán, který zaktivuje mnohé další zdroje financování (např. státní podporu, významné projekty společného evropského zájmu, nové vlastní zdroje pro rozpočet EU, budoucí příjmy ze systému EU ETS, soukromé investice atd.). Za tím účelem je zásadní sladit průmyslové a energetické politiky s politikou v oblasti změny klimatu s cílem mobilizovat všechny obrovské investice, které si žádá přechod na bezuhlíkový hospodářský model.

3.10. EHSV se domnívá, že je třeba vyvinout úsilí za účelem koordinace podpory poskytované prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost na transformaci odvětví náročných na zdroje a energii se stávajícími programy veřejného a soukromého financování, jako je SPIRE nebo Clean Steel Partnership. Odvětvové aliance by se měly využít jako platformy na podporu dlouhodobých synergií mezi projekty financovanými prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost a stávajícími programy EU s cílem urychlit transformaci odvětví náročných na zdroje a energii.

3.11. Byla zjištěno, že finanční podporu poskytovanou prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost je nutné doplnit ambiciózní daňovou reformou. Ta by měla být sladěna s dohodou OECD, podle níž by měly vysoce ziskové korporace od roku 2023 podléhat efektivní sazbě daně z příjmů právnických osob ve výši 15 %.

3.12. Hlavním cílem vyplácení grantů podnikům by mělo být zachování mezinárodní konkurenceschopnosti průmyslu EU při současném dodržování sociálních, hospodářských a environmentálních norem EU, aby souběžná transformace přinesla prospěch evropským občanům.

3.13. Jak je uvedeno výše, plán EU na podporu oživení bude pro transformaci těchto odvětví klíčový, přičemž přispěje také k přeměně dalších hospodářských odvětví v souvislosti se souběžnou transformací. Tato širokosáhlá přeměna si vyžádá dlouhé období přizpůsobování a přechodu, zejména pokud jde o všechny otázky související s lidským kapitálem. EHSV důrazně doporučuje, aby byly investiční mechanismy prodlouženy i na období po roce 2026 a aby mezi nimi byly vymezeny pevné a jasné vzájemné vazby.

4. **Konkrétní připomínky**

EHSV vyzývá členské státy a průmysl, aby navrhly investice a reformy s největším transformačním dopadem z hlediska dosažení konečných stanovených cílů v hlavních stěžejních oblastech vymezených Komisí. Nelze ignorovat fakt, že náklady nutné k dosažení cílů spojených s touto souběžnou transformací musí být dostupné pro společnost jako celek.

4.1. **ENERGIE – čisté technologie a energie z obnovitelných zdrojů**

4.1.1. Průmyslové transformace nebude dosaženo, pokud nebude provedena transformace energetiky. Dekarbonizace průmyslu bude přímo záviset na dostupnosti dostatečných a cenově přijatelných nízkouhlíkových zdrojů energie umožňujících nízkouhlíkovou průmyslovou výrobu. Zabezpečení výroby energie bez emisí uhlíku v dostatečném množství a spolehlivým způsobem bude mít zásadní význam pro dosažení cílů v oblasti klimatu a v digitální oblasti. Podobně jsou zapotřebí obrovské investice, s jejichž pomocí bude možné rozvíjet nebo vytvořit infrastrukturu nutnou pro dopravu, skladování a distribuci těchto nebývalých objemů nízkouhlíkové energie. Provádění národních plánů pro oživení a odolnost a zejména navržených reforem by se mělo zaměřit na zajištění konkurenceschopných, stabilních a předvídatelných cen, čímž se sníží dopad vysokých cen energie z hlediska inflace, jenž by mohl ohrozit oživení odvětví náročných na zdroje a energii a společnost obecně.

4.1.2. EHSV souhlasí s tím, že technologická neutralita je při provádění národních plánů pro oživení a odolnost nutností: všechny nízkouhlíkové technologie (energie z obnovitelných zdrojů, obnovitelný vodík, hybridní reaktor atd.) musí být do této transformace zahrnuty za předpokladu, že budou v souladu s cíli v oblasti klimatu do roku 2030 a 2050 a s cíli udržitelného rozvoje OSN. Žádné technologie by neměly být preventivně nebo nahodile vyloučeny. Kritéria pro přidělování zdrojů by se měla zaměřit na zajištění konkurenceschopných cen energie pro konečné spotřebitele bez ohledu na samotnou technologii.

4.1.3. Za tím účelem může být nezbytné zvážit nejen kombinaci různých konkurenceschopných zdrojů obnovitelné energie, ale také jejich kombinaci s technologiemi pro zachycování, ukládání a využívání uhlíku, a zapomínat se nesmí ani na úlohu propojení energetických soustav mezi různými členskými státy. Musí být zavedeny dostatečné a jednotné právní předpisy, které ekonomicky opodstatní investice a umožní zavedení těchto technologií.

4.1.4. Kromě dostupnosti cenově přijatelné energie a technologických řešení je třeba mít na zřeteli energetickou účinnost. Všechny scénáře identifikované dlouhodobou strategií EU v oblasti snižování emisí za účelem dosažení cílů klimatické neutrality do roku 2050 přikládají důležitou úlohu úsporám energie ([1]). Významnou úlohu při snižování spotřeby energie a zdrojů odvětvími náročnými na zdroje a energii musí sehrát rovněž přechod na rozvinutější oběhové hospodářství.

([1]) https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/depth-analysis-support-com2018-773-clean-planet-all-european-strategic-long-term-vision_en.

4.1.5. Pokud jde o výše uvedené riziko nekalé soutěže a snahu pokusit se předcházet rizikům, které mohou být spojeny s únikem uhlíku, a zmírňovat je, je třeba to řádně řešit v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Je důležité nepřehlížet opatření nebo systémy, které zafungovaly při snižování emisí, nýbrž v případě potřeby je posílit pomocí dodatečných nebo doplňkových (nikoli alternativních) mechanismů.

4.1.6. V návaznosti na posouzení všech možných klíčových faktorů, které bude třeba zvládnout v rámci stěžejní oblasti ENERGIE, vyvstává především pochybnost, jak bude EU schopna dodávat nebývalé množství energie požadované společností.

4.2. **RENOVACE – energetická účinnost budov**

4.2.1. Zlepšení energetické účinnosti stávajících a nových budov bude vyžadovat inteligentní materiály a vybavení, které přispějí k udržitelné transformaci. Inteligentní materiály chápeme jako ekologické materiály nebo udržitelné výrobní postupy vedoucí k jejich dosažení.

4.2.2. EHSV je přesvědčen, že inteligentní materiály (a s nimi spojené udržitelné výrobní postupy) budou – s cílem přispět z holistického hlediska k cílům stanoveným Evropskou komisí podporovány nad rámec běžné podpory. Nesmíme zapomenout na vybavení: energetické účinnosti nebude dosaženo, pokud se zaměříme pouze na stavbu: je třeba náležitě posoudit, obnovit a propojit vybavení a systémy. To by mohlo vést k nastartování trhů s inteligentními materiály, přičemž veřejné zakázky by mohly sloužit jako praktický výchozí bod.

4.3. **DOBÍJENÍ A PLNĚNÍ PALIVA – udržitelná doprava a dobíjecí stanice**

4.3.1. Evropská strategie musí velmi usilovat o vymezení jasného plánu pro dekarbonizaci odvětví, která lze jen obtížně elektrifikovat (dálková a nákladní silniční doprava, letectví, námořní doprava atd.).

4.3.2. Strategie pro obnovitelná a nízkouhlíková paliva a aliance hodnotového řetězce pro obnovitelná a nízkouhlíková paliva pomohou dekarbonizovat odvětví letectví a námořní dopravy, přičemž současně doplní úsilí o dekarbonizaci silniční dopravy prostřednictvím elektrifikace, vedle dalších alternativ. Bude tak zaručen přístup k cenově dostupné mobilitě pro všechny. Dekarbonizace dopravy bude provedena na základě posouzení životního cyklu a nákladů a přínosů, přičemž nejdříve budou nahrazeny způsoby dopravy s největším dopadem a současně se prostřednictvím nízkouhlíkových udržitelných paliv zajistí dostatečně dlouhá přechodná období pro uživatele s nízkými příjmy.

4.4. **PROPOJENÍ – zavádění rychlých širokopásmových služeb**

4.4.1. EHSV si je vědom důležitosti automatizace a digitalizace v rámci průmyslové transformace, které čelíme, neboť patří k základním kamenům průřezového charakteru tohoto transformačního procesu.

4.4.2. K dispozici musí být dostatečné zdroje pro průmysl, aby se zlepšila automatizace systémů. Poté mohou být poskytovány kvalitní informace prostřednictvím digitálních nástrojů, aby se zvýšila účinnost rozhodovacích postupů.

4.4.3. To si vyžádá mimo jiné investice nejen do technologií, ale také do odborné přípravy pracovníků a společnosti obecně, pokud jde o digitální dovednosti, přijetí „digitálního myšlení“ a vypracování vhodných právních předpisů a nástrojů pro zaručení kybernetické bezpečnosti.

4.5. **MODERNIZACE – digitalizace veřejné správy**

4.5.1. EHSV chápe význam skutečnosti, že v rámci digitalizace veřejné správy možná bude muset být sveden boj proti nadměrné administrativní zátěži, kterou průmysl často trpí. Tato digitální transformace však musí být založena na skutečné analýze nákladů a přínosů, přičemž zdroje musí být řádně přidělovány na základě technických kritérií (tuto analýzu je třeba mít na zřeteli nad rámec samotného cíle).

4.6. **VYŠŠÍ VÝKON – kapacity datového cloudu a udržitelné procesory**

4.6.1. Řádná správa dat povede k obratu v otázkách přesného rozhodování, rozvoje obchodních informací, účinného řešení problémů a optimalizace zdrojů, což jsou všechno klíčové aspekty pro zajištění úspěšné transformace. Musí být vyčleněny dostatečné zdroje, aby se zajistilo zapojení všech typů organizací do zavádění této iniciativy, přičemž je třeba zaručit nestranné zdroje dat, které povedou ke spravedlivé transformaci.

4.6.2. Pokud jde o strategickou nezávislost, měla by EU vytvořit své vlastní kapacity v oblasti cloudu, které umožní technologickou nezávislost a zabrání technologické závislosti na třetích zemích.

4.7. **ZMĚNA KVALIFIKACE a PROHLUBOVÁNÍ DOVEDNOSTÍ – vzdělávání a odborná příprava na podporu digitálních dovedností**

4.7.1. Transformace, které čelíme, nebude možná, pokud nebude založena na potřebách a očekáváních současné a budoucí společnosti a na koncepci spravedlivé transformace.

4.7.2. Hlavní konkurenční výhodou Evropské unie je náš lidský kapitál. Evropě chybí suroviny, naše životní úroveň je nejvyšší na světě a náš regulační rámec je poměrně přísný: to znamená, že naší největší výhodou je vysoká produktivita poháněná lidským kapitálem a širokou rozmanitostí.

4.7.3. Budování kapacit a projekty, které vymezí hlavní dovednosti, budou nezbytné pro zajištění účinné průmyslové transformace, která bude klást důraz na rovnost a nebude nikoho opomíjet. Za tím účelem je třeba na všech úrovních společnosti (od zaměstnanců, kteří jsou v současnosti aktivní, po budoucí zaměstnance) podporovat odbornou přípravu zaměřenou na nové výzvy, které se objeví.

4.7.4. Pro budoucí rozhodovací postupy bude hlavní inovativní myšlení. Tyto schopnosti musí být součástí programů odborné přípravy. Kromě toho bude v blízké budoucnosti existovat obrovská poptávka po digitálních dovednostech. Pracovníci v oblasti lidských zdrojů musí své úsilí zaměřit na zaplnění těchto mezer s cílem zajistit konkurenceschopnost organizací zaměstnávajících lidi, kteří budou rovněž vhodní pro daný účel.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Předjímání strukturálních a odvětvových změn a nové pojetí průmyslové kultury – vytyčení nových mezí v oblasti oživení a odolnosti v různých částech Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/08)

Zpravodaj: **Norbert KLUGE**

Spoluzpravodaj: **Dirk JARRÉ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	10.11.2021
Přijato na plenárním zasedání	8.12.2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	143/1/2

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Snížit emise CO_2 do roku 2030 alespoň o 55 %: jde o náročný závazný cíl „spravedlivé transformace“, jehož má být dosaženo díky politice EU a vlád jejích členských států a také díky podnikům, které působí v regionech, kde žijí a pracují evropští občané. A právě teď tento cíl vyžaduje, abychom se společně snažili odhadnout, jaký dopad bude mít na hospodářský a sociální život, a zmapovali příslušné strategie a opatření.

1.2. EHSV je přesvědčený, že aktualizovaná průmyslová strategie EU a balíček „Fit for 55“, s nimiž přišla Evropská komise, tuto „spravedlivou transformaci“ podpoří. V této souvislosti vítá EHSV nový Sociální fond pro klimatická opatření, který je v rámci zmíněného balíčku určen na zmírnění sociálních rozdílů. Během pandemie COVID-19 se rovněž ukázalo, že je zapotřebí, aby transformace na udržitelnější, digitálnější a odolnější sociální, hospodářský a průmyslový model proběhla rychleji. EHSV zejména konstatuje, že důležitou úlohu sehrávají v tomto ohledu regionální rozdíly a sociální nerovnosti.

1.3. Všechny tyto otázky jsou již součástí politické agendy (např. Zelená dohoda, oběhové hospodářství, spravedlivá transformace, strukturální programy atd.), ale nepřistupuje se k nim integrovaným způsobem. EHSV proto doporučuje zohlednit zkušenosti z různých oblastí politiky, zemí a regionů, které je zapotřebí posoudit z hlediska jejich rozdílů a specifik.

1.4. Základním předpokladem je zajištění rovných podmínek hospodářské soutěže. V zájmu společného utváření je přitom nutné vzít v potaz sociální dialog mezi sociálními partnery a občanský dialog. To by mělo zajistit vhodné podmínky pro vznik skupiny „šampionů“ EU, kteří by na oplátku posílili ekonomickou svrchovanost EU.

1.5. Zelenou dohodu nelze realizovat bez „sociální dohody“ ([1]). EHSV proto doporučuje posílit provádění evropského pilíře sociálních práv ([2]), který je považován za jakýsi kompas, jímž se řídí kroky EU a členských států při zmírňování sociálních dopadů průmyslových změn. To je v zásadě založeno na sociálním dialogu a kolektivních smlouvách, které představují základ pro rozhodování podniků, při němž jsou zaměstnanci náležitě informováni a jejich zájmy zohledňovány díky konzultacím, popř. díky zapojení do dohledu nad daným podnikem a do jeho řízení.

([1]) Stanovisko EHSV *Zelenou dohodu nelze realizovat bez sociální dohody* přijaté ve dnech 9. a 10. 6. 2021 (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 23).

([2]) Odkazujeme zejména na tři hlavní cíle: mělo by být zaměstnáno nejméně 78 % obyvatel EU ve věku 20 až 64 let; nejméně 60 % všech dospělých by se mělo každoročně účastnit odborné přípravy a počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl snížit alespoň o 15 milionů.

1.6. EHSV poukazuje na to, že úspěchy v oblasti hospodářství a životního prostředí se daří v první řadě dosahovat a provádět tam, kde lidé žijí. Právě tam je totiž možné odhadnout, jakým problémům bude nutné v souvislosti s ochranou klimatu čelit, a hledat společná řešení. A právě tam se také rodí nové nápady, aby je následně průmysl přetavil do podoby celosvětově konkurenceschopných výrobků a služeb.

1.7. „Způsoby transformace“, jak jsou pojaty v aktualizované průmyslové strategii EU a jak byly projednány na průmyslovém fóru EU, jsou pro občany EU zdrojem podpory a poradenství. Konkrétní výchozí situace se však na regionální úrovni značně liší a k dosažení celkového cíle jsou zapotřebí různé strategie. EHSV proto vyzývá Evropskou komisi, aby při stanovování rámce a posuzování průmyslové strategie EU věnovala těmto různým požadavkům zvláštní pozornost, a byla tak schopna pružně reagovat na potřeby jednotlivých regionů a odvětví.

1.8. Subsidiaritu je zapotřebí vnímat z hlediska její schopnosti vytvořit silný zdroj pro „spravedlivou transformaci“. Regiony a metropolitní oblasti nejlépe znají své problémy a svůj potenciál. EHSV má proto za to, že závazné cíle a zásady v rámci evropské průmyslové politiky, které byly společně dohodnuty na úrovni EU, by měly být jasně vymezeny. Je důležité si uvědomit, že jejich provádění v regionech a metropolitních oblastech musí být založeno na zásadě subsidiarity.

1.9. Situace a schopnosti, pokud jde o to, přiblížit se k dosažení klimatických, sociálních a environmentálních cílů, jsou velmi rozdílné. Ačkoli některá odvětví a podniky mohou tohoto cíle dosáhnout snadněji, jiným může snaha o to, dosáhnout pokroku, činit větší obtíže. Slabším regionům a některým průmyslovým odvětvím je proto zapotřebí věnovat zvláštní pozornost a specifickou podporu. Vzhledem k tomu, že se celkový cíl vztahuje na celý hodnotový řetězec, je důležité se předně zaměřit na rychlejší účinky a dalekosáhlejší změny.

1.10. EHSV konstatuje, že jde o zásadu, díky níž mohou podniky s pomocí zapálených podnikatelů a manažerů a dobře proškolených a kvalifikovaných pracovníků znovu získat svou hospodářskou i udržitelnou konkurenceschopnost. V této souvislosti hrají velmi důležitou úlohu malé a střední podniky. Jedním z předpokladů úspěšné transformace podniků je přitom agenda v oblasti lidského kapitálu.

1.11. Členské státy by měly s logistickou a finanční podporou Evropské unie posílit strukturální veřejné investice zaměřené na postupy, a to prostřednictvím služeb obecného zájmu, jejichž cílem je neustále zlepšovat podmínky umožňující průmyslový a sociální rozvoj, který může zlepšit schopnosti regionů a na místní úrovni účinně překonávat environmentální, technologické, hospodářské a sociální výzvy.

1.12. Vzhledem k tomu, že Zelenou dohodu nelze realizovat bez „sociální dohody“, je EHSV přesvědčen, že průmyslová strategie EU by měla předvídat rostoucí chudobu a nerovnost a vyvažovat je. Zdroje by proto měly směřovat tam, kde jsou nejvíce zapotřebí. V rámci komplexní politiky EU v oblasti udržitelnosti je zapotřebí dělat více pro zajištění spravedlnosti a zapojení do hospodářského života, a to pro dobro jak občanů, tak i regionů ([3]). Občanský a pracovní život v Evropě by měl splňovat požadavek na dosažení udržitelnosti založené na inkluzivním a udržitelném růstu, důstojné práci a sociální spravedlnosti ([4]).

1.13. EHSV podporuje přechod na oběhové hospodářství, které zastaví plýtvání neobnovitelnými zdroji a sníží mezinárodní závislost. To by také mělo být hlavní součástí průmyslové strategie EU. Rámcové podmínky by proto měly být upraveny tak, aby vedly ke konkurenčním výhodám pro podniky, které dodržují zásady oběhového hospodářství.

2. **Spravedlivá transformace jako příležitost pro růst a oživení průmyslu**

2.1. Zelená dohoda pro Evropu stanoví jasný a politicky závazný cíl: dosáhnout v Evropě do roku 2030 celkového snížení emisí skleníkových plynů o 55 %. Ten byl uveden do praxe opatřeními z balíčku „Fit for 55“, která Evropská komise představila v červenci 2021. Ta zde nenechávají žádný prostor pro interpretaci. Spravedlivý systém mezinárodního obchodu musí zajistit, aby podniky dosahovaly cílů Zelené dohody pro Evropu a zůstaly přitom v celosvětovém měřítku konkurenceschopné. To zahrnuje přeshraniční a mezikontinentální mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích. Zároveň to obchodní partnery podněcuje k tomu, aby vstoupili do klubu národů, jež respektují meze naší planety.

([3]) Návrhy EHSV na rekonstrukci a oživení po krizi způsobené pandemií COVID-19, 11.6.2020 (Úř. věst. C 311, 18.9.2020, s. 1).
([4]) Usnesení EHSV k pracovnímu programu Evropské komise na rok 2022, 9.6.2021 (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 1).

2.2. Země mimo EU se slabými právní předpisy na ochranu životního prostředí zvyšují tlak na EU, která má v této oblasti poměrně silnější právní předpisy. Tyto globální interakce nesmějí vést k environmentálnímu dumpingu.

2.3. Globální situace může vést k rozvoji nových udržitelných technologií využívajících silné stránky Evropy, jako například její schopnost zavádět přírůstkové a průlomové inovace s cílem dodávat na světové trhy výrobky, které využívají tradiční schopnosti ke zvládání nových výzev. To vyžaduje pečlivé a vizionářské předvídání povahy i rozsahu změn a značný nárůst veřejných i sociálních služeb, které pomohou vyrovnat se se sociálními problémy, jako je možné zvýšení chudoby, bezdomovectví, vyloučení osob se zdravotním postižením a menšin, omezené příležitosti pro ženy a omezená odborná příprava zaměřená na usnadnění návratu na trh práce.

2.4. Statická analýza může dojít k závěru, že jednání v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu by – z krátkodobého hlediska – poskytlo konkurentům v zemích s méně ambicióznějšími klimatickými cíli nákladové zvýhodnění vůči evropským podnikům, které již procházejí transformací. Dynamická perspektiva by však zdůraznila, že podniky budou motivovány k tomu, aby prováděly přírůstkové inovace tím, že zajistí, aby byly jejich výrobní systémy energeticky účinnější, přešly na obnovitelné zdroje energie a zaváděly potřebné inovace. Ačkoli je EU jednoznačně průkopníkem, pokud jde o úsilí účinně bojovat proti klimatické krizi, je nutné ambicióznější zavádění oběhového hospodářství a dosažení odolnosti z hlediska surovin, aby se začaly rychle používat obnovitelné materiály. Výsledná transformace bude fungovat pouze v případě, že bude věnován dostatek pozornosti sociálnímu rozměru tohoto procesu. Zásady spravedlivé transformace v rámci Pařížské klimatické dohody a pokynů MOP pro spravedlivý přechod ([5]) udávají v této souvislosti směr. Zásady spravedlivé transformace proto slouží jako vodítko pro opatření na podporu oživení tím, že všem zúčastněným stranám stanoví jasnou odpovědnost za dodržování lidských a sociálních práv, demokratických hodnot a zásad právního státu s cílem zajistit, aby nebyl nikdo opomenut.

2.5. V neposlední řadě změny takového rozsahu a poučení z minulých transformací naznačují, že je zapotřebí proces spoluvytváření, který bude zahrnovat politiky, orgány veřejné správy, sociální partnery, organizace občanské společnosti, podniky a veřejnost na všech úrovních správy v EU i v rámci podniků. Využití dosud nevyužité kreativity a inovačního potenciálu lidí žijících v Evropě přinese řešení, jež jsou zapotřebí k vyrovnání se s výzvami, jež nás čekají. Rozmanitost myšlenek představuje neocenitelný zdroj inovací ve všech odvětvích hospodářství, které významně přispějí k vědeckotechnickému pokroku.

2.6. Zkušenosti z minulosti ukázaly, že úspěšné a trvalé ekonomické a sociální změny mají největší šanci na úspěšné zavedení, pokud jsou jasně stanoveny cíle, odpovědnosti různých aktérů zapojených do procesu transformace jsou zakotveny v přesné strategii a hlavní činitelé ve společnosti celý projekt schválí, podporují a prosazují. V důsledku tomu musí politické síly, zainteresované hospodářské subjekty a občanská společnost spolupracovat v rámci systému účinného sociálního dialogu, kolektivních smluv a vzájemné výměny informací, konzultací a skutečného zapojení do rozhodovacího procesu i do procesu spoluvytváření.

2.7. Sociální dialog mezi sociálními partnery a občanský dialog se zúčastněnými společenskými subjekty může v projektech, jež mají za cíl sladit sociální, ekologické a hospodářské zájmy, sehrát velmi významnou úlohu. Je proto nezbytné provádět evropský pilíř sociálních práv a promítnout jej do konkrétních opatření.

3. **Regiony nejsou jen ekosystémy, ale jsou nejdůležitějším místem pro práci, život a předvídání socioekonomických změn**

3.1. Pandemie COVID-19 má rozdílný dopad na různé ekosystémy, což uznává i Evropská komise ve svém sdělení o nové průmyslové strategii EU. Urychlila také stávající trendy směrem k digitalizaci a dekarbonizaci, čímž se zvýšilo riziko prohloubení fragmentace mezi regiony z důvodu různých úrovní hospodářského bohatství a zdrojů, které je možno investovat do transformace průmyslu. Je proto nezbytné, aby k těmto různým účinkům přihlédlo i průmyslové fórum a byly zohledněny také v rámci avizovaných způsobů transformace.

3.2. Je v zájmu evropské občanské společnosti, aby zajistila dobré vyhlídky, pokud jde o pracovní místa a příjmy občanů v regionech procházejících průmyslovou transformací. Z tohoto důvodu musíme porozumět různým výchozím pozicím jednotlivých regionů a tomu, jak lze ze stávajících průmyslových kompetencí vytěžit pozitivní interakce. V tomto ohledu hraje významnou roli integrace do globálně významných hodnotových řetězců, a zejména různé aspekty, které k těmto hodnotovým řetězcům přispívají. Ekosystémový přístup Evropské komise je založen na makropolitickém přístupu, který

([5]) https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/publications/WCMS_432859/lang–en/index.htm.

klasifikuje všechna průmyslová odvětví globálně. Tento přístup nebere v potaz rozdílné situace ani vzájemné závislosti, které se v různých ekosystémech objevují. Jen stěží však může dostatečně zohlednit různorodost požadavků v jednotlivých regionech, a proto musí být doplněn o regionální politickou perspektivu.

3.3. Evropská komise v současné době připravuje klíčové ukazatele výkonnosti, které mají prokázat, do jaké míry je průmyslová strategie EU úspěšná ([6]). V současné době se Komise zaměřuje především na hospodářský růst a nebere ohled na cíle stanovené v Zelené dohodě pro Evropu, změny, které vyžaduje přechod na oběhové hospodářství, a sociální rozměr celého procesu transformace, Je nanejvýš důležité, aby byla v průmyslové strategii EU jasně uznána a doceněna hodnota průmyslových dovedností, možností a schopností, které nabízejí regiony. Tuto skutečnost je zapotřebí náležitě zohlednit. Příliš úzké zaměření na hospodářský růst a na související opatření a nástroje může v opačném případě vést k tomu, že nebude dosaženo klimatických cílů a nebudou využity příležitosti související s průmyslovou transformací, což může narušit přechod na oběhové hospodářství.

3.4. Při koncipování průmyslové strategie a politiky se za těchto podmínek musí počítat s nejistotou a nepředvídatelností. Politiky a rozdílné cesty přizpůsobené pro konkrétní situace musejí být flexibilní a musejí být založené na veškerých kompetencích, jež jsou v regionu nebo pro region dostupné prostřednictvím vzájemných výměn s jinými regiony nebo zeměmi. K odhalení nedostatků a stanovení okamžitých potřeb je nutná otevřenost jakožto důležitý strategický zdroj.

3.5. Pokud má být cílů Zelené dohody dosaženo v krátkém čase, který zbývá, vyvolají průmyslové změny zaváděné v zájmu ochrany klimatu vážné sociální problémy. Spotřeba zdrojů škodlivých pro životní prostředí představuje otázku, kterou je zapotřebí se zabývat a prozkoumat s cílem nalézt sociálně a společensky spravedlivé řešení.

3.6. Oběhové hospodářství přispívá pozitivně k průmyslovým změnám v rámci regionů a dodavatelských a hodnotových řetězců. Ačkoli největší přidaná hodnota spočívá v regionech s nejpokročilejšími průmyslovými odvětvími, v lokalitách s méně znalostními a více energeticky náročným hospodářstvím se vyrábí a zpracovává materiál, který vstupuje do oběhového hospodářství. Slabší regiony mohou mít z oběhového hospodářství větší prospěch a stát se v této oblasti předními aktéry.

3.7. Zaměření na úspěch v oblasti průmyslových změn na regionální úrovni jasně znamená, že jsou třeba silná propojení, úzká spolupráce a sdílení kompetencí s dalšími regiony, a to i přes státní hranice členských států EU. Existuje zde komplexní systém interakcí, který bezpochyby zahrnuje interakci místních malých a středních podniků s přeshraničními podniky.

3.8. Stávající regionální průmyslové kompetence nejsou samy o sobě v kontextu socioekologických změn zcela účinné. Musejí a mohou však být dále rozvíjeny investicemi do znalostí, vybavení a personálu a musejí a mohou se stát v kontextu změněných podmínek produktivními. To povede k vytváření nových výrobků, služeb, technologií a příležitostí, což následně umožní ekonomicky stabilním podnikům nabízet v regionech atraktivní pracovní místa. A právě na tento cíl se musí evropská průmyslová strategie zaměřit.

3.9. Povahu regionu určuje do značné míry jeho průmyslová struktura, jeho podniky, pracovníci, kvalifikace občanů, jeho kapacity v oblasti výzkumu a vývoje a konkrétní výrobky, které jeho podniky vyrábějí nebo zpracovávají. Průmyslové kompetence odrážejí celou řadu historických zvláštností.

Dodavatelské a hodnotové řetězce mají napříč Evropou velmi rozdílný regionální dopad. Globální kontext je stejně důležitý jako organizace v Evropě, ale má jiné dopady. Průmysl 4.0 a digitalizace, jakož i informační a komunikační technologie budou mít značný, ale velmi rozdílný dopad na evropský průmysl a evropská hospodářství obecně. V tomto smyslu budou při snižování regionálních rozdílů ještě důležitější než kdy jindy finanční prostředky určené na inovace a rozvoj.

3.10. Podnikatelé umožňující průmyslové změny, včetně startupů a malých a středních podniků mohou být se svými zákazníky v kontaktu i z méně centrálních regionů, a proto lze i na takových místech vytvářet atraktivní pracovní místa. Zejména podniky založené na znalostech mohou přispívat k hodnotovým řetězcům do značné míry nezávisle na své fyzické blízkosti k zákazníkům. Navíc stroje v závodech větší velikosti lze často řídit na dálku.

([6]) Viz stanovisko EHSV *Aktualizace nové průmyslové strategie* (INT/935, 2021) (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

3.11. Ekosystémový přístup Evropské komise nezahrnuje všechny relevantní úrovně a aspekty. Jasně zdůrazňuje, že je důležité pohlížet na vývoj transformace z regionální perspektivy, a zajistit, aby podniky – včetně těch v rámci sociální ekonomiky – tvořily základ celé politické operace. Je důležité ukázat, jak to souvisí s hodnotovými řetězci a jak různé prvky jednotlivých ekosystémů odpovídají prvkům jiných ekosystémů.

4. **Různé způsoby transformace na základě holistického přístupu k socioekonomickému průmyslovému rozvoji**

4.1. Ačkoli jsou inovace nejčastěji spojovány s novými technologiemi nebo vědeckými průlomy, existují také příležitosti, jak stávající kompetence využít jako základ pro lepší nebo nové výrobky a služby. Nové technologie jsou vzájemně úzce spjaty se stávajícími tradičními technologiemi. Toto vzájemné propojení zavedených tradičních způsobů výroby a přírůstkových inovací a modernizace v průmyslu se dále jasně ukazuje například při využívání nových a lehčích materiálů z letadel ve vozidlech, používání lehčích materiálů z automobilového průmyslu a uplatňování biotechnologií při vytváření nových lékařských nástrojů nebo služeb.

4.2. Pokročilé IKT infrastruktury podněcují vytváření nových příležitostí a přispívají ke zrodu inovativních a udržitelných řešení, která odpovídají stávajícím regionálním specifikům. Například použití 3D tiskáren nabízí příležitosti pro vývoj a navrhování výrobku na jednom místě a zajišťuje jeho fyzickou dostupnost na několika různých místech, kde je zapotřebí. To pomáhá snižovat dopady na životní prostředí související s přepravou.

4.3. Koncepty sociální ekonomiky mohou při socioekonomických změnách hrát významnou roli, protože mohou vytvářet nové vzdělávací, životní a pracovní příležitosti, jakož i zajišťovat alternativní služby a podpůrný systém v místních komunitách, zejména pro znevýhodněné skupiny a ohrožené osoby. Ve spojení se službami obecného veřejného zájmu mají tyto koncepty značný potenciál zdatně a účinně připravit společenské a ekonomické aktéry na požadavky a následky inovací a změn, a to zejména na regionální úrovni.

4.4. Veřejné struktury nesou velkou odpovědnost za vytváření příznivých podmínek pro změnu a rozvoj, neboť poskytují služby obecného zájmu, které mohou využívat všechny hospodářské subjekty.

4.5. Jsou součástí pokroku, kterého je nutné dosáhnout v oblasti služeb veřejného zájmu, jako je například zřízení agentur pro další vzdělávání zajišťujících potřebné zvyšování kvalifikace pracovní síly, a to s cílem zvýšit kompetence pracovníků a pomoci podnikům vyrovnat se s inovacemi a změnami. Následkem toho kvalifikovaní pracovníci v regionu víc zakoření a přispějí k utváření trvalých – a ekologických – strukturálních změn.

4.6. Co se týče energeticky náročných průmyslových odvětví, existuje mnoho sdílených řešení zaměřených na snižování emisí uhlíku, a tedy i možnost společných investic (např. čistý vodík, opětovné využívání zachyceného a uloženého uhlíku). Větší oběhovost a průmyslová symbióza jsou také důležitými aspekty v rámci snižování emisí uhlíku v průmyslu a při přípravě na budoucnost s efektivními podniky s vysokou produktivitou.

5. **Význam regionálních trhů práce při poskytování důstojné práce v udržitelných podnicích zabývajících se výrobou a poskytováním služeb**

5.1. Je třeba vypracovat podrobnou analýzu a porozumět regionům, podnikům a jejich hospodářské výkonnosti s ohledem na jejich základní kompetence v průmyslových odvětvích a pracovní sílu. To zahrnuje i infrastrukturu, lokalitu, dostupnost zdrojů, podnikatelského ducha a institucionální uspořádání. Je to důležité pro zajištění vysoce kvalifikované pracovní síly a pro předvídání budoucích požadavků na dovednosti, aby se zabránilo nedostatku určitých dovedností (např. inženýři).

5.2. Spolupráce s univerzitami včetně těch, jež se zaměřují na aplikovanou vědu, a výzkumnými institucemi může pomoci při vytváření nových průmyslových příležitostí, které přinesou nová pracovní místa v zavedených podnicích, nadnárodních společnostech, malých a středních podnicích i startupech.

5.3. Z lidského hlediska jsou regiony, které snadno vítají a zapojují nově příchozí do dobře fungujících socioekonomických struktur, ve výhodné pozici.

5.4. Regiony, v nichž jsou kvalifikovaní pracovníci hluboce začleněni do socioekonomických struktur a cítí se zde jako doma, se mohou stát domovem pro dynamická průmyslová odvětví a podniky s vysokou přidanou hodnotou založené na efektivních formálních i neformálních sítích kompetencí. Pracovní síla tudíž ze své podstavy přispívá k definování inovativních průmyslových kompetencí daného regionu a zásadně pomáhá podporovat procesy modernizace a transformace.

5.5. Dovednosti a konkrétní kompetence zaměstnanců a jejich neustálé zlepšování mohou poskytnout základ pro restrukturalizaci a změnu obchodních modelů, a to včetně budoucího růstu a otevření nových trhů. Nerozpoznání a nevyužití příležitostí regionálního rozvoje vede často k trvalému odlivu pracovníků, který vždy oslabuje schopnosti a kvalifikace, jež regiony potřebují k rozvoji a využití příležitostí, které přináší Zelená dohoda pro Evropu.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Silné transatlantické partnerství založené na společných hodnotách demokracie a právního státu za účelem překonávání celosvětových výzev a zachování mezinárodního řádu“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/09)

Zpravodaj: **Christian MOOS**

Spoluzpravodaj: **Peter CLEVER**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Právní základ	*Článek 35* jednacího řádu
	usnesení
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	17.11.2021
Přijato na plenárním zasedání	9.12.2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	211/3/5

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Světový řád, ve kterém vládne právo, a to nikoliv právo silnějšího, a demokracie a právní stát jsou spolu navzájem nerozlučně spjaty.

1.2. Demokracie a právní stát nemohou existovat bez zapojení pluralistické, nezávislé a vitální občanské společnosti včetně autonomních sociálních partnerů. Proto je tak důležité, aby byla realizována doporučení uvedená v tomto stanovisku, jež se týkají transatlantické občanské společnosti, zejména pak doporučení ohledně nutnosti podpořit zřízení transatlantické platformy.

1.3. V rámci EU došlo k narušení demokratického uspořádání některých členských států.

1.4. Geopolitické změny v uplynulých dvou desetiletích vážně poškodily multilaterální světový řád a silně oslabily důležité mezinárodní organizace. Výzvy, se kterými si Evropa může poradit pouze v rámci opětovně posíleného transatlantického partnerství, přicházejí především ze strany Číny, ale také Ruska a v regionálním měřítku Turecka. A v opačném směru jsou i USA odkázány na své demokratické spojence ve světě, tj. zejména na Evropu.

1.5. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) podporuje záměr vytvořit spojenectví demokracií a sebekriticky uznává, že je naléhavě zapotřebí více se zasazovat o obranu univerzálních hodnot. EU a USA by společně měly být oporou demokracie, míru a bezpečnosti na celém světě a dodržování zásad právního státu a lidských práv pro všechny.

1.6. Spěšné stažení amerických ozbrojených sil a jejich spojenců z Afghánistánu je děsivým dokladem toho, do jaké míry je svobodný svět závislý na tom, zda mu USA zaručí bezpečnost.

1.7. EU musí v zahraniční a bezpečnostní politice hovořit jedním hlasem a přejít od své víceznačné koncepce „strategické autonomie“ ke strategické akceschopnosti.

1.8. Evropa by neměla zachovávat stejný odstup ke všem světovým velmocím. EU by měla společně s USA a v rámci spojenectví demokracií hájit liberální světový řád, a zejména pak uplatňovat „strategii kooperativního zatlačování“ ve vztahu k Číně.

1.9. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) je jedním ze základních pilířů společné evropské bezpečnostní architektury a jako taková by měla být posílena pro dialog s Ruskem. Projekt Nord Stream 2 musí být pozastaven na tak dlouho, dokud Rusko nepřestane na Ukrajině porušovat mezinárodní právo, protože Moskva jinak dostane do rukou další prostředek nátlaku vůči východoevropským státům.

1.10. Spolu s NATO musí být posílena evropská bezpečnostní architektura. Je rovněž třeba vést v rámci NATO dialog o hodnotách.

1.11. Je nutné ještě více posílit spolupráci občanské společnosti v transatlantickém měřítku. V tomto ohledu hraje zvlášť důležitou roli společný dialog o občanských právech, odolnosti vůči dezinformacím, svobodě sdělovacích prostředků, ochraně klimatu, sociálních právech, ochraně spotřebitele a o podpoře demokracie, tj. stejný dialog, jaký EHSV zaručuje v rámci EU. V dlouhodobém výhledu by transatlantické partnerství mohlo dát vzniknout transatlantické integraci.

2. **Právní stát a liberální světový řád**

2.1. EHSV konstatuje, že existuje nerozlučná souvislost mezi liberálním světovým řádem a vnitřním státním uspořádáním založeným na právním státě a demokracii. Pokud subjekty založené na právním státě a demokracii ztratí ve vztahu k autoritářským nebo totalitním subjektům na efektivitě, pak není možné zachovat liberální světový řád. Naopak platí: nastoupí-li na místo volného obchodu založeného na pravidlech merkantilismus a protekcionismus, dodá to i ve vnitřních záležitostech impuls těm silám, které zpochybňují liberální demokracii založenou na právním státě.

2.2. Z pohledu EHSV je liberální světový řád předpokladem volného a udržitelného obchodu založeného na pravidlech, uskutečnění pařížských cílů v oblasti klimatu a cílů Organizace spojených národů v oblasti udržitelného rozvoje a dosažení sociální spravedlnosti a rovnosti příležitostí, zrovnoprávnění žen a mužů a nediskriminace. Světový řád, který je založen na právu silnějšího, na izolaci, na úsilí o soběstačnost a mocensko-hierarchických obchodních vztazích, nemůže přinést či posílit kreativně inovativní podnikání s udržitelným hospodářským úspěchem, ani uskutečnit ještě ambicióznější cíle sociální politiky a politiky v oblasti životního prostředí.

2.3. EHSV proto podporuje posílení základních pravidel mezistátní spolupráce prostřednictvím Organizace spojených národů a jejích dílčích organizací a vítá záměr vytvořit spojenectví všech demokracií, neboť pouze díky demokratickému působení USA mohly být po druhé světové válce vůbec vytvořeny mezinárodní instituce a jedině světu otevřené a demokratické Spojené státy jim mohou zaručit také budoucnost.

2.4. EHSV si sebekriticky uvědomuje, že nejen evropská politika, ale také evropská organizovaná občanská společnost se po konci studené války příliš dlouho domnívaly, že je respektování univerzálních hodnot demokracie a právního státu natrvalo zaručeno. Ve světě jsou ale i mocné subjekty, které se sice k dodržování těchto hodnot zavázaly v souladu s mezinárodním právem, v praxi je však v podstatě ignorují. Zachování vlastního řádu založeného na hodnotách nelze pokládat za samozřejmost.

2.5. Hodnoty, na nichž jsou založeny demokratické státy a unie států respektující zásady právního státu, formují multilaterální řád, o nějž se EU stejně jako v minulosti zasazuje, ačkoliv má v tomto ohledu stále omezenou vlastní působnost. Tyto hodnoty mají své kořeny v rozdělení světské a duchovní moci, v dokumentu Magna charta, Habeas corpus a ve Všeobecné deklaraci lidských práv přijaté Valným shromážděním Organizace spojených národů. Jsou základním předpokladem pro liberální demokracii a právní stát. EU a USA a s nimi spřátelené liberální demokracie tyto hodnoty sdílejí. Článek 30 Všeobecné deklarace lidských práv OSN výslovně uvádí: „*Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno jako by dávalo kterémukoli státu, kterékoli skupině nebo osobě jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.*“

2.6. Liberální demokracie mají společné, že jejich existence je nerozlučně spjata s pluralistickou, nezávislou a vitální občanskou společností.

3. **Význam transatlantických vztahů z hlediska postavení Evropy ve světě**

3.1. Geopolitické změny v uplynulých dvou desetiletích vážně poškodily liberální světový řád a silně oslabily důležité mezinárodní organizace. Dominující silou byla stále agresivněji vystupující mocenská elita Čínské lidové republiky a nebezpečně narůstající izolacionismus USA.

3.2. S ohledem na společenské napětí panující v USA a na celosvětový charakter této výzvy se zachování liberálního světového řádu nemůže podařit samotným Spojeným státům. Obyvatelstvo USA se k nákladným vojenským operacím ve vzdálených končinách světa staví velmi skepticky. Události v Afghánistánu drsným způsobem ukazují, že liberální demokracie musí vypracovat novou, důvěryhodnou strategii a že se Evropa musí v tomto ohledu ve větší míře angažovat, aby snížila zátěž spočívající na Spojených státech. Nesmí při tom jít pouze o využití vojenských schopností, které ovšem bude nezbytné.

3.3. V roce 2011 se USA v deziluzi odvrátily od destabilizovaného Blízkého východu. Vakuum, které se tak vytvořilo, nejprve obsadil „Islámský stát“. Když pak byla tato organizace v Iráku a v Sýrii z velké části zničena, vyplnilo vzniklou mezeru především Rusko. V témže přelomovém roce prohlásila tehdejší ministryně zahraničí USA Hillary Clinton, že budoucnost politiky se rozhoduje v Asii, nikoliv v Afghánistánu nebo v Iráku. Evropa a Blízký východ se ocitly na okraji amerických zájmů a americké strategie. Vzhledem k událostem v Afghánistánu se zdá, že v této politice, která ohrožuje stabilitu a bezpečnost Evropy, pokračuje i Bidenova administrativa.

3.4. Evropa ani nadále není středem zájmu zahraniční politiky USA. Spojené státy soustřeďují veškerou pozornost a zdroje na vytrvalý vzestup Číny, který byl pandemií možná i urychlen. Navíc se znovu zhoršuje situace v Latinské Americe kvůli autoritářství a korupci, přičemž někdy dochází až k úplnému zhroucení státu. Latinská Amerika je USA už kvůli tamním migračním tokům bližší než Evropa nebo například Afrika. Africe s nejrychleji rostoucím počtem obyvatel na světě se ze strany USA nedostává téměř žádné pozornosti, zatímco sousední Evropa se o ni sice zajímá, ale na rozdíl od Číny, která je na tomto kontinentu velmi aktivní, postrádá zatím ve vztahu k němu jakoukoliv strategii.

3.5. Čína pokračovala ve svém rychlém hospodářském vzestupu, který na konci 80. let 20. století zahájil Teng Siao-pching, a od dob jeho nástupce Si Ťin-pchinga stále sebevědoměji formuluje nový mocenský nárok. Tato země se z rozvojové diktatury, která navenek vystupuje mírumilovně, vyvinula v komplexní policejní stát, který v Asii zaujímá vojensky dominantní až hrozivý postoj a ve vnitřních věcech je (znovu) totalitárně uspořádán. EU nedisponuje ve vztahu k Číně žádnou rozeznatelnou strategií. Během německého předsednictví Rady protlačila politicky motivovanou dvoustrannou investiční dohodu, která na Čínu klade příliš malé požadavky – a to i v oblasti dodržování základních práv, jako je svoboda sdružování – a evropské zájmy prosazuje leda povrchně. EHSV je nesmírně znepokojen možnými důsledky, zejména z hlediska šíření dezinformací a vyvíjení vlivu, neboť na základě této dohody získává Čína rozsáhlé možnosti investovat i v odvětvích zpravodajství, sdělovacích prostředků a zábavního průmyslu.

3.5.1. Čína masivně zbrojí. Tato země se však stala novou světovou mocností, která nyní postupuje s otevřenou agresivitou a stále naléhavěji hrozí dokonce možnou invazí na Tchaj-wan, usiluje o kontrolu nad námořními obchodními cestami, které mají zásadní význam pro světové hospodářství, porušuje veškeré vlastní závazky podle mezinárodního práva týkající se demokracie a svobody v Hongkongu a se stěží představitelnou brutalitou masově utlačuje muslimské obyvatelstvo žijící v jejích severozápadních provinciích. To ovšem Komunistické straně Číny nebránilo v tom, aby v okamžiku zhroucení afghánského státu okamžitě Tálibánu nabídla dobré vztahy. Ztroskotání západních mocností v Hindúkuši ji totiž podporuje v jejím úsilí o prosazení sice multilaterálního, avšak neliberálního světového řádu. Pojem multilateralismu, který byl až doposud vnímán pozitivně, tak dostává nový význam.

3.5.2. Čínský vliv v Evropě se mezitím stal nepřehlédnutelným hospodářským a politickým faktorem. Peking vytrvale prosazuje svůj projekt hedvábné stezky, krok za krokem obsazuje strategické pozice a politicky si podmaňuje země v Africe a v Asii prostřednictvím úvěrových smluv, které jsou při zběžném pohledu velkorysé, ale ve skutečnosti svazující. I v jihovýchodní Evropě již Peking získal kontrolu nad důležitou infrastrukturou. Jako příklad v EU lze uvést přístav Pireus v Řecku, stavbu dálnice v Černé Hoře a zavádění sítí 5G.

3.5.3. Části evropského hospodářství, zejména také německé koncerny, jsou nyní v hrozivé míře závislé na čínském trhu, který se zpočátku evropskému průmyslu sám nabídl jako rozšíření výrobních kapacit, aniž by se skutečně otevřel. Některé koncerny teď zcela oprávněně přehodnocují své příliš jednostranně zaměřené dodavatelské řetězce, které jsou v konečném důsledku závislé na libovůli čínských vedoucích představitelů.

3.5.4. I po přistoupení Číny k WTO zůstává přístup na čínské trhy složitý nebo až nemožný. Ani zdaleka se nedá hovořit o spravedlnosti a vzájemnosti. Tato země narušuje celosvětovou hospodářskou soutěž prostřednictvím subvencí a neústupně odmítá snižovat nadměrné kapacity. Stát ovládaný čínskou komunistickou stranou od samého začátku systematicky prováděl průmyslovou špionáž a prostřednictvím společných podniků si vynucoval transfer znalostí. Čína se momentálně otvírá pouze těm zahraničním investorům, jejichž know-how sama potřebuje, a nadále chrání čínské podniky před jakýmkoliv rizikem způsobem, který narušuje hospodářskou soutěž. Nic z toho není slučitelné se vzájemně otevřeným a spravedlivým uspořádáním trhů.

3.6. Rusko od památného projevu Vladimira Putina na mnichovské bezpečnostní konferenci v roce 2007 bohužel stále rychleji ustupuje od spolupráce se Západem. Velmi záhy začala Moskva využívat závislosti svých sousedů na dodávkách zemního plynu jako prostředek nátlaku. Kde to již nepostačovalo a sblížení s EU, a tím i se Západem nebo úsilí o větší nezávislost v bývalých sovětských republikách bylo příliš velké, zahájilo moskevské vedení na své periferii nebo v bývalé sféře vlivu Sovětského svazu skrytou nebo otevřenou válku, přičemž v rozporu s mezinárodním právem a s vlastními smluvními zárukami anektovalo Krym, součást ukrajinského státu. Kremelští vládci pro své účely brutálně zneužili nestabilitu, která následovala po krátkém arabském jaru v roce 2011. Kromě toho vedou kybernetickou válku proti

liberálně demokratickým státům, podnikají cílené dezinformační kampaně, podporují extremistická hnutí a strany a prokazatelně ovlivňují volby v těchto státech, především kampaň na podporu brexitu a prezidentské volby v USA v roce 2016. Své kritiky pronásledují kdekoli ve světě a páchají na ně atentáty, dokonce i v Evropské unii.

3.7. Turecko se pod vedením Recepa Tayyipa Erdoğana navzdory dohodě o uprchlících politicky značně vzdálilo nejen od EU, ale v rostoucí míře se vzdaluje též od základního konsenzu demokratických států, což z této země činí stále problematičtějšího partnera NATO. Záměrně vyvolané napětí ve východním Středomoří o řecké ostrovy a vrty u kyperského pobřeží, jakož i úloha Turecka v Kurdy osídlených oblastech severní Sýrie, ale také v libyjské válce vedly ke stále většímu vzdalování se EU. Vypovězení Istanbulské úmluvy o ochraně žen před násilím je znepokojivým politickým signálem. Přestože se vstup do EU – jenž sám o sobě je i nadále jen těžko představitelný a každopádně nebude ještě po dlouhá léta možný – odsouvá do stále vzdálenější budoucnosti, objevují se nyní opět snahy o modernizaci celní dohody, o dosažení známých milníků jakožto předpokladu pro liberalizaci vízového režimu, o zachování konzultací na vysoké úrovni a o posílení kontaktů občanské společnosti. Nutno podotknout, že podle nedávných průzkumů je turecká veřejnost naladěna velmi proevropsky. Nic z toho však nemůže nastat, dokud vedení tureckého státu nepodloží snahu o deeskalaci a sblížení udržitelně účinnými kroky.

3.8. Veškeré tyto změny, které se dotýkají především Evropy – stále agresivnější revizionismus putinovského ražení, odvrácení se od Evropy ze strany tureckého prezidenta snícího o neoosmanské budoucnosti, rozpad řádu ve velké části Blízkého a Středního východu a stále jednostrannější hospodářské propojování Evropy s Čínou –, se odehrály během jednoho desetiletí. Současně s tím pozbyla Evropa na významu z hlediska politiky USA a obě strany se vzájemně politicky odcizily v důsledku „války proti terorismu“ od roku 2002. USA a EU nicméně vždy byly a i nadále jsou s přehledem nejbližšími partnery – politicky, kulturně a hospodářsky. EU má v rámci tohoto transatlantického partnerství, které má pro liberální světový řád zásadní význam, hodně co nabídnout.

3.9. USA se zhruba až do roku 2010 aktivně zapojovaly do podpory demokracie v nových členských státech EU. Kolem roku 2010 se z pohledu USA zdálo, že se středo- a východoevropské státy procházející transformací staly stabilními demokraciemi s tržním hospodářstvím, a to navzdory přetrvávajícím problémům s korupcí, zejména v jihovýchodní Evropě. Po návratu bývalého maďarského premiéra Viktora Orbána k moci v roce 2010 však v této zemi začal proces směřující k nastolení neliberální demokracie. Maďarsko bylo prvním členským státem EU, který se touto cestu vydal, a mělo k tomu různé důvody. O několik let později se začalo v autoritářskou demokracii vyvíjet také Polsko, v němž není v dostatečné míře zajištěna pluralita a svoboda sdělovacích prostředků a nezávislost soudnictví na ovlivňování ze strany vlády. Podobné tendence se s větší či menší intenzitou projevují i v dalších členských státech EU, což mj. stále častěji vede i k napětí ve vztazích s USA.

3.10. V několika členských státech EU momentálně již není zaručena stabilita demokratického zřízení. Některé vlády se inspirují autoritářskými modely a metodami vládnutí, které nejsou v žádném případě slučitelné se základními hodnotami EU. Kromě toho dochází k masivním pokusům o ovlivňování ze strany třetích zemí, které se snaží Evropu destabilizovat.

3.11. Někteří evropští členové NATO, mezi nimi největší členský stát EU z hlediska počtu obyvatel a hospodářské výkonnosti – Německo –, po mnoho let v dostatečné míře neinvestovali do svých obranných schopností, neplnili tím dohodnuté spojenecké povinnosti a *de facto* podporovali v Bruselu kurz udržování stejného odstupu ke všem velmocem 21. století. „Koncepce“, podle které měly být USA bezpečnostním partnerem, Rusko zdrojem surovin, Čína hospodářské Eldorádo a Evropa morální supervelmoc, aniž by bylo nutné fakticky rozvíjet vlastní schopnosti v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky za účelem obrany definovaných zájmů a v případě potřeby také důrazného prosazování stability, je zjevně jednak neúčinná, jednak neobstojí v budoucnosti. Evropa se do určité míry oslabuje sama, když na mnohé útoky namířené proti liberálnímu světovému řádu, demokracii a právnímu státu reaguje váhavě, ačkoli by se měla jasně postavit proti. Činí se tak zranitelnou, a navíc tím otevírá prostor třetím zemím, aby mohly vyvíjet svůj vliv, mj. na západním Balkáně, který však musí být v budoucnu nedílnou součástí EU.

3.12. Zdá se, že se EU přidržuje koncepce rozpracované v době Donalda Trumpa, která se v Bruselu označuje jako „strategická autonomie“ a je přinejmenším zavádějící. Tato strategická autonomie by v zahraniční a bezpečnostní politice nebyla v souladu s duchem silného transatlantického partnerství. Stejně jako v minulosti i nyní mnoho politiků v EU sní o udržování stejného odstupu vůči USA, Rusku a Číně. Podobný názor je značně rozšířen i mezi veřejností, včetně některých částí organizované občanské společnosti. Evropa má přitom mnohem blíže k USA než k Číně nebo Rusku. Nepřichází v úvahu, aby si od těchto velmocí udržovala stejný odstup.

3.13. EU a USA by společně měly být oporou demokracie, míru a bezpečnosti na celém světě a dodržování zásad právního státu a lidských práv pro všechny. V Afghánistánu však naprosto selhaly. Spěšné stažení ozbrojených sil Američanů a jejich evropských spojenců z Afghánistánu je děsivým dokladem toho, do jaké míry je svobodný svět – tj. i Evropa – závislý na tom, zda se USA rozhodnou uplatnit svou sílu. EU v této situaci odhaluje, že je ve strategickém ohledu znepokojivě slabá a nedisponuje společnou zahraniční a bezpečnostní politikou.

4. **Doporučené další kroky**

4.1. EU by se měla chopit nabídky prezidenta USA Bidena na vznik spojenectví demokracií a podpořit ji a utvrdit USA v tom, aby znovu rozhodně zastávaly vedoucí postavení při prosazování lidské důstojnosti, svobody, demokracie a právního státu.

4.2. Účast na tomto spojenectví demokracií musí být podmíněna tím, že u jeho členů nebudou existovat žádné obavy ohledně porušování zásad právního státu a demokratického uspořádání, které by nebylo možné rozptýlit.

4.3. EU by měla bok po boku s demokraciemi světa a USA jakožto silná a důvěryhodná světová mocnost prosazovat proti Číně „strategii kooperativního zatlačování“ ([1]). Kooperativní zatlačování Číny znamená – na rozdíl od politiky zadržování (*containment*) během studené války –, že spojenectví demokracií bude chránit a bránit legitimní čínské zájmy, ale současně bude diplomaticky jasně a tvrdě reagovat, pokud – jako v případě Ujgurů – dojde k závažnému porušování lidských práv nebo pokud – jako v případě Hongkongu – budou dokonce porušovány Čínou uzavřené mezinárodní smlouvy. Tyto hodnoty se musí promítnout i do přístupu k investiční dohodě mezi EU a Čínou. EU by měla tuto dohodu pozastavit, dokud bude docházet k rozsáhlému porušování lidských práv a dokud nebudou uplatňována základní práva, jako je svoboda sdružování.

4.4. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) je jedním ze základních pilířů společné evropské bezpečnostní architektury. Měla by být posílena, zejména pro dialog s Ruskem, aby se předešlo další eskalaci otevřených a doutnajících konfliktů (jako např. konflikt v Podněstří) a aby se položily základy pro budoucí opětovné sblížení pod podmínkou uznání mezinárodního právního řádu. Výsledky mocenské politiky v rozporu s mezinárodním právem uznat nelze – ani na Ukrajině, ani v Bělorusku či jinde ve světě. Tato zásada se musí stát nezpochybnitelnou součástí společné transatlantické strategie a politiky spojenectví demokracií.

4.5. EU by měla pozastavit téměř dokončený projekt Nord Stream 2, dokud nebude dosaženo řešení konfliktu na Ukrajině a dokud bude docházet k dalším zásadním případům porušení mezinárodního právního řádu – např. ke svévolnému potlačování demokratické opozice v podobě pronásledování a věznění jako v případě Navalného. V oblasti dodávek energií musí EU důsledně prosazovat cíle Zelené dohody a současně diverzifikovat své zdroje energie. Pokud jde o smlouvy s Ruskem o dodávkách zemního plynu, je třeba plně zohlednit legitimní zájmy těch členských států EU, které leží v bývalé sovětské sféře vlivu.

4.6. NATO a Evropská unie sice nesdružují přesně tytéž státy, přesto právě tato vojenská aliance zajišťuje bezpečnost demokracií v Severní Americe a v Evropě. Pro evropské státy je neutralita možná jen v jejím stínu, a proto *de facto* také pod její ochranou. Členské státy EU by se proto měly dohodnout na společných bezpečnostněpolitických strukturách, které budou slučitelné s upevněním Severoatlantické aliance, nebo ji trvale posílí.

4.7. Členské státy EU, které jsou členy NATO, musí dodržovat příspěvky a závazky dohodnuté v rámci aliance, konkrétně tedy též dvouprocentní cíl, který byl potvrzen na summitu NATO ve Walesu v roce 2014. NATO není totožné se zamýšleným spojenectvím demokracií, které zahrnuje též tichomořskou oblast. Navíc jeho členy jsou a i v minulosti vždy byly také nedemokratické státy. NATO musí nicméně rovněž posílit a jasněji vést vnitřní proces diskusí o svých hodnotách. Nedodržování zásad demokracie a právního státu nemůže ani v alianci NATO zůstat bez důsledků. Budoucí rizika z hlediska bezpečnostní politiky nespočívají již jen v ohrožení teroristickými, asymetricky jednajícími mocnostmi, ale také a zejména ve zpochybňování mezinárodního právního řádu, který je nerozlučně spjat s liberálně demokratickým uspořádáním zúčastněných států.

4.8. Ne bez důvodu se Henry Kissinger ptal, jaké je telefonní číslo na Evropu. EU musí svou zahraniční a bezpečnostní politiku lépe koordinovat a výhledově vložit odpovědnost za tuto politiku do rukou Evropského parlamentu a jím kontrolované a legitimizované výkonné moci. V Radě je nutné rozhodovat o otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky kvalifikovanou většinou. Členské státy EU si musí uvědomit, že zastávání různorodých postojů je připravuje o jakoukoliv suverenitu, kterou by mohly účinně využít. Té lze dosáhnout pouze sdružením suverenity a rovněž sdílením nástrojů.

([1]) Christian Moos a Peter Clever: *„China ‚kooperativ eindämmen‘“* („Kooperativní zatlačování‘ Číny“), Frankfurter Allgemeine Zeitung, 30. dubna 2021.

4.9. EU musí změnit svou koncepci „strategické autonomie“, která je přinejmenším zavádějící. EU má z politického i vojenského hlediska k autonomii velmi daleko. O tu také v multilaterálním řádu, který musí být založen na volném, spravedlivém a udržitelném obchodu, není žádoucí usilovat. Strategická autonomie nemůže a nesmí znamenat stejný odstup od všech dalších mocností. USA jakožto jednoznačně demokratický právní stát jsou a i nadále budou nepostradatelným hospodářským a bezpečnostním partnerem Evropy, který – navzdory všem rozporům z hlediska zájmů – sdílí naše základní hodnoty v důležitých konkrétních otázkách. Peking sice tajemnou evropskou koncepci strategické autonomie výslovně oceňuje, řada transatlantických partnerů ji však – dle jejich reakcí soudě – buď odmítá, nebo ji pokládá za nejednoznačnou. Nejednoznačnost však strategickému partnerství škodí.

4.10. Místo strategické autonomie by měla EU prosazovat cíl strategické akceschopnosti („strategic capacity“). EU v současnosti operuje s pojmem „asertivity“, který se ubírá tímto směrem. Měla by však upustit od používání superlativů, které jsou například typické pro její desetileté plány přinejmenším od dob Lisabonské strategie. Až dosud nedokázala EU dosáhnout ničeho podstatného z takto vymezených cílů. Měla by být skromnější a současně postupovat rozhodněji a prozíravěji. Nestačí pouze prohlásit nebo se rozhodnout, že je někdo schopen jednat či prosazovat své zájmy. Je nutné to doložit prokazatelnými fakty.

4.11. EHSV se domnívá, že dvoustranné obchodní a investiční dohody musí být navrženy tak, aby je bylo možné začlenit do nově pojatého systému světového obchodu. Nesmějí stát v cestě liberálnímu multilaterálnímu světovému řádu, nýbrž musí tento řád zaručit a rozvíjet. Transatlantické partnerství musí být rovněž základem nově pojatého systému světového obchodu. EU a USA musí společně zaujmout odpovědnou a vedoucí úlohu v rámci WTO a zasadit se o zavedení účinného modelu multilaterálních vztahů, který bude zahrnovat moderní obchodní agendu, v níž budou zohledněny i ekologické a sociální aspekty.

4.12. Spolehlivé transatlantické partnerství je rozhodující podmínkou pro zachování mezinárodního právního řádu a mírového uspořádání. Každý pokus ochránit tento řád bez těsného spojenectví s USA je předurčen k nezdaru, protože Evropa sama o sobě nemá dostatečnou váhu, aby zabránila vzniku hierarchického mocenského uspořádání, v jehož středu by stála Čína.

4.13. Společně s USA, Spojeným královstvím, Kanadou, Japonskem, Jižní Koreou, Austrálií a dalšími liberálně demokratickými státy světa může EU zajistit demokracii a právní stát i ve vnitřních záležitostech a tam, kde byly narušeny, přispět k jejich obnově.

4.14. EU by měla prosazovat a podporovat zřízení transatlantické platformy organizované občanské společnosti s kontaktními místy v Severní Americe a v Evropě, již v současnosti iniciují členové EHSV za účasti též třetích zemí, například Spojeného království. Pouze vitální občanská společnost totiž může nadchnout pro společné hodnoty a chránit je.

4.14.1. Mělo by být neprodleně iniciováno transatlantické fórum pro dialog o budoucnosti demokracie a společný dialog o právním státě. Společná podpora demokracie v Evropě, v USA a v dalších spřátelených státech musí mít vysokou prioritu v rámci společné transatlantické politické agendy.

4.14.2. Transatlantická občanská společnost by měla zahájit společný dialog o občanských právech s cílem posílit povědomí o nesprávném vývoji a na obou stranách Atlantského oceánu působit na politiku na základě příkladů osvědčených postupů.

4.14.3. Zvláštní význam by měl být přiznán transatlantickému dialogu občanské společnosti o zlepšení odolnosti vůči dezinformacím. V souvislosti s tím je třeba vyvinout společné úsilí na obranu svobody sdělovacích prostředků v liberálních demokraciích a tam, kde byla z jakýchkoliv důvodů narušena, ji znovu posílit, neboť je jedním ze základních pilířů demokracie a právního státu a přímo vyplývá ze společných transatlantických hodnot.

4.14.4. Předmětem transatlantického dialogu občanské společnosti by měla být rovněž ochrana klimatu a společné úsilí o zpomalení globálního oteplování, aby bylo možné společně určovat udržitelná řešení s využitím různých technologií.

4.14.5. Dalším tématem, které ve společném dialogu občanské společnosti na obou stranách Atlantského oceánu nelze opomenout, je nová sociální otázka, která vyvstává v souvislosti s politikou v oblasti klimatu a s digitalizací. Jak po celém světě zajistit sociální práva a zlepšit příležitosti a přístup, především práva nezávislých podnikatelů a také zaměstnanců, je otázka, která nutně vyžaduje společné odpovědi, mj. zejména s ohledem na budoucnost liberálních institucí a stabilitu liberálního světového řádu.

4.14.6. S ohledem na budoucí obchodní dohody a úsilí o posílení multilaterálního řádu je třeba posílit již existující formy transatlantického dialogu a popřípadě vytvořit nové. V této souvislosti hraje zvlášť důležitou roli nedávno zřízená transatlantická Rada pro obchod a technologie, která se ovšem musí řídit zásadami naprosté transparentnosti.

4.15. Evropa bude muset přispět svým dílem, nést větší část svého břemene a prokázat vlastní zodpovědnost. Za tímto účelem bude muset nejprve překonat různorodost hlasů v zahraniční a bezpečnostní politice a přestat oscilovat mezi příliš moralizujícími postoji a oportunismem. Evropská unie musí podpořit vládu práva v mezinárodních vztazích jasnou strategií, vystupovat jednotně v zahraniční a bezpečnostní politice a aktivně přispívat ke stabilizaci multilaterálního řádu.

4.16. V dlouhodobém výhledu by transatlantické partnerství mělo vést dále k hospodářské integraci, která bude zahrnovat i Kanadu, Spojené království a další evropské státy, které nejsou, resp. zatím nejsou členy EU. V tomto směru jsou důležitým předpokladem transatlantická fóra pro dialog s občanskou společností v celé její rozmanitosti, kterou na evropské úrovni reprezentuje EHSV, ale také intenzivnější dialog parlamentních shromáždění.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Sladění strategií a provozních činností potravinářských podniků s cíli udržitelného rozvoje v zájmu udržitelného oživení v období po pandemii COVID-19“

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 152/10)

Zpravodaj: **Andreas THURNER**

Spoluzpravodaj: **Peter SCHMIDT**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25.11.2021
Přijato na plenárním zasedání	9.12.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	209/0/02

1. **Závěry a doporučení**

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

1.1. uznává, že potravinářské podniky v celém dodavatelském řetězci (včetně evropských zemědělců a rybářů, družstev, zemědělsko-potravinářských společností, maloobchodníků a velkoobchodníků a jiných typů podniků) se v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu již snaží dosáhnout pokroku v oblasti udržitelnosti a nabízet spotřebitelům zdravé a udržitelné produkty. Aby se však cíle udržitelného rozvoje podařilo splnit, je třeba učinit mnohem více;

1.2. zdůrazňuje, že je nezbytné vytvořit příznivý rámec pro inovace, a pomocí vhodných nástrojů a řešení tak podpořit provozovatele podniků při jejich přechodu k udržitelnějším obchodním praktikám. Překážky, jež brání inovacím, je třeba odstranit;

1.3. konstatuje, že provozovatelé podniků nepovažují v současné době požadavky na udržitelnost za příležitost, ale spíše jsou pro ně složité a zatěžující, a proto doporučuje změnit přístup a používat srozumitelnější jazyk („základní pravidla udržitelnosti“);

1.4. za účinná východiska vedoucí k větší udržitelnosti považuje omezení potravinových ztrát a plýtvání potravinami, udržitelné získávání zdrojů, zlepšené obalové a logistické systémy, oběhové potravinové řetězce účinně využívající zdroje a také řešení v oblasti bioekonomiky;

1.5. zdůrazňuje v této souvislosti důležitou úlohu spotřebitele. Informační a vzdělávací opatření společně s transparentními postupy označování potravin umožní spotřebitelům vybrat si udržitelnější možnost ([1]). Kromě toho by měla Evropská komise zavést také opatření na podporu cenové dostupnosti zdravých a udržitelně vyráběných, zpracovávaných a distribuovaných potravin;

([1]) Stanovisko EHSV Podpora zdravého a udržitelného stravování v EU (Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9).

1.6. vítá kodex chování EU pro odpovědnou podnikatelskou a marketingovou praxi. Většina zúčastněných stran považuje vypracování dobrovolného kodexu celkově za přínosný proces, který sblížil partnery v rámci potravinového řetězce. Tato iniciativa představuje výchozí bod a měla by i nadále sloužit jako platforma pro spolupráci v zájmu odpovědné a udržitelné obchodní praxe. EHSV zejména:

— poukazuje na omezené možnosti dobrovolného přístupu a vyzývá k přijetí nařízení a dalších právních předpisů s cílem zajistit rychlý přechod k udržitelnosti;

— doporučuje posílit kodex chování, pokud jde o sociální rozměr, kolektivní vyjednávání a sociální ochranu. Je nutné zapojit sociální partnery;

— zdůrazňuje, že je třeba zavést spolehlivý postup, který by umožnil přezkoumat provádění kodexu chování v praxi, a sledovat, zda jsou jednotlivé závazky a prohlášení týkající se stanovených cílů plněny, či nikoli, protože ze zkušeností vyplývá, že pouze to, co se měří a sleduje, dospěje skutečně ke zdárnému konci. Celkově bude pro úspěch klíčové také větší zapojení občanské společnosti a sociální dialog;

— bere na vědomí, že ke kodexu chování se zatím přihlásily především větší a nadnárodní podniky, a zdůrazňuje, že je třeba vytvořit příznivé prostředí, zejména pro malé a střední podniky, které bude podporovat a usnadňovat větší zapojení do agendy týkající se cílů udržitelného rozvoje. Zatímco větší podniky mají často svá vlastní oddělení zodpovědná za otázky udržitelnosti, zdá se, že malé a střední podniky mají často jen omezené zdroje a kapacity k tomu, aby začlenily udržitelnost do svého podnikání;

1.7. zdůrazňuje, že je důležité, aby členské státy urychleně provedly směrnici EU o nekalých obchodních praktikách a jiné podpůrné politiky, a podpořily tak udržitelnější a odolnější potravinové systémy ([2]);

1.8. vítá iniciativu Evropské komise, jejímž cílem je vypracovat rámcové právní předpisy pro udržitelný potravinový systém EU a začlenit udržitelnost do všech politik souvisejících s potravinami ([3]). K zajištění důvěryhodnosti a rovných podmínek je zjevně zapotřebí regulace a určité úrovně normalizace a harmonizace;

1.9. opakuje požadavek, aby Evropská komise zajistila soudržnost mezi různými odvětvovými politikami (mimo jiné v oblasti klimatu, životního prostředí, obchodu a hospodářské soutěže) ([4]). Provozovatelé potravinářských podniků by tak mohli snáze činit udržitelná obchodní rozhodnutí. Zmíněný legislativní rámec by měl zajistit skutečně rovné podmínky;

1.10. opakuje své doporučení prozkoumat možnost zřízení mnohostranné a víceúrovňové Evropské rady pro politiku v oblasti potravin, která by mohla mimo jiné usnadnit zapojení občanské společnosti do monitorování kodexu chování;

1.11. zdůrazňuje, že udržitelnost je založena na třech hlavních pilířích, a to hospodářském, environmentálním a sociálním. Vzhledem k odlišným rámcovým podmínkám je třeba uznat, že univerzální přístup nebude fungovat. Rámcové právní předpisy by proto měly umožňovat a usnadňovat řešení, která by odpovídala konkrétním potřebám, např. prostřednictvím mechanismů sebehodnocení a srovnávání;

1.12. doporučuje snadno srozumitelný rámec založený na pravidlech, pokynech a pobídkách. Právní předpisy týkající se udržitelného financování (taxonomie), které se v současné době připravují, nesmí být příliš složité.

2. **Úvod**

2.1. Jedním z ústředních prvků Zelené dohody pro Evropu je strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ ([5]). Komplexně se zabývá problémy udržitelných potravinových systémů a uznává neoddělitelnou spojitost mezi lidským zdravím, zdravím společnosti a zdravím planety. Tato strategie má zásadní význam rovněž pro agendu Evropské komise v oblasti dosahování

([2]) Stanovisko EHSV Směrem ke spravedlivému potravinovému řetězci (Úř. věst. C 517, 22.12,2021, s. 38).
([3]) Nová iniciativa týkající se udržitelného potravinového systému EU.
([4]) Stanovisko EHSV *Směrem ke strategii EU pro udržitelnou spotřebu* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 51).
([5]) Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“.

cílů udržitelného rozvoje OSN. EHSV je již řadu let jedním z nejaktivnějších zastánců komplexní politiky EU v oblasti potravin. Byl první evropskou institucí, která vyzvala k ucelenému přístupu ([6]), a připravila tak půdu pro strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli".

2.2. Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli" uznává, že zpracovatelé potravin, provozovatelé potravinářských služeb a maloobchodníci se podílejí na utváření trhu a ovlivňování stravovacích návyků spotřebitelů, a to tím, jaké druhy potravin vyrábějí, jaké dodavatele si vybírají, jaké výrobní metody používají a také jaké praktiky používají z hlediska balení, dopravy a marketingu. Aby je v tom Evropská komise podpořila, vypracovala kodex chování EU pro odpovědnou podnikatelskou a marketingovou praxi ([7]) společně s rámcem pro monitorování, který začal být uplatňován 5. července 2021.

2.3. Na mezinárodní úrovni předznamenal summit OSN o potravinových systémech ([8]), který svolal generální- tajemník OSN v září 2021, význam udržitelných potravinových systémů pro nadcházející roky. Jeho cílem je zavést nová odvážná opatření, která změní způsob, jakým svět vyrábí a spotřebovává potraviny.

2.4. Pokud potravinářské podniky fungují v souladu s cíli udržitelného rozvoje a Pařížskou dohodou o změně klimatu, mohou výrazně přispět k udržitelnějším, spravedlivějším a bezpečnějším potravinovým systémům. Představitelé řady potravinářských podniků již v tomto směru podnikli důležité kroky, je však zapotřebí učinit mnohem více. Potřebné změny jsou složité a budou vyžadovat společné, komplexní a na spolupráci založené dlouhodobé strategie, do nichž se musí zapojit všichni aktéři v celém potravinovém řetězci i související odvětví.

2.5. Evropské rybářské a zemědělsko-potravinářské podniky a zemědělci se v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu již snaží dosáhnout pokroku v oblasti udržitelnosti a nabízet spotřebitelům výrobky, které přispívají ke zdravému a udržitelnému stravování. Tato transformace vyžaduje investice a v některých případech i čas na to, aby bylo dosaženo výsledků. Jakmile budou stanoveny cíle, měly by mít podniky určitou volnost, aby si určily, jak mohou k jejich dosažení přispět, aniž by je zpochybnily. Nezbytná zelená transformace musí být navíc slučitelná s ekonomickou situací evropských občanů, zejména v období po krizi způsobené pandemií COVID-19.

2.6. Nedávno zveřejněná zpráva Společného výzkumného střediska ([9]), ale i další studie vypracované v poslední době došly k závěru, že splnění cílů stanovených ve strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli" by mělo značný dopad na zemědělskou produkci v EU. Z těchto zjištění vyplývá, že při přípravě jakýchkoli legislativních návrhů v rámci zmíněné strategie je zapotřebí provést důkladné a vědecky podložené předběžné posouzení dopadů, které se zaměří na udržitelnost z hospodářského, sociálního a environmentálního hlediska. Klíčový význam pro podporu zemědělců v zájmu dosažení cílů stanovených ve strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli" bude mít odpovídající podpůrný rámec (zahrnující mimo jiné přístup k financování, inovacím a digitalizaci).

3. **Hlavní oblasti činnosti**

3.1. *Podpora inovací a snazší přístup k inovacím pro malé a střední podniky*

3.1.1. Výzkum a inovace mohou být užitečné, pokud jde o dosažení udržitelnějšího využívání vstupů a surovin (např. prostřednictvím přesného zemědělství, nových šlechtitelských postupů a lepšího využití agroekologických postupů), udržitelnější vnitřní postupy (např. využívání obnovitelné energie při výrobě, zpracování nebo dodávce potravin) a snížení externalit (např. prostřednictvím udržitelných obalů). Inovace jsou potřebné nejen v oblasti environmentální problematiky, ale také s ohledem na sociální aspekty (zdraví, pohlaví, dětská a nucená práce, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, svoboda sdružování a kolektivní vyjednávání, mzdy a příjem umožňující důstojný život). Jsou také nutné, aby bylo možné dosáhnout v přijatelném časovém horizontu přiměřené míry návratnosti ([10]).

([6]) Stanovisko EHSV Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18).

([7]) *Code of Conduct for Responsible Business and Marketing Practices* (Kodex chování pro odpovědnou podnikatelskou a marketingovou praxi).

([8]) Summit OSN o potravinových systémech.

([9]) Zpráva Společného výzkumného střediska *Modelling environmental and climate ambition in the agricultural sector with the CAPRI model* (Modelování environmentálních a klimatických ambicí v zemědělství pomocí modelu CAPRI).

([10]) Mezi příklady osvědčených postupů inovací patří: společnost Irritec, jeden ze světových lídrů v odvětví inteligentního zavlažování; společnost Micronizzazione Innovativa SRL, inovativní start-up, který vyrábí inovativní produkt podporující zadržování vody a rychlý růst rostlin; společnost Igloo, inovativní start-up, který se zaměřuje na vývoj nových technologií na podporu zemědělství (hydroponie); společnost Agrorobotica, která se zabývá přesným zemědělstvím.

3.1.2. Stejně jako technologické inovace mají i organizační a sociální inovace klíčový význam pro udržitelnější podnikání (úprava organizačních struktur a interních postupů například tím, že je větší pozornost věnována politikám zaměřeným na boj proti diskriminaci a na zajištění rovnosti) a pro budování nových vztahů se zúčastněnými stranami (např. pomocí digitálního marketingu). Pro podporu těchto inovací má zásadní význam digitalizace a rozvoj vnitřní organizační kultury. Udržitelnost je nutné začlenit také do organizačních a správních postupů.

3.1.3. Potravinářské podniky jsou často roztříštěné, malé a nedostatečně horizontálně a vertikálně integrované. Proto je pro ně obtížné získat přístup k inovačnímu ekosystému. K tomu, aby mohly podniky – včetně těch malých a středních – tento přístup získat a plně využít svůj vlastní inovační potenciál, jsou nezbytné veřejné investice do vodohospodářství, logistiky a digitální infrastruktury společně s větším objemem prostředků určených na výzkum a vývoj.

3.1.4. Kromě toho jsou nezbytné nové mechanismy, které by usnadnily vztah mezi podniky a inovačními centry a podporovaly spoluvytváření (např. živé laboratoře a majákové projekty), společně s novými funkcemi odborníků, kteří by mohli působit jako spojovací článek mezi podniky a výzkumnými a inovačními centry (jako jsou např. zprostředkovatelé inovací). Zásadní význam pro podporu těchto investic má úzká vzájemná souvislost mezi národními plány pro oživení a odolnost, ukazateli stanovenými pro evropské strukturální a investiční fondy a ukazateli cílů udržitelného rozvoje, která by měla být prioritou i do budoucna.

3.1.5. Díky partnerství mezi soukromým sektorem, institucemi, akademickou obcí a inovačními centry, rozšířenějšímu využívání spoluvytváření a větší pozornosti finančních institucí mohou vznikat plodné inovační ekosystémy. Taková partnerství mohou být užitečná také pro podporu místních inovací, jež se vzhledem k důrazu, který spotřebitelé kladou na to, aby produkce a zpracování potravin byly propojeny s místním prostředím a kulturou, mohou obzvláště dobře uplatnit v oblasti potravinových systémů. Inovativní a úspěšné podniky mohou hrát významnou úlohu jakožto příklady nových udržitelných řešení a také pro podporu šíření osvědčených postupů mezi hospodářskými subjekty.

3.2. *Podpora oběhových potravinových řetězců účinně využívajících zdroje a posílení bioekonomiky*

3.2.1. Optimalizované oběhové potravinové řetězce účinně využívající zdroje budou hrát důležitou úlohu při přechodu na udržitelnější potravinové systémy. Toho je možné dosáhnout mnoha způsoby, z nichž lze jmenovat například efektivní využívání přírodních zdrojů, omezování odpadu, recyklovatelné, opakovaně použitelné a kompostovatelné obaly nebo upuštění od používání jednorázových plastových výrobků. Dobrou síť pro inspiraci, inovativní nápady a řešení v této oblasti poskytuje Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství ([11]).

3.2.2. Oběhová bioekonomika představuje přístup, který je prospěšný pro všechny strany ([12]). Zhodnocování a opětovné využívání biomasy zvyšuje udržitelnost výroby a může vést ke vzniku nových podnikatelských příležitostí a nových zdrojů příjmů pro zemědělce, rybáře a celý potravinový systém. Z tohoto důvodu je třeba věnovat velkou pozornost celému cyklu nakládání s biomasou (výroba, zpracování, zhodnocení a opětovné použití, vytváření výrobních řetězců s více výstupy souvisejících s oblastí medicíny, materiály, biorafinerie a energetika, vytvoření trhu pro výstupy). Do tohoto procesu je zapojena řada aktérů, a to nejen zemědělců, rybářů, zpracovatelů potravin a maloobchodníků, ale také občanů, místních orgánů, lesníků, podniků zabývajících se nakládáním s odpady nebo kompostováním, technologů, inovátorů a energetických společností.

3.3. *Udržitelné získávání zdrojů*

3.3.1. Přední potravinové řetězce by měly i nadále podporovat ekologicky, sociálně a ekonomicky udržitelné postupy mezi dodavateli. V tomto ohledu může být užitečný uplatňovat přístup založený na náležité péči. Přední podniky by měly jít příkladem a zavázat se k udržitelnému získávání zdrojů, které by mělo být součástí jejich systému řízení ([13]). Měly by také posoudit skutečný a potenciální dopad svého řetězce získávání zdrojů a stanovit související cíle. Za tímto účelem by měly určit metodiku (včetně ukazatelů, referenčních hodnot a cílů) pro měření výkonnosti hodnotového řetězce a zajistit, aby byla v souladu s mezinárodně uznávanými normami. Měly by také řádně zveřejňovat plánované cíle a dosažené výsledky.

([11]) ECESP.

([12]) Stanovisko EHSV Biohospodářství – příspěvek k dosažení cílů EU v oblasti klimatu a energetiky a cílů OSN týkajících se udržitelného rozvoje (Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 45).

([13]) Příkladem osvědčeného postupu je i společnost Unilever, která má interní politiku k zajištění udržitelného získávání zdrojů od svých dodavatelů.

3.3.2. Evropská komise se zavázala podporovat udržitelné potravinové systémy v Evropě i na mezinárodní úrovni. Toho lze dosáhnout pouze v případě, že legislativní rámec vytvoří skutečně rovné podmínky mezi podniky z EU, které produkují udržitelné potraviny, a podniky ze třetích zemí, a umožní tak odolnou a udržitelnou produkci stojící na stabilním základě. Obchodní politika EU musí zajistit, aby dovážené produkty splňovaly přísné evropské normy z hlediska sociální a environmentální udržitelnosti. Zásadní význam pro zajištění rovných podmínek mezi vnitřním trhem a dovozem, ochranu konkurenceschopnosti ([14]) evropských výrobců udržitelných potravin a zajištění spravedlivého příjmu mají obchodní dohody.

3.4. *Úloha dobře koncipovaných dodavatelských řetězců: zlepšení obalových a logistických systémů v zájmu dosažení cílů klimatické neutrality*

3.4.1. V souvislosti s převážně globálními dodavatelskými řetězci je místní získávání zdrojů, a to i prostřednictvím různorodých dodavatelů, důležité pro snížení dopadu potravinových hodnotových řetězců na životní prostředí, a to mj. z hlediska logistiky. Zároveň podporuje místní ekonomiky. V důsledku pandemie COVID-19 jsou místní potraviny stále více vnímány jako synonymum kvality a spotřebitelé se na tento aspekt více zaměřují. Lepší rovnováha mezi dováženými a místně vyráběnými potravinami se navíc by navíc mohla být vhodnou strategií k posílení stability a odolnosti potravinových systémů.

3.4.2. Udržitelné obaly spočívají v používání biologicky rozložitelných a opakovaně použitelných materiálů, což podporuje recyklaci mezi spotřebiteli. Nové objevy v chemickém průmyslu a jejich začlenění do obchodních postupů vedou k inovativním řešením environmentálních problémů. Existují již skupiny zcela biologicky rozložitelných a kompostovatelných bioplastů, které jsou vyráběny ze zemědělské biomasy, což vytváří úplně uzavřený oběh. Biologicky rozložitelné materiály přispívají někdy i k delší trvanlivosti, a mají tak ještě větší přidanou hodnotu.

3.4.3. Snížení nepřímých emisí z potravinového řetězce lze dosáhnout také přechodem na nízkoemisní logistická vozidla, vytvořením účinnějších, lépe organizovaných a případně kratších dodavatelských řetězců, podporou místních obchodů s potravinami, rozšířenější digitalizací a zlepšením logistické infrastruktury.

3.5. *Podpora vzdělávání a transparentního označování*

3.5.1. Důležitým předpokladem pro dosažení udržitelnějších potravinových systémů je zodpovědnější spotřeba a větší pozornost ze strany orgánů veřejné správy, podniků a spotřebitelů věnovaná udržitelnému a zdravému stravování, například středomořské stravě ([15]). Svou úlohu sehraje také lepší pochopení ekologických vztahů a „hodnoty potravin“: dopadu potravinových ztrát a plýtvání potravinami, úlohy regionálních hospodářských kruhů, dopravní logistiky, významu pro strategickou potravinovou soběstačnost atd.

3.5.2. Zásadní význam pro podporu takové změny mají vzdělávací systémy ([16]). Významnou úlohu mohou hrát také potravinářské podniky, pokud se zaváží vzdělávat spotřebitele, a zejména děti, pokud jde o význam udržitelné produkce a spotřeby potravin. Musí i nadále pokračovat ve svém úsilí o udržitelnější a zdravější výrobky ([17]). Měly by také přijmout kodexy chování pro odpovědnou marketingovou praxi. Potravinářské podniky mohou také podporovat zdravý a udržitelný životní styl prostřednictvím svých značek, marketingových kampaní, sociálních médií, závodních jídelen a zásad firemní komunikace. Při označování výrobků by se mělo poukázat na přínos každého výrobku ke zdravému a udržitelnému stravování. V této souvislosti by transparentní rámec označování potravinářských výrobků pomohl spotřebitelům činit při nakupování fundovanější a udržitelnější rozhodnutí.

([14]) „Aby byla komplexní evropská politika v oblasti potravin skutečně relevantní pro evropské spotřebitele, [je] nezbytné, aby potraviny vyrobené udržitelným způsobem v EU byly konkurenceschopné. To znamená, že evropský zemědělsko-potravinářský průmysl bude schopen dodávat spotřebitelům potraviny za ceny, které zahrnují dodatečné náklady související mj. s kritérii udržitelnosti, dobrých životních podmínek zvířat, bezpečnosti potravin a výživy, ale i spravedlivý příjem pro zemědělce, a zároveň si zachová své postavení volby, již upřednostňuje převážná většina spotřebitelů.“ Stanovisko *Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin*, odstavec 5.8. (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18).

([15]) Stanovisko EHSV Podpora zdravého a udržitelného stravování v EU (Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9).

([16]) Stanovisko EHSV Podpora zdravého a udržitelného stravování v EU (Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9).

([17]) Stanovisko EHSV Podpora zdravého a udržitelného stravování v EU (Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9).

3.6. *Přehodnocení financování*

3.6.1. Finanční instituce musí analyzovat potravinové systémy z hledisek, která jsou v souladu se specifickými rysy tohoto odvětví. Potravinářské podniky nelze posuzovat podle stejných kritérií jako ostatní odvětví, jak tomu bylo po dlouho dobu, protože přístup k úvěrům a návratnost investic neodráží dlouhodobá kritéria udržitelnosti. Je to o to důležitější, vezmeme-li v úvahu průměrnou velikost potravinářských podniků a rostoucí význam udržitelnosti. Pro malé a střední podniky je ještě obtížnější získat přístup k financování a podávat zprávy o výsledcích dosažených v oblasti udržitelnosti.

3.6.2. Pokud jde o udržitelné financování pro malé a střední podniky, je třeba zdůraznit, že byrokratická a složitá technická screeningová kritéria používaná pro účely taxonomie by mohla představovat překážku pro podniky – zejména ty malé a střední –, aby se vydaly cestou udržitelnosti nebo aby v ní pokračovaly.

3.7. *Zaměření na malé podniky*

3.7.1. Rámce v oblasti odpovědnosti a monitorovací mechanismy jsou obvykle nastaveny podle velkých podniků. Platí to i v oblasti udržitelnosti.

3.7.2. Evropské potravinové systémy tvoří převážně malé a střední podniky. To znamená, že potravinářské podniky potřebují v přechodné fázi podporu*ad hoc* Ta zahrnuje zavedení nástrojů pro sebehodnocení, podporu vytváření sítí mezi podniky, vzdělávací programy v oblasti podnikání a udržitelnosti, vytváření komunit pro sdílení praktických postupů, propagaci osvědčených postupů, snazší přístup k inovačním ekosystémům, fiskální a finanční pobídky pro růst a snazší přístup na trhy a k informacím o trhu.

3.7.3. Poskytování podpory a poradenství, a to i pokud jde o hardwarové a softwarové informační technologie, může podpořit rozvoj a konsolidaci malých a středních podniků v dodavatelském řetězci a lepší začlenění cílů udržitelného rozvoje do jejich strategií.

3.8. *Referenční srovnávání: sebehodnocení, monitorování, zapojení, dialog*

3.8.1. Každý podnik potřebuje nástroje sebehodnocení, aby dosáhl souladu s Agendou 2030. Je třeba, aby takové nástroje podporovaly podniky všech velikostí, aniž by penalizovaly ty nejmenší.

3.8.2. V případě větších podniků jsou zapotřebí komplexnější a standardizovanější přístupy, které umožní srovnávání. Menším podnikům je třeba zajistit podporu *ad hoc*. Vzhledem ke zvláštnostem tohoto odvětví má zásadní význam úzký dialog mezi různými aktéry v potravinovém systému (podniky, institucemi, investory, spotřebiteli, inovátory, investory).

3.9. *Zapojení občanů*

3.9.1. Vzhledem k sociální úloze potravin a jejich vlivu na environmentální a sociální udržitelnost by měly při stanovování politik na evropské, vnitrostátní a regionální úrovni a také strategií podniků probíhat konzultace s občany. Zapojení občanů je obzvláště důležité na místní úrovni, aby se potraviny úzce propojily s životem ve městech a regionech ([18]). K dosažení tohoto cíle přispívají také místní politiky v oblasti potravin, které mohou k potravinám přistupovat uceleně, využívat místní specifika a stimulovat iniciativy v oblasti spoluvytváření.

3.9.2. Na příkladu programu LEADER ([19]) je patrné, že místní akční skupiny mohou v tomto ohledu účinně přispět. Zřízení rad pro politiku v oblasti potravin je dalším příkladem, který ukazuje, že zapojení občanů vede k udržitelnějším řešením.

([18]) Stanovisko EHSV *Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin* (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18) a stanovisko EHSV *„Od zemědělce ke spotřebiteli" – udržitelná potravinová strategie* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268).

([19]) https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en.

4. **„Základní pravidla udržitelnosti“** ([20]) **– nalezení správného jazyka pro komunikaci o udržitelnosti při zavádění cílů udržitelného rozvoje v potravinářském průmyslu**

4.1. Spotřebitelé, široká veřejnost, regulační orgány, investoři, tvůrci politik a občanská společnost – ti všichni žádají potravinářské podniky, aby zlepšily svou výkonnost z hlediska udržitelnosti. Udržitelnost představuje pro podniky také dobrou tržní příležitost. Nejde tedy o to, zda sladit potravinářský průmysl s Agendou 2030 a Pařížskou dohodou o klimatu, ale o to, jak toho dosáhnout.

4.2. Zatím však není snadné tuto výkonnost posoudit, neboť v potravinářském odvětví neexistuje jediný komplexní ukazatel udržitelnosti. Jedno řešení navíc není vhodné pro všechny, protože při formálním přístupu k udržitelnosti se jednotlivá pododvětví liší a důležitá je i velikost podniku. Menší podniky proto spatřují v udržitelnosti možný zdroj další administrativní zátěže, místo aby ji považovaly za příležitost.

4.3. Vzhledem k obtížím při hledání přesných opatření, která by umožnila sladění s cíli udržitelného rozvoje, se hodnocení v současné fázi zaměřují spíše na komplexnost prováděných procesů a na míru zveřejňování než na konkrétní výsledky. Sebehodnocení v každém případě pomáhá podniku najít oblasti pro zlepšení jak z hlediska jeho sladění s cíli udržitelného rozvoje, tak z hlediska jeho systémů plánování. Pomáhá také šířit kulturu udržitelnosti uvnitř podniku.

4.4. Po naplánování cílů by potravinářské podniky měly stanovit soudržné ukazatele, referenční hodnoty a konkrétní cíle v oblasti udržitelnosti, kterých má být dosaženo v krátkodobém a dlouhodobém horizontu, a definovat postupy pro zveřejňování výsledků. Vzhledem k rozdílům mezi rámci odpovědnosti však stále není snadné srovnávat stanovené cíle a související postupy měření.

4.5. Pokud jde zejména o malé a střední podniky, mělo by být sebehodnocení prováděno konstruktivním způsobem s cílem seznámit lidi se „základy udržitelnosti“, nikoli stanovit referenční hodnoty.

4.6. Podniky by také měly do svých systémů správy a řízení zapracovat flexibilní referenční hodnoty a cíle v oblasti udržitelnosti. Bez odkazů na cíle udržitelnosti v rozpočtových cyklech, bez klíčových ukazatelů výkonnosti, monitorovacích mechanismů a kariérního postupu je velmi obtížné zlepšit výkonnost v oblasti udržitelnosti. Zapracovat tyto aspekty není snadný úkol, zejména pro malé a střední podniky. Zároveň ale představuje dobrou příležitost, jak tyto systémy přezkoumat a posílit.

4.7. Podniky, které se úspěšně angažují v oblasti udržitelnosti, by měly propagovat své osvědčené postupy. Lze tak ukázat, že pro potravinářské podniky, a zejména malé a střední podniky, je možné i výhodné podnikat udržitelným způsobem, což může motivovat další podniky k tomu, aby následovaly jejich příkladu. Současně to může podniku přinést velké zviditelnění a cenné tržní příležitosti.

4.8. Síť řešení pro udržitelný rozvoj (SDSN) provedla v rámci své iniciativy s názvem Fixing the Business of Food ([21]) (Úprava podmínek v oblasti obchodu s potravinami) důkladnou analýzu nejrozšířenějších celosvětových norem, rámců a iniciativ v oblasti udržitelnosti a vymezila rámec pro analýzu založený na čtyřech pilířích stanovených pro podniky v zájmu sladění s cíli udržitelného rozvoje. Těmito pilíři jsou:

— výrobky a strategie, které podporují zdravé a udržitelné stravování,

— udržitelné obchodní činnosti a vnitřní postupy,

— udržitelné dodavatelské a hodnotové řetězce,

— náležité firemní občanství.

4.9. Každý pilíř je rozdělen na několik různých témat. Tato témata jsou výsledkem iterativního procesu zahrnujícího výzkum na základě zpráv o udržitelnosti hlavních globálních potravinářských podniků, četné interakce s velkými, středními a malými podniky a sdruženími (formou rozhovorů, workshopů a průzkumů) a analýzu osvědčených postupů v oblasti udržitelnosti.

([20]) „Základní pravidla udržitelnosti“ (z angl. Grammar of Sustainability) je pojem, který vymyslel Elliot M. Tretter ve své knize *Shadows of a Sunbelt City*.

([21]) Fixing the business of food.

4.10. Tento rámec vedl k vytvoření nástroje na sebehodnocení, který mohou podniky použít k nalezení oblastí, kde je zapotřebí dosáhnout zlepšení.

4.11. Iniciativa *Fixing the Business of Food* je také základem digitální platformy, která zdůrazňuje osvědčené postupy. Rámec v podobě čtyř pilířů nabízí konkrétní příklady cílů, úkolů, ukazatelů a referenčních hodnot konkrétně vybraných pro potravinářské podniky v souladu s Agendou 2030. Kromě toho může podnikům pomoci se stanovením jejich klíčových ukazatelů výkonu, investorům se sledováním opatření a pokroku potravinářských podniků a těm, kteří vypracovávají zprávy o udržitelnosti, s jejich přípravou. Vzhledem ke zvláštnostem konkrétních pododvětví byl rámec upraven pro malé zemědělské podniky, podniky v oblasti akvakultury a výrobce vína.

5. **Rámec politiky pro sladění potravinářských podniků s cíli udržitelného rozvoje**

5.1. EHSV vítá kodex chování EU pro odpovědnou podnikatelskou a marketingovou praxi jako důležitý prvek pro provádění strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“. Většina zúčastněných stran považuje vypracování dobrovolného kodexu celkově za přínosný proces, který sblížil partnery v rámci potravinového řetězce. Tato iniciativa představuje výchozí bod a měla by i nadále sloužit jako platforma pro spolupráci v zájmu odpovědné a udržitelné obchodní praxe.

5.2. EHSV však mj. na základě zpětné vazby od podniků a zúčastněných stran upozorňuje na omezení tohoto dobrovolného přístupu a zdůrazňuje, že je třeba přijmout regulační a právní opatření, která zajistí rychlý přechod k udržitelnosti. To zahrnuje také přezkum pravidel hospodářské soutěže s cílem dále podporovat spolupráci a udržitelnost v celém dodavatelském řetězci.

5.3. Kromě toho EHSV zdůrazňuje, že kodex chování má slabiny, pokud jde o sociální rozměr, a vyjadřuje politování nad tím, že v něm není ani zmínka o kolektivním vyjednávání. Sociální dialog je velmi důležitý a sociální partneři by měli být zapojeni v rámci celého řetězce. Přechod k udržitelnosti by měl mít pozitivní dopad rovněž na mzdy a pracovní podmínky.

5.4. Kodex neobsahuje ani opatření zaměřená na zvýšení cenové dostupnosti zdravých a udržitelných potravin. Cenová dostupnost zdravých a udržitelných potravin by spotřebitelům pomohla při osvojení si zdravého a udržitelného stravování.

5.5. Kodex chování postrádá spolehlivý mechanismus pro sledování, který by umožnil posoudit vhodnost, provádění a dopad přijatých závazků. Je třeba stanovit spolehlivý postup pro přezkum provádění kodexu chování v praxi, aby bylo možné sledovat, zda jsou jednotlivé závazky a prohlášení týkající se stanovených cílů plněny, či nikoli. Ze zkušeností vyplývá, že pouze to, co se měří a sleduje, dospěje skutečně ke zdárnému konci. Celkově bude pro úspěch klíčové také větší zapojení občanské společnosti (sociální dialog). Mnohostranná a víceúrovňová Evropská rada pro politiku v oblasti potravin, jak ji EHSV navrhoval v předchozích stanoviscích ([22]), by mimo jiné mohla usnadnit zapojení občanské společnosti do sledování provádění kodexu chování.

5.6. Ke kodexu chování se zatím přihlásily hlavně větší a nadnárodní podniky. K tomu, aby se malé a střední podniky staly prioritou politik EU v oblasti potravin, je zapotřebí vytvořit příznivé prostředí, které je podpoří v tom, aby se zapojily do plnění agendy udržitelného rozvoje, a umožní jim vyvíjet v tomto směru intenzivnější úsilí. Zatímco větší podniky mají často svá vlastní oddělení zodpovědná za otázky udržitelnosti, zdá se, že malé a střední podniky mají často jen omezené zdroje a kapacity k tomu, aby začlenily udržitelnost do svého podnikání.

5.7. EHSV poukazuje na závěry svých předchozích stanovisek, v nichž vyzval k vytvoření spravedlivějšího potravinového řetězce a uznal, že potravinový řetězec funguje v celé Evropě mimořádně dobře a každý den zajišťuje všem občanům přístup k vysoce kvalitním potravinám. Urychlené provedení směrnice EU o nekalých obchodních praktikách a dalších podpůrných politik ze strany členských států je nezbytné pro podporu udržitelnějších a odolnějších potravinových systémů ([23]);

([22]) Stanovisko EHSV *Příspěvek občanské společnosti k vypracování komplexní politiky EU v oblasti potravin* (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18) a stanovisko EHSV *„Od zemědělce ke spotřebiteli“ – udržitelná potravinová strategie* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268).

([23]) Stanovisko EHSV Směrem ke spravedlivému potravinovému řetězci (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 38).

5.8. Komise nedávno přijala plán na vytvoření legislativního rámce pro udržitelný potravinový systém EU, díky němuž má být udržitelnost začleněna do všech politik souvisejících s potravinami ([24]), jak stanoví strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“. EHSV vítá tuto iniciativu jako krok správným směrem, protože je zjevně zapotřebí regulace a určité úrovně normalizace a harmonizace, aby byla zajištěna důvěryhodnost a rovné podmínky. Připomíná přitom své doporučení, že je zapotřebí podporovat komplexní potravinovou politiku EU.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([24]) Nová iniciativa týkající se udržitelného potravinového systému EU.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

565. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV – INTERACTIO, 8. 12. 2021–9. 12. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Pokyny Evropské komise k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím

[COM(2021) 262 final]

(2022/C 152/11)

Zpravodaj: **Thierry LIBAERT**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 1. 7. 2021
Právní základ	*Článek 304* Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	18. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	198/3/6

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) uznává jak kvalitu pokynů k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím, tak i odhodlání Evropské komise neustále zlepšovat svá opatření zaměřená na boj proti dezinformacím.

1.2. EHSV doporučuje Evropské komisi dbát ustavičně na to, aby se boj proti dezinformacím nemohl stát záminkou pro omezení veřejných svobod, a zejména svobody projevu.

1.3. EHSV doporučuje, aby opatření zaměřená na boj proti dezinformacím přestavovala naprostou prioritu a aby spíše než na moderování jejich obsahu bylo hlavní úsilí vynakládáno na boj proti jejich vzniku. To podpoří preventivnější a ráznější přístup, který vyžaduje více zdrojů, zejména z hlediska dovedností.

1.4. EHSV vítá, že Komise klade důraz na boj proti zpeněžování dezinformací, a doporučuje, aby kromě dobrovolných závazků subjektů zabývajících se online reklamou zvážila celou řadu závaznějších hospodářských, právních nebo finančních nástrojů.

1.5. EHSV doporučuje pokračovat neustále a odhodlaně v diskusích s digitálními platformami, a to zejména s cílem vyjasnit a zlepšit metodiku zpracování informací. To se týká především Facebooku, neboť ten používá 78 % obyvatel EU, tj. více než 300 milionů Evropanů.

1.6. EHSV doporučuje, aby se více zdrojů soustředilo na malé platformy, které široká veřejnost méně zná a jež jsou někdy z hlediska toku informací mnohem neprůhlednější.

1.7. EHSV doporučuje pokračovat v úsilí o koordinaci boje proti dezinformacím. Toto téma bylo až příliš dlouho řešeno nejednotně a pouze společný postup může tomuto jevu učinit přítrž.

1.8. EHSV souhlasí s tím, že je důležité vypracovat evropský plán na podporu mediální gramotnosti, podotýká však, že problematika mediálního obsahu spadá do pravomoci členských států. Jedním ze základních předpokladů našich demokratických systémů je, že všichni, a zejména naši nejmladší občané, dokáží rozlišit pravdivé informace od těch nepravdivých.

1.9. EHSV doporučuje zajistit, aby se do problematiky boje proti dezinformacím mohly volně zapojit všechny zúčastněné subjekty, které by k němu mohly nějakým způsobem přispět. Týká se to především výzkumných pracovníků a všech organizací občanské společnosti.

1.10. EHSV doporučuje, aby se opatření zaměřená na boj proti dezinformacím příliš nesoustředila na obsah v angličtině, což platí zejména v případě zemí sousedících s Ruskem.

1.11. V rámci těchto opatření je třeba zajistit také přístupnost a srozumitelnost pro osoby se zdravotním postižením – zejména s postižením smyslovým, psychosociálním a intelektovým –, které se snadno mohou stát oběťmi šiřitelů falešných zpráv.

1.12. EHSV doporučuje zaujmout prozíravější a proaktivnější přístup s cílem podchytit případné nové způsoby šíření dezinformací. Technologické možnosti šíření realistických, avšak vykonstruovaných foto- či videomontáží (známých pod názvem *deep fakes*) ukázaly, jak neuvěřitelně rychle se mohou objevit nová nebezpečí.

1.13. Za ještě závažnější považuje EHSV skutečnost, že dezinformace představují hrozbu pro naše demokracie i pro samotnou Evropskou unii. Nárůst dezinformací však není jen důsledkem vlivu sociálních médií, ale odráží také nedůvěru vůči oficiálním informacím. EHSV doporučuje nabízet co nejvíce příležitostí k výměně poznatků a k diskusi mezi všemi zúčastněnými subjekty s cílem lépe pochopit základní příčiny dezinformací a účinněji proti nim bojovat.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Krize COVID-19 jasně dokládá, jaké hrozby a výzvy představují pro naši společnost dezinformace. „Infodemie“ – rychlé šíření falešných, nepřesných nebo zavádějících informací o pandemii – vážně ohrozila zdraví osob, systémy veřejného zdraví, účinné krizové řízení, hospodářství a sociální soudržnost. V případě diskusí o očkování proti onemocnění COVID-19 se jasně ukázalo, k čemu mohou v krajním případě vést dezinformace v oblasti zdraví. Navzdory značnému úsilí, jež bylo v souvislosti s bojem proti dezinformacím dosud vynaloženo ([1]), je naléhavě nutné, abychom naše nasazení ještě dále zintenzivnili.

2.2. Evropská komise předložila v roce 2018 akční plán proti dezinformacím, jehož cílem je posílit schopnost EU bojovat proti dezinformacím a podpořit také spolupráci v této oblasti. Kromě toho zveřejnila také dokument s názvem Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup ([2]), v němž představila soubor nástrojů určených k boji proti dezinformacím a zajištění ochrany hodnot EU.

2.3. Přístup EU k boji proti dezinformacím vychází od počátku ([3]) ze dvou předpokladů. Zaprvé z potřeby chránit svobodu projevu a další práva a svobody zaručené Listinou základních práv EU. V souladu s těmito právy a svobodami je cílem strategie EU dosáhnout větší transparentnosti a odpovědnosti online prostředí a jeho aktérů, zvýšit transparentnost postupů moderování obsahu, posilovat vliv občanů a podporovat otevřenou, demokratickou debatu ([4]).

2.4. Druhý předpoklad se týká hrozeb, a to zejména těch, které přicházejí zvenčí a mohou ohrozit naše demokracie, hlavně v době voleb. V rámci tohoto boje proti organizovaným a plánovaným institucionálním dezinformačním operacím, který nabývá na významu, byla v březnu 2015 zřízena pracovní skupina East StratCom.

([1]) Společné sdělení Boj proti dezinformacím o COVID-19 – pravda a mýty (JOIN(2020) 8 final).
([2]) Sdělení Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup (COM(2018) 236 final).
([3]) Akční plán proti dezinformacím (JOIN(2018) 36 final).
([4]) Podmínky online platforem se mohou týkat i obsahu, který je škodlivý, ale nikoli nezákonný, ale pokud dezinformace představují nezákonný obsah (např. nenávistné výroky nebo teroristický obsah), použijí se příslušná legislativní nápravná opatření.

2.5. Ústřední místo v úsilí EU spolupracovat na omezení digitálních dezinformací se soukromými subjekty zaujímá samoregulační kodex zásad boje proti dezinformacím ([5]). Mezi signatáři tohoto kodexu, který platí od října 2018, jsou nyní přední online platformy působící v EU a mimo jiné také významná profesní sdružení zastupující evropské odvětví reklamy.

2.6. Tento kodex zásad z roku 2018 umožnil dosáhnout značného pokroku, a to hned v několika směrech. Jeden z jeho nejužitečnějších aspektů se projevil na začátku pandemie COVID-19 tím, že online platformy byly vedeny k tomu, aby poskytovaly více prostoru informacím pocházejícím ze spolehlivých zdrojů. Díky konkrétnímu varování se také zvýšilo povědomí šiřitelů falešných zpráv o této problematice. Ve sdělení Komise o boji proti dezinformacím o COVID-19 je rovněž stanoven program pro sledování a podávání zpráv o opatřeních, která v zájmu boje proti dezinformacím souvisejícím s pandemií COVID-19 zavedli signatáři kodexu z řad platforem.

2.7. Posouzení kodexu zásad, které provedla Komise v roce 2020 ([6]), však odhalilo závažné nedostatky. Ty zahrnují nejednotné a neúplné uplatňování kodexu u jednotlivých platforem a členských států, omezení, která jsou dána samoregulační povahou kodexu, a rovněž nedostatky v plnění závazků vyplývajících z kodexu.

2.8. V roce 2020 pak Komise předložila Akční plán pro evropskou demokracii, v němž stanovila další opatření zaměřená na boj proti dezinformacím, která se týkají mj. povinností a odpovědnosti online platforem v oblasti boje proti dezinformacím.

2.9. Následně Komise zavedla program pro sledování a podávání zpráv v souvislosti s pandemií COVID-19 a poté, co (v červnu 2020) zřídila Evropské středisko pro sledování digitálních médií (EDMO), zveřejnila výzvu k předkládání projektů s cílem lépe poznat jednotlivé aktéry, nástroje, cíle a metody používané v oblasti dezinformačních praktik.

2.10. S cílem zintenzivnit boj proti dezinformacím stanoví akt o digitálních službách ([7]), který navrhla Komise, spoluregulační rámec prostřednictvím kodexů zásad pro řešení systémových rizik spojených s dezinformacemi.

2.11. Evropský účetní dvůr ([8]) označil dne 3. června 2021 strategii EU za nedostatečnou, nezohlednil přitom však posílený akční plán ze dne 26. května 2021. Účetní dvůr došel k závěru, že ačkoli je plán Evropské komise navržen dobře, obsahuje stále nedostatky, zejména pokud jde o systém varování a povinnosti online platforem.

2.12. Evropská komise a digitální platformy, které podepsaly evropský kodex zásad boje proti dezinformacím, zveřejnily dne 29. července 2021 společnou výzvu, aby se k tomuto kodexu připojily i další subjekty.

3. **Návrhy Komise**

3.1. Evropská komise svou strategii boje proti dezinformacím neustále zlepšuje. Nové pokyny k posílení opatření v této oblasti obsahují několik aspektů, které by jej měly posílit a jež je zapotřebí zdůraznit.

3.2. Pokyny k posílení opatření zaměřených na boj proti dezinformacím vycházejí z dosavadních zkušeností Komise se sledováním a hodnocením kodexu a ze zprávy Komise o volbách v roce 2019. Přispívají také k reakci Komise na závěry Evropské rady z prosince 2020. Ve snaze shromáždit podklady pro tyto pokyny zorganizovala Komise mnohostranné diskuse zúčastněných subjektů a také pracovní setkání pro členské státy.

3.3. Tyto pokyny představují v podstatě jakousi příručku, která poukazuje na potřebu zlepšit kvalitu zpráv, které podávají členské státy Evropské unie, a zajistit také, aby byly tyto zprávy podrobnější.

3.4. V pokynech se uvádí, že proti dezinformacím nelze bojovat bez ukazatelů, které by umožnily měřit potřebné aspekty.

([5]) https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/code-practice-disinformation.
([6]) SWD(2020) 180 final.
([7]) COM(2020) 825 final.
([8]) Zvláštní zpráva Evropského účetního dvora č. 9/2021 na téma „Dezinformace s dopadem na EU: tento problém se řeší, ale vyřešen není“ (Úř. věst. C 215, 7.6.2021, s. 6)..

3.5. V pokynech se konstatuje, že si členské státy EU v dostatečné míře nevyměňují informace ohledně ověřování faktů. Informace, které jsou v jednom státě považovány za nepravdivé, se tak mohou šířit i do jiné země.

3.6. Podle pokynů je zapotřebí urychlit boj proti zpeněžování dezinformací, k němuž dochází pomocí umisťování reklamy v digitálním prostoru, což se týká například Google Ads.

3.7. Kodex klade důraz především na politickou reklamu. Totožnost zadavatele politické reklamy je až příliš často nejasná a je třeba zlepšit transparentnost šířených reklam. To je v souladu s návrhy uvedenými v aktu o digitálních službách ([9]) (článek 30). Komise předloží nový právní předpis, který by měl zvýšit transparentnost v oblasti politické reklamy.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV s potěšením konstatuje, že Evropská komise odvádí v boji proti dezinformacím dobrou práci, a zejména že svá opatření postupně zpřísňuje.

4.2. EHSV má za to, že při boji proti dezinformacím je zapotřebí mít vždy na zřeteli nutnost chránit svobodu projevu.

4.3. Diskuse mezi všemi zúčastněnými subjekty nabývá v současné době konkrétní podoby, a to mimo jiné díky rozsáhlému zapojení akademických pracovníků. EHSV uznává, že bylo nutné se zaměřit na odvětví online reklamy a že je tato potřeba nyní zohledněna.

4.4. Hlavní výtka EHSV, pokud jde o pokyny k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím, spočívá v tom, že se tyto pokyny až příliš soustředí na obsah a jeho moderování a nevěnují dostatek pozornosti subjektům, které jej šíří. Obsah se neustále mění, platformy, na kterých je nabízen, také procházejí vývojem, co se však v zásadě nemění, jsou hlavní aktéři a jejich pohnutky. Je tedy zapotřebí zaujmout spíše preventivní než nápravný přístup, což znamená, že se Komise musí zaměřit spíše na příčiny než na důsledky.

4.5. Pod rouškou několika ideologů, sekt nebo fanatiků se skrývá skutečný a mimořádně výnosný byznys s dezinformacemi. Aniž by si to evropské podniky uvědomovaly, utratí na dezinformačních internetových stránkách ročně více než 400 milionů EUR. ([10]) Vzhledem k tomu, že je známo, že hlavní zdroje dezinformací sledují finanční cíle – a to mimo jiné pomocí systému odkazování, z něhož jim plynou značné částky peněz za online reklamu, ale také pomocí svého zvláštního postavení, díky němuž se mohou ucházet o veřejné dotace –, by Komise měla podporovat celou řadu hospodářských a finančních nástrojů, které by umožnily bojovat proti dezinformacím hned u zrodu.

4.6. EHSV konstatuje, že mnohé platformy dostatečně nezveřejňují svou metodiku pro zacházení s dezinformacemi, na což při svém boji proti dezinformačním praktikám doplácejí všechny evropské subjekty. Na druhou stranu EHSV vítá skutečnost, že jak se zdá, některé platformy (YouTube) berou tento problém skutečně vážně.

4.7. Vliv hlavních platforem (Facebook, Twitter) nesmí zastírat skutečnost, že nejúčinnější dezinformace se zaměřují na nástroje, které zná široká veřejnost méně, jako jsou Vkontakte, Rumble, Odysee, Gab či Parler. Tyto menší platformy mají sice omezenější publikum, mohou se však snáze zaměřit na konkrétní skupiny dle regionu, věku nebo jakéhokoli jiného parametru. Zmíněné platformy nemají k dispozici ani dostatek finančních prostředků, aby mohly bojovat proti dezinformacím, které šíří, nebo se zaštiťují svobodou projevu a nevědí, proč by tak vůbec měly činit. Zdrojem dezinformací jsou často platformy, které nejsou tak na očích, a z nichž se pak rychle dostávají k širšímu publiku ([11]).

4.8. EHSV se domnívá, že evropská opatření jsou příliš roztříštěná a nekoordinovaná. Zdá se, že jednotlivé struktury jsou příliš oddělené, což se týká především dvou hlavní subjektů: EDMO a evropské pracovní skupiny StratCom. Výměnu informací by mělo usnadnit zřízení stálé pracovní skupiny, kterou by měli tvořit mj. zástupci skupiny evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA). EHSV se však obává, aby se neukázalo, že prostředky vyčleněné na činnost této pracovní skupiny jsou ve srovnání s rozsahem jevu, který má potírat, příliš omezené.

4.9. Je naléhavě nutné zlepšit spolupráci mezi členskými státy. Zároveň musí mít EU na paměti, že svoboda sdělovacích prostředků, která je neoddělitelně spjata se svobodou projevu, je v současné době hned v několika členských státech ohrožena. Totéž platí i pro jejich soudní systémy. To má nutně negativní dopad na schopnost těchto zemí vést plodnou spolupráci, například v oblasti ověřování faktů a v souladu s hodnotami EU, konkrétně se zásadami právního státu. Jakékoli úsilí v boji proti dezinformacím může mít velmi závažný dopad na základní práva, která je nezbytně nutné zaručit a hájit ve všech členských státech.

([9]) COM(2020) 825 final, Evropská komise, návrh nařízení o jednotném trhu digitálních služeb, 15. prosince 2020.

([10]) Claudia Cohen, *Des marques financent, malgré elles, la désinformation* (Obchodní značky, které nevědomky financují dezinformace), Le Figaro, 5. srpna 2021.

([11]) Institute for public relations, *Combating foreign disinformation on social media* (Boj proti zahraničním dezinformacím v sociálních médiích), Rand corporation, 28. července 2021.

4.10. Evropská unie potřebuje více pravomocí, aby mohla účinně bojovat proti dezinformacím, které systematicky šíří nepřátelské síly, a to často pod taktovkou vlád některých třetích zemí, zejména Ruska, ale i Číny. K tomu, abychom na tuto hrozbu dokázali reagovat, budeme potřebovat více než jen stanovení zásad v kodexu. Vnitrostátní orgány potřebují větší podporu ze strany zpravodajských služeb a bylo by vhodné, aby jednotlivé vlády sdílely své poznatky a nespouštěly přitom ze zřetele problémy, s nimiž se potýkají některé členské státy zmíněné výše.

4.11. V rámci těchto opatření je třeba zajistit také přístupnost a srozumitelnost pro osoby se zdravotním postižením – zejména s postižením smyslovým, psychosociálním a intelektovým –, které se snadno mohou stát oběťmi šiřitelů falešných zpráv.

4.12. Pokud jde o občanskou společnost, zdá se, že není dostatečně zapojena. Hlavními partnery, kteří jsou podle Komise schopni ovlivnit vývoj v této oblasti, jsou platformy, média, výzkumní pracovníci a ověřovatelé faktů. Je však zapotřebí uznat významnou úlohu, kterou v rámci boje proti dezinformací sehrávají také podniky, které mohou v důsledku dezinformačních praktik přijít o spoustu peněz nebo o své dobré jméno, a odborové organizace a sdružení. Organizace občanské společnosti mají velkou legitimitu, kterou lze v boji proti dezinformacím využít.

4.13. EHSV konstatuje, že boj proti dezinformacím se soustředí především na obsah v angličtině. Důvodem je zejména skutečnost, že většina platforem byla založena v anglosaských zemích. Vzhledem k tomu, že dezinformace představují značný problém i v některých dalších státech (Česká republika, Polsko, pobaltské země), je však namístě zintenzivnit opatření zaměřená také na obsah v jiných jazycích.

4.14. Celkově se EHSV zasazuje o více preventivních a proaktivních opatření. Vzhledem k tomu, že neustále vznikají nové sítě (jako např. Clubhouse), k šíření dezinformací jsou využívány stále sofistikovanější prostředky (jako např. *deep fakes*), v případě některých aplikací se smazává rozdíl mezi platformou a službou pro zasílání soukromých zpráv (uveďme např. Telegram), ze všech těchto důvodů je zapotřebí, aby byla přijatá opatření zavedena hned, jakmile se objeví nový druh rizika.

4.15. Jak ve své zprávě ze dne 3. června 2021 upozornil Evropský účetní dvůr, na úrovni EU stále chybí plán na podporu mediální gramotnosti, díky němuž by byla občanská společnost schopna lépe odhalovat pravou povahu informací šířených jak v tradičních, tak i internetových médiích. Tento plán, který spadá do pravomoci členských států, musí být v praxi prováděn již od útlého věku, aby mladí lidé dokázali velmi rychle rozlišovat mezi pravdivými a falešnými informacemi.

4.16. EHSV konstatuje, že řada médií, zejména těch audiovizuálních, dává na svých platformách až příliš často prostor osobnostem, které se ohánějí odbornými znalostmi, aby vypadaly důvěryhodněji. Výbor proto důrazně doporučuje ověřovat důsledněji akademickou kvalifikaci osob, jež mají v médiích vystupovat jako odborníci.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2020

[COM(2021) 373 final]

(2022/C 152/12)

Zpravodaj: **Giuseppe GUERINI**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 28. 10. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	18. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	225/0/7

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV zdůrazňuje, že je důležité uzpůsobit politiku hospodářské soutěže EU rychle probíhajícím změnám, které můžeme pozorovat ve společnosti a v hospodářství, a dát jí zcela nové pojetí. Je naprosto nezbytné soustavně upravovat regulační rámec a priority v oblasti prosazování právních předpisů, aby vždy odpovídaly aktuální situaci.

1.2. EHSV oceňuje skutečnost, že díky flexibilitě, kterou Komise umožnila v oblasti státní podpory, bylo evropské hospodářství s pomocí výrazné veřejné podpory na vnitrostátní úrovni schopné čelit krizi způsobené pandemií COVID-19.

1.3. EHSV se domnívá, že Komisi se podařilo nalézt kýžený kompromis mezi bezprecedentní nutností zpružnit pravidla státní podpory a současnou potřebou zajistit minimální míru regulace a obecnou kontrolu ze strany Komise. Jejím záměrem při tom bylo zmírnit nadměrné nerovnosti na vnitřním trhu, které jsou dány rozdílnou schopností členských států finančně zasahovat na podporu svých ekonomik.

1.4. Pokud jde o vztah mezi antimonopolními pravidly (článek 101 SFEU) a krizí způsobenou pandemií, je EHSV potěšen tím, že Komise pohotově přijala sdělení, kterým hodlala podpořit projekty spolupráce mezi podniky s cílem omezit problém nedostatečné nabídky základních výrobků a služeb během pandemie. Podařilo se jí tak rychle a přínosně přizpůsobit své pokyny týkající se dohod o horizontální spolupráci specifické sociální, hospodářské a zdravotní situaci, jaká nastala v roce 2020.

1.5. EHSV vítá také to, že Evropská síť pro hospodářskou soutěž, jejímž prostřednictvím jsou koordinovány kroky vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a GŘ COMP, dokázala během zdravotní krize způsobené pandemií COVID-19 vyjádřit společný postoj ohledně uplatňování pravidel hospodářské soutěže, aby se zabránilo možnému oportunistickému a vykořisťujícímu jednání, které je v dobách krize obzvlášť škodlivé.

1.6. EHSV se domnívá, že legislativní návrhy Komise týkající se hospodářské soutěže na digitálních trzích jsou velice užitečné z hlediska zavedení harmonizovaných pravidel, jež umožní posílit důvěru občanů, spotřebitelů a malých a středních podniků (a zejména mikropodniků), pokud jde o náležitou ochranu konkurenční struktury trhů na jedné straně a ochranu osobních údajů na straně druhé. Osobní údaje a jejich využívání je totiž třeba chápat jednak jako součást ochrany jedinců a jejich svobod a jednak jako konkurenční faktory klíčového strategického významu.

1.7. EHSV vítá záměr Komise vyjasnit otázku, zda se pravidla hospodářské soutěže vztahují či nevztahují na kolektivní vyjednávání vedené poskytovateli služeb působícími rámci digitální ekonomiky a digitálních platforem, kteří ne vždy spadají do tradičních kategorií zaměstnání stanovených pracovním právem. Toto vyjasnění je nezbytné, aby uplatnění právních předpisů týkajících se hospodářské soutěže případně nemělo pro poskytovatele služeb nepříznivé důsledky.

1.8. S odkazem na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci Tercas EHSV připomíná, že systémy bankovních záruk financované ze soukromých zdrojů, které nepodléhají dominantnímu vlivu státu, je třeba považovat za vyňaté z pravidel EU v oblasti státní podpory. Tyto systémy záruk totiž nepředstavují státní zásah do ekonomiky, ale spíše projev soukromého systému vzájemné solidarity mezi úvěrovými institucemi, v němž jsou využívány soukromé prostředky, a nikoli prostředky státní.

1.9. EHSV doufá, že bude Komise politiku hospodářské soutěže koordinovat s ostatními politikami, které mají strategický význam pro evropské podniky, jako je politika v oblasti mezinárodního obchodu. Bylo by to prospěšné, poněvadž podniky ze třetích zemí mají mnohdy oproti evropským podnikům konkurenční výhodu, která plyne z nekalého poskytování státních dotací a z uplatňování takových modelů výroby, jež jsou neslučitelné s hodnotami a zásadami zakotvenými ve Smlouvách EU a v jejích právních předpisech.

2. **Úvod**

2.1. Padesátá výroční zpráva Evropské komise o politice hospodářské soutěže, která se týká roku 2020, se do značné míry soustředí na iniciativy přijaté s cílem zmírnit sociální a hospodářský dopad globální pandemie způsobené onemocněním COVID-19.

2.2. Jedná se o první zprávu o politice hospodářské soutěže po posledních volbách do Evropského parlamentu a po dokončení brexitu a také o první zprávu zveřejněnou Komisí pod vedením předsedkyně Ursuly von der Leyen.

2.3. Uplatňování pravidel EU v oblasti hospodářské soutěže v průběhu let rozhodujícím způsobem přispělo k dosažení cíle vybudování sociálně tržního hospodářství, který stanoví zakládající smlouvy EU, tedy hospodářství schopného propojit evropské hodnoty růstu a konkurenceschopnosti se stejně důležitými hodnotami spravedlnosti a solidarity na jednotném trhu, který je konkurenceschopný a současně inkluzivní.

2.4. Rychlé a neočekávané změny, k jakým došlo v posledních letech v oblasti zdraví a v sociální, technologické a hospodářské oblasti, zdůrazňují význam politiky hospodářské soutěže, kterou bude možné neustále uzpůsobovat a vyvíjet s ohledem na probíhající změny. Zároveň je nutné upravovat regulační rámec a priority v oblasti prosazování právních předpisů tak, aby vždy odpovídaly aktuální situaci.

2.5. Rok 2020 byl svědkem jedné z nejhorších globálních krizí v dějinách. Dnes však můžeme konstatovat, že díky zásahu EU a její schopnosti reagovat mohli evropské podniky a evropští občané čelit bezprecedentní krizi s výraznou veřejnou podporou na vnitrostátní úrovni díky flexibilitě, kterou Komise umožnila v oblasti státní podpory. Politika hospodářské soutěže tak prokázala pozoruhodnou schopnost přizpůsobit se neočekávaným a extrémním okolnostem.

2.6. EU rovněž dokázala zavést odpovídající plán, v jehož rámci byly vyčleněny zdroje na podporu ekonomik jednotlivých členských států směrem ke stabilnímu oživení, které pomůže obnovit důvěru v trhy. Propojila při tom poskytnutí finančních prostředků členským státům s podrobným monitorováním, jehož cílem bylo zamezit nadměrnému narušení trhu a nepříznivým dopadům na ekonomiku.

2.7. Vzhledem k tomu, že je třeba zajistit, aby politika hospodářské soutěže byla i v budoucnu účinná a reagovala na vývoj socioekonomické situace, Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá posílení soukromoprávního prosazování antimonopolních pravidel, které je zdůrazněno ve zprávě Komise a vyplývá ze schválení směrnice na toto téma z roku 2014.

2.8. EHSV rovněž podporuje posuzování, které Komise momentálně provádí a které se týká možného přizpůsobení pravidel pro státní podporu použitelných v odvětví služeb obecného hospodářského zájmu, se zvláštním ohledem na zdravotnické a sociální služby, jež mají zásadní význam pro sociální soudržnost na územní úrovni.

2.9. EHSV doufá, že bude Komise politiku hospodářské soutěže a prosazování pravidel státní podpory koordinovat s ostatními politikami, které mají dopad na evropské podniky, jako je politika v oblasti mezinárodního obchodu. To by mohlo být velmi prospěšné, poněvadž podniky ze třetích zemí mají mnohdy oproti evropským podnikům konkurenční výhodu, která plyne z nekalého poskytování státních dotací a z uplatňování takových modelů výroby, jež jsou neslučitelné s evropskými hodnotami a zásadami udržitelnosti zakotvenými ve Smlouvách.

3. **Politika hospodářské soutěže a krize způsobená pandemií**

3.1. EHSV vítá flexibilitu, kterou umožňuje Evropská komise, pokud jde o pravidla státní podpory po krizi způsobené pandemií COVID-19, a schválení příslušného dočasného rámce (březen 2020), který byl do ledna 2021 pětkrát aktualizován na základě vývoje této krize.

3.2. EHSV oceňuje, že Komise především vyjasnila, která opatření lze přijmout bez předchozího oznamování na základě stávajících pravidel, a současně zavedla dočasný a pružný regulační rámec, který umožnil poskytnutí bezprecedentní státní podpory ve zjednodušeném procesním rámci.

3.3. Na základě tohoto právního rámce schválilo Generální ředitelství Komise pro konkurenceschopnost (GŘ COMP) ve velmi krátké době pozoruhodný počet vnitrostátních režimů podpory, jak vyžadovala mimořádná situace v souvislosti s pandemií, a prokázalo tak mimořádnou akceschopnost.

3.4. EHSV se domnívá, že Komisi se podařilo nalézt kýžený kompromis mezi bezprecedentní nutností zpružnit pravidla státní podpory a současnou potřebou zajistit minimální míru regulace a obecnou kontrolu ze strany Komise, přičemž obojí má zmírnit nadměrné nerovnosti na vnitřním trhu, které jsou dány rozdílnou schopností členských států finančně zasahovat na podporu svých ekonomik.

3.5. Rozsáhlá škála opatření na podporu podniků, která stanoví dočasný rámec – zahrnující mimo jiné přímé podpory, státní záruky na bankovní úvěry, zvýhodněné půjčky a účast na kapitálu společností – a značná výše povolených stropů podpory, zejména po poslední úpravě provedené Komisí v lednu 2021, se ukázaly jako přiměřené k řešení krize a představovaly výraznou kvalitativní změnu ve srovnání s předchozím dočasným rámcem přijatým po finanční krizi z roku 2008.

3.6. Pokud jde o vztah mezi veřejnými zásahy do ekonomiky a pravidly státní podpory, EHSV zdůrazňuje význam, jaký by pravidla hospodářské soutěže mohla mít rovněž pro zajištění toho, aby národní plány pro oživení a odolnost, které budou členské státy muset provádět s využitím evropských zdrojů, jež jim budou poskytnuty, byly prováděny řádně a nezpůsobovaly narušení.

3.7. Pokud jde o vztah mezi antimonopolními pravidly, která stanoví článek 101 SFEU, a krizí způsobenou pandemií, je EHSV potěšen tím, že Komise pohotově přijala sdělení, kterým hodlala podpořit projekty spolupráce mezi podniky s cílem omezit problém nedostatečné nabídky základních výrobků a služeb během pandemie, a že přizpůsobila své tradiční pokyny týkající se dohod o horizontální spolupráci specifické sociální, hospodářské a zdravotní situaci, jaká nastala v roce 2020.

3.8. Současně považuje EHSV za mimořádně užitečná prováděcí nařízení, která Komise schválila v dubnu 2020 a jejichž cílem je dočasně umožnit větší flexibilitu uplatňování pravidel pro hospodářskou soutěž v zemědělských odvětvích, která byla nejvíce zasažena pandemií COVID-19. Tato prováděcí nařízení umožnila zemědělcům a mezioborovým organizacím přijmout dočasná kolektivní opatření ke stabilizaci určitých zemědělských odvětví.

3.9. Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2020 mimo jiné popisuje činnost v oblasti kontroly spojování podniků – bylo oznámeno 361 transakcí, přijato 352 rozhodnutí a v 18 případech došlo k hloubkovému zásahu. Z toho vyplývá, že 76 % všech oznámených transakcí v roce 2020 bylo schváleno s použitím zjednodušeného postupu v první fázi, což je důkazem účinného fungování procesních pravidel, které je obzvlášť užitečné vzhledem k nárůstu počtu fúzí a akvizic na globální úrovni podpořenému značnou likviditou, která je v současné době v oběhu.

3.10. Dále pak EHSV považuje za velmi významné, že Evropská síť pro hospodářskou soutěž, jejímž prostřednictvím jsou koordinovány kroky vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a GŘ COMP, dokázala během zdravotní krize způsobené pandemií COVID-19 vyjádřit silný společný postoj ohledně uplatňování pravidel hospodářské soutěže, aby se zabránilo možnému oportunistickému a vykořisťujícímu jednání, které je v dobách krize obzvlášť zavrženíhodné a škodlivé.

4. **Digitální transformace a hospodářská soutěž**

4.1. Digitální transformace a rozvoj ekonomiky nových informačních a komunikačních technologií přinášejí zcela nové a důležité otázky týkající se hospodářské soutěže. Z tohoto důvodu považuje EHSV za důležité, aby evropské orgány v této souvislosti zasáhly prostřednictvím odpovídajících předpisů.

4.2. EHSV se již vyjádřil ke třem hlavním legislativním návrhům přijatým Komisí, v nichž byla navržena regulační opatření související s digitální ekonomikou: k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o spravedlivých trzích otevřených hospodářské soutěži v digitálním odvětví (akt o digitálních trzích) ([1]); k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) ([2]); a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské správě dat (akt o správě dat) ([3]).

([1]) Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 64.
([2]) Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 70.
([3]) Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 38.

4.3. Ve všech třech stanoviscích EHSV k těmto otázkám byla zdůrazněna nutnost, aby Evropská unie vypracovala harmonizovaná pravidla, jež umožní posílit důvěru občanů, spotřebitelů a malých a středních podniků (a zejména mikropodniků), pokud jde o náležitou ochranu konkurenční struktury trhů na jedné straně a ochranu osobních údajů na straně druhé. Osobní údaje a jejich využívání je totiž třeba chápat ve dvojím smyslu, tj. jednak jako součást ochrany jedinců a jejich svobod a jednak jako konkurenční faktory klíčového strategického významu.

4.4. Z tohoto hlediska mají opravdu konkurenční a hospodářské soutěži otevřené trhy zásadní význam pro to, aby se zamezilo zneužívání tržní síly ze strany digitálních platforem, které fungují jako „strážci“. Díky tomu se budou moci rozvíjet nové a budoucí digitální podniky, což bude přínosné pro inovace, růst a v konečném důsledku i pro blaho spotřebitelů.

4.5. EHSV se domnívá, že legislativní návrhy, které Komise předložila během roku 2020, jsou vhodným východiskem pro vytvoření legislativního rámce, který bude zapotřebí v průběhu let zdokonalovat neustálou aktualizací odvětvové regulace a pravidel hospodářské soutěže s ohledem na strukturu trhů, která se s rozvojem digitální ekonomiky postupně utváří.

4.6. V tomto ohledu je nezbytné zajistit rovný přístup a konkurenceschopnost pro různé subjekty působící na digitálních trzích, a to jak s cílem umožnit lepší fungování jednotného trhu, tak s cílem zamezit narušení hospodářské soutěže v zájmu ochrany evropských spotřebitelů a podniků. Zároveň je nutné řádně a ve větší míře zohlednit rovněž sociální dopady regulačního rámce platného pro digitální ekonomiku.

4.7. V této souvislosti EHSV velmi vítá pasáž ze zprávy Komise, kde je uvedeno, že „sociálně tržní hospodářství je základem, na němž je EU postavena, a politika hospodářské soutěže EU ji podporuje. Jednotlivci a podniky prosperují, když ekonomika pracuje v jejich prospěch.“ Doufá, že tato zásada bude konkrétně uplatňována rovněž při analýzách a hodnocení v rámci provádění politiky hospodářské soutěže.

5. **Hospodářská soutěž a kolektivní vyjednávání**

5.1. Rozvoj digitální ekonomiky a digitálních platforem má značné dopady nejen na strukturu trhů, ale i na pracovní prostředí a způsob práce, protože přináší nové pracovní příležitosti a možnosti rozvoje. Je však známo, že se s ním zároveň pojí také možné problémy související s pracovními podmínkami poskytovatelů služeb, pro něž by mohla být přínosná možnost organizovat se a postupovat kolektivně.

5.2. Proto EHSV vítá záměr Evropské komise účinným způsobem vyjasnit otázku, zda se pravidla hospodářské soutěže vztahují či nevztahují na kolektivní vyjednávání vedené poskytovateli služeb působícími rámci digitální ekonomiky a digitálních platforem, kteří ne vždy spadají do tradičních kategorií zaměstnání stanovených pracovním právem.

5.3. Zatímco otázka nepoužitelnosti pravidel hospodářské soutěže na kolektivní vyjednávání mezi zaměstnanci a podniky byla již před časem vyjasněna judikaturou Soudního dvora, stále existuje řada nejasností ohledně toho, zda a do jaké míry se pravidla hospodářské soutěže vztahují na kolektivní vyjednávání týkající se samostatně výdělečně činných poskytovatelů služeb.

5.4. Proto by bylo užitečné dosáhnout větší právní jistoty a předvídatelnosti v této oblasti, aby se odstranily nejasnosti v oblasti regulace, které by mohly vést k neefektivitě a nákladům na dodržování předpisů. Zároveň je třeba zohlednit zájem poskytovatelů služeb účinným způsobem se organizovat, aby získali lepší podmínky a větší ochranu pro výkon své činnosti.

6. **Hospodářská soutěž a cíle v oblasti klimatu a životního prostředí**

6.1. Ambiciózní program Evropské unie pro boj se změnou klimatu a strategický program prosazovaný v rámci Zelené dohody pro Evropu by jen těžko bylo možné plnit bez odpovídajícího přizpůsobení politik hospodářské soutěže, a zejména pravidel státní podpory, programů pobídek a financování zelených inovací.

6.2. Politika hospodářské soutěže tedy může aktivně přispět k dosažení cílů EU v oblasti klimatu a životního prostředí. Zpráva Komise popisuje některé zásahy, zejména v oblasti kontroly státní podpory, jejichž prostřednictvím Komise posoudila a schválila státní opatření na podporu oběhového hospodářství, energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti, která EHSV vítá a podporuje.

6.3. EHSV tedy tento přístup podporuje, ale zároveň doporučuje zohlednit při posuzování různých opatření rovněž jejich sociální dopad. V mnoha případech totiž investice do oběhového hospodářství a energie z obnovitelných zdrojů představují příležitosti k vytváření nových pracovních míst, a to i prostřednictvím nástrojů, které začleňují nejslabší a nejzranitelnější skupiny.

6.4. V souvislosti s otázkou energie z obnovitelných zdrojů EHSV zdůrazňuje a oceňuje úlohu, kterou sehrála energetická společenství a společenství pro obnovitelné zdroje podporovaná evropskými odvětvovými směrnicemi, která prostřednictvím vytváření horizontálních sítí, často družstevních, podporují přímou účast občanů na výrobě a sdílení energie, včetně energie pocházející z obnovitelných zdrojů.

6.5. EHSV považuje zapojení takovýchto subjektů za užitečné z hlediska rozšíření okruhu aktérů, kteří mají přístup na energetické trhy, což má dvojí funkci – zaručení plurality podnikání a posílení hospodářské soutěže na trhu s energií a s energií z obnovitelných zdrojů.

7. **Hospodářská soutěž a bankovní sektor**

7.1. Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2020 konstatuje, že v roce 2020 se nevyskytly žádné nové jednotlivé případy státní podpory bankám a finančním institucím. Komise rovněž upřesňuje, že prodloužila některé již existující vnitrostátní režimy podpory, v jejichž rámci mohou členské státy v případě potřeby zasáhnout, aby usnadnily náležité řešení potíží nebo krizí malých úvěrových institucí.

7.2. EHSV připomíná význam místních a územních bank jakožto subjektů, které vnášejí do bankovního sektoru odpovídající rozmanitost, a jakožto tržních aktérů, které jsou v bezprostředním kontaktu s domácnostmi a podniky. Vítá Komisí přijaté prodloužení režimů pro případy, kdy je nutné řídit řádný odchod bankovních subjektů jakékoli velikosti z trhu tak, aby byla zajištěna ochrana střadatelů a zachována důvěra v hospodářský a finanční rámec.

7.3. S odkazem na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci Tercas, který potvrdil rozsudek prvního stupně s obdobnými závěry, EHSV připomíná, že systémy bankovních záruk financované ze soukromých zdrojů, které nepodléhají dominantnímu vlivu státu, je třeba považovat za vyňaté z evropských pravidel státní podpory.

7.4. Tyto systémy záruk totiž nepředstavují státní zásah do ekonomiky, ale spíše projev soukromého systému vzájemné solidarity mezi úvěrovými institucemi a sebeorganizace, v němž jsou využívány jejich vlastní prostředky a jehož cílem je zachovat důvěru bankovních klientů a střadatelů v bankovní systém, a to i v případě specifických krizí.

8. **Hospodářská soutěž a daňové režimy**

8.1. Z výsledků různých právních sporů, které vedla Evropská komise před Soudním dvorem Evropské unie v souvislosti se selektivními daňovými výhodami a vnitrostátními daňovými rozhodnutími, která byla původně považována za nesouladná s článkem 107 SFEU, je patrný chvályhodný záměr Komise zajistit v rámci Evropy skutečně harmonizovaná daňová pravidla prostřednictvím všech dostupných nástrojů, včetně prováděcích rozhodnutí k pravidlům státní podpory.

8.2. Různé výsledky těchto rozhodnutí u evropských soudů však zdůrazňují potřebu dosáhnout větší účinnosti a harmonizace daňových pravidel v Evropě tím, že bude prováděn příslušný akční plán, který Komise za tímto účelem schválila začátkem roku 2021, a že tedy budou přijaty vhodné legislativní iniciativy v daňové oblasti za účelem ochrany a konsolidace vnitřního trhu.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2014/53/EU o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se dodávání rádiových zařízení na trh

[COM(2021) 547 final – 2021/0291 (COD)]

(2022/C 152/13)

Zpravodaj: **Christophe LEFÈVRE**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 30. 9. 2021
	Evropský parlament, 04/10/2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	18. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	231/0/6

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se seznámil s návrhem Komise na zrychlený postup prosazení normy USB-C coby jednotného standardu pro zásuvky určené k nabíjení mobilních telefonů a podobných zařízení.

1.2. Dosavadní dobrovolné iniciativy – od roku 2009 a nově od roku 2014 – plně neodpovídají cílům politiky Evropské unie snížit množství elektronického odpadu, usnadnit spotřebitelům použití daných zařízení a zabránit roztříštěnosti trhu s nabíjecími zařízeními. Množství elektronického odpadu v podobě nepotřebných nabíječek se za rok 2018 odhaduje na 11 000 tun.

1.3. Evropský parlament ostatně v lednu 2020 odhlasoval usnesení ([1]), v němž vyzval k vypracování přísnější legislativy, a EHSV se s tímto usnesením plně ztotožňuje.

1.4. EHSV plně podporuje návrh směrnice, jímž Evropská komise reaguje na požadavek Evropského parlamentu.

1.5. EHSV považuje za žádoucí jít dále než návrh Evropské komise a doporučit rozšíření této povinnosti týkající se nabíječek mobilní telefonů a podobných zařízení na všechna rádiová elektronická zařízení, která se připojují a lze je dobíjet, včetně nabíječek přenosných počítačů. Smyslem je moci nabíjet mobilní zařízení nabíječkou typu USB-C o výkonu 65 W určenou pro počítače namísto nabíječkou o výkonu 2,1 W a nemuset převážet na cestách několik různých nabíječek.

1.6. EHSV konstatoval, že v autobusech, letadlech, obchodních centrech, konferenčních místnostech a v dalších veřejných prostorách jsou uživatelům čím dál častěji přístupné zásuvky USB o nízkém výkonu (2,1 W) určené k nabíjení mobilních zařízení, někdy i spolu s kabely. Jejich výkon někdy již nepostačuje k dobití některých zařízení, která však spadají do působnosti směrnice.

1.7. V zájmu rychlého dobíjení a možnosti zapůjčení kabelu USB-C mezi uživateli při krátkých přesunech či po omezenou dobu navrhuje EHSV vydat doporučení, aby tato místa byla do budoucna vybavena superrychlými nabíječkami. Odpovídá to ostatně jedné z potřeb, které vyplynuly z průzkumu Evropské komise.

([1]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 30. ledna 2020 o univerzální nabíječce pro mobilní rádiová zařízení (2019/2983(RSP)) (Úř. věst. C 331, 17.8.2021, s. 2).

1.8. EHSV si je vědom skutečnosti, že baterie mohou mít proti zbytku přístroje omezenou životnost. Doporučuje proto sblížit normy pro baterie v počítačích, tabletech a mobilních telefonech tak, aby byla umožněna výměna namísto nákupu celého zařízení v důsledku předčasného selhání baterie.

1.9. EHSV poukazuje též na odpovědnost výrobců elektronických zařízení z hlediska ekologie a udržitelného rozvoje a žádá, aby umožnili finančně nenáročnou výměnu baterií a aby snadná technická proveditelnost tohoto úkonu odrazovala od nutnosti vyměnit celé elektronické zařízení, jestliže je třeba vyměnit pouze baterii.

1.10. EHSV vyzývá Komisi, aby výrobcům doporučila neobcházet právní předpisy změnou hodnoty napětí nebo proudu, jimiž si vynutí použití značkové nabíječky a zmaří cíle směrnice.

1.11. EHSV doporučuje Komisi a Evropskému parlamentu, aby po skončení legislativního procesu v rozsáhlé informační kampani pro širokou veřejnost informovali spotřebitele a motivovali je do budoucna k nákupu pouze těch zařízení, která budou vybavena rozhraním USB-C.

2. **Souvislosti**

2.1. Od roku 2009 se Komise snaží omezit roztříštěnost trhu s nabíjecími rozhraními pro mobilní telefony a podobná zařízení. Tyto iniciativy však vedly pouze k dobrovolným programům ([2]), které nejsou právně závazné, a nezajišťují tak důsledné a jednotné uplatňování.

2.2. Nedávné dobrovolné iniciativy plně neodpovídají cílům politiky Unie snížit množství elektronického odpadu (e-odpadu), zajistit pohodlí spotřebitelů a zabránit roztříštěnosti trhu s nabíjecími zařízeními.

2.3. Absence harmonizace v této oblasti může vést k podstatným rozdílům mezi právními a správními předpisy nebo postupy členských států v oblasti interoperability mobilních telefonů a podobných kategorií nebo tříd rádiových zařízení s jejich nabíjecími zařízeními a v oblasti dodávání rádiových zařízení bez nabíjecích zařízení.

2.4. V důsledku toho je třeba, aby Unie přijala opatření na podporu jednotného stupně interoperability a poskytování informací týkajících se nabíjecích charakteristik rádiových zařízení koncovým uživatelům.

2.5. V lednu 2020 přijal Evropský parlament usnesení ([3]) vyzývající k urychlenému přijetí normy pro jednotnou nabíječku mobilních telefonů, aby se zabránilo další roztříštěnosti vnitřního trhu.

2.6. Odhaduje se, že nabíječky mobilních telefonů představovaly v roce 2018 přibližně 11 000 tun e-odpadu a související emise během životního cyklu činily přibližně 600 kt CO_2 ekv.

2.7. Unie se zavázala k posílení účinného využívání zdrojů přechodem k čistému oběhovému hospodářství prostřednictvím zavedení iniciativ, jako je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU ([4]), a v nedávné době prostřednictvím zavedení Zelené dohody pro Evropu. Cílem této směrnice je snížit množství e-odpadu vznikajícího kvůli prodeji rádiových zařízení a snížit těžbu surovin a emise CO_2 vznikající při výrobě, přepravě a likvidaci nabíjecích zařízení, a tím podpořit oběhové hospodářství.

2.8. Cílem návrhu je zavést do směrnice Evropského parlamentu a Rady2014/53/EU ([5]) požadavky týkající se komunikačních protokolů pro nabíjení, nabíjecího rozhraní (tj. nabíjecí zásuvky) určitých kategorií nebo tříd rádiových zařízení, jakož i informací, které mají být poskytovány koncovým uživatelům ohledně nabíjecích charakteristik těchto kategorií nebo tříd rádiových zařízení.

([2]) https://ec.europa.eu/docsroom/documents/2417/attachments/1/translations.

([3]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 30. ledna 2020 o univerzální nabíječce pro mobilní rádiová zařízení (2019/2983(RSP)) (Úř. věst. C 331, 17.8.2021, s. 2).

([4]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU ze dne 4. července 2012 o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (OEEZ) (Úř. věst. L 197, 24.7.2012, s. 38).

([5]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/53/EU ze dne 16. dubna 2014 o harmonizaci právních předpisŞ Ālenských státŞ týkajících se dodávání rádiových zaňízení na trh a zruŐení smĎrnice 1999/5/ES (Úř. věst. L 153, 22.5.2014, s. 62).

2.9. Návrh vyžaduje, aby mobilní telefony a podobná rádiová zařízení (tablety, digitální fotoaparáty, sluchátka, náhlavní soupravy, ruční videoherní konzole a přenosné reproduktory), pokud je lze nabíjet pomocí kabelového nabíjení, byly vybaveny konektorem USB typu C a aby obsahovaly komunikační protokol USB Power Delivery, pokud rovněž vyžadují nabíjení při napětí vyšším než 5 V nebo proudu vyšším než 3 A nebo příkonu vyšším než 15 W.

2.10. Komise by mohla přijmout akty v přenesené pravomoci, které by do budoucna zohlednily jiné než kabelové typy nabíjecích technologií.

3. **Obecné připomínky**

3.1. EHSV konstatuje, že Komise již 12 let usiluje o sbližování norem pro nabíječky mobilních telefonů tak, aby současně vyhovovaly požadavkům na udržitelnost a na snížení množství obtížně recyklovatelného odpadu.

3.2. EHSV poukazuje na skutečnost, že bez univerzální nabíječky systematicky pokračuje prodej nabíjecích zařízení a nabíjecích či datových kabelů s každým přístrojem, přestože by spotřebiteli mohla být umožněna volba koupě pouze daného přístroje.

3.3. EHSV plně podporuje návrh směrnice, jímž Evropská komise reaguje na požadavek Evropského parlamentu.

3.4. Je zjevné, že prodej specifických nabíječek představuje značný podíl na příjmech výrobců zejména mobilních telefonů. Je proto třeba zajistit, aby tito výrobci pravidelně neměnili elektronické normy (napětí, potřebný příkon atd.) s cílem podpořit systematický prodej typu nabíječky vlastní značky či dokonce datového kabelu, který může být univerzální. Brání to totiž možnosti dále používat nabíječku zakoupenou dříve. Mařilo by to také snahy o účinné snížení objemu elektronického odpadu.

3.5. EHSV doporučuje Komisi a Evropskému parlamentu, aby po skončení legislativního procesu v rozsáhlé informační kampani pro širokou veřejnost informovali spotřebitele a motivovali je do budoucna k nákupu pouze těch zařízení, která budou vybavena rozhraním USB-C.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV doporučuje, aby průmysl umožnil superrychlé nabíjení mobilních telefonů výkonnými nabíječkami, jako je jednoduchý napájecí adaptér pro přenosný počítač s výstupem typu USB-C o výkonu 65 W namísto 2,1 W.

4.2. EHSV konstatuje, že v autobusech, letadlech, obchodních centrech, konferenčních místnostech a v dalších veřejných prostorách jsou uživatelům čím dál častěji přístupné zásuvky USB určené k nabíjení mobilních zařízení, někdy i spolu s kabely. Obecně to bývají zásuvky o nízkém výkonu (2,1 W), který již nepostačuje k dobití některých zařízení spadajících do působnosti této směrnice. V zájmu rychlého dobíjení a možnosti zapůjčení kabelu USB-C mezi uživateli při krátkých přesunech či po omezenou dobu navrhuje EHSV vydat doporučení, aby tato místa byla do budoucna vybavena superrychlými nabíječkami. Odpovídá to ostatně jedné z potřeb, které vyplynuly z průzkumu Evropské komise.

4.3. EHSV tudíž doporučuje, aby požadavek na výzkum jednotné nabíječky typu USB-C pro mobilní zařízení platil též pro přenosné počítače, byť bude nutné elektronicky upravit parametry nabití a výkonu. Z ekonomických a současně ekologických důvodů a také s cílem zbavit osoby na cestách nutnosti mít s sebou několik nabíječek je třeba rozšířit povinnost v návrhu směrnice též na přenosné počítače, nebrání-li tomu technická omezení, která by bylo nutno řádně zdůvodnit.

4.4. EHSV si je vědom skutečnosti, že baterie mohou mít proti zbytku přístroje omezenou životnost. Doporučuje proto sblížit normy pro baterie v počítačích, tabletech a mobilních telefonech tak, aby byla umožněna snadná a finančně výhodnější výměna namísto nákupu celého zařízení v důsledku předčasného selhání baterie. EHSV poukazuje též na odpovědnost výrobců elektronických zařízení z hlediska ekologie a udržitelného rozvoje.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrh unařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2017/746, pokud jde o přechodná ustanovení pro některé diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro* a odklad použitelnosti požadavků v případě prostředků vyráběných a používaných v rámci zdravotnických zařízení

[COM(2021) 627 final – 2021/0323 (COD)]

(2022/C 152/14)

Zpravodaj: **Christophe LEFÈVRE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 18. 10. 2021
	Rada, 22. 10. 2021
Právní základ	Článek 114 a čl. 168 odst. 4 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	206/0/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV bere na vědomí mimořádné okolnosti, jež s sebou přinesla krize spojená s onemocněním SARS-CoV-2 (COVID-19) a které mají dopad na různé oblasti, na něž se vztahuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/746 ([1]), a podporuje návrh Komise, který podle něj představuje přiměřené a nezbytné opatření k zajištění vysoké úrovně ochrany zdraví a hospodářských zájmů tohoto odvětví.

1.2. EHSV zdůrazňuje, že zdraví je pro evropské občany jednou z hlavních priorit, a potvrzuje, že diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro* hrají zásadní roli v oblasti prevence, stanovení diagnózy a léčby nemocí ([2]). Mají zásadní význam pro naše zdraví a pro kvalitu života lidí, kteří trpí nemocemi a zdravotním postižením, jež jsou součástí jejich každodenního života, což během celosvětové pandemie platí o to víc.

1.3. EHSV vítá skutečnost, že Evropský parlament a také ministři zdravotnictví, kteří se dne 15. června 2021 zúčastnili zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, vyjádřili obavy v souvislosti s velmi kritickou situací a vyzvali Komisi, aby urychleně předložila legislativní návrh s cílem usnadnit přechod na nový regulační rámec a zajistit dostupnost diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro* na trhu EU.

1.4. EHSV považuje za nezbytné ujistit občany o spolehlivosti těchto testů. Cílem je výrazně snížit podíl výsledků, které jsou „falešně pozitivní“, ale také „falešně negativní“. V současné době podléhá kontrole oznámeného subjektu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/79/ES ([3]) pouze 8 % veškerých diagnostických prostředků *in vitro* na trhu, přičemž podle návrhu nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, by se měla tato kontrola vztahovat na 80 % diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro*.

1.5. EHSV proto plně podporuje, aby byly možnosti certifikace diagnostických prostředků *in vitro* urychleně rozšířeny.

1.6. EHSV rovněž doporučuje, aby byla v případě pozitivního výsledku těchto testů poskytována zvláštní lékařská péče, a to zejména pokud by bylo možné využívat tyto prostředky k sebetestování.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/746 ze dne 5. dubna 2017 o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro a o zrušení směrnice 98/79/ES a rozhodnutí Komise 2010/227/EU (Úř. věst. L 117, 5.5.2017, s. 176).

([2]) Stanovisko EHSV (Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 52).

([3]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/79/ES ze dne 27. října 1998 o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro (Úř. věst. L 331, 7.12.1998, s. 1).

1.7. EHSV konstatuje, že odklad data použitelnosti o jeden rok by nevyřešil problémy spojené s prováděním nařízení (EU) 2017/746 a že je zapotřebí umožnit, aby byly požadavky stanovené v novém nařízení zaváděny postupně během delšího období, přičemž za prioritu by měly být považovány vysoce rizikové diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro*. Toho lze dosáhnout změnou článku 110 nařízení o přechodných ustanoveních, který stanoví pro stávající třídy prostředků s vyšším rizikem období, které je kratší než období pro stávající třídy prostředků s nižším rizikem. Současně by stávající přechodné období pro prostředky, na něž se vztahují certifikáty oznámeného subjektu vydané podle směrnice 98/79/ES, mělo být prodlouženo o jeden rok do 26. května 2025.

1.8. EHSV proto podporuje návrh Komise:

— prodloužit přechodné období pro prostředky, na něž se vztahuje certifikát vydaný podle směrnice 98/79/ES,

— zavést individualizovaná přechodná období pro prostředky, u nichž má být posouzení shody se zapojením oznámených subjektů provedeno poprvé,

— zavést rovněž přechodné období pro požadavky na prostředky vyráběné a používané v rámci téhož zdravotnického zařízení.

2. **Návrh Komise**

2.1. Směrnici 98/79/ES ([4]) o diagnostických zdravotnických prostředcích *in vitro* nahradí ode dne 26. května 2022 nařízení (EU) 2017/746 ([5]), které stanoví nový regulační rámec pro tyto prostředky (jako jsou např. testy na HIV, těhotenské testy nebo testy na SARS-CoV-2) ([6]).

2.2. Cílem nového nařízení je zajistit hladké fungování vnitřního trhu a vysokou úroveň ochrany veřejného zdraví, pacientů a uživatelů a zároveň zohlednit velký počet malých a středních podniků, které v tomto odvětví působí.

2.3. Jednou z hlavních změn je zapojení nezávislých subjektů posuzování shody. Podle nového nařízení bude pod kontrolou oznámených subjektů přibližně 80 % diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro* (na rozdíl od současných 8 %). To znamená, že výrobci budou muset podat žádost u oznámeného subjektu a po dokončení postupu, který bude trvat přibližně jeden rok, získat jeden nebo více certifikátů.

2.4. Článek 110 nařízení (EU) 2017/746 obsahuje přechodná ustanovení pro prostředky s certifikátem vydaným oznámeným subjektem v souladu se směrnicí 98/79/ES před 26. květnem 2022.

2.5. Pandemie COVID-19 ukázala, že EU potřebuje regulační rámec pro diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro*, zároveň však přinesla také další bezprecedentní výzvy, pokud jde o provádění nařízení (EU) 2017/746.

2.6. To si vyžádalo značné dodatečné zdroje od příslušných orgánů členských států, zdravotnických zařízení, oznámených subjektů, výrobců a dalších hospodářských subjektů, aby se zvýšila dostupnost životně důležité lékařské diagnostiky.

2.7. Stejně tak skutečnost, že šest v současné době jmenovaných oznámených subjektů je usazeno pouze ve třech zemích (Německo, Francie a Nizozemsko), obzvláště komplikuje situaci malým a středním podnikům usazeným v jiných členských státech. Cestovní omezení navíc bránila a stále brání řádnému provádění posuzování shody ze strany oznámených subjektů.

2.8. Tento návrh si proto klade za cíl

— prodloužit stávající přechodné období pro prostředky, na něž se vztahuje certifikát vydaný podle směrnice 98/79/ES,

— zavést individualizovaná přechodná období pro prostředky, u nichž má být posouzení shody podle nařízení (EU) 2017/746 se zapojením oznámených subjektů provedeno poprvé,

---

([4]) Úř. věst. L 331, 7.12.1998, s. 1. Stanovisko EHSV (Úř. věst. C 18, 22.1.1996, s. 12).
([5]) Úř. věst. L 117, 5.5. 2017, s. 176. Stanovisko EHSV (Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 52).
([6]) Podle Komise se přibližně 70 % klinických rozhodnutí provádí za použití diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro*.

— zavést rovněž přechodné období pro požadavky na prostředky vyráběné a používané v rámci téhož zdravotnického zařízení. Zdravotnická zařízení tím získají více času na to, aby vyhověla novým požadavkům, a zajistí se, že v klinických laboratořích bude i nadále možné vyvíjet in-house testy, které jsou často – zejména v případě vzácných onemocnění – nepostradatelné.

3. **Obecné připomínky**

3.1. EHSV opakuje své přesvědčení, které vyjádřil již ve svém stanovisku ke stávajícímu nařízení (EU) 2017/746 ([7]), že „zdraví je pro evropské občany jednou z hlavních priorit“ a že „diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro* hrají zásadní roli v oblasti prevence, stanovení diagnózy a léčby nemocí“. Mají zásadní význam pro naše zdraví a pro kvalitu života lidí, kteří trpí nemocemi a zdravotním postižením, jež jsou součástí jejich každodenního života, což během pandemie platí o to víc.

3.2. EHSV proto v této souvislosti uvítal přepracování stávajícího regulačního systému, v rámci nějž byly zpřísněny schvalovací postupy před uvedením na trh, a zejména dozor po uvedení na trh. To odpovídá potřebám občanů v oblasti bezpečnosti pacientů a účinnosti.

3.3. EHSV rovněž upozorňuje, že toto odvětví je díky vysoké inovační kapacitě a pracovním místům vyžadujícím vysokou kvalifikaci významnou součástí evropského hospodářství. Důležité je tedy nejen zajistit nejvyšší možnou úroveň ochrany zdraví, ale také vzít v úvahu zájmy tohoto odvětví, v němž 80 % výrobců tvoří malé a střední podniky a mikropodniky.

3.4. EHSV si je dobře vědom, že krize spojená s onemocněním COVID-19 s sebou přinesla mimořádné okolnosti, které mají dopad na různé oblasti, na něž se vztahuje nařízení (EU) 2017/746.

3.5. Tato krize představuje velkou a bezprecedentní výzvu pro systémy zdravotní péče v členských státech a značnou zátěž pro všechny zúčastněné strany (zdravotnická zařízení, zdravotnické pracovníky, pacienty a hospodářské subjekty).

3.6. EHSV proto uznává, že všechny tyto zúčastněné strany, které mají zásadní význam pro fungování systémů zdravotní péče, nemusí být schopny zajistit správné provádění a uplatňování nařízení v původně stanovených termínech.

3.7. EHSV vítá skutečnost, že Evropský parlament a také ministři zdravotnictví, kteří se dne 15. června 2021 zúčastnili zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, vyjádřili obavy v souvislosti s velmi kritickou situací a vyzvali Komisi, aby urychleně předložila legislativní návrh s cílem usnadnit přechod na nový regulační rámec a zajistit dostupnost diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro* na trhu EU.

3.8. EHSV považuje za nezbytné ujistit občany o spolehlivosti těchto testů. Cílem je výrazně snížit podíl výsledků, které jsou „falešně pozitivní“, ale také „falešně negativní“. V současné době podléhá kontrole oznámeného subjektu podle směrnice 98/79/ES pouze 8 % veškerých diagnostických prostředků *in vitro* na trhu, přičemž podle návrhu nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, by se měla tato kontrola vztahovat na 80 % diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro*.

3.9. EHSV proto plně podporuje, aby byly možnosti certifikace diagnostických prostředků *in vitro* urychleně rozšířeny.

3.10. EHSV rovněž trvá na tom, aby byla v případě pozitivního výsledku těchto testů poskytována zvláštní lékařská péče, a to zejména pokud by bylo možné využívat tyto prostředky k sebetestování.

3.11. EHSV konstatuje, že odklad data použitelnosti o jeden rok by nevyřešil problémy spojené s prováděním nařízení (EU) 2017/746 a že je zapotřebí umožnit, aby byly požadavky stanovené v novém nařízení zaváděny postupně během delšího období, přičemž za prioritu by měly být považovány vysoce rizikové diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro*. Toho lze dosáhnout změnou článku 110 nařízení o přechodných ustanoveních, který stanoví pro stávající třídy prostředků s vyšším rizikem období, které je kratší než období pro stávající třídy prostředků s nižším rizikem. Současně by stávající přechodné období pro prostředky, na něž se vztahují certifikáty oznámeného subjektu vydané podle směrnice 98/79/ES, mělo být prodlouženo o jeden rok do 26. května 2025.

([7]) Stanovisko EHSV (Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 52).

3.12. EHSV proto podporuje návrh Komise:

— prodloužit přechodné období pro prostředky, na něž se vztahuje certifikát vydaný podle směrnice 98/79/ES,

— zavést individualizovaná přechodná období pro prostředky, u nichž má být posouzení shody se zapojením oznámených subjektů provedeno poprvé,

— zavést rovněž přechodné období pro požadavky na prostředky vyráběné a používané v rámci téhož zdravotnického zařízení.

3.13. EHSV má za to, že tato ustanovení jsou přiměřená a mohou zajistit řádné fungování vnitřního trhu, vysokou úroveň ochrany veřejného zdraví a bezpečnosti pacientů a také právní jistotu, a v konečném důsledku tak zabránit případnému narušení trhu.

3.14. Stejně jako ve svém stanovisku k nařízení (EU) 2017/746 pak EHSV závěrem zdůrazňuje, že do vymezení příslušného regulačního rámce by měla být ve větší míře zapojena občanská společnost, a opětovně navrhuje zřídit „poradní výbor“ složený ze zástupců legitimních zainteresovaných stran, organizovaných na evropské úrovni. Tento výbor by svou činnost vykonával souběžně s koordinační skupinou pro zdravotnické prostředky a poskytoval Komisi a členským státům poradenství o různých aspektech lékařské technologie a provádění právních předpisů.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu

[COM(2021) 420 final – 2021/0239 (COD)]

k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv (přepracované znění)

[COM(2021) 422 final – 2021/0241 (COD)]

a k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o mechanismech, které mají členské státy zavést za účelem předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, a o zrušení směrnice (EU) 2015/849

[COM(2021) 423 final – 2021/0250 (COD)]

(2022/C 152/15)

Zpravodaj: **Javier DOZ ORRIT**

Spoluzpravodaj: **Benjamin RIZZO**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 4. 10. 2021
	Rada, 8. 10. 2021
Právní základ	články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	23. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	230/7/0

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Zprávy Evropské komise (2019) a Evropského účetního dvora (2021), akademické studie a nyní i dokumenty Pandora Papers a další podobné publikace upozorňují na to, jak závažným jevem je praní peněz v EU. Současné evropské právní předpisy jsou vzhledem k neúspěšné koordinaci a rozdílům mezi jednotlivými státy do značné míry nedostatečné.

1.2. EHSV důrazně podporuje balíček legislativních opatření proti praní peněz, zejména vytvoření a koncepci nového evropského Orgánu pro boj proti praní peněz (AMLA) s přímými dohledovými pravomocemi. Tento orgán by měl mít k dispozici dostatečné zdroje, aby se mohl stát základem integrovaného evropského systému dohledu a zpravodajských služeb.

1.3. EHSV souhlasí s rozložením obsahu mezi první nařízení o boji proti praní peněz – dohled nad soukromými institucemi – a šestou směrnici o boji proti praní peněz – koordinace vnitrostátních orgánů dohledu a finančních zpravodajských jednotek – a také s ustanoveními obou dvou předpisů, jejichž smyslem je harmonizace vnitrostátních právních předpisů a automatizace zaznamenávání a přenosu informací.

1.4. K tomu, aby byl boj proti praní peněz a souvisejícím predikativním trestným činům účinný, je zapotřebí kulturní změna a účinné zapojení organizované občanské společnosti. EHSV opakuje svůj návrh na vytvoření evropského paktu pro boj proti chování, které poškozuje etické a politické zásady našich demokracií a narušuje veřejné statky. Dále navrhuje, aby byl v rámci orgánu AMLA, nebo v rámci Evropské komise a za účasti orgánu AMLA vytvořen poradní orgán složený ze zástupců občanské společnosti.

1.5. EHSV navrhuje, aby nařízení o kryptoaktivech, které je součástí balíčku legislativních opatření proti praní peněz, bylo neprodleně provedeno. Návrh nařízení o trzích s kryptoaktivy ([1]), který předložila Komise, představuje krok k celkové regulaci a měl by co nejdříve vstoupit v platnost. Tento návrh však nenahrazuje veškeré nástroje, jež jsou zapotřebí pro zajištění ochrany před finančními riziky a riziky v oblasti trestné činnosti, které jsou s těmito finančními produkty spojeny.

1.6. EHSV vyzývá Komisi, aby zvážila, jak tento balíček legislativních opatření uplatnit na kanály praní peněz mimo finanční systém: trh s uměleckými díly a aktivy vysoké hodnoty; svobodné přístavy, celní sklady a zvláštní ekonomické zóny; určité obchodní transakce, investice do nemovitostí, hazardní hry atd. Domnívá se, že v těchto oblastech budou zapotřebí nové evropské právní předpisy.

1.7. EHSV navrhuje, aby byly Europolu uděleny větší pravomoci a poskytnuty dostatečné zdroje k boji proti praní peněz, financování terorismu a přeshraniční organizované trestné činnosti a ke koordinaci vnitrostátních policejních složek v těchto oblastech. Účinná koordinace Úřadu evropského veřejného žalobce, Europolu a nového orgánu AMLA, která by měla být neprodleně zavedena, může být klíčem k tomu, aby byl v praxi tento balíček legislativních opatření úspěšný.

1.8. EHSV vyzývá Komisi, aby ve všech členských státech prosazovala urychlené provedení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/1673 ([2]), která stanoví společnou definici trestného činu praní peněz. Zároveň Výbor požaduje, aby byla přijata nová směrnice, která by stanovila společnou definici souvisejících trestných činů a podle níž by příslušné sankce za tyto trestné činy měly mít určitý rozsah.

1.9. EHSV je velmi znepokojen tím, že v EU existuje obrovský počet „krycích společností“, které hrají klíčovou úlohu v praní peněz a vyhýbání se daňovým povinnostem. Navrhuje, aby orgány, které jsou v současné době odpovědnými orgány, a budoucí integrovaný systém dohledu vytvořily konkrétní programy ke sledování těchto společností, které jsou spravovány některými právnickými kancelářemi, poradenskými společnostmi nebo daňovými poradci, s cílem identifikovat jejich skutečné vlastníky a osoby odpovědné za jejich transakce a vyšetřit veškeré trestné činy, jichž se mohly dopustit.

1.10. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby prozkoumala možnost úplného zprovoznění orgánu AMLA do roku 2026, a to včetně zajištění přímého dohledu. EHSV v každém případě vyzývá všechny zúčastněné orgány, aby do té doby více spolupracovaly za účelem účinnějšího uplatňování stávajících právních předpisů.

1.11. EHSV považuje za nezbytné vypracovat nový, realistický a přesný seznam vysoce rizikových třetích zemí, který by obsahoval také všechny země, jež napomáhají praní peněz. Navrhuje také, aby Evropská komise přijala pravidlo, podle něhož by společnosti a jednotlivci zapojení do finanční trestné činnosti nebo praní peněz měli být vyloučeni ze zadávacích řízení.

1.12. EHSV vyzývá EU a vlády jednotlivých států, aby chránily život a integritu novinářů, zaměstnanců a úředníků, kteří upozorní na hospodářskou a politickou korupci, a považuje zpoždění při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ([3]) za nepřijatelné.

2. **Návrh Evropské komise a kontext**

2.1. Evropská komise předložila v červenci 2019 posouzení boje proti praní peněz a financování terorismu (AML/CFT). Toto sdělení a čtyři hodnocení ([4]) poukázaly na závažné nedostatky v uplatňování stávajících právních předpisů a rozdíly mezi členskými státy v oblasti AML/CFT.

2.2. V zájmu řešení těchto problémů zveřejnila Komise dne 7. května 2020 akční plán pro předcházení praní peněz a financování terorismu ([5]) a zahájila o něm veřejnou konzultaci. Tento plán byl založen na šesti pilířích: účinné uplatňování stávajících pravidel, jednotný soubor pravidel EU, dohled na úrovni EU, podpora finančních zpravodajských jednotek (FIU)

([1]) COM(2020) 593 final.
([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz (Úř. věst. L 284, 12.11.2018, s. 22).
([3]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17).
([4]) COM(2019) 360 final, COM(2019) 370 final, COM(2019) 371 final a COM(2019) 372 final ze dne 24. července 2019.
([5]) C(2020) 2800 final.

a spolupráce mezi nimi, lepší prosazování trestního práva a posílení úlohy EU ve světě. EHSV ve svém stanovisku *Boj proti daňovým podvodům, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz* ([6]) tento plán podpořil, stejně jako jeho neprodlené vypracování a uplatňování.

2.3. Poté, co akční plán schválila Rada a Evropský Parlament a proběhla zmíněná konzultace, rozpracovala Komise legislativní návrhy uvedené v toto plánu do podoby balíčku legislativních opatření, který předložila 20. července 2021 a jenž obsahuje následující návrhy:

— nařízení, kterým se zřizuje evropský Orgán pro boj proti praní peněz a financování terorismu ([7]),

— jednotný soubor pravidel v oblasti AML/CFT obsahující část právních předpisů ([8]),

— nová, šestá, směrnice, kterou se revidují některé zbývající právní předpisy ([9]), a

— změna nařízení o převodech peněžních prostředků s cílem zahrnout do něj kryptoaktiva ([10]).

2.4. Jádrem tohoto balíčku legislativních opatření je vytvoření nového orgánu EU (AMLA), který přebírá přímé dohledové pravomoci a posiluje pravomoci v oblasti koordinace vnitrostátních orgánů a spolupráce s nimi, čímž zajistí, aby soukromý sektor správně a důsledně uplatňoval pravidla EU. Konkrétně:

— vytvoří ve spolupráci s vnitrostátními orgány jednotný integrovaný systém dohledu v oblasti AML/CFT,

— bude přímo dohlížet na některé z nejrizikovějších finančních institucí, které působí v celé řadě členských států EU; AMLA bude mít nad těmito „vybranými povinnými osobami“ sankční pravomoci,

— bude dohlížet na vnitrostátní orgány dohledu odpovědné za jiné finanční a nefinanční instituce a uplatňování pravidel EU a koordinovat tyto orgány a provádět pravidelné hodnocení některých nebo všech činností jednoho, několika nebo všech finančních dohlížitelů, včetně hodnocení jejich nástrojů a zdrojů pro zajištění vysoké úrovně standardů a postupů dohledu,

— bude prosazovat a podporovat spolupráci mezi finančními zpravodajskými jednotkami a usnadňovat přeshraniční komunikaci a společné analýzy.

2.5. Orgán AMLA, který bude řídit předseda, výkonná rada o pěti členech a generální rada, bude mít dvě alternativní složení a dva druhy pravomocí: pro dohled a pro finanční zpravodajské jednotky. Mezi jeho členy budou vedoucí pracovníci vnitrostátních orgánů dohledu a zpravodajských agentur, kteří budou řídit integrovaný evropský systém dohledu a finančního zpravodajství. Členem řídicích složek AMLA bude i člen Evropské Komise. V generální radě budou jako pozorovatelé působit zástupci Evropského orgánu pro bankovnictví (EBA) a Evropské centrální banky (ECB), jejichž pravomoci a nástroje – centrální databáze a síť FiU.net – v oblasti AML/CFT budou převedeny na tento nový orgán. AMLA zahájí svou činnost v roce 2024, přičemž všechna svá pracovní místa obsadí a přímý dohled začne vykonávat v roce 2026.

2.6. První nařízení EU o AML/CFT rozšiřuje seznam povinných osob o poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy, platformy skupinového financování a provozovatele migračních služeb (kteří investorům usnadňují získání povolení k pobytu a v některých případech i státní příslušnosti). Zároveň toto nařízení posiluje a vyjasňuje kontroly a opatření hloubkové kontroly a reviduje také požadavky týkající se třetích zemí a politicky exponovaných osob. Podobně jsou vyjasněny požadavky týkající se skutečných majitelů a zavádějí se nové ke zmírnění rizika, že se pachatelé trestných činů budou skrývat za prostředníka. Jsou přijata opatření proti zneužívání nástrojů na doručitele a pro použití hotovosti je stanoven maximální limit ve výši 10 000 EUR.

([6]) Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 6.
([7]) COM(2021) 421 final.
([8]) COM(2021) 420 final.
([9]) COM(2021) 423 final.
([10]) COM(2021) 422 final.

2.7. Na rozdíl od nařízení, které upravuje činnost soukromého sektoru, se šestá směrnice o AML/CFT zaměřuje na institucionální systém tohoto boje a jeho přizpůsobení v jednotlivých členských státech. Návrh této směrnice objasňuje pravomoci, úkoly a přístup k informacím finančních zpravodajských jednotek, stanoví rámec pro společné analýzy a poskytuje právní základ pro systém FIU.net. Je v něm posílena pravomoc orgánů dohledu jednat a jsou zdokonaleny mechanismy pro spolupráci mezi orgány dohledu a s jinými orgány. Je umožněno propojení registrů bankovních účtů.

2.8. Navrhované nařízení o převodech peněžních prostředků a některých kryptoaktiv je přepracovaným zněním nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ([11]) o převodech peněžních prostředků, jehož cílem je zajistit, aby požadavky na sledovatelnost a identifikaci převodů kryptoaktiv byly podobné jako v případě peněžních prostředků. Na poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy se budou zároveň vztahovat požadavky, které jsou v nařízení o boji proti praní peněz stanoveny pro ostatní finanční subjekty.

3. **Obecné připomínky**

3.1. První směrnice o boji proti praní peněz byla přijata v roce 1991. Od té doby byly přijaty další čtyři směrnice o AML/CFT a desítky dalších doplňujících směrnic týkajících se finančního systému nebo související trestné činnosti. Výsledky tohoto úsilí, které orgány EU považují za svou prioritu, byly dosud zjevně neuspokojivé.

3.2. Ohledně této skutečnosti panuje široká shoda. Odrazilo se to v posouzeních Komise z roku 2019 i v dokumentech dalších orgánů, jako jsou Evropský parlament, který na tuto skutečnost poukázal ve svých usneseních z března 2019 a července 2020 ([12]), a Evropský účetní dvůr, který tak učinil ve své zprávě z června 2021 s názvem *Úsilí EU v boji proti praní peněz v bankovním sektoru je roztříštěné a provádění nedostatečné* ([13]). Stejně tak se nad tím pozastavila i naprostá většina odborných a akademických analýz a prací analytických středisek, zejména zpráva pracovní skupiny CEPS-ECRI ([14]).

3.3. Podle odhadů představuje objem praní peněz mezi 1 % (Europol a Evropská Komise) a 1,3 % (Účetní dvůr) HDP 27 států EU, tj. mezi 140 a 208 miliardami EUR ročně. Ještě horší však je, že podle Europolu je zpětně získáno pouze 1 % tohoto objemu. V posledních letech došlo k řadě skandálů týkajících se praní peněz, do kterých byly zapleteny velké finanční instituce, a je důležité, že mnohé z nich by nebyly odhaleny bez uplatnění evropských právních předpisů nebo zásahu orgánů dohledu. Jinými slovy, i přes úsilí a ochotu Evropské komise a Evropského parlamentu nebylo dosaženo žádného pokroku, pokud jde o výsledky boje proti praní peněz a financování terorismu.

3.4. Když Mezinárodní konsorcium investigativních novinářů (ICIJ) zveřejnilo dokumenty Pandora Papers, opět to poukázalo na rozsah problému, který představuje praní peněz a související trestná činnost, a na zásadní úlohu daňových rájů při napomáhání této trestné činnosti. Je proto těžké pochopit, že jurisdikce, kterou tento dokument zmiňuje nejčastěji, není na unijním seznamu „nespolupracujících jurisdikcí“ a že Rada pro hospodářské a finanční věci z tohoto seznamu právě odstranila jinou jurisdikci, jejíž právní předpisy znemožňují určit skutečné majitele společností a účtů.

3.5. EHSV upozorňuje orgány EU a vlády jednotlivých států, že je třeba spolehlivě chránit život a integritu novinářů, zaměstnanců a úředníků, kteří upozorňují na hospodářskou a politickou korupci. Výbor je znepokojen tím, že řada členských států dosud nezahájila postupy k provedení směrnice (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, a vyzývá Komisi, aby přijala opatření k zajištění jejího bezodkladného provedení do konce roku 2021.

3.6. Selhání a nedostatky politiky EU v oblasti AML/CFT mají několik příčin, které mají kumulativní účinky: i) roztříštěnost pravomocí mezi různými orgány EU a členských států, ii) neexistence jednotného orgánu dohledu EU v oblasti AML/CFT, iii) omezené nástroje, jež mají příslušné orgány EU k dispozici, iv) špatná koordinace, pokud jde o iniciativy v oblasti prevence i o přijímání opatření proti zjištěným rizikům a zpoždění při jejich provádění, v) nedostatky v práci orgánů dohledu a finančních zpravodajských jednotek v mnoha zemích, vi) provádění směrnic je velmi opožděné a mezi členskými státy existují značné rozdíly, což vede ke správním a soudním řízením ze strany Evropské komise, vii)

([11]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006 (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 1).

([12]) Usnesení EP ze dne 26. března 2019 o finančních trestných činech, vyhýbání se daňovým povinnostem a daňových únicích (Úř. věst. C 108, 26.3.2021, s. 8) a usnesení EP ze dne 10. července 2020.

([13]) EÚD: Zvláštní zpráva 13/2021.

([14]) *AML in the EU* (Boj proti praní peněz v EU), Zpráva pracovní skupiny CEPS-ECRI, leden 2021.

nedostatečné povědomí o významu důrazného boje proti praní peněz a související trestné činnosti v celé řadě zemí, viii) rozdíly vyplývající z odlišného vymezení trestných činů v trestních zákonících, počínaje samotným praním peněz, a souvisejících sankcí, ix) nedostatečné vyšetřování souvisejících predikativních trestných činů, zejména ve třetích zemích a x) nedostatečná politická vůle některých vlád EU přijmout a uplatňovat evropské normy. Zeměpisné a odvětvové rozdíly vyplývající ze všech těchto faktorů pomáhají pachatelům finanční trestné činnosti vytvářet nejvýhodnější sítě pro své nezákonné obchodování.

3.7. V některých situacích není spolupráce mezi orgány EU považována za nezbytnou. Je tomu tak v případě spolupráce mezi Evropskou komisí a EBA při vyšetřování případů porušení práva EU, což vedlo Účetní dvůr ke konstatování, že tento postup „postrádá účinnost“ ([15]). Účinná nebyla vždy ani spolupráce Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) s Evropskou komisí při stanovování seznamu „vysoce rizikových třetích zemí“ v oblasti AML/CFT ([16]). Seznam Evropské komise z roku 2019, který podpořil EP, nakonec zamítla Rada a seznam přijatý v květnu 2020 vychází ze seznamu Finančního akčního výboru (FATF), ale vykazuje značné nedostatky.

4. **Stanovisko EHSV**

4.1. EHSV plně podporuje balíček legislativních opatření Komise, neboť je přesvědčen, že jeho správné a okamžité uplatňování by mohlo být velmi užitečné pro zvrácení neudržitelné situace, která je stručně popsána v předchozím oddíle. Podporuje zejména vytvoření a koncepci orgánu AMLA, který se při výkonu svých přímých dohledových pravomocí stává jádrem evropského systému dohledu (a zpravodajských služeb) v oblasti AML/CFT a v jehož generální radě jsou sdruženy vnitrostátní orgány dohledu a finanční zpravodajské jednotky a v roli pozorovatelů jsou zastoupeny také další zúčastněné orgány EU.

4.2. EHSV souhlasí s rozložením obsahu mezi první nařízení a šestou směrnici a s ustanoveními obou dvou předpisů, jejichž smyslem je standardizovat vnitrostátní právní předpisy a usnadnit fungování vnitrostátních finančních zpravodajských jednotek a orgánů dohledu v klíčových oblastech: zaznamenávání, hlášení a vyšetřování podezřelých transakcí pomocí oznámení podezřelých činností s využitím standardizovaných technik. V zájmu překonání jednoho z hlavních současných problémů je nanejvýš zapotřebí klást důraz na to, aby jednotlivé orgány plnily své četné povinnosti v co nejkratší lhůtě. EHSV se domnívá, že navrhované právní předpisy jsou v souladu s evropským rámcem pro ochranu údajů a respektují práva jednotlivců a společností, která bude v konečném důsledku chránit Soudní dvůr Evropské unie (SDEU).

4.3. EHSV vyzývá vlády jednotlivých států a evropské organizace občanské společnosti, aby podpořily přijetí a náležité uplatňování tohoto balíčku legislativních opatření. EU ani členské státy si nemohou dovolit, aby byla současná situace zachována, tím spíše v době, kdy boj proti zdravotním, hospodářským a sociálním důsledkům pandemie COVID-19 a snaha o oživení hospodářství vyžadují, aby členské státy a EU podstatně navýšily veřejné zdroje. Ve zprávě CEPS-ECRI stojí, že *„pokusit se zastavit nebo alespoň výrazně omezit praní peněz je morálním imperativem v každé demokratické společnosti, kde jsou všichni občané svobodní a rovní před zákonem, ve spravedlivém systému spolupráce[…]. Nejasnosti, zpoždění a neefektivnost povedou pouze k dalšímu praní peněz“* ([17]).

4.4. EHSV chápe význam partnerství veřejného a soukromého sektoru v této oblasti. V některých zemích se výzkumné kapacity nachází z velké části v soukromém sektoru ([18]). Výbor vyzývá orgány EU, aby při uplatňování balíčku legislativních opatření učinily vše, co je v jejich silách, a podpořily zlepšování vnitrostátních orgánů dohledu a finančních zpravodajských jednotek. Zároveň si přeje, aby tyto orgány co nejvíce usnadňovaly partnerství veřejného a soukromého sektoru v této oblasti.

([15]) EÚD, tamtéž, odstavec 86. Rada orgánů dohledu Evropského orgánu pro bankovnictví neprovedla z vlastního podnětu za deset let žádné šetření v oblasti AML/CFT. Jelikož nemá žádnou právní povinnost včas reagovat na žádosti, provedla šetření pouze u dvou ze čtyř stížností, které podala Evropská komise.

([16]) EÚD, tamtéž, odstavce 26 a 28.

([17]) CEPS-ECRI, tamtéž, s. 2

([18]) CEPS-ECRI, tamtéž, s. iv.

4.5. Zlepšení účinnosti boje proti hospodářské a finanční trestné činnosti bude v mnoha zemích pravděpodobně vyžadovat kulturní změnu a větší zapojení občanské společnosti. Tato skutečnost byla jedním z důvodů, proč EHSV navrhl vytvořit evropský pakt proti daňové trestné činnosti, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz ([19]). Evropský parlament ve stejném duchu zastává názor, že je důležité *„[…] důvěru veřejnosti obnovit a zajistit spravedlivé a transparentní daňové systémy a daňovou spravedlnost“* ([20]). V zájmu dosažení těchto cílů navrhuje EHSV, aby byl v rámci orgánu AMLA, nebo v rámci Evropské komise a za účasti orgánu AMLA zřízen poradní orgán složený ze zástupců občanské společnosti ([21]), a tyto organizace i samotný Výbor se tak mohly aktivněji zapojit do boje proti praní peněz a financování terorismu a přispívat k němu vlastními zkušenostmi a návrhy. Orgány EU a organizovaná občanská společnost musí jednat společně a informovat evropské občany o velmi negativním dopadu praní peněz a souvisejících trestných činů na veřejné statky a na zásady spravedlnosti a poctivosti, na nichž je založena demokracie.

4.6. Europol a další odborníci jsou přesvědčeni, že od vypuknutí pandemie COVID-19 stoupá počet případů praní peněz a souvisejících trestných činů, zejména těch, které jsou páchány elektronickými prostředky a s využitím kryptoměn a dalších kryptoaktiv ([22]). EHSV je proto přesvědčen, že je plně namístě přijmout nařízení, na jehož základě by se s těmito transakcemi zacházelo jako s ostatními transakcemi, neboť by zavedlo povinnost identifikovat skutečné majitele. Návrh nařízení o trzích s kryptoaktivy ([23]) představuje krok k celkové regulaci a měl by co nejdříve vstoupit v platnost. Nenahrazuje však veškeré nástroje, jež jsou zapotřebí pro zajištění ochrany před finančními riziky a trestnými činy, které jsou s těmito finančními produkty spojeny.

4.7. EHSV, EP a další instituce zdůraznily riziko, jež v EU představuje existence stovek tisíc „krycích společností“ ([24]), které jsou legalizovány a spravovány některými právnickými kancelářemi, poradenskými společnostmi nebo daňovými poradci a které jsou ve většině případů využívány k praní peněz a k dalším souvisejícím predikativním trestným činům, jakož i k vyhýbání se daňovým povinnostem. Přes tyto společnosti protéká obrovské množství kapitálu. Stávající příslušné orgány a nový evropský systém dohledu budou muset vytvořit konkrétní programy na uplatňování pravidel pro identifikaci skutečných majitelů těchto společností a emitentů a příjemců jejich transakcí, aby bylo možné stíhat hospodářskou a finanční trestnou činnost, již se mnohé z těchto společností dopouštějí. Žádná společnost ani žádný jiný druh subjektu, který by mohl být využit k praní peněz nebo financování terorismu, by neměl mít v žádném členském státě možnost se zaregistrovat, pokud skuteční majitelé nejsou známi nebo jsou spojováni s uvedenými činnostmi.

4.8. EHSV se domnívá, že je naléhavě nutné, aby členské státy urychleně dokončily proces provedení směrnice 2018/1673, která stanoví společnou definici trestného činu praní peněz. EHSV navrhuje, aby byla přijata nová směrnice, která by v právních předpisech členských států stanovila společnou definici souvisejících trestných činů a podle níž by příslušné sankce za tyto trestné činy měly mít určitý rozsah. Článek 83 SFEU výslovně uvádí praní peněz a související přeshraniční trestné činy ve výčtu trestných činů, jejichž vymezení a sankce mohou být harmonizovány pomocí minimálních evropských pravidel.

([19]) Stanovisko EHSV *Boj proti daňovým podvodům, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 6), odstavce 3.4, 3.5 a 3.6.

([20]) Usnesení EP ze dne 10. července 2020 o akčním plánu pro předcházení praní peněz a financování terorismu.

([21]) V zájmu pomoci usnadnit konzultace se zúčastněnými stranami mají EBA, ESMA (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy) a EIOPA (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) od svého vzniku vytvořeny skupiny zúčastněných stran složené ze členů, kteří ve vyváženém poměru zastupují soukromé společnosti, spotřebitele, uživatele, zástupce zaměstnanců odvětvových společností a špičkové akademické pracovníky.

([22]) Europol-EFECC: *Enterprising criminals. Enterprising criminals. Europe's fight against the global networks of financial and economic crime* (Podnikaví zločinci: Evropa v boji proti globálním sítím finanční a hospodářské trestné činnosti), Europol-EFECC (červen 2020) a *COVID 19 opened the doors for a new wave of money laundering* (COVID-19 otevřel dveře nové vlně praní peněz), WCA.

([23]) COM(2020) 593 final.

([24]) „Krycí“ nebo také „fiktivní společnost“: společnost, která v zemi, kde je registrována, neprovozuje žádnou skutečnou hospodářskou činnost a nemá žádné zaměstnance nebo jich má jen velmi málo. Některé z těchto společností slouží k praní peněz, vyhýbání se daňovým povinnostem nebo k obcházení směrnice o vysílání pracovníků. Viz: *An overview of shell companies in the European Union* (Přehled krycích společností v Evropské unii), Výzkumná služba Evropského parlamentu (říjen 2018), Damgaard, Elkjaer a Johannesen: *The Rise of Phantom Investments* (Vzestup zdánlivých investic), MMF, F&D (září 2019) a stanovisko EHSV *Boj proti daňovým podvodům, vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 6).

4.9. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby prozkoumala možnost úplného zprovoznění orgánu AMLA do roku 2026, a to včetně zajištění přímého dohledu. EHSV v každém případě vyzývá Evropskou komisi a další zúčastněné orgány, aby v návaznosti na připomínky EP a EÚD do té doby posílily svou spolupráci za účelem účinnějšího uplatňování stávajících právních předpisů. To platí zejména pro EBA – a jeho nový výbor pro boj proti praní peněz –, ECB a Europol. EHSV rovněž vyzývá Evropskou komisi, ESVČ a Europol, aby co nejdříve provedly novou analýzu třetích zemí, které by pravděpodobně měly být zařazeny do nového unijního seznamu jurisdikcí nespolupracujících v oblasti AML/CFT.

4.10. EHSV oceňuje velký význam, který by v boji proti praní peněz a financování terorismu mohl mít Úřad evropského veřejného žalobce, a vyzývá evropské orgány a členské státy, aby bezodkladně umožnily plné využití jeho potenciálu. Vyjadřuje politování nad překážkami, které na cestě k dokončení tohoto procesu kladou vlády některých států, a zejména některé z těch, jež v nedávné době zastávaly dočasné předsednictví EU. Výbor souhlasí s EP a vyzývá Evropskou komisi, aby zvážila návrh na vytvoření evropského rámce pro vyšetřování přeshraniční finanční a daňové trestné činnosti.

4.11. Nadnárodní povaha praní peněz vyžaduje, aby byla posílena koordinace mezi policejními složkami a zpravodajskými službami jednotlivých států. EHSV je zároveň přesvědčen, že by bylo velmi užitečné poskytnout Europolu větší pravomoci a dostatečné lidské a materiální zdroje k boji proti praní peněz a financování terorismu a přeshraniční organizované trestné činnosti a také ke koordinaci policejních složek jednotlivých států. Účinná koordinace Úřadu evropského veřejného žalobce, nového orgánu AMLA a Europolu by mohla být v praxi klíčem k úspěchu tohoto nového balíčku legislativních opatření.

4.12. EHSV je přesvědčen, že by měl být vypracován nový, realistický a pravdivý seznam nespolupracujících jurisdikcí. Navrhuje také, aby Komise vypracovala směrnici, která stanoví, že společnosti a jednotlivci zapojení do finanční trestné činnosti nebo praní peněz by měli být vyloučeni ze všech postupů zadávání veřejných zakázek.

4.13. EHSV je rovněž přesvědčen, že stávající vztahy mezi finančními zpravodajskými jednotkami členských států by měly být zachovány a zahrnuty do nové struktury AMLA. Informační a strategické aliance vybudované v průběhu let mezi finančními zpravodajskými jednotkami různých členských států nesmí přijít vniveč.

4.14. Značná část praní peněz probíhá mimo finanční systém, a to používáním hotovosti na nákup statků, které jsou následně legalizovány nebo uskladněny, nebo prostřednictvím určitých obchodních transakcí. EHSV vyzývá Komisi, aby prozkoumala, jak by bylo možné tento navrhovaný balíček legislativních opatření co nejúčinněji uplatnit na trh s uměleckými díly a aktivy vysoké hodnoty a jejich skladování ve svobodných přístavech, celních skladech a zvláštních ekonomických zónách, jakož i na určité obchodní transakce, obchodní transakce zahrnující bezúročné úvěry splacené v zemi určení, investice do nemovitostí a transakce se společnostmi zaměřenými na hazardní hry. Výsledky tohoto zkoumání by měly případně sloužit jako základ pro další legislativní návrhy k boji proti praní peněz a souvisejícím trestným činům.

4.15. Činnost převážné většiny neziskových organizací občanské společnosti posiluje demokracii, neboť umožňuje, aby byla participativní, a zároveň představuje hospodářské odvětví s rostoucí hodnotou. Řada těchto organizací totiž bojuje proti praní peněz a pomáhá odhalovat praktiky, které jsou v této oblasti prováděny. Některé neziskové organizace občanské společnosti však mohou být pro účely praní peněz i zneužívány. Při navrhování politik týkajících se neziskových organizací občanské společnosti je proto zapotřebí velmi pečlivě posuzovat rizika v tomto odvětví, a odhalovat tak případy, kdy jsou tyto organizace zneužívány k nezákonným účelům. Zároveň je však nutné dbát na to, aby se nepodporovalo omezování rozvoje těchto organizací a nebylo ani možné, aby autoritářské vlády útočily na organizace, které je kritizují.

5. **Konkrétní připomínky**

5.1. Během pandemie se kromě nárůstu virtuálních transakcí a většího používání kryptoaktiv rozběhl také trh s nezaměnitelnými tokeny (NFT) ([25]), které přesouvají peníze přes hranice (2,5 miliardy USD v první polovině roku 2021) pomocí technologie blockchain. EHSV navrhuje, aby byly osoby nakládající s NFT (nebo provozující trh s nimi) zařazeny na seznam povinných osob. Obdobně je třeba sledovat také „bezhotovostní transakce“, které se využívají k praní peněz.

([25]) NFT sales volume (Objem prodeje NFT), Reuters, 6. června 2021.

5.2. V důsledku pandemie se snížilo používání hotovosti. Tato skutečnost spolu s rozhodnutím přestat tisknout bankovky v hodnotě 500 EUR způsobila, že pachatelé trestných činů potřebují tyto peníze „vyprat" a vložit do reálné ekonomiky. EHSV proto doporučuje, aby Evropská komise prozkoumala možnost snížit limit pro hotovostní transakce pod 10 000 EUR a zohlednila přitom různé situace v různých členských státech.

5.3. EHSV považuje za zásadní, aby finanční zpravodajské jednotky řádně fungovaly. To vyžaduje technické a lidské zdroje, které budou dostatečné a na vysoké úrovni. Je zapotřebí posílit schopnost těchto jednotek spolupracovat s ostatními finančními zpravodajskými jednotkami a orgány EU, a to pomocí kompatibilních norem, postupů a nástrojů IT a odpovídající a srovnatelné odborné přípravy pro všechny jejich zaměstnance. Orgán AMLA by měl v zájmu maximální účinnosti své činnosti spolupracovat s příslušnými vnitrostátními orgány. Výbor vyzývá vlády jednotlivých států, zejména těch, které byly zmíněny v doporučeních pro jednotlivé země v rámci evropského semestru, aby považovaly za svou prioritu dosáhnout hladkého fungování finančních zpravodajských jednotek a podporovaly účinnou spolupráci s evropskými orgány.

5.4. EHSV je přesvědčen, že nezbytným předpokladem řádného fungování orgánu AMLA je vysoká profesionalita, zkušenosti, nezávislost – ve smyslu hájení výhradně zájmů a hodnot EU – a poctivost vedoucích pracovníků a dalších zaměstnanců tohoto orgánu. Výběrové řízení proto musí být důsledné a transparentní. Výbor navrhuje, aby Komise vypracovala seznam zásad a hodnot, který by byl podkladem pro počáteční nábor pracovníků a mohl by se odrazit i v etickém kodexu, který mají vypracovat a schválit řídící složky tohoto orgánu.

5.5. EHSV sdílí názor EP a opakuje návrh ([26]), aby byly režimy, jež investorům umožňují získat povolení k pobytu, postupně ukončeny a ty, jež umožňují získat státní příslušnost, úplně zakázány. Než k tomu dojde, je podle Výboru zapotřebí důsledně kontrolovat, zda ti, kdo tyto režimy využívají, splnili ve svých zemích původu zákonné povinnosti a nezabývají se praním peněz.

5.6. EHSV navrhuje, aby Evropská komise vytvořila databázi, která by malým a středním podnikům poskytovala informace o sankcích vůči jednotlivcům a společnostem v souvislosti s financováním terorismu a o délce trvání těchto sankcí.

5.7. Orgán AMLA musí mít dostatečný rozpočet na to, aby se mohl vypořádat s hlavními výzvami, před nějž bude při plnění svých cílů a úkolů postaven. Účinný boj proti praní peněz a financování terorismu výrazně zlepší daňové příjmy členských států, které se musí postavit výzvě ekologické a digitální transformace a spravedlivé transformace, a zároveň přispěje ke zlepšení jejich sociální a politické soudržnosti. Je třeba vzít v úvahu náklady společností na plnění nových právních povinností, u nichž je třeba pravidelně posuzovat jejich účinnost. EHSV navrhuje, aby byl orgán AMLA financován z rozpočtu EU.

5.8. Zásadním aspektem úspěšného boje proti praní peněz a financování terorismu je dostupnost dobrých a vzájemně propojených databází a rejstříků skutečných majitelů, pokud jde o účty, majetek, svěřenské fondy nebo správce a transakce, a to, aby byly tyto databáze a rejstříky oprávněným osobám snadno dostupné. S rostoucí velikostí těchto rejstříků a databází a se zrychlováním přístupu k nim roste také požadavek na ochranu osobních údajů. EHSV je přesvědčen, že se jedná o otázku, jejíž řešení vyžaduje maximální pozornost.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([26]) Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 81 a Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 6.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie financování přechodu k udržitelnému hospodářství

[COM(2021) 390 final]

(2022/C 152/16)

Zpravodajka: **Judith VORBACH**

Spoluzpravodaj: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 10. 8. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	23. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	123/1/2

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Pro hospodářskou politiku EU by měly být směrodatné jak cíle zakotvené v článku 3 Smlouvy o EU, tak cíle OSN v oblasti udržitelného rozvoje. V důsledku toho by se také *udržitelné* financování mělo řídit vícerozměrným přístupem, které zohledňuje environmentální a sociální cíle. Sdělení však obsahuje řadu opatření, která bohužel nezohledňují sociální udržitelnost. Politika EU může mít větší dopady, podaří-li se sladit politiky v oblasti udržitelnosti s digitálními politikami a politikami po pandemii COVID-19. Environmentální politika musí jít ruku v ruce se silnějším hospodářstvím EU a s vytvářením kvalitních pracovních míst. Je třeba využít součinnost mezi unií kapitálových trhů a strategií pro udržitelné financování. Transparentnost například zvyšuje účinnost trhu a zároveň vytváří předpoklady pro získání přístupu k udržitelnému financování.

1.2. Cílem zasluhujícím jednoznačnou podporu je přesměrování investic tak, aby přispěly k přechodu EU na udržitelné hospodářství. Většina opatření stanovených ve sdělení je opodstatněná, ale vzhledem k naléhavé potřebě jednat se často jeví jako váhavá. Právě v politice v oblasti změny klimatu je čas klíčovým faktorem. Měl by vzniknout jednotný a kvalitně seřazený soubor pravidel, která nebudou příliš složitá, aby tak mohla strategie fungovat v praxi. Důležitější než usilovat o dokonalost opatření je jejich urychlené přijetí. Zvláštní pozornost zasluhuje klamavé „předstírání udržitelnosti“ (*sustainability washing*). Celkově lze říci, že strategie pro udržitelné financování bude mít požadované stimulační účinky pouze tehdy, bude-li součástí celkové hospodářské politiky zaměřené na udržitelnost. Klíčová je úloha regulace a veřejných investic.

1.3. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) oceňuje závazek Komise zahájit přechod EU k udržitelnému hospodářství a vyzývá Radu a Evropský parlament, aby toto úsilí podpořily. EHSV vyzývá k zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti do přípravy a provádění udržitelného financování. Musejí být dostatečně zastoupeni jak v platformě pro udržitelné financování, tak v Evropské poradní skupině pro účetní výkaznictví (EFRAG). Jedná-li se například o kritéria ESG ([1]), a tedy i o otázky týkající se světa práce, je třeba vést s příslušnými organizacemi sociálních partnerů také přímé konzultace. Celkově kriticky se EHSV staví k tomu, aby byly důležité záležitosti spadající do oblasti strategie nadměrně regulovány prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci.

1.4. Taxonomie EU musí odrážet vyšší úroveň ambicí, než jakou předpokládají legislativní akty EU. Její úspěšnost závisí na jejím širokém přijetí. Činnosti, které obsahuje, nesmí ohrozit cíle v oblasti životního prostředí ani sociální normy a musí být v souladu se zásadou předběžné opatrnosti. Velká část občanské společnosti EU má vážné pochybnosti o tom, zda

([1]) ESG: environmentální, sociální a správní kritéria.

například jaderná energie nebo zemní plyn tyto podmínky splňují. EHSV se proto místo toho domnívá, že tyto druhy kontroverzních hospodářských činností, které však mohou hrát užitečnou úlohu během přechodného období, by mohly být řešeny lépe odděleně od samotné taxonomie EU. EHSV by kromě toho měl zvážit uskutečnění samostatné iniciativy k tomuto tématu. EHSV podporuje začlenění dalších environmentálních cílů a rozšíření na hospodářské činnosti se středním environmentálním profilem a na hospodářské činnosti bez významného dopadu na udržitelnost životního prostředí a na hospodářské činnosti, které udržitelnost životního prostředí významným způsobem poškozují. Příslušné návrhy by měly být předloženy rychle. Taxonomie a standardy by v zájmu zvýšení jejich efektivity měly sloužit jako základ v různých oblastech. Je však důležité zabránit vzniku mezer pro tzv. lakování nazeleno.

1.5. EHSV vítá snahu usnadnit retailovým investorům a malým a středním podnikům přístup k udržitelnému financování, přičemž poukazuje na to, že je třeba zajistit spravedlivé podmínky financování. Podporuje rovněž kroky k rozšíření podávání zpráv o udržitelnosti, neboť udržitelná politika v oblasti podnikání je i v zájmu klientů malých a středních podniků a občanské společnosti jako celku. Požadavky na podávání zpráv by neměly vyžadovat nadměrné zdroje a náklady, ale měly by účinně přispívat k transparentnosti s cílem zlepšit účinnost trhu, a usnadnit tak přístup k financování. V rámci ekologického sestavování rozpočtu EHSV doporučuje jeho propojení s budoucím zlatým pravidlem pro investice.

1.6. Uvedená opatření na podporu důvěryhodných sociálních investic zdaleka nepostačují, a měla by být rovněž posílena. Je třeba klást větší důraz na sociální udržitelnost, tak aby hlavní pozornost byla zaměřena na člověka a svět práce. Do tohoto procesu by měli být plně zapojeni sociální partneři a občanská společnost a jeho základ by měly tvořit evropský pilíř sociálních práv a cíle udržitelného rozvoje OSN. Integrovaná taxonomie, zohledňující rovným dílem environmentální a sociální cíle, se může stát cenným základem hospodářsky, sociálně a environmentálně udržitelné EU. Pokud jde o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností, měly by být důkladně přezkoumány a zdokonaleny zejména ukazatele v oblasti pracovních a lidských práv.

1.7. Faktory udržitelnosti je třeba zohlednit v rámci řízení rizik a požadavků na vlastní kapitál ve finančním sektoru, což je třeba vzít v úvahu při regulaci a v krátkodobém horizontu i na technické úrovni. EHSV je zastáncem řádné a prozíravé kapitálové politiky a důkladného posuzování hospodářských rizik, tak aby vážení rizik vycházelo ze skutečných rizik pro stabilitu. Je třeba vzít v úvahu dopady rizik týkajících se udržitelnosti na banky a pojišťovny, a dokonce i na stabilitu finančního sektoru jako celku. Jako součást systematického mapování rizik ESG v rámci ratingů by měla být obnovena diskuse o ratingové agentuře EU s cílem posílit vedoucí úlohu EU v oblasti udržitelnosti.

1.8. EHSV vítá kroky, které mají posílit monitorování systémových rizik vyplývajících z klimatické krize, a vybízí k tomu, aby se tato opatření týkala pokud možno všech oblastí finančního sektoru. Je také načase konečně zohlednit sociální rizika týkající se udržitelnosti, která vzhledem k rozdílům v jejich rozložení ohrožují sociální soudržnost. EHSV také podporuje posílení závaznosti podávání zpráv o udržitelnosti pro finanční instituce. V souvislosti s fiduciárními povinnostmi a pravidly správy a řízení nesmí pod záminkou ekologie docházet k nepřiměřenému přenášení rizik a s ohledem na to je třeba obezřetně upravit kvalifikaci neudržitelných investic.

1.9. Orgány dohledu musí být rychle vybaveny pravomocemi, které jim umožní postupovat proti lakování nazeleno. Definice takového počínání by mohla jejich postup ještě více usnadnit. Bylo by také smysluplné, kdyby existoval monitorovací rámec pro měření pokroku finančního systému EU. EHSV žádá, aby byla do přezkumu otázky zaměření finančních trhů na cíle udržitelného rozvoje zapojena občanská společnost. V neposlední řadě je třeba podporovat také posílení spolupráce mezi orgány dohledu a ECB. Do prověřování udržitelnosti financování je třeba zapojit občanskou společnost, přičemž je nutno zohledňovat i udržitelnost sociální.

1.10. EHSV vítá, že Komise bude na mezinárodních fórech prosazovat ambiciózní konsensus, neboť globální trhy potřebují celosvětově uznávané rámcové podmínky. Evropské společnosti by neměly čelit tak velkému množství různých předpisů, které jim přináší závažné konkurenční nevýhody. Součástí toho je i zajištění globálního přístupu k údajům, které umožní posouzení udržitelnosti investic a řádnou regulaci poskytovatelů dat ESG a dohled nad nimi. Pomalé tempo mezinárodních jednání nesmí zdržovat opatření na úrovni EU. V rámci prohlubování činnosti mezinárodní platformy pro udržitelné financování vyzývá EHSV Komisi, aby usilovala nejen o užší spolupráci se soukromým sektorem, ale také s občanskou společností. EHSV důrazně vyzývá k tomu, aby byla věnována větší pozornost sociální udržitelnosti na mezinárodní úrovni, a to i v souladu s cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

2. **Souvislosti**

2.1. Očekává se, že rámec pro udržitelné financování bude hrát klíčovou roli při provádění Pařížské dohody o klimatu a při plnění cílů Zelené dohody. Jelikož podle Komise požadovaná výše investic značně přesahuje kapacitu veřejného sektoru, měl by rámec pro udržitelné financování napomoci nasměrování soukromých finančních toků do odpovídajících hospodářských činností. Díky vzájemnému posilování rámce pro udržitelné financování a unie kapitálových trhů ([2]) se rovněž mohou objevit nové příležitosti.

2.2. Strategie pro udržitelné financování z roku 2018 sestává z taxonomie, systému zveřejňování informací podniků a investičních nástrojů, včetně referenčních hodnot, standardů a označení. Komise uznává, že při budování základů rámce pro udržitelné financování bylo dosaženo významného pokroku, ale že stále ještě zbývá vykonat mnoho práce. Touto iniciativou Komise zahajuje novou fázi strategie EU pro udržitelné financování, která se nyní zaměřuje na financování přechodu reálné ekonomiky k udržitelnosti, na inkluzivnost, na odolnost, na přínos finančního sektoru a na globální ambice.

3. **Obecné připomínky**

3.1. EHSV požaduje hospodářskou politiku zaměřenou na vytváření blahobytu, která sleduje několik cílů: udržitelnost životního prostředí, udržitelný růst podporující začlenění, plnou zaměstnanost a kvalitní práci, spravedlivé přerozdělování, zdraví a kvalitu života, finanční stabilitu, cenovou stabilitu, vyvážený obchod založený na spravedlivé a konkurenceschopné průmyslové hospodářské struktuře a stabilní veřejné finance. Tyto cíle jsou v souladu s cíli zakotvenými v článku 3 Smlouvy o EU i s cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Je proto politováníhodné, že strategie pro udržitelné financování z velké části odkazuje pouze na cíle v oblasti klimatu. EHSV doporučuje ucelený přístup, který bude zohledňovat environmentální i sociální cíle a bude dbát na jejich vyváženost. Aby se předešlo nezdarům a dosáhlo se nezbytného konsensu, musí být politika v oblasti klimatu chápána v hospodářském kontextu zaměřeném na prosperitu.

3.2. Činnost EU může mít větší dopady, podaří-li se sladit politiky v oblasti udržitelnosti s digitálními politikami a politikami po pandemii COVID-19. Environmentální politika musí jít ruku v ruce s vytvářením kvalitních pracovních míst, spravedlivým sdílením nákladů a rizik a posílením hospodářství EU, v neposlední řadě na celosvětové úrovni. Rovněž je třeba využít součinnosti mezi projektem unie kapitálových trhů a strategií pro udržitelné financování. Základními prvky efektivních trhů a zároveň předpokladem udržitelného financování jsou transparentnost a informace. Celkově se tím zlepší i přístup malých a středních podniků k sociálně a environmentálně udržitelnému financování. Skupina zainteresovaných technických odborníků EU navíc zdůrazňuje potřebu spolupracovat s malými podniky a podporovat je v jejich úsilí o splnění požadavků na podávání zpráv o udržitelnosti.

3.3. Cílem zasluhujícím jednoznačnou podporu je přesměrování a podporování investic tak, aby přispěly k přechodu EU na udržitelné hospodářství. Ačkoli většina opatření uvedených ve strategii je opodstatněná, často se jedná pouze o posouzení situace, zvážení možnosti přijetí případných právních aktů nebo není stanoven časový horizont. Zejména v případě politiky v oblasti změny klimatu jsou však čas a účinnost rozhodující. Spíš než usilovat o dokonalost je důležité to, abychom byli schopni se vyrovnat s určitou mírou nejistoty, růzností názorů a otevřenými otázkami. Bez dalšího prodlení je nyní třeba podniknout další kroky a analyzovat, do jaké míry jsou stávající právní předpisy ve vzájemném souladu. Měl by vzniknout uspořádaný, kvalitně seřazený a jednotný soubor pravidel, která nebudou příliš složitá a nebudou se vzájemně duplikovat, aby tak mohla strategie fungovat v praxi.

3.4. EHSV oceňuje závazek Komise zahájit přechod EU k udržitelnému hospodářství. Základní práce na vytvoření taxonomie nebo na podávání zpráv o udržitelnosti však přitom bude delegována, a to v prvním případě na platformu pro udržitelné financování, v druhém případě na Evropskou poradní skupinu pro účetní výkaznictví (EFRAG). Pro uskutečnění přechodu k udržitelnosti jsou stejně potřebné všechny rozhodovací orgány EU a členské státy. EHSV vyzývá zejména Radu a Evropský parlament, aby kroky směřující k udržitelnosti podpořily a uspíšily.

3.5. EHSV se staví kriticky k tomu, aby byly důležité záležitosti hospodářské politiky nadměrně regulovány prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci namísto řádného legislativního postupu. Do přípravy a provádění udržitelného financování, ale zejména do vypracovávání kritérií ESG, by měli být plně zapojeni také sociální partneři a občanská společnost. V rámci platformy pro udržitelné financování i v rámci skupiny EFRAG by mělo být zajištěno jejich vyvážené zastoupení. Vzhledem k tomu, že taxonomie a podávání zpráv o udržitelnosti se týkají i světa práce, je velmi slabé zapojení odborů nepřijatelné ([3]). Obecně platí, že v otázkách týkajících se světa práce by měly být vedeny i přímé konzultace se sociálními partnery.

([2]) Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 20.

([3]) Viz členové a pozorovatelé platformy pro udržitelné finance, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/eu-platform-on-sustainable-finance-members_en.pdf.

3.6. Plnění cílů v oblasti klimatu představuje mezigenerační a mezinárodní veřejný statek, který s sebou nese riziko parazitování a selhání trhu. Nelze předpokládat, že společnosti, které se účastní hospodářské soutěže, budou dobrovolně hradit externí dopady, a převezmou tak úlohu „strážců přechodu". Nelze očekávat ani rozsáhlé přesměrování investic na základě samoregulace v důsledku větší transparentnosti. Strategie pro udržitelné financování proto bude mít nezbytnou účinnost a požadované stimulační účinky jedině tehdy, bude-li součástí celkové (hospodářské) politiky zaměřené na udržitelnost a odpovídající regulace. Jasná podoba této politiky rovněž usnadní řízení rizik ve finančním sektoru.

3.7. Zásadní úlohu budou hrát i nadále veřejné investice, v neposlední řadě proto, že bývají často katalyzátorem dalších soukromých investic. Mnohdy se však stává, že fiskální rámec EU vede k omezování veřejných investic ([4]), což se projevuje přetrvávajícím nedostatkem investic do udržitelnosti a začleňování. Jak přesměrování soukromých investic, tak podpora veřejných investic jsou nezbytné k dosažení cílů Zelené dohody. V diskusi o udržitelnosti bude kladen důraz především na požadavek zavedení zlatého pravidla.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. *Financování přechodu reálné ekonomiky k udržitelnosti*

4.1.1. Taxonomie musí odrážet vyšší úroveň ambicí, než s jakou počítají legislativní akty, neboť splnění požadavků těchto právních předpisů je třeba beztak předpokládat. Jedině tak lze v rámci financí a možností financování zajistit průkopnickou úlohu udržitelných hospodářských činností. Úspěšnost taxonomie závisí na jejím širokém společenském přijetí. Musí být transparentní, vědecky podložená a průběžně aktualizovaná. Dále je třeba zajistit, aby hospodářské činnosti, na něž se tato strategie vztahuje, nepoškozovaly žádný z environmentálních cílů ([5]) a nezpůsobovaly sociální problémy, protože jedině tak budou v souladu s obecně přijatelnou koncepcí udržitelnosti. EHSV poukazuje na zásadu předběžné opatrnosti, která je jedním z východisek politiky EU v oblasti životního prostředí ([6]).

4.1.2. V zájmu zvýšení účinnosti taxonomie EHSV doporučuje, aby se používala i v rámci řízení rizik finančních společností (viz odstavec 4.4). EHSV se mimo jiné domnívá, že zjišťování podílu aktiv finančních institucí, na nějž se vztahuje taxonomie, prostřednictvím „ukazatele zelených aktiv" (GAR), patří stejně jako zohledňování environmentálních rizik v zátěžových testech a používání taxonomie pro zelené dluhopisy mezi slibné přístupy. Doporučuje nicméně, aby byl odkaz na taxonomii, standardy a označení uváděn například i v oblasti státní podpory a zadávání veřejných zakázek nebo v souvislosti s fiskálním rámcem EU.

4.1.3. Při doplňování technických screeningových kritérií (opatření 1 c)) je třeba postupovat s velkou opatrností a důsledně uplatňovat zásadu předběžné opatrnosti. Kromě jiného je zapotřebí důsledně dodržovat zásadu uvedenou v nařízení o taxonomii ([7]), totiž významně nepoškozovat jiné environmentální nebo sociální cíle ([8]). S ohledem na to by měly být velmi pečlivě přezkoumány návrhy, podle nichž má být do taxonomie zahrnuto zemědělství, zemní plyn a jaderná energie. Zachování důvěryhodnosti taxonomie je klíčové, aby nebyl ohrožen projekt taxonomie jako celku. EHSV zdůrazňuje, že velká část evropské občanské společnosti má vážné pochybnosti o tom, zda jsou hospodářská odvětví navrhovaná Komisí udržitelná. EHSV na tyto úvahy odkazuje rovněž v souvislosti s právními předpisy, které se týkají se financování určitých hospodářských činností (opatření 1 a)).

4.1.4. EHSV připouští, že i hospodářské činnosti, jejichž udržitelnost je velmi kontroverzní otázkou, mohou hrát užitečnou úlohu během přechodného období, zejména jsou-li v souladu s nejnovějšími technickými normami. EHSV se proto domnívá, že tyto činnosti by mohly být řešeny lépe v samostatném spisu, odděleně od taxonomie EU. EHSV by kromě toho měl zvážit uskutečnění samostatné iniciativy k tomuto tématu. Cílem takové iniciativy by bylo prosazovat energetickou politiku zaměřenou na prosperitu, která se zaměří na cíle v oblasti životního prostředí, jakož i na cenovou dostupnost, posílení hospodářství EU uvnitř i na celosvětové úrovni a na zachování kvalitních pracovních míst.

([4]) Úř. věst. C 268, 14.8.2015, s. 27.

([5]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Úř. věst. L 198, 22.6.2020, s. 13), článek 17.

([6]) Článek 191 SFEU.

([7]) Článek 18 nařízení (EU) 2020/852.

([8]) Zásada „významně nepoškozovat" ve smyslu čl. 2 bodu 17 nařízení (EU) 2019/2088 ze dne 27. listopadu 2019 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (Úř. věst. L 317, 9.12.2019, s. 1).

4.1.5. Akt v přenesené pravomoci, který má podle nařízení o taxonomii zahrnovat ostatní čtyři environmentální cíle v oblastech ochrany vodních zdrojů, biologické rozmanitosti, prevence znečištění a přechodu k oběhovému hospodářství (opatření 1 d)), je vítaným krokem směrem k ucelenému přístupu k udržitelnosti. EHSV vítá rovněž oznámení Komise, že navrhne hodnoticí kritéria týkající se biologické rozmanitosti, která umožní propojit biologickou rozmanitost s politikou v oblasti změny klimatu. Cestou správným směrem je také rozšíření na hospodářské činnosti se středním environmentálním profilem a rozlišení hospodářských činností bez významného dopadu na udržitelnost životního prostředí a na hospodářské činnosti, které udržitelnost životního prostředí významným způsobem poškozují (opatření 1 b)). Nařízení o taxonomii stanoví, že do konce roku 2021 bude vypracována zpráva o hospodářských činnostech s významným dopadem nebo bez významného dopadu. EHSV žádá, aby byl tento termín dodržen. V souvislosti s rozšířením taxonomie je rovněž třeba dbát na to, aby nevznikaly mezery pro lakování nazeleno, které mohou vznikat v neposlední řadě kvůli větší složitosti.

4.1.6. EHSV vítá rozšíření standardů a označení (opatření 1 e)) a vyzývá k rozhodnějšímu postupu, mimo jiné při zavádění minimálních standardů. K získání jasně vymezených a spolehlivých orientačních bodů by bylo důležité vytvoření obecného rámce pro označování finančních nástrojů určených k financování přechodu. Zvláštní pozornost zasluhuje klamavé „předstírání udržitelnosti“ (*sustainability washing*), kdy instituce předstírá, že je environmentálně nebo sociálně udržitelnější, než ve skutečnosti je. Do roku 2023 má být však pouze posouzeno, zda je takový rámec nezbytný. I pokud se jedná o vytvoření referenční hodnoty zohledňující faktory environmentálních, sociálních a správních (ESG) kritérií, bylo oznámeno pouze provedení přezkumu, přestože i v tomto případě by závazné definice a pravidla představovaly důležité stavební kameny pro vytvoření jasnosti, kterou oprávněně požadují investoři i společnost.

4.2. *Inkluzivní rámec pro udržitelné financování*

4.2.1. EHSV vítá snahu usnadnit spotřebitelům, retailovým investorům a malým a středním podnikům přístup k udržitelnému financování, a umožnit tak menší projekty na místní úrovni (opatření 2 a)). Musí být přitom zajištěny spravedlivé náklady na financování. Správným přístupem, jenž reaguje na rostoucí zájem, je podpora znalostí týkajících se udržitelnosti. Finanční vzdělávání však nikdy nemůže nahradit spolehlivou ochranu investorů a vyzdvihování udržitelnosti nesmí vést k zakrývání nepřiměřeně vysokých rizik. Do přípravy rámce finančních kompetencí je třeba zapojit investory.

4.2.2. EHSV vítá projekty týkající se poradenství a kompasu taxonomie (opatření 2 a)), jejichž účelem je zlepšit podporu podávání zpráv o udržitelnosti i s ohledem na malé a střední podniky, na něž se nevztahuje návrh směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti ([9]). Je důležité zlepšit a posílit závaznost podávání zpráv, neboť i hospodářská činnost menších společností může mít dalekosáhlé dopady na životní prostředí. EHSV poukazuje na to, že občanská společnost jako celek má na udržitelné politice týkající se podniků velký zájem. Prohlášení o udržitelnosti budou žádat v neposlední řadě i zákazníci a investoři malých a středních podniků. V souvislosti se zjednodušením systému vykazování plnění kritérií ESG je však třeba dbát na to, aby nedocházelo k lakování nazeleno. Doporučujeme také následující kroky: standardizace a zajištění srovnatelnosti nefinančních informací uváděných podniky v EU, zavedení regulačního a dohledového rámce pro poskytovatele údajů o udržitelnosti a zajištění přístupu k nezpracovaným nefinančním údajům podniků. Požadavky na podávání zpráv nejsou samy o sobě cílem, a neměly by proto být spojeny s nadměrnými zdroji a náklady, ale měly by účinně přispívat k transparentnosti s cílem zlepšit účinnost trhu, a usnadnit tak přístup k financování.

4.2.3. Využívání digitálních technologií pro udržitelné financování je logické. Stejně tak musí být do těchto technologií začleněny aspekty udržitelnosti (opatření 2 b)). Koordinace opatření na podporu udržitelnosti v celé její šíři, digitalizace a zvládání koronavirové krize vytváří synergické účinky, které je třeba posílit, aby činnost EU měla větší dopad. EHSV doporučuje propojení ekologického sestavování rozpočtu (opatření 2 e)) s budoucím zlatým pravidlem pro investice. Celkově je politováníhodné, že se ani zde nepočítá s žádným komplexním přístupem k udržitelnosti. V případě sdílení rizik je třeba dbát na to, aby nedocházelo k jednostrannému zatěžování a k přenášení rizik na úkor veřejného sektoru.

4.2.4. Zvýšení pojistného krytí proti environmentálním rizikům zohledňuje stávající situaci (opatření 2 c)). Podle Komise může jeho malé zvýšení výrazně snížit náklady daňových poplatníků a vlád vznikající v případě klimaticky podmíněných katastrof, což EHSV vřele vítá. Navrhované kroky, které se týkají například zjišťování příkladů osvědčených postupů, se naopak jeví jako velmi defenzivní. Do dialogu o odolnosti (vůči změně klimatu) musí být v každém případě zapojeni sociální partneři a občanská společnost.

([9]) Návrh směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (COM(2021) 189 final).

4.2.5. Kroky na podporu důvěryhodných sociálních investic (opatření 2 d)) zdaleka nepostačují k odstranění nedostatků strategie v sociální oblasti. Je pravda, že nařízení o taxonomii ([10]) poskytuje určitou minimální ochranu, mimo jiné v podobě odkazu na základní pracovní normy Mezinárodní organizace práce. To ovšem jako podpora sociálního pokroku, který má taxonomie přinést, nestačí. K tomu je třeba začít uplatňovat důsledný přístup k prohlubování sociální udržitelnosti, při němž je hlavní pozornost věnována člověku a světu práce. Základy již existují: tvoří je evropský pilíř sociálních práv a cíle OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Například taxonomie, která by stanovila environmentální a sociální cíle, ale stejně tak i zásadu „významně nepoškozovat" ([11]), by se mohla stát cenným základem hospodářsky, sociálně a environmentálně udržitelné EU. Nyní je zapotřebí, aby byla za účasti sociálních partnerů a občanské společnosti urychleně vypracována koncepce komplexní taxonomie. V každém případě se konec roku 2021, kdy má být zveřejněna zpráva o sociální taxonomii, jeví jako značně pozdní termín.

4.2.6. Se zpožděním, teprve na konci roku 2022, má proběhnout také přezkum technických norem podle nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb ([12]), který má vyjasnit ukazatele nepříznivých environmentálních a sociálních dopadů. EHSV žádá, aby zejména ukazatele v oblasti pracovních práv a lidských práv byly přezkoumány výrazně rychleji a aby byly uplatňovány přísnější normy. I zde je samozřejmě zapotřebí v plné míře zapojit sociální partnery a občanskou společnost.

4.3. *Větší odolnost vůči rizikům týkajícím se udržitelnosti*

4.3.1. EHSV podporuje začlenění faktorů udržitelnosti do řízení rizik ve finančním sektoru. Je to jediný způsob, jak prolomit začarovaný kruh, kdy finanční společnosti financují činnosti poškozující klima. Změna klimatu přináší závažná rizika bankám a pojišťovnám, ale ovlivňuje také finanční sektor jako celek, a dokonce ohrožuje celkovou finanční stabilitu. V této souvislosti EHSV varuje před mylným výkladem úlohy finančního sektoru jakožto donucovacího orgánu, který stanovuje cíle udržitelnosti v obecném zájmu. Rizika související se změnou klimatu jsou však jen stěží vyčíslitelná, protože jsou velmi rozsáhlá, bezprecedentní a spojená s nejistotou. Tyto okolnosti by však v žádném případě neměly brzdit konkrétní kroky, protože tím by se problém ještě zhoršil. Celkově je třeba přijmout rychlý a obezřetný přístup, aby se předešlo šokovým reakcím. Taxonomie EU by pro to měla vytvořit základy.

4.3.2. EHSV vítá zohlednění rizik týkajících se udržitelnosti ve standardech účetního výkaznictví a vytvoření standardu pro přírodní kapitál, přičemž považuje za nezbytné, aby existovaly vědecky podložené, přísné a spolehlivé standardy a metody (opatření 3 a)). Užitečné je rovněž systematické zachycování příslušných rizik ESG v ratinzích a ratingových výhledech (opatření 3 b)). EHSV navrhuje, aby byla s ohledem na současnou situaci obnovena diskuse o ratingové agentuře EU, čímž by se upevnila vedoucí úloha EU v oblasti udržitelnosti.

4.3.3. Přístup založený na zohledňování faktorů ESG v systémech řízení rizik bank a v obezřetnostním rámci pro pojištění je logický (opatření 3 c) a 3 d)). Tento přístup je třeba mít na zřeteli i v rámci revizí nařízení o kapitálových požadavcích (CRR), směrnice o kapitálových požadavcích (CRD) a směrnice Solventnost II ([13]), které budou patrně předmětem rozsáhlejších debat. EHSV proto doporučuje, aby byla do standardů pro měření rizik, které se používají v rámci řízení rizik, zavčas začleněna opatření, jež umožní rizika týkající se udržitelnosti rychle zmapovat a postarat se o zajištění odpovídajícího vlastního kapitálu. Na technické úrovni jsou pro tento účel vhodné mj. pokyny evropských orgánů dohledu. Obecně jsou doporučovány spolehlivé, prozíravé a pečlivě nastavené rizikové a kapitálové politiky, které berou v úvahu účinky rizik spojených s udržitelností na stabilitu finančních trhů.

4.3.4. Doplňující opatření, jako jsou například interní zátěžové testy, míří správným směrem. EHSV se nicméně staví proti myšlence, že by se u expozic, které jsou klasifikovány jako udržitelné, mělo v rámci dohledu uplatňovat zvláštní obezřetnostní zacházení, takže by se na ně vztahovaly například nižší požadavky na vlastní kapitál. Větší složitost regulačního rámce by mohla vést k nejasnostem a mezerám v právních předpisech. EHSV se proto zasazuje o důkladné posuzování hospodářských rizik. Vážení rizik se má zaměřit především na rizika pro hospodářskou stabilitu. Investice škodlivé pro životní prostředí s sebou již tak nesou riziko snížení hodnoty a neúspěchu. V souvislosti s připravovanou revizí směrnic CRR, CRD a Solventnost II varuje EHSV před nevyvážeností pravidel dohledu a před rizikem ohrožení dosažených standardů.

([10]) Článek 18 nařízení (EU) 2020/852.
([11]) *„Do no significant harm"*.
([12]) Nařízení 2019/2088 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb.
([13]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) (Úř. věst. L 335, 17.12.2009, s. 1)..

4.3.5. Na souvislost mezi klimatickou krizí a finanční stabilitou upozorňuje mimo jiné ECB. EHSV vítá skutečnost, že ECB zveřejnila informační přehledy o rizicích ESG, a podporuje opatření přijatá za účelem lepšího sledování a řešení potenciálních systémových rizik (opatření 3 e)). Tato opatření by se měla vztahovat pokud možno na všechny instituce, subjekty, produkty a obchodní platformy, včetně méně regulovaných oblastí. EHSV rovněž zdůrazňuje, že pozornost se musí zaměřit v první řadě na zmírňování rizik, a nikoli na jejich zjišťování. S politování také konstatuje, že o sociálních rizicích týkajících se udržitelnosti, která vzhledem k různé míře jejich rozložení ohrožují sociální soudržnost, není v návrhu jediná zmínka.

4.4. *Zlepšení příspěvku finančního sektoru k plnění cílů v oblasti udržitelnosti*

4.4.1. Finanční sektor hraje v rámci hospodářského cyklu klíčovou úlohu, a má proto důležitou úlohu v oblasti udržitelnosti. Dnešní investice totiž rozhodují o budoucím stavu emisí CO_2. Je proto logické, že směrnice o sociální odpovědnosti podniků vyžaduje, aby různé instituce finančního trhu zveřejňovaly své plány transformace a své příspěvky ke snížení environmentální stopy, a usiluje o posílení činností účastníků finančního trhu v oblasti zveřejňování informací a dekarbonizace finančních produktů v souvislosti s nařízením o zveřejňování informací o udržitelném financování (opatření 4 a)). EHSV doporučuje propojit lepší podávání zpráv s předem stanovenými způsoby transformace a rozšířit požadavky na podávání zpráv na další účastníky finančního trhu. Dobrovolné závazky v oblasti udržitelnosti jsou pouze prvním krokem, jak zdůrazňuje sama Komise, a je tudíž třeba podpořit veškerá opatření směřující k větší míře závaznosti, aby nevznikla nepřehledná situace a aby závazky nebyly zcela libovolné.

4.4.2. Co se týče fiduciárních povinností a pravidel správy a řízení, řeč je opět hlavně o posuzování (opatření 4 b)). Rozšíření koncepce „dlouhodobého nejlepšího zájmu účastníků a příjemců" i povinné zohledňování dopadů na udržitelnost jsou smysluplným záměrem. Ani zde však nesmí pod záminkou ekologie docházet k nepřiměřenému přenosu rizik. Klasifikace neudržitelných investic by měla být pečlivě upravena, přičemž pozornost by se měla zaměřit především na vážení rizik nových investic do fosilních paliv. V zájmu spravedlivé transformace nelze sociální udržitelnost znovu přehlížet. Důležitým doplněním je rovněž zlepšení dostupnosti, integrity a transparentnosti průzkumu trhu a ratingů v oblasti ESG, protože množství různých koncepcí vytváří matoucí situaci, a je proto naléhavě nezbytné dbát na jejich větší spolehlivost a srovnatelnost (opatření 4 c)).

4.5. *Sledování řádného přechodu finančního systému k udržitelnosti a zajištění jeho integrity*

4.5.1. EHSV podporuje veškeré kroky, jež orgánům dohledu umožní přijímat opatření proti lakování nazeleno (opatření 5 a)). To, že tyto orgány mají mít k dispozici prostředky, které potřebují k tomu, aby mohly plnit svou úlohu, je zcela samozřejmé. I v tomto případě se však počítá s pouhým posouzením bez uvedení časové lhůty. EHSV znovu upozorňuje na časový faktor a vyjadřuje politování nad tím, že Komise bere v úvahu pouze udržitelnost životního prostředí. Doporučuje také, aby byly definovány pojmy „lakování nazeleno" či „předstírání udržitelnosti" (*sustainability washing*), protože příslušná protiopatření pak budou snáze prosaditelná.

4.5.2. Důležitým doprovodným opatřením je spolehlivý rámec pro monitorování za účelem měření pokroku dosaženého ve finančním systému EU (opatření 5 b)). Mapování kapitálových toků do udržitelných investic, posuzování investičních potřeb a posuzování souladu finančních trhů s klimatickými a environmentálními cíli lze jen uvítat. Sociální udržitelnost je bohužel opět stranou pozornosti. EHSV žádá, aby do posuzování souladu finančních trhů s klimatickými a environmentálními cíli byli kromě finančních institucí zapojeni i sociální partneři a občanská společnost.

4.5.3. Zlepšení spolupráce mezi orgány dohledu a ECB je naléhavě potřebné (opatření 5 c)). Má-li být dosaženo cíle přijímat politická opatření založená ve větší míře na spolupráci, je třeba postupovat rychle. K této spolupráci by přitom měly být přizvány i vnitrostátní orgány dohledu. V souvislosti s posílením výzkumu v oblasti udržitelného financování a předávání znalostí mezi finančním sektorem a výzkumnou obcí (opatření 5 d)) vyzývá EHSV k zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti a rovněž ke zohlednění sociální udržitelnosti.

4.6. *Podpora globálních ambicí*

4.6.1. EHSV vítá, že Komise bude na mezinárodních fórech prosazovat ambiciózní konsensus (opatření 6 a)). Vzhledem k úzké mezinárodní propojenosti finančních trhů a zachování globální finanční stability je řádná mezinárodní správa důležitá nejen obecně, ale zvláště i v oblasti udržitelnosti. Globální trhy potřebují celosvětově uznávané rámcové podmínky a pravidla. Patří sem i velmi praktické, avšak zásadní aspekty, jako je zajištění globálního přístupu k údajům, které umožní posouzení udržitelnosti dané investice.

4.6.2. Skutečnost, že mezinárodní koordinace postupuje někdy pomalu, se nesmí stát záminkou ani příčinou zpomalení vývoje na úrovni EU. Naopak, čím úspěšnější bude udržitelné financování v Evropě, tím více bude cesta EU sloužit jako globální vzor. I s ohledem na to je tudíž důležité, aby taxonomie EU byla spolehlivá a aby se v plné míře uplatňovalo

hledisko dvojí významnosti. EHSV důrazně vyzývá k tomu, aby byla věnována větší pozornost sociální udržitelnosti na mezinárodní úrovni, a to i v souladu s cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Evropské společnosti by neměly čelit tak velkému množství různých předpisů, které jim přináší značné konkurenční nevýhody.

4.6.3. Logickou snahou je i prohloubení práce Mezinárodní platformy pro udržitelné financování (IPSF) (opatření 6 b)). EHSV vyzývá Komisi, aby při tom usilovala o užší spolupráci a interakci nejen mezi IPSF a soukromým sektorem, ale také se sociálními partnery a občanskou společností s cílem zajistit například zohledňování lidských práv v rámci udržitelného financování. EHSV samozřejmě doporučuje, aby byl přístup k udržitelnosti i v této oblasti komplexní. Totéž platí i pro podporu zemí s nízkými a středními příjmy (opatření 6 a)).

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských zelených dluhopisech

[COM(2021) 391 final – 2021/0191 (COD)]

(2022/C 152/17)

Zpravodaj: **Philip VON BROCKDORFF**

Žádosti o vypracování stanoviska	Rada, 12. 8. 2021
	Evropský parlament, 13. 9. 2021
Právní základ	články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	23. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	123/1/4

1. **Závěry a doporučení**

1.1. „Dobrovolný“ standard EU pro zelené dluhopisy vytváří režim spočívající na transparentnosti a dohledu. V tomto režimu mají být k financování způsobilé projekty, které jsou v souladu s taxonomií EU pro udržitelné činnosti, a emitenti mají mít povinnost poskytnout při vydání doplňující informace a následně zveřejňovat pravidelné zprávy o využití takto získaných peněžních prostředků a dopadu příslušného projektu.

1.2. EHSV se domnívá, že standard pro zelené dluhopisy EU v sobě ukrývá též potenciál ke značnému ekonomickému prospěchu jak pro emitenty, tak pro investory. Plyne to ze skutečnosti, že cílem návrhu je vytvořit univerzální, důvěryhodný a efektivní mechanismus pro vydávání zelených dluhopisů, který by minimalizoval informační asymetrii a zároveň značně posiloval důvěryhodnost emitentů.

1.3. EHSV se domnívá, že požadavek na soulad těchto dluhopisů s nařízením EU o taxonomii z nich činí též vhodný prostředek, jak financovat ekonomické činnosti podporující přechod k udržitelnějším a dekarbonizovaným ekonomikám.

1.4. Navrhovaný standard by též měl výrazně snížit aktuální míru nejistoty ohledně typů aktiv či výdajů, které lze rozumně klasifikovat jako zelené využití kapitálu. Vzhledem k výše uvedenému požadavku na soulad s taxonomií EU se však EHSV domnívá, že je zapotřebí jasné informační podpory Komise, která investorům naznačí cestu k zeleným dluhopisům EU a projektům, které mají pozitivní vliv na životní prostředí.

1.5. EHSV se domnívá, že k prosazení zelených dluhopisů jako svébytné třídy aktiv je zapotřebí uplatnit jednotný standard ve všech členských státech a emitenty zavázat k jeho dodržování. Nesmíme však podcenit náročnost plnění požadavku na soulad s taxonomickými standardy EU, který je kladen na emitenty. Ti vysoce pravděpodobně poměří náklady a komplikace spojené s externím posouzením a přínosy přístupu k širší investorské základně. Je třeba předejít riziku, že soukromí investoři dají přednost alternativním zeleným dluhopisům a méně náročným certifikačním postupům.

1.6. Navrhované postupy vykazování a plnění požadavků na soulad s předpisy mohou též mít nepřiměřený finanční dopad na malé a střední podniky, jimž se standard EU pro zelené dluhopisy může jevit jako příliš represivní, což by bránilo jeho dalšímu rozvoji. Tomu je třeba zabránit, a proto EHSV doporučuje zaujmout k dohledu a požadavkům na vykazování pragmatický přístup. Přijetí standardu pro zelené dluhopisy EU na kapitálových trzích napomůže, nedopustíme-li nadměrnou zátěž povinnostmi a regulací, a to ani vůči emitentům z řad podniků. V ekonomikách procházejících dekarbonizací jsou soukromí emitenti vedle Komise jako emitenta zelených dluhopisů považováni za neméně významné a EHSV se domnívá, že standardy, jejichž dodržení se požaduje u zelených dluhopisů vydaných veřejným sektorem a soukromými emitenty, je třeba sjednotit.

1.7. Co se týče emitentů zelených dluhopisů ze zemí mimo EU, domnívá se EHSV, že přístup na kapitálové trhy EU a opačně by měl být založen na souladu taxonomií různých jurisdikcí z celého světa. Podle názoru EHSV jde o velmi důležité otázky, neboť environmentální výzvy, jako je např. změna klimatu, nemůže EU vyřešit sama. Nepodaří-li se dohodnout se třetími zeměmi na společném taxonomickém základu, nařízení o dobrovolném standardu pro zelené dluhopisy navržené Komisí se pravděpodobně nestane standardem pro celosvětový trh se zelenými dluhopisy. Klíčovou úlohu by zde měla sehrát Mezinárodní platforma pro udržitelné financování jako fórum pro dialog tvůrců politik.

1.8. Závěrem EHSV vítá požadavek taxonomie EU, aby investice dodržovaly zásadu „významně nepoškozovat" a minimální záruky, neboť souběžně s upřednostněním zelené transformace je třeba dbát na sociální ochranu a dodržování lidských a pracovních práv. Nemá tím však vzniknout překážka při sbližování taxonomie se třetími zeměmi, zvláště pokud tyto jurisdikce neplní kritéria zásady „významně nepoškozovat", jako je uznání práv na kolektivní vyjednávání. Pro tento účel EHSV navrhuje zřídit zvláštní výbor pro sledování vývoje trhu se zelenými dluhopisy za účasti sociálních partnerů.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Dne 6. července 2021 navrhla Evropská komise nové nařízení o dobrovolném standardu pro evropské zelené dluhopisy. Cílem navrhovaného nařízení je zvýšit udržitelnost finančního systému EU vytvořením „zlatého standardu" pro zelené dluhopisy, který bude možno porovnat a případně sladit s jinými standardy na trhu.

2.2. Standard pro zelené dluhopisy bude k dispozici všem emitentům zelených dluhopisů včetně soukromých, veřejných a svrchovaných subjektů a zahrnuje také emitenty ze zemí mimo EU.

2.3. Navrhovaný rámec stanoví dobrovolný standard, jímž se mohou podniky a veřejné orgány řídit při využití zelených dluhopisů k získávání finančních prostředků na své projekty na kapitálových trzích.

2.4. Standard vyžaduje, aby emitenti alokovali veškeré peněžní prostředky získané z dluhopisů na činnosti splňující požadavky nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ([1]) o taxonomii, a to do splatnosti dluhopisu. Stanoví environmentální cíle, screeningová kritéria a prahové úrovně výkonnosti pro hospodářské činnosti. Hospodářská činnost se bude považovat za vyhovující, pokud: a) podstatně přispěje k plnění jednoho nebo několika environmentálních cílů; b) nebude významně poškozovat jiné environmentální cíle; a c) bude dodržovat sociální záruky a záruky v oblasti správy a řízení.

2.5. Zelené dluhopisy EU mohou pomoci financovat dlouhodobé projekty (až 10leté) za podmínky, že tyto projekty budou v souladu s environmentálními cíli podle nařízení o taxonomii.

2.6. Zelené dluhopisy EU mají být předmětem externího posuzování souladu s výše uvedenými požadavky, zejména pak souladu příslušných projektů s taxonomií. Dle návrhu se externí posuzovatelé budou registrovat u Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy a budou vázáni povinností průběžného plnění podmínek registrace.

2.7. V případě změny technických screeningových kritérií podle nařízení o taxonomii po vydání dluhopisů umožňuje návrh emitentům pokračovat dle dosavadních kritérií po dobu dalších pěti let. EHSV se nicméně domnívá, že jakmile určitý dluhopis při vydání splňoval požadavky na označení za „zelený", pravidla alokace peněžních prostředků by se již neměla měnit. V praxi by to znamenalo, že i při změně technických screeningových kritérií na taková, která dluhopis již nesplňuje, by tento dluhopis zůstal „zelený" po celou dobu až do své splatnosti. Toto pravidlo by přispělo ke stabilizaci trhů se zelenými dluhopisy.

2.8. Cílem návrhu je rovněž posílit důvěru a ochranu investorů a omezit rizika, že projekty financované zelenými dluhopisy nesplní stanovené environmentální cíle. Emitenti těchto dluhopisů budou povinni pravidelně podávat zprávy.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Úř. věst. L 198, 22.6.2020,s. 13).

2.9. Povinně vypracují „informativní přehled o evropském zeleném dluhopisu“ s uvedením konečných cílů financování z příslušné emise, který bude podroben „předemisnímu posouzení“ registrovaným externím posuzovatelem tak, aby byl zajištěn soulad dluhopisu s požadavky standardu pro zelené dluhopisy.

2.10. Emitenti zelených dluhopisů mají být též povinni zveřejňovat výroční zprávy o alokaci peněžních prostředků získaných vydáním dluhopisu v souladu s taxonomií EU.

2.11. Po alokaci všech peněžních prostředků získaných prodejem zelených dluhopisů (k níž musí dojít před splatností dluhopisu) bude emitent povinen získat „poemisní posouzení“. Pro určité emitenty (např. některé finanční instituce) bude tato povinnost platit každoročně.

2.12. Stanovena bude také povinnost zveřejnit nejméně jednu zprávu o celkovém environmentálním dopadu dluhopisu.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1. Návrh Evropské komise na vytvoření standardu pro zelené dluhopisy Evropské unie přichází v době, kdy poptávka po zelených dluhopisech v EU roste. Emise zelených dluhopisů v EU se na celkových emisích dluhopisů v EU nicméně podílejí stále pouhými 2,6 %, je zde tedy stále značný prostor pro růst. Křivku růstu v této oblasti lze například ilustrovat na skutečnosti, že ve druhém čtvrtletí roku 2021 vzrostly emise zelených dluhopisů v EU přibližně o 30 % ve srovnání s týmž obdobím roku 2020 ([2]).

3.2. I přesto se množí otazníky nad skutečným rozsahem environmentálních přínosů projektů financovaných vydáním těchto dluhopisů. Tyto pochybnosti lze spojit s pojmem tzv. „greenwashingu“ neboli klamavé ekologické reklamy, k níž někdy dochází v souvislosti s nejistými environmentálními přínosy projektů financovaných ze zelených dluhopisů. Tím se problematizuje důvěryhodnost u emitentů, kteří si chtějí budovat dobrou pověst z hlediska ochrany životního prostředí, a vzniká informační asymetrie pro investory, kterým může už předem činit potíže rozlišení skutečně environmentálně udržitelných projektů.

3.3. Problém je v tom, že zelené dluhopisy jsou stejné jako všechny ostatní dluhopisy. Rozdíl spočívá v tom, že peněžní prostředky získané z prodeje zelených dluhopisů se použijí na projekty, které splňují určitá předem stanovená environmentální kritéria. V případě platební neschopnosti má investor stejně jako u jakékoli jiné emise dluhopisů typicky nárok na plnění z celé účetní hodnoty emitenta. Přidaná hodnota pro investora plyne z držby dluhopisu, který plní udržitelné nebo environmentální cíle. Zde však narážíme na to, že definice udržitelných činností se v jednotlivých jurisdikcích v EU liší. V podstatě tak není možné porovnávat dopady projektů v různých jurisdikcích a často ani mezi regiony jednoho členského státu.

3.4. Problematické je rovněž zveřejňování zpráv o využití peněžních prostředků získaných vydáním dluhopisů. Potíže se zveřejňováním informací a související komunikací s investory o využití peněžních prostředků bývají výraznější v členských státech, kde bude do budoucna zapotřebí velká část investic do nízkouhlíkových projektů.

3.5. Standard EU pro zelené dluhopisy má tyto problémy řešit vytvořením režimu, jehož pilíři budou transparentnost a dohled. V takovém režimu mají být k financování způsobilé pouze projekty, které jsou v souladu s taxonomií EU pro udržitelné činnosti, a emitenti mají mít povinnost poskytnout při vydání doplňující informace a následně zveřejňovat pravidelné zprávy o využití takto získaných peněžních prostředků a jeho dopadu. Ke schválení zeleného dluhopisu EU budou navíc oprávněni pouze externí posuzovatelé podléhající dohledu Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy. EHSV nicméně varuje před koncentracemi na trhu a doporučuje udržet kontrolu nad náklady na externí posuzovatele. Hospodářskou soutěž v této oblasti může kupříkladu podněcovat jednoduchý a hladký registrační proces, aniž by to ohrozilo odbornost či kvalitu posuzovatelů.

3.6. Standard pro zelené dluhopisy EU v sobě ukrývá též potenciál značného ekonomického prospěchu jak pro emitenty, tak pro investory. Dnes si otazníky kolem důvěryhodnosti a informační asymetrie vynucují dodatečné náklady pro všechny zúčastněné strany, kdy se emitenti snaží o budování důvěryhodné pověsti různými nákladnými postupy včetně finančně náročných procedur externího posuzování a podrobnějšího informování, a investoři se někdy uchylují k hlubším průzkumům ve snaze spolehlivě rozlišit vhodné příležitosti na poli udržitelných investic. Navrhovaný standard pro zelené dluhopisy EU by vytvořil univerzální, důvěryhodný a efektivní mechanismus pro vydávání zelených dluhopisů, který by minimalizoval informační asymetrii a zároveň značně posiloval důvěryhodnost emitentů.

([2]) Climate Bonds Initiative (2021). Regionální přehled emisí zelených dluhopisů dle objemu.

3.7. Evropské zelené dluhopisy splňující požadavky nařízení EU o taxonomii jsou vhodným prostředkem, jak financovat ekonomické činnosti podporující přechod k udržitelnějším a dekarbonizovaným ekonomikám. Zelené dluhopisy by zde měly být považovány za první volbu a ke skutečné „ekologizaci" finančního systému EU by měly být vytvořeny vhodné pobídky.

3.8. Návrh má též podnikům usazeným v EU umožnit vydávání evropských zelených dluhopisů k získání nebo výstavbě aktiva splňujícího požadavky taxonomie EU, jako je např. nová energeticky účinná budova. Podniky tak budou moci ve svých aktivech zvyšovat podíl těch, která splňují požadavky taxonomie. Je třeba však pamatovat také na související sociální náklady včetně hromadného propouštění.

3.9. Navrhovaný standard by též měl výrazně snížit aktuální míru nejistoty ohledně typů aktiv či výdajů, které lze rozumně klasifikovat jako zelené využití kapitálu, a to díky výše uvedenému požadavku na soulad s taxonomií EU. Posílí to tak důvěryhodnost trhu se zelenými dluhopisy a pomůže dále podpořit růst a investice do této rozvíjející se oblasti, stejně jako začleňování zeleného financování mezi běžně využívané nástroje. Postupně se ze standardu EU pro zelené dluhopisy může stát skutečně efektivní nástroj, bude však zapotřebí, aby Komise navedla investory ke kvalitnějším dluhopisům a projektům, které mají skutečně pozitivní vliv na životní prostředí. Stejně tak bude třeba vytvořit novou třídu aktiv na kapitálovém trhu EU. Naděje, že vznikne tento druh informační podpory, je dalším důvodem, proč je návrh vítaným podnětem.

3.10. Vzhledem k těmto souvislostem se zelené dluhopisy mohou stát zásadním zdrojem financování přechodu na nízkouhlíkové hospodářství v celé EU. Zelené dluhopisy zpravidla mají dlouhou dobu splatnosti a zesplatnění v jejím závěru, jak si žádají velké infrastrukturní projekty. Byť je použití označení zelený dluhopis EU dobrovolné, investoři mají všechny důvody je využít při mobilizaci kapitálu na projekty se zjevnými environmentálními přínosy. To je samo o sobě významnou výhodou, tou hlavní je však standard sám tím, že zakládá referenční hodnotu pro zelená aktiva na kapitálovém trhu. Očekává se, že zelené dluhopisy se tak postupně stanou svébytnou třídou aktiv, která investorům pomůže určit výnosovou křivku spojenou se zelenými dluhovými cennými papíry. Zavedení jednotného standardu ve všech členských státech, kterým budou emitenti vázáni, může napomoci mobilizaci dalších prostředků na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství prostřednictvím zelených dluhopisových fondů a zelených bankovních úvěrů. Tomu lze dále pomoci za předpokladu, že zelené úvěry budou spojeny s přiměřenými náklady.

3.11. Zelené dluhopisy EU se také mohou stát referenční hodnotou pro zelené dluhopisy na trzích mimo EU, podobně jako v případě retailových investičních fondů. EU se ostatně na tomto poli etablovala jako globální leader (51 % celosvětového objemu emisí v roce 2020 připadá na podniky a veřejné orgány z EU) a standard pro zelené dluhopisy by měl podnítit vznik dalších příležitostí k udržitelnému financování pro investory v EU, a to na zahraničních trzích.

3.12. Stanovit pro zelené dluhopisy konkrétní standard je důležité téma. Nesmíme však podcenit náročnost plnění požadavku na soulad s taxonomickými standardy EU, který je kladen na emitenty. Ti vysoce pravděpodobně poměří náklady a komplikace spojené se zdlouhavým procesem externího posouzení subjektem podléhajícím schválení a dohledu Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy proti přínosům přístupu k širší investorské základně. Soukromým investorům tak mohou jako výhodnější varianta vyjít alternativní zelené dluhopisy a méně náročné certifikační postupy. Tyto procesy související s vykazováním a plněním požadavků na soulad s předpisy mohou též mít nepřiměřený finanční dopad na malé a střední podniky, jimž se standard EU pro zelené dluhopisy může jevit jako příliš represivní, což by bránilo jeho dalšímu rozvoji. Určité světlo může na potenciální zájem o zelené dluhopisy EU vrhnout zkušenost s celounijními produkty kapitálového trhu, jejichž přijetí není příliš povzbudivé.

3.13. Proto je nutné, aby orgán EU pověřený dohledem zavedl standard pro zelené dluhopisy do praxe co nejpragmatičtěji. Ačkoli hlavním emitentem zelených dluhopisů bude v nadcházejících třech letech při objemu 250 miliard eur v rámci programu NextGenerationEU Komise a členské státy vydají zelené dluhopisy v souhrnné hodnotě přibližně 80 miliard eur, nelze podcenit ani úlohu emitentů ze soukromého sektoru. Přijetí standardu pro zelené dluhopisy na kapitálových trzích v EU napomůže, nedopustíme-li nadměrnou zátěž povinnostmi a regulací. Je však nutno vyslovit také jedno varování. Podle předloženého návrhu nebudou zelené dluhopisy vydané veřejným sektorem v členských státech podléhat externímu posouzení ve smyslu tohoto návrhu. I když emitenti z veřejného sektoru budou i tak vázáni odpovědností vůči investorům do jejich dluhopisů, závazky přijaté členskými státy ohledně přechodu na nízkouhlíkové hospodářství by se při jednotném uplatnění standardu EU pro zelené dluhopisy opíraly o potřebnou záruku. Připuštěním zelených dluhopisů dvojího typu (jeden pro veřejný sektor a druhý pro emitenty z řad podniků) by naopak mohlo dojít ke vzniku přinejmenším dvou odlišných standardů.

3.14. Dalším problémem, který je třeba řešit, je způsob, jak umožnit přístup na kapitálové trhy EU emitentům zelených dluhopisů ze zemí mimo EU a opačně – bude tedy nutné zajistit soulad taxonomií různých jurisdikcí z celého světa. V této souvislosti je vhodné poukázat na mezinárodní platformu pro udržitelné financování, což je fórum pro dialog tvůrců politik, jehož hlavním smyslem je zvýšit objem soukromého kapitálu investovaného do environmentálně udržitelných projektů. Hlavním cílem platformy je podpořit využití soukromého kapitálu na environmentálně udržitelné investice. Mezinárodní platforma pro udržitelné financování se tak nabízí jako mnohostranné diskusní fórum tvůrců politik, kteří chtějí investorům pomoci rozpoznat a realizovat příležitosti v oblasti udržitelných investic, které skutečně přispívají k plnění klimatických a environmentálních cílů. Na tomto fóru by se mělo také projednat a dohodnout sladění taxonomií.

3.15. Jak již bylo uvedeno výše, Evropský orgán pro cenné papíry a trhy by jako orgán dohledu nad kapitálovým trhem EU měl zásadní úlohu zajistit, aby navržené standardy byly uplatňovány co nejpragmatičtěji. Nutným předpokladem by pak bylo zajistit dovednosti a vybudovat kapacity, které umožní výkon dohledu nad posuzovateli zelených dluhopisů EU. Komise stanoví kritéria k posouzení kvalifikace a transparentnosti, jež Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy poslouží jako dobrý základ. Podle našeho názoru by Evropský orgán pro cenné papíry a trhy mohl souběžně s budováním vlastních kapacit podporovat i své protějšky mimo EU v úsilí o zavedení obdobných standardů a tím usnadnit přístup investorů z EU na rozvíjející se trhy.

3.16. Dalším bodem k úvaze je, že přechod na nízkouhlíkové hospodářství EU bude vyžadovat zásadně větší objem finančních prostředků, než přinese program NextGenerationEU. Soukromý sektor se na této transformaci již podílí, potřebujeme však mnohem více. Navrhovaný standard EU pro zelené dluhopisy by proto pomohl dalšímu rozvoji vznikajícího trhu s dluhopisy a kromě usnadnění přeshraničního financování na kapitálových trzích přilákal další emitenty. V konečném důsledku by navrhovaný standard pro zelené dluhopisy posílil důvěryhodnost potenciálních emitentů i investorů a jejich závazků v oblasti udržitelného rozvoje a environmentálních cílů, které zahrnují: zmírňování změny klimatu, přizpůsobování se změně klimatu, udržitelné využívání a ochranu vodních a mořských zdrojů, přechod na oběhové hospodářství, recyklaci, předcházení vzniku odpadů, prevenci a omezování znečištění a ochranu zdravých ekosystémů. Příslušné environmentální a sociální cíle by tak byly součástí strategie každého podniku. Prosazování ekologické značky EU pro finanční produkty by za současné minimalizace byrokracie soukromým podnikům pomohlo s přijetím takové strategie.

3.17. EHSV očekává, že investoři se postupně přikloní na stranu standardu EU pro zelené dluhopisy, neboť v něm získají záruku, že finanční prostředky budou využity v souladu s taxonomií, což následně sníží nároky na poskytování informací investorům. Cílem by tak mělo být přijetí navrhovaného standardu v celé EU v soukromém i veřejném sektoru.

3.18. V této souvislosti by EHSV uvítal, kdyby stávající zelené dluhopisy s provedením nového standardu nepozbyly původní způsobilosti k tomuto označení, stejně jako při případném uplatnění těchto standardů na dluhopisy v rámci programu NextGenerationEU. EHSV je pevně přesvědčen, že dluhopisy splňující požadavky taxonomie pomohou plnit environmentální cíle. Očekáváme dokonce, že standard EU pro zelené dluhopisy zvýší zájem investorů o tyto investice a tím i posílí dalšího rozvoj trhu se zelenými dluhopisy. Jakkoli jde o příznivou zprávu pro emitenty i investory, EHSV též varuje před riziky, která popsal výše.

3.19. V případě přijetí návrhu v předloženém znění by bylo zajímavé posoudit, i) do jaké míry by investoři v EU i mimo ni požadovali na emitentech soulad s navrženými standardy, nebo zda by návrh vedl k odklonu trhu s dluhopisy v EU od zbytku světa, a ii) jak by navržené zavedení standardu EU pro zelené dluhopisy ovlivnilo vývoj trhů se zelenými dluhopisy v EU a mimo ni.

3.20. Podle názoru EHSV jde o velmi důležité otázky, neboť environmentální výzvy, jako je např. změna klimatu, nemůže EU vyřešit sama. Nepodaří-li se dohodnout se třetími zeměmi na společném taxonomickém základu, nařízení o dobrovolném standardu pro zelené dluhopisy navržené Komisí se pravděpodobně nestane standardem pro celosvětový trh se zelenými dluhopisy. Výsledkem by byly fragmentované kapitálové trhy a emitenti ze třetích zemí by standardy navrhované Komisí patrně nepřijali. Tento vývoj by bránil tokům finančních prostředků potřebných k řešení obřích environmentálních výzev, především změny klimatu.

3.21. Závěrem EHSV vítá požadavek taxonomie EU, aby investice dodržovaly zásadu „významně nepoškozovat“ a minimální záruky, neboť souběžně s upřednostněním zelené transformace je třeba dbát na sociální ochranu a dodržování lidských a pracovních práv. Nemá tím však vzniknout překážka při sbližování taxonomie se třetími zeměmi, zvláště pokud tyto jurisdikce neplní kritéria zásady „významně nepoškozovat“, jako je uznání práv na kolektivní vyjednávání. Pro tento účel EHSV navrhuje zřídit zvláštní výbor pro sledování vývoje trhu se zelenými dluhopisy za účasti sociálních partnerů.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 a směrnice 2014/59/EU, pokud jde o obezřetnostní přístup ke skupinám globálních systémově významných institucí se strategií řešení krize ve více subjektech a metodiku nepřímého upisování nástrojů způsobilých pro splnění minimálního požadavku na kapitál a způsobilé závazky

[COM(2021) 665 final – 2021/0343 (COD)]

(2022/C 152/18)

Hlavní zpravodaj: **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 26. 11. 2021
	Evropský parlament, 22. 11. 2021
Právní základ	*Článek 114* Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Rozhodnutí předsedkyně EHSV	09. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	09. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	174/2/3

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV se domnívá, že je nezbytné do nařízení o kapitálových požadavcích přímo začlenit speciální obezřetnostní přístup související s nepřímým upisováním nástrojů způsobilých pro interní minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky (MREL). Navrhované změny nařízení o kapitálových požadavcích by řešily zjištěné nesrovnalosti mezi nařízením o kapitálových požadavcích a směrnicí o ozdravných postupech a řešení krize bank.

1.2. EHSV doporučuje vyjasnit ustanovení nařízení o kapitálových požadavcích týkající se srovnání mezi souhrnem skutečných požadavků celkové kapacity pro absorpci ztrát (TLAC) všech skupin řešících krizi v rámci skupiny globálních systémově významných institucí (G-SVI) se strategií řešení krize ve více subjektech s teoretickým požadavkem v případě řešení krize v jednom subjektu této skupiny G-SVI. Navrhované změny jsou nezbytné k objasnění toho, do jaké míry mohou orgány příslušné k řešení krize řešit případné nesrovnalosti mezi požadavky v případě řešení krize v jednom subjektu a ve více subjektech.

1.3. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné změnit vzorec pro výpočet přebytku TLAC/MREL dceřiného podniku v rámci obecného režimu odpočtů použitelného pro G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech, aby se zajistilo, že tento vzorec v souladu se standardem TLAC zohlední požadavky TLAC/MREL dceřiného podniku založené i nezaložené na riziku. Tím by se zabránilo nadhodnocení přebytku TLAC/MREL u dané dceřiné společnosti.

1.4. EHSV upozorňuje na to, že by měla být vyjasněna některá ustanovení nařízení o kapitálových požadavcích použitelná pro G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech, aby bylo možné zohlednit dceřiné podniky usazené mimo EU. Tím by se nařízení o kapitálových požadavcích uvedlo do souladu s odpovídající mezinárodně dohodnutou zásadou TLAC, která se vztahuje na dceřiné podniky usazené ve všech jurisdikcích Rady pro finanční stabilitu.

1.5. EHSV doporučuje některá cílená vyjasnění v souvislosti s požadavkem na kapitál a způsobilé závazky pro instituce, které jsou významnými dceřinými podniky G-SVI mimo EU („interní TLAC“) s cílem zajistit, že dluhové nástroje vydané těmito institucemi budou splňovat všechna kritéria způsobilosti pro nástroje způsobilých závazků. Důvodem této změny je skutečnost, že v současné době jsou kritéria způsobilosti pro nástroje způsobilých závazků založena na předpokladu, že tyto nástroje jsou vydány subjektem řešícím krizi, a nikoli dceřinými podniky, na něž se vztahuje požadavek na interní

TLAC. Tento nedostatek by byl vyřešen objasněním, že stejné podmínky způsobilosti, které platí pro subjekty řešící krizi, platí obdobně i pro subjekty, které neřeší krizi. To by pak těmto institucím umožnilo splnit požadavek na interní TLAC mimo jiné se způsobilými závazky, jak původně zamýšleli spolunormotvůrci.

1.5.1. EHSV zdůrazňuje, že banky, které přijaly model řešení krize ve více subjektech, by měly mít možnost využít úpravy, které byly ve specifikaci TLAC dohodnuty. Tyto úpravy jsou navrženy tak, aby zajistily rovnocenné zacházení s modely řešení krize v jednom subjektu a řešení krize ve více subjektech. Jsou obsaženy v článku 12a a čl. 72e odst. 4 nařízení o kapitálových požadavcích II, tyto dva články však nezahrnují třetí země. Zejména návrh článku 12a naznačuje, že úpravy vyplývající z rozdílů v rizikově vážených aktivech jsou omezeny na subjekty se sídlem v EU, protože pojem „subjekt řešící krizi" se vztahuje pouze na dceřiné podniky se sídlem v EU. Je důležité rozšířit oblast působnosti tak, aby byly zahrnuty i další dceřiné podniky, které daná skupina případně má v jiných zemích.

1.6. EHSV se domnívá, že nejnovější návrh Komise tohoto cíle nedosahuje, protože srovnání mezi hypotetickým řešením krize v jednom subjektu a součtem rizikově vážených aktiv každého subjektu řešícího krizi vylučuje dceřiné podniky v třetích zemích kvůli tomu, že se toto srovnání vztahuje k článkům 45d a 45h směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank, která se nezabývá dceřinými podniky ve třetích zemích ani rozdíly mezi rizikově váženými aktivy, jež vznikají v důsledku různých kritérií výpočtu ve třetích zemích a v členských státech. Zahrnuje pouze rozdíly mezi členskými státy.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Nařízení o kapitálových požadavcích stanoví společně se směrnicí o kapitálových požadavcích obezřetnostní regulační rámec pro úvěrové instituce působící v Unii. Nařízení o kapitálových požadavcích a směrnice o kapitálových požadavcích byly přijaty v reakci na finanční krizi v letech 2008–2009 za účelem posílení odolnosti institucí působících ve finančním sektoru EU, přičemž převážně vycházejí z globálních standardů dohodnutých s mezinárodními partnery EU, zejména s Basilejským výborem pro bankovní dohled.

2.2. Nařízení o kapitálových požadavcích bylo následně pozměněno s cílem odstranit zbývající nedostatky v regulačním rámci a provést některé zbývající prvky reforem finančních služeb na globální úrovni, které jsou zásadní pro zajištění odolnosti institucí. Zásadní revizi provedl „balíček opatření ke snížení rizik", který Evropský parlament a Rada přijaly dne 20. května 2019 a který byl zveřejněn v Úředním věstníku dne 7. června 2019.

2.3. Tato reforma zavedla v Unii mezinárodní standard celkové kapacity pro absorpci ztrát (TLAC) pro globální systémově významné instituce (G-SVI), který Rada pro finanční stabilitu přijala v listopadu 2015, a posílila uplatňování minimálního požadavku na kapitál a způsobilé závazky (MREL) pro všechny instituce usazené v Unii.

2.4. Standard TLAC vyžaduje, aby instituce G-SVI držely dostatečný objem závazků vysoce absorbujících ztráty (použitelných k rekapitalizaci z vnitřních zdrojů), aby byla zajištěna hladká a rychlá absorpce ztrát a rekapitalizace v případě řešení krize. Provedení standardu TLAC v právu Unie, konkrétně prostřednictvím změn nařízení o kapitálových požadavcích, zohlednilo stávající minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky (MREL) specifický pro jednotlivé instituce, stanovený ve směrnici o ozdravných postupech a řešení krize bank. TLAC a MREL jsou proto nezbytné pro účinné řízení bankovních krizí a snížení jejich negativního dopadu na finanční stabilitu a veřejné finance. TLAC a revidovaná pravidla o MREL se v Unii staly použitelnými dne 27. června 2019, respektive dne 28. prosince 2020.

2.5. V souladu s mezinárodními standardy uznává právo Unie jak strategii řešení krize v jednom subjektu, tak strategii řešení krize ve více subjektech. Na základě strategie řešení krize v jednom subjektu je krize řešena pouze v jednom subjektu skupiny, obvykle v mateřském podniku („subjekt řešící krizi"), zatímco jiné subjekty skupiny, obvykle fungující dceřiné podniky, nejsou do řešení krize zařazeny. Ztráty těchto dceřiných podniků se namísto toho převedou na subjekt řešící krizi a kapitál se přesune do dceřiného podniku. To zajišťuje, že dceřiné společnosti mohou pokračovat v bezproblémovém fungování i po dosažení okamžiku neživotaschopnosti.

2.6. V rámci strategie řešení krize ve více subjektech může být řešen více než jeden subjekt z bankovní skupiny. V důsledku toho může v rámci bankovní skupiny existovat více než jeden subjekt řešící krizi, a tudíž více než jedna skupina řešící krizi. Základní zásadou přístupu k řešení krize ve více subjektech je umožnit řešení krize dané skupiny řešící krizi proveditelným a důvěryhodným způsobem, aniž je ohrožena způsobilost k řešení krize jiných subjektů a skupin řešících krizi v téže konsolidované bankovní skupině. Revidovaný rámec pro řešení krize bank stanoví, že minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky pro subjekty řešící krizi by měl být stanoven na konsolidované úrovni skupiny řešící krizi („externí MREL").

2.7. Kromě toho tento rámec určuje, jak by měla být rozdělena schopnost absorpce ztrát a schopnost rekapitalizace v rámci skupin řešících krizi (dále jen „interní MREL“). Podle směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank musí být finanční nástroje způsobilé pro interní MREL zpravidla v držení subjektu řešícího krizi, což je obvykle mateřský podnik.

2.8. Evropský orgán pro bankovnictví (EBA) od začátku roku 2020 pracuje na návrhu regulačních technických norem na základě režimu odpočtů v souladu s mandátem stanoveným ve směrnici o ozdravných postupech a řešení krize bank a doporučeními v příslušných mezinárodních normách ([1]). Režim odpočtů vyvinutý orgánem EBA předpokládá, že nástroje způsobilé pro interní MREL vydané dceřinými podniky subjektu řešícímu krizi prostřednictvím zprostředkující mateřské společnosti by měly být plně odečteny od objemu vlastní kapacity pro interní MREL zprostředkující mateřské společnosti.

2.9. Orgán EBA dospěl k závěru, že požadavky směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank nelze splnit bez dodatečných ustanovení, které musí použít text úrovně 1, jenž je upřesní. Kromě potřeby uvést do praxe nepřímé upisování nástrojů způsobilých pro interní MREL byly od doby, kdy se v roce 2019 začal uplatňovat revidovaný rámec TLAC/MREL, určeny i některé další problémy související s řešením krize. Tyto problémy se týkají především regulačního přístupu ke skupinám G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech, včetně těch skupin, které zahajují řešení krize ve více subjektech a které mají dceřiné podniky ve třetích zemích. Nařízení o kapitálových požadavcích například v současné době neupřesňuje, zda se různé úpravy TLAC pro G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech vztahují rovněž na dceřiné podniky G-SVI, které se nacházejí ve třetí zemi.

2.10. K řešení výše uvedených problémů jsou nezbytné některé cílené změny konkrétních aspektů nařízení o kapitálových požadavcích, které souvisejí s řešením krize. Zejména regulační přístup ke skupinám G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech, včetně těch skupin s řešením krize ve více subjektech, které mají dceřiné podniky ve třetích zemích, musí být lépe sladěn s postupem uvedeným ve standardu TLAC. To by pomohlo zajistit, aby v případě řešení krize každý subjekt řešící krizi a skupina patřící k těmto G-SVI mohly i nadále vykonávat zásadní funkce, aniž by hrozilo riziko šíření krize.

2.11. Navrhované změny by nezměnily celkovou strukturu rámce, ale zajistily by řádné uplatňování TLAC a MREL.

2.12. Tyto navrhované změny nařízení o kapitálových požadavcích mohou hrát zásadní úlohu při zlepšování způsobilosti instituce k řešení krize. Vzhledem k tomu, že odpovídající ustanovení jsou již v Unii použitelná, je třeba navrhované změny provést včas. Potřebu urychleného přijetí dále zvyšuje skutečnost, že bankovní skupiny potřebují vyjasnit mechanismus, aby mohly rozhodnout, jak nejlépe připravit svou kapacitu pro interní MREL s ohledem na obecnou lhůtu pro splnění požadavků MREL, která je stanovena na 1. ledna 2024, přičemž závazné průběžné cíle musí být splněny do 1. ledna 2022.

2.13. K tomuto návrhu není připojeno samostatné posouzení dopadů, neboť tento návrh nemění základní aspekty nařízení o kapitálových požadavcích, ale jeho hlavním cílem je vyjasnit právní vztah mezi dvěma stávajícími nástroji práva Unie, konkrétně mezi nařízením o kapitálových požadavcích a směrnicí o ozdravných postupech a řešení krize bank, a to tím, že do nařízení o kapitálových požadavcích přímo začlení zvláštní přístup k nepřímému upisování nástrojů způsobilých pro interní MREL. Tato vyjasnění by zajistila, že oba vzájemně velmi propojené rámce zůstanou do značné míry sladěny.

2.14. To by pak institucím umožnilo pokračovat ve výpočtu, vykazování a zveřejňování jednoho souboru celkového objemu rizikové expozice a celkové míry expozic pro účely nařízení o kapitálových požadavcích i směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank, což by zabránilo nepřiměřenému zvýšení složitosti. Zahrnuje to i případnou potřebu vydat dodatečné nástroje způsobilé pro MREL, aby byl splněn interní MREL, jak jej zavedli spolunormotvůrci prostřednictvím revidované směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1. Strategie řešení krize, které připravují skupiny krizového řízení, jsou obecně založeny na dvou kategorizovaných přístupech: „řešení krize v jednom subjektu“, kdy jediný orgán příslušný k řešení krize uplatní pravomoci k řešení krize na

([1]) Rada pro finanční stabilitu, Guiding Principles on the Internal Total Loss-absorbing Capacity of G-SIBs („Internal TLAC“) (Hlavní zásady týkající se celkové interní kapacity G-SVB pro absorpci ztrát („interní TLAC“)), 6.7.2017. V rámci tohoto režimu by nástroje způsobilé pro interní MREL vydané dceřiným podnikem a upsané zprostředkujícím mateřským podnikem byly plně odečteny od způsobilých nástrojů vydaných zprostředkující mateřskou společností za účelem splnění jejího vlastního interního MREL.

nejvyšší úrovni skupiny, a „řešení krize ve více subjektech“, kdy nejméně dva koordinovaně postupující orgány příslušné k řešení krize uplatní nástroje k řešení krize na různé části skupiny.

3.1.1. Řešení krize v jednom subjektu znamená, že jediný orgán příslušný k řešení krize uplatní své pravomoci, např. nástroj rekapitalizace z vnitřních zdrojů a/nebo nástroj převodu, na mateřský podnik na nejvyšší úrovni anebo na úrovni holdingové společnosti, a to nejspíše v jurisdikci odpovědné za globální konsolidovaný dohled nad skupinou. Strategie řešení krize v jednom subjektu využívá absorpci ztrát, k nimž v rámci skupiny došlo v mateřském podniku na nejvyšší úrovni anebo na úrovni holdingové společnosti, například prostřednictvím odpisu a/nebo povinnou konverzí vydaného nezajištěného dluhu.

3.1.2. Řešení krize ve více subjektech znamená, že nejméně dva orgány příslušné k řešení krize uplatní své pravomoci na různé části skupiny, což pravděpodobně povede k jejímu rozdělení na nejméně dvě samostatné části. Skupina se může rozdělit z hlediska národního nebo regionálního, podle linií podnikání, nebo na základě kombinace obou. Pravomoci k řešení krize uplatňované na jednotlivé části nemusí být stejné a mohou zahrnovat taková řešení krize, jako například rekapitalizace v rámci řešení, využití překlenovacího subjektu, převod podniku nebo ukončení činnosti. Strategie řešení krize ve více subjektech nicméně vyžadují, aby byla opatření koordinována napříč jurisdikcemi s cílem předejít sporům nebo nesrovnalostem, jež oslabují účinnost těchto oddělených opatření k řešení krize, chaotickému masivnímu odlivu majetku a šíření krize v rámci podniku.

3.1.3. Není však nutné si zvolit jen jeden z obou přístupů, není to volba „buď–anebo“. V praxi může být nutné oba přístupy spojit, aby bylo možné se přizpůsobit struktuře podniku a místním režimům v hlavních jurisdikcích, v nichž tento podnik působí. Některé strategie řešení krize ve více subjektech mohou například zahrnovat uplatnění více způsobů řešení krize v jednom subjektu na různé části podniku, například na regionální celky, k nimž lze přistupovat odděleně.

3.2. Návrh obecně vychází z přípravných prací provedených orgánem EBA, zejména pokud jde o vypracování regulačních technických norem, které se týkají nepřímého upisování nástrojů způsobilých pro interní MREL v rámci skupin řešících krizi. Cílem návrhu je především zabývat se nezamýšlenými důsledky stávajícího rámce TLAC/MREL, které vyplývají z pravidel, jež jsou v současnosti obsažena v nařízení o kapitálových požadavcích. Navrhované změny by měly omezený dopad na administrativní zátěž institucí a náklady na přizpůsobení jejich vnitřních operací, přičemž se očekává, že většina nákladů bude kompenzována tím, že bude umožněno řádné fungování přístupu nepřímého upisování nástrojů způsobilých pro interní MREL v rámci skupin řešících krizi, a v případě dotčených institucí přínosy plynoucími ze zlepšeného uznávání dceřiných podniků v třetích zemích a tím, že se dále upřesní způsobilost nástrojů vydaných v souvislosti s požadavkem na interní TLAC.

3.3. Návrh konkrétně stanoví:

3.3.1. Speciální přístup k nepřímému upisování nástrojů způsobilých pro interní MREL. Navrhované nařízení proto v nařízení o kapitálových požadavcích zavádí požadavek, aby zprostředkující mateřské podniky v řetězci vlastnictví musely od své kapacity pro interní MREL odečíst objem svých kapitálových investic do nástrojů způsobilých pro interní MREL, včetně kapitálu, které vydaly jejich dceřiné podniky patřící do téže skupiny řešící krizi.

3.3.2. Srovnání mezi teoretickým požadavkem v případě řešení krize v jednom subjektu a součtem skutečných požadavků při řešení krize ve více subjektech. Nařízení o kapitálových požadavcích stanoví, že skupiny G-SVI se strategií řešení krize ve více subjektech musí vypočítat svůj požadavek TLAC na základě teoretického předpokladu, že by se řešení krize skupiny uskutečnilo v rámci strategie řešení krize v jednom subjektu (teoretický požadavek při řešení krize v jednom subjektu). Tento teoretický požadavek při řešení krize v jednom subjektu pak orgány příslušné k řešení krize porovnají se souhrnem skutečných požadavků TLAC každého subjektu řešícího krizi dané skupiny v rámci strategie řešení krize ve více subjektech (požadavky v případě řešení krize ve více subjektech). Ustanovení nařízení o kapitálových požadavcích, pokud jde o důsledky tohoto srovnání, jsou však nekonzistentní.

3.3.3. Odpočty od položek způsobilých závazků. Důvodem tohoto ustanovení je minimalizovat riziko šíření krize v rámci skupiny G-SVI a zajistit, aby subjekty řešící krizi měly v případě selhání k dispozici dostatečnou schopnost absorbovat ztráty, která by neměla být snížena ztrátami vyplývajícími z kapitálových investic do nástrojů TLAC uvnitř skupiny. Bez těchto odpočtů by selhání jednoho subjektu řešícího krizi ve skupině G-SVI vedlo ke ztrátám v jiných

subjektech řešících krizi v této skupině, a v důsledku toho ke snížení schopnosti těchto subjektů řešících krizi absorbovat ztráty a schopnosti rekapitalizace.

3.3.4. Zohlednění dceřiných společností usazených mimo Unii. Článek 12a a čl. 72e odst. 4 nařízení o kapitálových požadavcích se výslovně nevztahují na dceřiné podniky, které se nacházejí ve třetí zemi. Pro bankovní skupiny EU s globální strategií řešení krize ve více subjektech proto nemusí být možné zohlednit dceřiné podniky usazené mimo Unii.

3.3.5. Objasnění způsobilosti dluhových nástrojů vydaných v souvislosti s požadavkem na interní TLAC. Článek 92b nařízení o kapitálových požadavcích stanoví požadavek na interní TLAC pro významné dceřiné podniky G-SVI mimo EU, které nejsou subjekty řešícími krizi. Tento požadavek lze splnit pomocí nástrojů kapitálu a nástrojů způsobilých závazků, jak je uvedeno v čl. 92b odst. 2.

3.4. Podrobné změny návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013 a směrnice 2014/59/EU, pokud jde o obezřetnostní přístup ke skupinám globálních systémově významných institucí se strategií řešení krize ve více subjektech.

3.4.1. **Konsolidovaný výpočet pro G-SVI s více subjekty řešícími krizi (článek 12a)**

3.4.1.1. EHSV zdůrazňuje, že banky, které přijaly model řešení krize ve více subjektech, by měly mít možnost využít úpravy, které byly ve specifikaci TLAC dohodnuty. Tyto úpravy jsou navrženy tak, aby zajistily rovnocenné zacházení s modely řešení krize v jednom subjektu a řešení krize ve více subjektech. Jsou obsaženy v článku 12a a čl. 72e odst. 4 nařízení o kapitálových požadavcích II, tyto dva články však nezahrnují třetí země. Zejména návrh článku 12a naznačuje, že úpravy vyplývající z rozdílů v rizikově vážených aktivech jsou omezeny na subjekty se sídlem v EU, protože pojem „subjekt řešící krizi“ se vztahuje pouze na dceřiné podniky se sídlem v EU. Je důležité rozšířit oblast působnosti tak, aby byly zahrnuty další dceřiné podniky, které daná skupina případně má v jiných zemích.

3.4.1.2. EHSV se domnívá, že nejnovější návrh Komise tohoto cíle nedosahuje, protože srovnání mezi hypotetickým řešením krize v jednom subjektu a součtem rizikově vážených aktiv každého subjektu řešícího krizi vylučuje dceřiné podniky v třetích zemích kvůli tomu, že se toto srovnání vztahuje k článkům 45d a 45h směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank, která se nezabývá dceřinými podniky ve třetích zemích ani rozdíly mezi rizikově váženými aktivy, jež vznikají v důsledku různých kritérií výpočtu ve třetích zemích a v členských státech. Zahrnuje pouze rozdíly mezi členskými státy.

3.4.1.3. Pokud jde o to, že k provedení této úpravy je zapotřebí dohody, má EHSV za to, že i když existuje zvláštní postup pro dohodu o požadavku na kapitál a způsobilé závazky uvedeném v čl. 45h odst. 4 až 6 směrnice o ozdravných postupech a řešení krize bank II, jde o postup, který by byl platný pouze v případě různých orgánů příslušných k řešení krize v rámci EU a podle společného nařízení. Jedním z příkladů, jak vysvětlit, proč tento postup není platný pro třetí země, je to, že je do něj zapojen orgán EBA v případech, kdy orgány příslušné k řešení krize nedosáhnou dohody.

3.4.1.4. EHSV navrhuje, aby v případech, kdy k úpravám dojde v dceřiném podniku ve třetí zemi, byl evropský orgán příslušný k řešení krize v mateřském podniku tím orgánem, který je po zohlednění nezávazného stanoviska orgánu dané třetí země příslušného k řešení krize schopen provést příslušnou úpravu, aniž by bylo nutné dosáhnout dohody s orgánem dané třetí země.

3.4.2. **Odpočty od položek způsobilých závazků (článek 72e)**

3.4.2.1. EHSV zdůrazňuje, že článek 72e má obsahovat zachování právních účinků do 31. prosince 2024 (lhůta pro provedení TLAC ve třetích zemích). Banky, které přijaly model řešení krize ve více subjektech, by během tohoto přechodného období měly mít možnost upravit odpočet kapitálových investic do dceřiných podniků ve třetích zemích bez rovnocenného požadavku v rámci řešení krize a vypočítat přebytek na základě celkového kapitálového požadavku v příslušné třetí zemi. V opačném případě by to mělo nezamýšlené důsledky, protože nutnost vydávat způsobilé závazky vzroste v důsledku nemožnosti upravit tyto kapitálové investice do dceřiného podniku ve třetí zemi. Následně se od roku 2025, až bude platit režim pro řešení krizí, sníží požadavek na mateřskou instituci díky nižšímu upravenému odpočtu v případě těchto kapitálových investic ve třetích zemích. Vydávání způsobilých závazků pak již nebude zapotřebí.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů První poučení z pandemie COVID-19

[COM(2021) 380 final]

(2022/C 152/19)

Zpravodaj: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Spoluzpravodaj: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Žádost o vypracování stanoviska	Komise, 10. 8. 2021
Právní základ	*Článek 304* Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	24. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	204/1/8

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá, že Evropská unie a její orgány začaly průběžně posuzovat procesy, k nimž během pandemie dochází, ať již se jedná o nebývalou zátěž kladenou na systémy zdravotní péče, nebo o dopad na Evropskou unii jako celek.

1.2. EHSV nicméně upozorňuje na to, že Evropská komise sice uvádí deset důležitých poučení z pandemie, avšak bohužel jen okrajově zmiňuje, že krize měla nerovnoměrný dopad a že nejvíce zasáhla zranitelné skupiny a malé a střední podniky. V doporučeních je třeba se kriticky zamyslet nad tím, co se již v jednotlivých oblastech podniklo, co bylo úspěšné a co je třeba zlepšit. Musíme se rovněž zaměřit na to, jak řešit obecně známý nedostatek pracovníků, problémy v dodavatelských řetězcích a překotný růst cen energie, neboť tyto problémy ztěžují návrat k normálnímu chodu naší společnosti a ekonomiky.

1.3. EHSV poukazuje na to, že je nezbytné zavést nástroje a vypracovat plány, které by bylo možné během kritické situace na úrovni EU rychle aktivovat a začít uplatňovat. Vítá záměr EU vytvořit rámec pro pandemický nouzový stav EU a stanovit standardy reakce na krizi. Požaduje, aby byla zajištěna vysoká míra koordinace a transparentnosti všech postupů, zejména v případě, kdy orgány veřejné správy na evropské úrovni či na úrovni členských států musí urychleně jednat a rozhodovat.

1.4. Krize COVID-19 umocnila stávající nerovnosti v oblasti zdraví, neboť zranitelné skupiny byly nákaze virem vystaveny v nepoměrně větší míře. EHSV poukazuje na to, že je zapotřebí zavést programy, které zajistí, aby byla i v průběhu zdravotní krize dostupná preventivní a rehabilitační péče. Mimořádná opatření přijímaná v případě pandemie by proto v budoucnu měla být zaváděna v takovém rozsahu, aby se nedotkla poskytování primární péče, a zabránilo se tak v takových situacích ve společnosti větším problémům v oblasti veřejného zdraví.

1.5. EHSV se domnívá, že EU by měla na tuto krizi nadále reagovat jednotným a globálním způsobem, zejména prostřednictvím nástroje pro globální přístup k vakcíně proti COVID-19 (COVAX), Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a nových potenciálních léčivých přípravků a způsobů léčby, a měla by posilovat a podporovat globální systém zdravotní bezpečnosti. Musí být při tom rovněž posílena úloha EU ve Světové zdravotnické organizaci.

1.6. Pandemie COVID-19 upozornila na všeobecný charakter krizových situací, jakož i na to, že mají dopad na všechny dílčí systémy společnosti. V tomto ohledu je proto mimořádně důležité uzpůsobit systémy sociální politiky a zvýšit jejich inkluzivnost, aby bylo možné pomoci osobám na okraji společnosti a v obzvláště tíživé situaci.

1.7. V souladu s několika stanovisky ([1]) a pilířem sociálních práv EHSV podporuje opatření, která jsou přijímána na úrovni EU i na úrovni členských států a jejichž smyslem je podpořit spolupráci mezi systémy zdravotní péče a další sbližování zdravotnických a sociálních systémů při současném respektování hodnot EU, jako je důstojnost a spravedlivá soutěž.

1.8. V průběhu pandemie jsme byli svědky toho, jak Evropská unie a státy musely zintenzivnit své kroky a v nebývalém rozsahu zavádět opatření s cílem poskytnout pomoc jednotlivým podnikům a občanům. EHSV zdůrazňuje, že je důležité pokročit od nouzových opatření k produktivním investicím, aby bylo možné dosáhnout ve střednědobém a dlouhodobém horizontu inkluzivního a udržitelného oživení a aby se předešlo riziku, že bude fiskální a měnová politika provázena vysokým inflačním rizikem, což může vést ke stagflaci.

1.9. EHSV vítá, že se Evropská komise ve spolupráci s Evropským střediskem pro sledování digitálních médií (EDMO) a expertní skupinou pro mediální gramotnost snaží podporovat vnitrostátní kampaně ke zvýšení mediální gramotnosti, čímž dále přispívá k boji proti dezinformacím, včetně dezinformací namířených proti očkování, které vyvolávají neopodstatněné obavy a způsobují vážnou škodu.

1.10. Výbor podporuje snahy o posílení mezinárodní spolupráce a zajištění silné pozice Evropy v mezinárodních institucích. EHSV upozorňuje na to, že jakékoli oslabení pozice Evropy a její účasti v mezinárodních organizacích vytváří prostor pro jiné země mimo EU, aby jednaly na úkor hodnot, jež Evropská unie zastává.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Na počátku roku 2020 vyšly v důsledku pandemie COVID-19 najevo určité nedostatky, které existují v oblasti zdravotnictví, v mnoha státech a orgánech EU a také v některých hospodářských odvětvích. To vše ještě více prohloubilo závažnost krize a sociální nerovnováhu.

2.2. Výbor vítá, že EU a její orgány začaly průběžně posuzovat procesy, k nimž během pandemie dochází, ať již se jedná o nebývalou zátěž kladenou na systémy zdravotní péče, nebo o dopad na Evropskou unii jako celek. Zdůrazňuje, že toto uplynulé období je třeba považovat i za zkoušku demokratického a jednotného fungování EU v mimořádné situaci.

2.3. EHSV oceňuje obrovské úsilí, s jakým různé orgány EU koordinují poskytování pomoci v oblasti očkování, s jakým vnitrostátní orgány zajišťují sociální ochranu a podpůrné programy a jaké vyvíjejí podniky, které učinily vše pro to, aby ochránily své zaměstnance a svou činnost, a které se vypořádaly s náročným úkolem rychle obnovit normální situaci z hlediska zaměstnanosti a dodávek základních výrobků. Zároveň však poukazuje na to, že ještě bude zapotřebí podniknout celou řadu kroků, aby se dosáhlo plné stability a rovnováhy na trhu práce.

2.4. EHSV zdůrazňuje, že naším primárním a hlavním poučením je, že zejména v období pandemie, která má regionální nebo nadnárodní charakter, musíme spolupracovat na evropské úrovni a nalézt společné nástroje, abychom nejen reagovali na situaci v oblasti zdraví, ale také zvládli mimořádnou situaci a podpořili přechod k rychlému, nicméně také inkluzivnímu a udržitelnému oživení. Výbor vyzdvihuje pozitivní přístup evropských orgánů, které zavedly nové a inovativní finanční nástroje, jež byly dohodnuty v souladu se zásadou solidarity a na základě společných zájmů.

2.5. Nejhorší situací, jež by mohla nastat, by bylo propuknutí další krize dříve, než se podaří nynější situaci zcela stabilizovat. Pro Evropskou komisi je tudíž prioritou přijmout v současnosti opatření, jež zvýší odolnost hospodářských a sociálních systémů a systémů zdravotní péče do budoucna. EHSV s touto strategií souhlasí, jakož i s tím, že je třeba kriticky posoudit získané zkušenosti a posílit řešení krizí v EU.

2.6. Evropská komise uvádí deset důležitých poučení z pandemie, nicméně jen okrajově zmiňuje, že krize měla nerovnoměrný dopad a že nejvíce zasáhla zranitelné skupiny a malé a střední podniky. V doporučeních je třeba se kriticky zamyslet nad tím, co se již podniklo, co bylo úspěšné a co je třeba zlepšit.

2.7. V průběhu překonávání krize se ukazuje, že zásadním problémem je také nedostatek pracovníků v nesmírně důležitých profesích, které nevyžadují vyšší kvalifikaci. Krize odhalila rovněž to, do jaké míry nás může zasáhnout roztříštěnost globálních dodavatelských řetězců a že je nutné přepracovat průmyslovou strategii, co se týče výroby základních výrobků.

([1]) Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 40, Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1.

3. **Řešení krizí**

3.1. EHSV je potěšen tím, že má EU v úmyslu vytvořit rámec pro pandemický nouzový stav EU a stanovit standardy reakce na krizi. Vítá úsilí, které je vynakládáno v oblasti sledování a přezkumu řešení krize a investic do řešení krize. Podporuje také záměr Komise vypracovat výroční zprávu o stavu připravenosti.

3.2. EHSV poukazuje na to, že je nezbytné zavést nástroje a vypracovat plány, které by bylo možné během kritické situace na úrovni EU rychle aktivovat a začít uplatňovat. Nástroje používané na vnitrostátní úrovni by se měly vzájemně doplňovat, aby jednotlivé země mohly v přiměřeném rozsahu reagovat na kritickou situaci zjištěnou na svém území.

3.3. EHSV zdůrazňuje, že v globálních krizových situacích je důležité brát zásadu skutečné solidarity založené na primárních potřebách vážně.

3.4. EHSV poukazuje na to, že prvotní reakce orgánů nebyly vždy adekvátní, což bylo zčásti dáno nedostatečnou koordinací mezi členskými státy. Očkovací strategie EU se sice zpočátku setkala s kritikou, dnes je však již patrnější, jaké byly přínosy společného postupu. Musíme této zkušenosti využít k tomu, abychom zlepšili reakci EU na budoucí krize.

3.5. EHSV upozorňuje na to, že je nezbytné vytvořit společné evropské standardy pro shromažďování a standardizaci statistických údajů, a to především v oblasti zdraví. Kromě toho je nutné přehodnotit statistické metody, které byly až dosud v jednotlivých oblastech používány. Je to důležité z toho důvodu, aby bylo v budoucnu možné přijímat patřičná a fakticky podložená rozhodnutí.

EHSV poukazuje na to, že v době vypuknutí pandemie existovaly dlouhodobé nedostatky, co se týče odborného a důvěryhodného poradenství a přístupu k epidemiologickému výzkumu. Proto je nezbytné koordinovat a zefektivnit na úrovni EU odborné znalosti v oblasti epidemiologie. Výbor podporuje jmenování hlavního evropského epidemiologa, jenž by měl poradní úlohu a pomáhal v procesu rozhodování na unijní a vnitrostátní úrovni.

4. **Ochrana zdraví**

4.1. Krize COVID-19 umocnila stávající nerovnosti v oblasti zdraví, neboť zranitelné skupiny byly nákaze virem vystaveny v nepoměrně větší míře. Je nutné přezkoumat a zefektivnit stávající mechanismy rychlé reakce, jako je například unijní systém včasného varování a reakce (EWRS), epidemiologický informační systém (EPIS) a evropský systém dozoru (TESSy). Celý systém by měl být navržen tak, aby podporoval osoby vykonávající práci za nízkou mzdu, osoby trpící již dříve existujícím chronickým onemocněním či osoby se zdravotním postižením, osoby žijící v extrémní chudobě a starší osoby žijící v pečovatelských domech. EHSV upozorňuje na to, že je nutné investovat do kvalitních veřejných zdravotních služeb, jež by v souladu se zásadou č. 16 evropského pilíře sociálních práv měly být cenově přijatelné a dostupné všem občanům, a zároveň – pokud přispívá k plnění úkolů v oblasti veřejného zdraví – podporovat soukromou zdravotní péči, která má doplňující funkci a během pandemie rovněž sehrála důležitou roli.

4.2. EHSV potvrzuje závěry svého stanoviska týkajícího se programu EU pro zdraví ([2]) a předkládá dodatečné postoje k prvním poučením, jež můžeme vyvodit z krize COVID-19 v oblasti zdraví.

4.3. Členské státy se během pandemie zaměřily na mimořádná opatření, často na úkor preventivní zdravotní péče a rehabilitační péče. EHSV poukazuje na to, že je zapotřebí zavést programy, které zajistí, aby byla tato péče dostupná i v průběhu zdravotní krize. Mimořádná opatření přijímaná v případě pandemie by proto v budoucnu měla být zaváděna v takovém rozsahu, aby se v co nejmenší míře dotkla poskytování primární péče, a zabránilo se tak v takových situacích ve společnosti větším problémům v oblasti zdraví.

4.4. Farmaceutická strategie pro Evropu přijatá v listopadu 2020 má za cíl modernizovat regulační rámec a podpořit farmaceutický výzkum a technologie. EHSV poukazuje na to, že kapacity vnitrostátních systémů zdravotní péče lze zvýšit aktivním zapojením lékáren přístupných široké veřejnosti v rámci farmaceutické péče.

([2]) Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 251.

4.5. Krize způsobená pandemií upozornila na nedostatek zdravotnických pracovníků. EHSV opakuje, že je třeba věnovat zvláštní pozornost zlepšení jejich pracovních podmínek, mimo jiné co se týče platů, vzdělávání, změny kvalifikace a prohlubování dovedností a přístupu k zařízením péče o děti, a zajištění toho, aby byly dodržovány co nejvyšší bezpečnostní normy a všichni pracovníci, včetně těch ve zdravotnictví, se mohli usazovat, volně pohybovat a pracovat kdekoli v EU ([3]). Vzhledem k tomu, že 76 % zdravotnických pracovníků a 84 % zdravotních sester v EU tvoří ženy, je nutné změnit z genderového hlediska přístup tak, aby byly odstraněny překážky v možnosti získat zaměstnání na plný úvazek a rozdíly v odměňování žen a mužů a aby se podpořilo setrvání pracovníků v tomto odvětví a přístup k profesnímu rozvoji a vedoucím pozicím. Je třeba stanovit zvláštní postupy, aby bylo možné najmout v krizových situacích rychle a bezpečně zdravotnický personál ze zemí mimo EU.

4.6. V souvislosti se strategickým rámcem EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027 je EHSV potěšen tím, že Evropská komise členským státům důrazně doporučila, aby onemocnění COVID-19 uznávaly jako nemoc z povolání. Výbor nicméně zdůrazňuje, že je třeba toto doporučení upravit tak, aby se vztahovalo na všechny pracovníky, kteří jsou vystavováni riziku nákazy bez náležité ochrany, včetně mobilních a migrujících pracovníků, a na sezónní pracovníky vykonávající práci na nezabezpečených pracovištích a ubytovávané v nehygienických podmínkách.

4.7. EHSV bude pozorně sledovat provádění evropské zdravotní unie. V této souvislosti doporučuje zohledňovat vzájemnou provázanost mezi zdravím zvířat a lidským zdravím. Tato spolupráce zdůrazňuje i skutečnost, že kvůli přeshraničnímu charakteru pandemie mohou být úspěšná a účinná pouze jednotná, náležitě koordinovaná opatření, jež budou společně uznávána.

4.8. Během pandemie COVID-19 byl v Evropě uplatňován nejednotný a nekoordinovaný přístup ke klinickým hodnocením. EHSV poukazuje na to, že celoevropský přístup by mohl přispět ke zefektivnění postupů a procesů klinických hodnocení, zejména pak testování nových potenciálních léčivých přípravků umožňujících účinnou a dostupnou léčbu. Řešením by mohla být rozsáhlá evropská platforma pro klinická hodnocení.

4.9. Podle poznatků vědeckého výzkumu a statistických údajů o využívání zdravotní péče může krize COVID-19 způsobit výrazný nárůst psychologického rizika, což může posléze vést k častějšímu výskytu psychosomatických onemocnění. Tento nový jev v oblasti nemocnosti, jakož i zatím málo probádané důsledky vleklého průběhu onemocnění COVID-19 musí všechny členské státy EU zohlednit ve svých systémech zdravotní péče.

4.10. Pro Evropu má z hlediska pandemií prioritu prevence, připravenost a reakce. EHSV se domnívá, že EU by měla na tuto krizi nadále reagovat jednotným a globálním způsobem, zejména prostřednictvím nástroje pro globální přístup k vakcíně proti COVID-19 (COVAX) a nových potenciálních léčivých přípravků a způsobů léčby, a měla by posilovat a podporovat globální systém zdravotní bezpečnosti. Musí být při tom rovněž posílena úloha EU ve Světové zdravotnické organizaci. V tomto ohledu EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby na evropské úrovni zahájila otevřenou diskusi o dobrovolném zavedení dočasné výjimky z ustanovení Dohody TRIPS, která by se vztahovala na očkovací látky proti onemocnění COVID-19 a související léčebné postupy a testy. Umožnilo by to zvýšit v celosvětovém měřítku výrobu očkovacích látek a snížit příslušné náklady s cílem zajistit jejich dostupnost pro lidi na celém světě, a reagovat tak na naléhavé potřeby především v rozvojových zemích.

4.11. Mezi prvními poučeními, která Evropská komise ve svém sdělení uvedla ohledně zdraví, podle EHSV bohužel chybí konstatování, že opatření a služby ke zvládání zátěže v oblasti zdraví nejsou všude k dispozici ve stejné míře a nejsou zaměřené na zranitelné skupiny. Krize COVID-19 tento problém v mnoha ohledech jen prohloubila. Rovný přístup ke službám a jejich dostupnost by neměly být pouze kritériem hodnocení, ale mohou být také prostředkem k záchraně lidských životů.

5. **Sociální a společenské aspekty**

5.1. V roce 2021 došlo v celé Evropě k prohloubení nerovností mezi ženami a muži, a to zejména v důsledku znepokojivého nárůstu počtu případů násilí páchaného na ženách v souvislosti s pandemií COVID-19. Omezení volného pohybu osob a izolace vytvořily živnou půdu pro zneužívání ze strany pachatelů, kteří na své oběti vyvíjeli nátlak s cílem udržet si nad nimi kontrolu. Docházelo tak k případům fyzického, psychického a sexuálního násilí páchaného na obětech z řad žen a dívek, které měly jen omezený přístup k pomoci. Tento jev se označuje jako „stínová pandemie“. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby přijala komplexní rámec pro předcházení veškerým formám násilí páchaného na ženách a dívkách a boj proti nim z ženského a horizontálního hlediska zohledňujícího genderové aspekty, aby se zajistilo, že v případě další zdravotní krize v budoucnosti bude této stínové pandemii zabráněno.

([3]) Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 109.

5.2. Ve svém usnesení ze dne 9. června 2021 ([4]) Výbor uvedl, že současná situace v Evropě zasažené pandemií prohlubuje chudobu a nerovnost a zdroje by měly být přednostně využívány tam, kde jsou nejvíce zapotřebí k zajištění kvalitní zaměstnanosti, snížení chudoby a vyloučení a k podpoře podnikání.

5.3. Pandemie COVID-19 upozornila na všeobecný charakter krizových situací, jakož i na to, že mají dopad na všechny dílčí systémy společnosti. V tomto ohledu je proto mimořádně důležité uzpůsobit systémy sociální politiky a zvýšit jejich inkluzivnost, aby bylo možné pomoci osobám na okraji společnosti a v obzvláště tíživé situaci.

5.4. EHSV mimoto s politováním konstatuje, že vnitrostátní správní orgány při přípravě svých národních plánů pro oživení a odolnost v dostatečné míře nezapojily sociální partnery a organizace občanské společnosti a nezohlednily jejich připomínky. Požaduje, aby byla stanovena závazná podmínka konzultací s organizacemi občanské společnosti.

5.5. Výbor zdůrazňuje, že prioritou by měla být sociální, udržitelná a konkurenceschopná Evropa, přičemž by se mělo zvážit také případné zavedení nových ukazatelů hospodářského pokroku nad rámec HDP, k nimž patří například kvalita života, environmentální udržitelnost, sociální soudržnost, zdravotní péče a celkové dobré životní podmínky stávajících a budoucích generací.

5.6. Výbor naléhavě vyzývá Komisi, aby se zaměřila na základní práva, zejména v souvislosti s dobrými socioekonomickými podmínkami. Zvláštní pozornost je třeba věnovat právům, důstojnosti a dobrým životním podmínkám osob, jež mohou být během pandemie COVID-19 a bezprostředně po této krizi vystaveny sociálnímu vyloučení a různým formám diskriminace.

6. **Hospodářství a finance**

6.1. V průběhu pandemie jsme byli svědky toho, jak Evropská unie a státy musely zintenzivnit své kroky a v nebývalém rozsahu zavádět opatření s cílem poskytnout finanční pomoc jednotlivým podnikům a občanům. EHSV zdůrazňuje, že je důležité pokročit od nouzových opatření k produktivním investicím, aby bylo možné dosáhnout ve střednědobém a dlouhodobém horizontu inkluzivního a udržitelného oživení a aby se předešlo riziku, že bude fiskální a měnová politika provázena vysokým inflačním rizikem, což může vést ke stagflaci.

6.2. EHSV poukazuje na to, že při případném provádění nových daňových reforem na úrovni EU nebo na úrovni členských států je třeba přihlížet ke struktuře národních ekonomik, stavu místních podniků, a zejména k situaci lidí, kteří se v důsledku této krize potýkají s obtížemi. V tomto ohledu zdůrazňuje, že je nezbytné důkladně posoudit fiskální a ekonomickou situaci podniků a občanů, jichž se dotklo náhlé zvýšení cen energie.

6.3. EHSV souhlasí s tím, že nová fiskální a výdajová pravidla by měla členským státům pomoci investovat mj. do vzdělávání, výzkumu, rozvoje, inovací, zdraví a veřejné infrastruktury, v podobě reálných a efektivních investic do lidského kapitálu, jakož i do efektivnosti veřejné správy.

6.4. EHSV vyzývá Komisi, aby napomáhala provádění dočasných opatření, která přijímají členské státy s cílem zajistit zaměstnávání na plný úvazek a podpořit hospodářské činnosti zasažené krizovou situací, a to s ohledem na zásady politiky hospodářské soutěže týkající se státní podpory, a aby vypracovala plány pro navazování partnerství veřejného a soukromého sektoru či uplatňování podobných řešení, díky nimž bude možné omezit v celé společnosti rizika, včetně rizik, jež se v této mimořádné krizové situaci dotýkají soukromých subjektů.

7. **Společnost a technologie**

7.1. Výbor upozorňuje na vznikající a prohlubující se rozdíly ve vzdělání mezi občany v EU. Opatření, jež byla přijata k potlačení pandemie, výrazně zasáhla mladší generaci. Členské státy a orgány EU tento problém aktivně neřeší a stejně tak se nezabývají ani potřebou reformy vzdělávacích systémů. Dosud nebyly předloženy žádné systémové ozdravné či záchranné plány. Výbor však poukazuje na to, že v budoucnu bude mít pro vzdělávání lidí a jejich rozvoj rozhodující význam prohlubování dovedností a změna kvalifikace a nedílnou součástí jakéhokoli budoucího vzdělávacího modelu budou digitální nástroje.

([4]) Příspěvek Evropského hospodářského a sociálního výboru k pracovnímu programu Evropské komise na rok 2022 na základě práce skupiny ad hoc Příspěvek EHSV k pracovnímu programu Evropské komise na rok 2022 (Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 1).

7.2. V zájmu sociální soudržnosti je rovněž důležité zajistit rozsáhlý a solidární přístup k digitálním službám. Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek (Eurofound) ([5]) zcela správně upozorňuje na to, že k dosažení soudržnější společnosti v Evropě mohou přispět opatření, která budou zaměřena na hospodářskou a sociální integraci občanů a budou klást větší důraz na digitální dovednosti.

7.3. EHSV vítá, že se Evropská komise ve spolupráci s Evropským střediskem pro sledování digitálních médií (EDMO) a expertní skupinou pro mediální gramotnost snaží podporovat vnitrostátní kampaně ke zvýšení mediální gramotnosti, čímž dále přispívá k boji proti dezinformacím a k posilování odolnosti společnosti vůči falešnému obsahu a dezinformacím namířeným proti očkování, které vyvolávají neopodstatněné obavy a způsobují vážnou škodu. EHSV vyzývá rovněž k tomu, aby se lépe informovalo o krizových situacích, neboť je to nejlepší způsob, jak zabránit šíření dezinformací.

7.4. Pandemie COVID-19 jasně ukázala, že z hlediska překonávání mimořádných situací hraje významnou roli plánování odborné přípravy ve stěžejních oblastech zdravotnictví, jako je například poskytování intenzivní péče. Odhalila rovněž, nakolik je v mimořádných situacích důležitá možnost využívání kvalifikovaných pracovníků z jiných členských států. Je třeba zjednodušit postupy dočasného převádění a mobility zdravotnického personálu mezi členskými státy a také postupy, které umožní najímat v těchto situacích zdravotnický personál ze třetích zemí.

8. **Mezinárodní vztahy a demokratické standardy**

8.1. EHSV konstatuje, že pandemie zasáhla společnost a podniky na celém světě a zostřila geopolitické soupeření, které narůstalo již v období před ní.

8.2. EHSV podporuje snahy o posílení mezinárodní spolupráce a zajištění silné pozice Evropy v mezinárodních institucích. Upozorňuje na to, že jakékoli oslabení pozice Evropy a její účasti v mezinárodních organizacích vytváří prostor pro jiné země mimo EU, aby jednaly na úkor hodnot, jež Evropská unie zastává. Musíme zejména velmi pečlivě analyzovat veškeré překážky bránící zachování základních hodnot EU a ochránit svobody na jednotném trhu.

8.3. EHSV upozorňuje na to, že pandemie COVID-19 mnohdy posloužila jako záminka k omezení práv a oslabení demokratických standardů. Vlády krize rovněž využily k prosazování svých vlastních krátkozrakých politických zájmů. EHSV zdůrazňuje, že regulační rozhodnutí, která je třeba přijmout ke zvládnutí a překonání pandemie, se nesmí nijak dotknout dodržování základních práv a demokratických hodnot.

8.4. EHSV jednoznačně zdůrazňuje, že je zapotřebí odpovědné tvorby politik založené na důkazech a vědecky podložených faktů, přičemž je třeba klást přednostní důraz na opatření na ochranu zdraví a života. Během pandemie či jakékoli jiné krize musíme současně důsledně dodržovat – a nikoli omezovat – základní práva a demokratické hodnoty.

8.5. Pokud jde o volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, Výbor opakuje, že je nutné podpořit sladění pravidel cestování pro fyzické osoby i podniky, aby byla zachována vysoká míra důvěry a jednotná pravidla v celé Unii, a to v souladu se zásadami jednotného trhu. Pravidla musí být jasná, proveditelná a pokud možno shodná ve všech zemích.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([5]) Eurofound (2018), *Social cohesion and well-being in Europe* (Sociální soudržnost a dobré životní podmínky v Evropě), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roce mládeže 2022

[COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)]

(2022/C 152/20)

Hlavní zpravodaj: **Michael McLOUGHLIN**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 21. 10. 2021
	Evropský parlament, 21. 10. 2021
Právní základ	čl. 165 odst. 4 a čl. 166 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	201/0/1

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá vyhlášení roku 2022 Evropským rokem mládeže. Velmi vítaná je rovněž skutečnost, že tento rok zapadá do kontextu evropského pilíře sociálních práv a rozpravy o oživení po pandemii.

1.2. EHSV je připraven hrát v Evropském roce mládeže vedoucí úlohu a stavět při tom na svých úspěšných iniciativách, jako je akce „Vaše Evropa, váš názor“ nebo kulaté stoly mládeže v otázkách klimatu a udržitelnosti. EHSV má jedinečné postavení, aby usnadnil zapojení mládežnických sítí.

1.3. Je třeba vypracovat pro Evropský rok mládeže jasné ukazatele a politické cíle. Ty by se měly zaměřit na dopad na politiky a meziodvětvovou práci nad rámec organizovaných činností.

1.4. EHSV je znepokojen, neboť se zdá, že agenda Evropského roku mládeže je velmi plná a priorit velmi mnoho. Výbor se domnívá, že jednoduché priority by byly prospěšné všem zainteresovaným stranám.

1.5. Jsou-li hlavním obsahem Evropského roku mládeže propagační činnosti, mělo by to být jasné ve veškeré komunikaci, zejména s mladými lidmi.

1.6. Evropský rok mládeže musí přispět ke strategii EU pro mládež jasnými plány a angažovaností, zejména s ohledem na meziodvětvový rozměr této strategie.

1.7. V rámci tohoto roku je třeba zajistit, aby byly zahrnuty skupiny, které je obtížnější oslovit. V případě potřeby by k tomu měly být použity skupinové a zeměpisné ukazatele.

1.8. Pokud jde o rozpočet, má EHSV za to, že je třeba zvýšit ambice. Vzhledem k tomu, že mladí lidé v EU čelí kritické situaci, je třeba vyčlenit určité zdroje nad rámec stávajících programů pro národní rady mládeže a mládežnické organizace.

1.9. EHSV se domnívá, že je zapotřebí vyčlenit celkem 10 milionů EUR a další 2 miliony EUR na koordinaci na vnitrostátní úrovni. Velký význam má také Evropské fórum mládeže a jeho členové. Tyto finanční prostředky by mohly být dále rozdělovány prostřednictvím národních rad mládeže.

1.10. Vítány by byly místní aliance vytvořené u příležitosti Evropského roku mládeže na úrovni členských států. Zde by mohl hrát úlohu i EHSV.

1.11. Stejně tak je vítaná plánovaná činnost v oblasti vnějších vztahů a spolupráce s ESVČ, a to během Evropského roku mládeže i po něm. Poměrně dobře rozvinuté evropské politiky v oblasti mládeže mohou hrát důležitou úlohu v našem sousedství i mimo něj.

2. **Shrnutí návrhu**

2.1. Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen ve svém projevu o stavu Unie dne 15. září oznámila, že Komise navrhne vyhlásit rok 2022 Evropským rokem mládeže. Po části věnované dopadům onemocnění COVID-19 v Evropě, se předsedkyně Komise zaměřila na rok 2022 a na potřebu obnovy po pandemii. Inspirovalo ji to, jak jsou mladí lidé aktivní v otázkách klimatu a jak zdůrazňují solidaritu a odhodlání pokračovat ve svém úsilí o lepší budoucnost.

2.2. Část specificky věnovaná mládeži byla zasazena do kontextu sociálnětržního hospodářství a evropského pilíře sociálních práv. V projevu byla pak také zmíněna nová iniciativa GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování ALMA, jež se zaměřuje na mladé lidi, kteří nemají zaměstnání ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Projev rovněž propojil návrh s Konferencí o budoucnosti Evropy:

„A my uděláme vše pro to, aby se mladí lidé aktivně zapojili do diskusí v rámci Konference o budoucnosti Evropy. Ve hře je jejich budoucnost, proto to musí být jejich i tato konference. A jak jsme již uvedli na začátku funkčního období, Komise bude připravena podniknout další kroky k řešení otázek, na nichž se tato konference dohodne."

Ursula von der Leyen, Projev o stavu Unie, 15. září 2021

2.3. Komise zveřejnila svůj návrh 14. října. Cílem Evropského roku mládeže je podle něj „posílit snahy Unie, členských států a regionálních a místních orgánů o uznání, podporu a zapojení mladých lidí s ohledem na situaci po pandemii". Dále jsou stanoveny tři způsoby, jak jej dosáhnout, a sice kombinací toho, „jak ekologická a digitální transformace nabízejí novou perspektivu pro budoucnost a také příležitosti, jak omezit negativní dopad pandemie na mladé lidi a společnost jako celek", zapojení všech mladých lidí, „aby se stali aktivními a angažovanými občany, jakož i aktéry změn", a „propagace příležitostí [pro mladé lidi] s cílem podpořit jejich osobní, sociální a profesní rozvoj v ekologičtějším, digitálnějším a inkluzivnějším světě".

2.4. Návrh odkazuje na řadu oblastí politiky a programů financování, které jsou v tomto směru relevantní a mohou Evropský rok mládeže podpořit. K těmto opatřením patří: posílené záruky pro mladé lidi; program Erasmus+; Evropský sbor solidarity; iniciativa ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – stanovit si cíl, učit se, osvojit si dovednost, dosáhnout cíle); Strategie EU pro mládež; evropské cíle v oblasti mládeže; Evropský prostor vzdělávání; Evropský klimatický pakt; aktualizovaný akční plán digitálního vzdělávání; iniciativa HealthyLifestyle4all; Evropská agenda dovedností; Evropský sociální fond plus; Kreativní Evropa; Horizont Evropa; program Občané, rovnost, práva a hodnoty; Azylový, migrační a integrační fond; program Spravedlnost; Evropský fond pro regionální rozvoj; Evropský námořní a rybářský fond; Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova.

2.5. Plánuje se, že klíčovou úlohu při podpoře činností v rámci Evropského roku mládeže, budou mít fondy, jež se zaměřují především na oblast mládeže, např. Erasmus+ a Evropský sbor solidarity. Tyto dva fondy rovněž oslaví – v uvedeném pořadí – 35, respektive 5 let existence. Členské státy mají za úkol jmenovat národní koordinátory odpovědné za organizaci jejich účasti na Evropském roce mládeže. Koordinaci na úrovni EU pak bude zajišťovat Komise.

2.6. Článek 3 legislativního návrhu stanoví sedm možných druhů činnosti plánovaných pro Evropský rok mládeže, mimo jiné konference, akce a iniciativy na podporu účasti mládeže. Tyto činnosti umožňují mladým lidem oslovit tvůrce politik a umožňují rovněž shromažďování nápadů participativními metodami, informační, vzdělávací a osvětové kampaně, vytvoření prostoru pro výměnu názorů o tom, jak v podnikatelském duchu přeměnit výzvy na příležitosti, provádění studií a výzkumu o situaci mladých lidí v EU a propagaci programů, finančních příležitostí, projektů, akcí a sítí s významem pro mládež, a to i pomocí sociálních médií a online komunit.

2.7. V říjnu byl zahájen průzkum GŘ EAC týkající se Evropského roku mládeže, zaměřený na mladé lidi. Byli již rovněž jmenováni národní koordinátoři.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Návrh správně poukazuje na obrovský dopad pandemie COVID-19 na mladé lidi, což je třeba vzít pozorně na vědomí. Účelem není postavit jednu skupinu proti druhé, nýbrž pouze zajistit, aby lidé chápali, že dopady na mladé lidi mohou být dlouhodobé a že činitelé s rozhodovací pravomocí nesou odpovědnost za to, aby se řešily.

3.2. Návrh obsahuje velký počet závazků a odkazů na jiné iniciativy, rozpočty a oblasti politiky. Ve většině ohledů je to vítáno. Je to rovněž odrazem meziodvětvové povahy této oblasti politiky a strategie EU pro mládež. Stejně tak je však důležité, aby byl návrh jasný a cílený. Méně je někdy více a mohly by vyvstat obavy, že dlouhý seznam oblastí politiky a sdílených odpovědností může zastínit jasné zaměření na výsledky, odpovědnost a přínosy.

3.3. Z návrhu je zřejmé, že Evropský rok mládeže spočívá v první řadě v propagační činnosti a akcích. To je třeba říci jasně. Ačkoli si lze představit, že tyto činnosti a akce ovlivní politiku nebo vyzdvihnou příležitosti pro politické podněty, návrh jako takový neobsahuje žádné politické závazky.

3.4. Z návrhu je jasné, že veškeré významné finanční prostředky na iniciativy budou ve skutečnosti pocházet ze stávajících zdrojů, přičemž hlavní oblastí zájmu se zdá být program Erasmus+. Je-li tomu tak, je i v tomto případě třeba, aby to bylo vyjádřeno jasně. Podobně mají-li národní agentury pro program Erasmus+ upřednostňovat činnosti související s Evropským rokem mládeže, budou potřebovat jasné informace, podporu a vedení. Nové iniciativy zaměřené na účast mladých lidí v programu Erasmus+ mohou být pro tyto činnosti vhodné, ale i zde bude nutné, aby žadatelé v členských státech byli řádně připraveni a informováni. Opět je třeba zdůraznit, že ve všech propagačních materiálech a v rámci dalších aktivit musí být jasné, že Evropský rok mládeže z velké části čerpá ze stávajících zdrojů. Takováto upřímnost má při práci s mladými lidmi zásadní význam.

3.5. Bude taktéž důležité zajistit, aby pro jednotlivé činnosti byly jako další zdroje plně k dispozici také rozpočtové položky z příslušných generálních ředitelství s tím, že i tyto rozpočtové subjekty věnují odpovídající úsilí propagaci a prosazování tohoto záměru. To je obzvláště potřebné vzhledem k meziodvětvové povaze mládeže coby problematice a k významu, který je této otázce přikládán ve strategii EU pro mládež. Samozřejmě by tímto způsobem také bylo poskytnuto více zdrojů na činnosti, bylo by zajištěno propojení s dalšími oblastmi politiky a byly by osloveny nové skupiny mladých lidí, potenciálně včetně těch, které je obtížnější oslovit.

3.6. Zásadní význam pro úspěch Evropského roku mládeže bude mít koordinační činnost. V tomto ohledu je zapotřebí větší zapojení občanské společnosti a posílení úlohy mládežnických organizací na úrovni členských států, na místní úrovni i na úrovni evropské. Národní rady mládeže a další významné mládežnické organizace by měly být rovnocennými partnery ve skupině národních koordinátorů, která se podílí jak na spoluutváření, tak na provádění Evropského roku mládeže, a měly by být při plnění této funkce podporovány. Uznána by měla být taktéž úloha Evropského fóra mládeže coby klíčového partnera ve skupině zainteresovaných stran.

3.7. Hlavním politickým závazkem EU v oblasti mládeže je evropská strategie pro mládež. Také ona obsahuje významný a vítaný závazek k meziodvětvovému rozměru mládeže coby politické otázce. To má zásadní význam pro dosažení pokroku v celé řadě politik ve prospěch mladých lidí, ať už jde o politiku v oblasti zaměstnanosti, životního prostředí nebo vzdělávání a odborné přípravy. Je tedy nezbytné navázat Evropský rok mládeže těsněji na strategii EU pro mládež a zejména na meziodvětvový rozměr politiky v oblasti mládeže. V návrhu je to sice jasně stanoveno, ale bude rovněž důležité, aby svým dílem přispěla všechna odvětví a aby plnila svou úlohu, pokud jde o monitorování a dohled.

3.8. Je třeba pokračovat v práci ve všech segmentech politiky v oblasti mládeže a v souvisejících meziodvětvových oblastech, a to s cílem zajistit co nejvyšší míru zapojení těch, které je nejobtížnější oslovit. To by mělo být součástí monitorování v souvislosti s Evropským rokem mládeže, přičemž mohou existovat metody, jak upřednostnit určité skupiny, nebo dokonce znevýhodněné oblasti, aby se zajistilo, že odtud vychází dostatek činností. Vítaný je zde i odkaz na iniciativu ALMA, stejně jako důraz na mladé lidi, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), ačkoli je v tomto směru stále zapotřebí více informací.

3.9. Vedle zaměření na činnosti a akce je třeba se soustředit také na výsledky. K tomu budou zapotřebí ukazatele s dosahem nad rámec těchto činností. Má-li být výsledkem, že budou vyslyšeny názory mladých lidí, musí být tyto ukazatele schopny tento parametr vykázat. Jelikož se v návrhu často vyskytují pojmy uznání, podpora a zapojení, mohly by dobrý rámec pro tyto ukazatele poskytnout právě ony. Nejdůležitější je, aby šly nad rámec pouhých výstupů činností a akcí a zaměřily se na jejich výsledky.

3.10. Naplnění očekávání spojených s Evropským rokem mládeže bude z velké části záviset na činnosti na úrovni členských států, avšak vnitrostátní orgány jsou v extrémní časové tísni. Stejně tak otázka financování se bude řešit až v dost pokročilých fázích, vnitrostátní orgány jsou nevyhnutelně velmi zaneprázdněné a existují také značné rozdíly v politikách v oblasti mládeže, jak v rámci své práce konstatuje GŘ EAC. Všechny tyto faktory budou pro realizaci Evropského roku mládeže představovat určité výzvy.

3.11. Celkově je rozpočet ve výši 8 milionů EUR stanovený v návrhu příliš nízký, i pokud vezmeme v potaz pouze opatření na úrovni EU. Aby měl Evropský rok mládeže nějaký dopad a stimuloval maximální podporu a účast, musí být poskytnuty určité zdroje na vnitrostátní činnosti nebo na koordinaci. EHSV se domnívá, že je zapotřebí vyčlenit celkem 10 milionů EUR a další 2 miliony EUR na koordinaci na vnitrostátní úrovni.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. Návrh vyhlásit rok 2022 Evropským rokem mládeže byl vypracován závodním tempem. Podle našeho názoru nejde o optimální způsob, jak připravovat takovéto návrhy, jakkoli jsou vítány. Vytvoření koncepce Evropského sboru solidarity v roce 2016 bylo stejně tak spojeno s projevem o stavu Unie. Z toho plyne nebezpečí, že pro důležité iniciativy týkající se mládeže budou typičtější vysoce sledovaná politická oznámení než dlouhodobý systematický rozvoj. Takovýto krok by mohl prohloubit cynismus mezi mladými lidmi. Stejně tak trpí tímto uspěchaným přístupem i legislativní proces.

4.2. Ačkoli se jedná o oficiální dokument, je jazyk návrhu místy poněkud složitý a má daleko k jednoduchému vyjadřování, jímž bychom se rádi obraceli k mladým lidem nebo vlastně k veřejnosti jako takové.

4.3. Pokud jde o monitorování a dohled v souvislosti s Evropským rokem mládeže, musí Komise zajistit zapojení mladých lidí a mládežnických organizací na celostátní a na nižší než regionální úrovni všude tam, kde je to vhodné. Víme, že politiky v oblasti mládeže jsou nestejnorodé a přístupy k těmto otázkám se v jednotlivých členských státech stále liší. Je tedy nanejvýš důležité, aby uvedené zapojení mladých lidí a mládežnických organizací zajistila Komise.

4.4. Velice vítaná jsou ustanovení o evropských cílech v oblasti mládeže, která udávají velmi konkrétní oblasti na základě účasti mládeže. Mimoto dobře ilustrují meziodvětvovou povahu potřeb a ambicí mladých lidí.

4.5. Vítaná jsou i ustanovení týkající se digitálních otázek, obzvláště proto, že populární označení mladých lidí za digitální generaci, je opravdu až příliš zjednodušené. Zejména během pandemie COVID-19 se ukázalo, že tyto kompetence nemají všichni a především že to, jak mladí lidé přistupují k obsahu prostřednictvím telefonu, se velmi liší od dovedností a kompetencí potřebných pro on-line učení. Mnohé z těchto kompetencí nejsou technologické, ale sociální, a stanovisko EHSV Smíšené učení ([1]) varovalo před přílišným spoléháním na čas strávený před obrazovkou a činnosti vykonávané on-line. Mezi mladými lidmi a v oblasti práce s mládeží existuje solidní tradice venkovních aktivit a činností v oblasti životního prostředí, kterou je rovněž třeba podporovat a povzbuzovat.

4.6. Cennou příležitost pro zapojení mladých lidí nabízí akční plán pro mládež související s nástrojem pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci a s vnější činností. Tento akční plán je velmi vítán. EHSV v této věci očekává návrh komisařky Urpilainen. Bude velmi důležité zajistit, aby se do takového akčního plánu výrazně zapojila občanská společnost a mládežnické organizace. Evropský model práce s mládeží se má před světem čím pochlubit a měl by mít prominentnější místo v našich vnějších vztazích.

4.7. Trvale důležitou součástí politiky mládeže je mobilita, která rovněž představuje ústřední prvek programu Erasmus+. Je přirozené, aby byla důležitou součástí návrhu týkajícího se Evropského roku mládeže. Musíme však vždy myslet na to, že mladí lidé mohou mobilitu někdy vnímat negativně, zejména pokud je nedobrovolná nebo nucená, jak tomu stále může být v chudších regionech nebo oblastech trpících „odlivem mozků“.

4.8. Myšlenka opatření, které se „konkrétně zaměřuje na posílení hlasu mladých lidí na evropské úrovni“ je samozřejmě velmi vítaná a všechny instituce musí názory mladých lidí dále rozvíjet ve svých politických návrzích. I zde se jedná o prvek, který by mohl dobře fungovat jako zastřešující cíl nebo žádoucí výstup Evropského roku mládeže.

4.9. Ustanovení zaměřená na provádění jsou sice pozitivní, ale bylo by vhodné, aby obsahovala jasnější ukazatele, zejména pokud jde o dopad na politiku a programy v této oblasti i po uplynutí Evropského roku mládeže a o meziodvětvové aspekty.

4.10. Pozitivní a vítaná jsou i ustanovení o Evropském programu práce s mládeží, i jimi se však navyšuje počet iniciativ a politických priorit v návrhu, zejména pak v legislativním textu. I v tomto případě může vyvstat obava z přehlcení kvůli zahrnutí tolika politických oblastí a priorit, nehledě na potřebu meziodvětvové práce.

([1]) SOC/701: Smíšené učení (Úř. věst. C 105, 4.3.2022, s. 128).

4.11. Článek 3 legislativního textu je dobrým shrnutím toho, co je zamýšleno, a znovu objasňuje koncepci Evropského roku mládeže. Ve finančním výkazu jsou evropské roky označeny za „prostředky k zvyšování informovanosti“, čímž je tento aspekt znovu zdůrazněn.

4.12. Z finančních tabulek podle všeho vyplývá, že nejvýznamnějším poskytovatelem finančních prostředků pro veškeré činnosti by měl být program Erasmus+. Návrhy také zřejmě počítají s podporou na úrovni EU pro zaměstnance a se zdroji pro delegace a dodavatele, nikoli však pro mladé lidi nebo mládežnické organizace. Mimoto není zřejmé, kolik finančních prostředků by nakonec mohlo být z programu Erasmus+ poskytnuto.

5. **Obecnější pohled na evropské roky**

5.1. Možná nastal čas, aby Komise a další orgány EU přezkoumaly koncepci „Evropský rok…“. Návrh odkazuje na předchozí evropské roky, jako byl Evropský rok pro rozvoj a Evropský rok občanů. Bývají vyhlašovány čas od času a bylo by vhodné usilovat o určitou souvztažnost, pokud jde o použití a účel této koncepce.

5.2. Výbor ve svém stanovisku k Evropskému roku občanů ([2]) dospěl k závěru, že při přípravě evropských roků je nutný intenzivní dialog s občanskou společností a že jsou zapotřebí značné prostředky – více, než bylo navrženo. EHSV se vyslovil pro to, aby byl proces plánování a provádění co nejotevřenější a aby do něj byly na všech úrovních a ve všech stadiích stejně jako Výbor regionů a sám EHSV mezi jinými zapojeny i organizace reprezentující občanskou společnost, sociální partneři, celostátní i místní správní orgány.

5.3. Výbor mimo to vyzval k zajištění transparentní a účinné koordinace evropského roku 2013 na všech úrovních a mezi všemi zúčastněnými aktéry, zejména co nejširším využitím možností řídících skupin a vytvořením účinných mechanismů pro výměnu zkušeností na vnitrostátní úrovni.

5.4. Pokud jde o Evropský rok rozvoje, uvedl Výbor, že je rozhodující zabránit investování finančních prostředků do nákladných kampaní vedených agenturami pro styk s veřejností, nebo tyto služby omezit na absolutní minimum. Byla také zdůrazněna potřeba decentralizovaného přístupu. Pracovní skupiny na vnitrostátní úrovni by dle mínění Výboru měly připravit národní heslo, slogan nebo pozvánku na evropský rok, jež bude nejlépe odrážet situaci v daném členském státě. Činnost pracovních skupin spolu s podporou této činnosti by měly pokračovat i po skončení evropského roku. V pracovních skupinách by měla sehrát významnou úlohu organizovaná občanská společnost ([3]).

5.5. EHSV vyzval k vypracování a zavedení specifických opatření, která by zabezpečila vazbu mezi různými tematickými roky a upevnění výsledků jejich konání. Výbor rovněž uvedl, že musí být nejen uskutečněny informační kampaně, ale také využity konkrétní a praktické činnosti a postupy připravené vedoucími činiteli ve spolupráci se zástupci společnosti, a že musí být vypracována monitorovací zpráva. Výbor podpořil poskytování zdrojů prostřednictvím zastoupení Evropské komise v členských státech ([4]).

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([2]) Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 137.
([3]) Úř. věst. C 170, 5.6.2014, s. 98.
([4]) Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 137.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES, pokud jde o podporu energie z obnovitelných zdrojů, a zrušuje směrnice Rady (EU) 2015/652

[COM(2021) 557 final – 2021/0218 (COD)]

(2022/C 152/21)

Zpravodaj: **Christophe QUAREZ**

Spoluzpravodaj: **Lutz RIBBE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada Evropské unie, 22. 9. 2021
Právní základ	Článek 114, čl. 194 odst. 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	191/2/5

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá zvýšení cílového podílu energie z obnovitelných zdrojů a je potěšen, že se tyto cíle zaměřují na odvětví průmyslu, dopravy a bydlení. Očekává se, že politika v oblasti energie z obnovitelných zdrojů přinese výsledky ve třech oblastech, jimž jsou zmírnění změny klimatu, energetická bezpečnost a hospodářský rozvoj (vytváření pracovních míst). Vyžaduje ale i právní jistotu, která je ohrožena tím, že se přepracování provádí pouze dva týdny po uplynutí lhůty pro provedení. EHSV však zdůrazňuje, že ani tento vyšší cíl není pravděpodobně v souladu s cíli Pařížské dohody v oblasti klimatu, natož s ustanoveními Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, a neumožní zabránit nebezpečným antropogenním zásahům do klimatického systému. Tyto nebezpečné zásahy jsou vzhledem k nárůstu celosvětových teplot patrné již nyní.

1.2. EHSV upozorňuje Komisi na nutnost součinnosti mezi jednotlivými nařízeními přezkoumávanými v balíčku „Fit for 55“ a novými navrhovanými nástroji, jako je Sociální fond pro klimatická opatření či mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích.

1.3. EHSV se domnívá, že je nezbytné vytvořit rovné podmínky pro všechny zdroje výroby energie, což vyžaduje ukončení dotací na fosilní paliva, které se stále zvyšují ([1]).

1.4. EHSV připomíná, že středem zájmu evropské energetické politiky musí být občané, především mladí lidé, a proto lituje, že Komise nemá dostatečné ambice, pokud jde o podporu a rozvoj výroby energie jednotlivými spotřebiteli nebo jejich komunitami, což je v rozporu s tím, co bylo stanoveno ve sdělení o energetické unii.

1.5. EHSV obecně podporuje zásady odpovědného lesního hospodářství, které jsou stanovené v návrhu, a navrhuje upřednostňovat využívání vedlejších produktů lesního hospodářství a recyklovaných dřevěných výrobků k výrobě bioenergie. Vyzývá rovněž k přehodnocení podpory bioelektráren s cílem přesměrovat biopaliva do odvětví dopravy, zejména tam, kde je elektrifikace problematická, a to v případě, že nabízejí alternativu, která je snadno dostupná a představuje přiměřené náklady, jak je dále rozvedeno v odstavcích 4.9 a 4.20.

([1]) Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 1.

1.6. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že chybí jasná strategie pro rozvoj větrné energie a fotovoltaické energie na pevnině podobná nedávné strategii Komise pro větrnou energii na moři. K posílení regionálních hodnotových řetězců a k lepšímu přijetí transformace energetiky ze strany veřejnosti by přispěla strategie zaměřená na decentralizaci a účinná podpora výroby energie komunitami. Jinak hrozí, že Evropa ze sociálního a ekonomického hlediska tvrdě doplatí na svůj laxní přístup v posledních několika desetiletích. EHSV rovněž poukazuje na to, že je nutné více:

— systematicky předvídat rostoucí poptávku po energii v jednotlivých oblastech a podle jednotlivých druhů energie a také transformaci různých druhů energie,

— koncepčním způsobem plánovat budoucí podobu energetického systému.

1.7. EHSV vyzývá Evropský parlament a Komisi, aby znovu zahájily diskusi o stanovení závazných vnitrostátních cílů.

2. **Úvod**

2.1. Návrh na přezkum směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (dále jen „směrnice“), který je předmětem tohoto stanoviska, byl zveřejněn dne 14. července 2021. Je nedílnou součástí balíčku Komise „Fit for 55“, jehož cílem je snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů o 55 %, a umožnit tak Evropské unii, aby byla do roku 2050 klimaticky neutrální, jak je stanoveno v evropském právním rámci pro klima.

2.2. V poslední zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC), která byla zveřejněna v srpnu 2021, se uvádí, že koncentrace CO_2 v atmosféře byla v roce 2019 nejvyšší za poslední nejméně dva miliony let. Připomíná také, že dosažení klimatické neutrality je nezbytnou podmínkou pro omezení oteplování na 1,5 až 2 °C. Konference COP26, která se bude konat v listopadu 2021 v Glasgow, je příležitostí k posouzení pokroku, jehož státy dosáhly od uzavření Pařížské dohody v roce 2015, a ke zvýšení ambicí v oblasti klimatu. Jak nedávno zdůraznila Mezinárodní energetická agentura, klimatická neutralita znamená transformaci světové ekonomiky, v níž v současnosti převažují fosilní paliva, na ekonomiku poháněnou převážně obnovitelnou energií ([2]). Právě v této souvislosti dochází k přezkumu směrnice o obnovitelných zdrojích energie.

3. **Obecné připomínky k návrhu směrnice**

3.1. Aby EU mohla zaujmout celosvětové vedoucí postavení v oblasti obnovitelné energie, bylo naprosto nezbytné v roce 2018 tuto směrnici přepracovat ([3]). EHSV lituje, že chybí regulační stabilita, což je způsobeno tím, že byly navrženy změny týkající se stejných bodů jako poslední změny směrnice, a to bezprostředně po uplynutí lhůty pro provedení do vnitrostátního práva dne 30. června 2021. EHSV nicméně podporuje návrh Komise revidovat směrnici s ohledem na nové cíle v oblasti snížení emisí CO_2 stanovené v evropském právním rámci pro klima a využít této příležitosti ke zjednodušení a k nápravě nedostatků. EHSV zdůrazňuje, že využívání obnovitelných zdrojů energie nesmí být příliš složité. Bylo nutné zvýšit závazný cíl pro podíl energie z obnovitelných zdrojů na 40 % a posílit integraci obnovitelných zdrojů energie do odvětví, jako je stavebnictví, průmysl a doprava. Nicméně EHSV uvádí tři oblasti, kterým je třeba věnovat větší pozornost, jelikož návrh přezkumu se jimi zabývá pouze částečně.

a) *Je třeba zlepšit účast občanů a spotřebitelů*

3.2. Navzdory vysokým očekáváním evropských občanů jsou prostředky, které EU navrhuje na podporu účasti spotřebitelů, i nadále nedostatečné, neboť ve směrnici stále není jasně definována výroba energie spotřebiteli. Evropská komise by měla navrhnout monitorovací mechanismus s cílem podpořit členské státy v provádění schválených pravidel, a umožnit tak rozvoj výroby energie spotřebiteli. Političtí činitelé by měli být informováni o příkladech osvědčených postupů. Výrobu energie spotřebiteli je třeba umožnit prostřednictvím:

— oficiálního stanovení způsobu, jak se občané mohou stát výrobci,

— odstranění stávajících překážek, jako je nadměrná byrokracie,

([2]) Mezinárodní energetická agentura, *Net Zero by 2050 — A Roadmap for the Global Energy Sector (windows.net)*, s. 3.
([3]) https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/revision-renewable-energies-directive (Úř. věst. C 246, 28.7.2017, s. 55).

— poskytování finančních prostředků prostřednictvím samospráv s cílem zabránit tomu, aby se občané stali závislí na průmyslových subjektech.

Zásadní význam má odstranění byrokratických překážek a zajištění toho, že se finanční prostředky dostanou k cílové skupině (jako jsou místní organizace vedené mladými lidmi), a také vyjasnění povinností, které by v budoucnu mohli být spotřebitelé vyrábějící energii nuceni plnit. V tomto případě je třeba upřednostňovat právní stabilitu, jelikož musí být zaručen přístup spotřebitelů k finanční pomoci a know-how s cílem motivovat spotřebitele k tomu, aby se odhodlali vyrábět energii. EHSV se domnívá, že jakmile bude projednávaný legislativní nástroj přezkoumán, neměl by být do roku 2030 obnoven, aby byla zajištěna právní stabilita v širokém slova smyslu, která je potřebná pro všechny zúčastněné strany v tomto odvětví, jak již bylo uvedeno v odstavci 3.1 výše.

3.3. Ačkoli je správné zvýšit úsilí s cílem zajistit dynamické využívání větrné energie na moři, jak je stanoveno ve strategii pro větrnou energii na moři, v budoucím evropském energetickém systému by měla mít mnohem větší úlohu větrná energie a fotovoltaická energie na pevnině. Absence komplexního přístupu je podle EHSV problematická a Výbor požaduje, aby Komise přijala strategii regionální politiky decentralizace. Výroba elektřiny spotřebiteli se neobejde bez podpory regionální a místní úrovně, která disponuje nejen technickými a finančními prostředky, ale také znalostmi specifik daného území, které by umožnily značnou úsporu času. Vzhledem k tomu, že má tato úroveň blízko k občanům a místním subjektům, je zcela oprávněné jim poskytnout více pravomocí v zájmu splnění cílů stanovených ve směrnici. V neposlední řadě budou muset tuto strategii doplnit úvahy o hospodaření s kritickými zdroji a materiály (těžba, recyklace atd.), které jsou nezbytné pro výrobu a řádné fungování obnovitelné energie. Ze závislosti na fosilních palivech se totiž nesmí stát závislost na kritických materiálech.

b) *Lepší využití synergií*

3.4. Vzhledem k tomu, že k předchozímu přepracování došlo nedávno, nemohla nově přijatá ustanovení ještě plně nabýt účinnosti. EHSV se domnívá, že tato revize by měla sloužit dvěma účelům.

3.5. Za současného stavu by podle modelování obsaženého ve výchozím scénáři EU pro rok 2020 měla Unie překročit současný cíl 32 % podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě energie o něco více než o 1 %. Přezkum by měl zaprvé zvýšit stávající cíle a současně vytyčit nové cíle, které by zvýšily zavedení energie z obnovitelných zdrojů v celoevropském měřítku alespoň o 7 %.

3.6. Zadruhé musí být rozsah revizí provedených v rámci balíčku „Fit for 55“ na jedné straně příležitostí k posílení stávajících synergií mezi uvedenými předpisy a touto směrnicí. Na druhou stranu je tuto logiku třeba uplatnit i na nové nástroje navrhované Evropskou komisí, jako je Sociální fond pro klimatická opatření a mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích. Přínosů plynoucích z provádění směrnice tedy bude plně dosaženo pouze tehdy, pokud bude zavádění obnovitelných zdrojů energie doprovázeno zavedením evidence uhlíku týkající se části dováženého CO_2. Zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích pro určitá odvětví by mělo být příležitostí k zajištění rovných podmínek, přičemž tato otázka by se měla řešit na evropské úrovni. Nahrazení cíle, jenž spočívá v dosažení alespoň 14 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v odvětví dopravy, závazným cílem snížení intenzity skleníkových plynů v roce 2030 o 13 %, jak je uvedeno v článku 25, je příkladem vhodného využití synergií. Tímto způsobem se dosáhne většího souladu s revizí systému obchodování s emisemi nebo s nařízením o normách CO_2. V souladu se strategií Komise pro integraci energetického systému ([4]) by však měla být prioritou elektrifikace odvětví dopravy, jakmile je to ekonomicky a technologicky možné. V neposlední řadě přichází tento návrh přezkumu také před přezkumem směrnice o energetické náročnosti budov a má být příležitostí k prokázání vysoké úrovně ambicí při prezentaci jejích opatření navazujících na balíček „Fit for 55“, která je naplánována na 14. prosince 2021.

c) *Hospodářské oživení musí umožnit rozvoj obnovitelných zdrojů energie*

3.7. Poptávka po elektřině se sice téměř vrátila na úroveň před zdravotní krizí, avšak v důsledku hospodářského oživení došlo k rozmachu výroby energie z obnovitelných zdrojů na úkor fosilních paliv ([5]). Aby se z této situace stal skutečný trend pro budoucnost, je nezbytné vytvořit rovné podmínky pro zdroje výroby energie. Zaprvé to znamená co nejrychleji ukončit dotování fosilních paliv, které představovalo v roce 2018 na celoevropské úrovni přibližně 50 miliard EUR ([6]) (přičemž „nepřímá“ část dotací nebyla v odhadu zohledněna).

([4]) COM (2020) 299 final.
([5]) Ember, *European Electricity Review: H1-2021*, (ember-climate.org).
([6]) Evropská komise, *Přílohy zprávy o stavu energetické unie podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu za rok 2020*.

3.8. Pokud Rada a Parlament přijmou nařízení v přenesené pravomoci o taxonomii týkající se zmírňování změny klimatu, mohou být budoucí investice nasměrovány k udržitelným aktivům, což je kategorie, do níž patří obnovitelné energie. Teprve až se odstraní narušení hospodářské soutěže mezi jednotlivými zdroji energie, budou moci obnovitelné zdroje volně soutěžit na trhu. Dokud nebude takového výsledku dosaženo, vítá EHSV přístup Komise, který zabraňuje zaostávání obnovitelných zdrojů energie.

4. **Konkrétní připomínky ke znění směrnice**

a) *Závaznost či nezávaznost navrhovaných cílů*

4.1. EHSV opakuje svou kritiku ([7]), že přezkum směrnice na rozdíl od přezkumu z roku 2009 neobsahuje závazné vnitrostátní cíle. Evropská unie sice splnila svůj cíl zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na 20 % do roku 2020, avšak některé členské státy své cíle nesplnily a jiným se to podařilo jen těsně ([8]), přičemž využily zejména zvláštní situace způsobené zdravotní krizí, která zastavila ekonomiku některých států. Tento příklad ilustruje slabiny současného rámce řízení, který členské státy k plnění jejich vnitrostátních cílů pouze „motivuje". EHSV vyzývá Radu ministrů, Evropský parlament a Evropskou komisi, aby znovu zahájily diskusi o stanovení závazných vnitrostátních cílů, o vhodné správě energetiky nebo alespoň o přísnějších donucovacích opatřeních vůči členským státům, které je neplní, s cílem zajistit dodržování závazků na vnitrostátní úrovni. Směrnice zde skutečně využívá veškeré možnosti dobrovolnosti. Několik členských států sice své prognózy pro rok 2020 překročilo, existuje však riziko, že některé státy budou usilovat pouze o co nejnižší úroveň, což povede k tomu, že ty státy, které dosáhly největšího pokroku, budou odrazovány nedostatkem vůle některých jiných států a absencí jakýchkoliv důsledků v případě neplnění cílů.

4.2. Pokud jde o nový závazný cíl 40 % energie z obnovitelných zdrojů do roku 2030 (oproti dřívějším 32 %), ten se vztahuje na veškerou spotřebu energie, nejen na spotřebu elektřiny. EHSV vítá skutečnost, že Komise navrhla nejambicióznější cíl v rámci rozpětí stanoveného v plánu dosažení cíle v oblasti klimatu (38–40 %), aby byl splněn nový cíl snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030. To je důkazem snahy evropské výkonné moci urychlit zavádění zelených technologií, což EHSV vítá. Toto zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na skladbě zdrojů elektřiny v členských státech však bude mít důsledky z hlediska spotřeby energie a elektřiny ([9]), jelikož se očekává, že podíl spotřeby energie do roku 2050 klesne. Tyto scénáře naplánované do roku 2050 je třeba aktualizovat s ohledem na nové cíle a zejména je nutné upřesnit úlohu, kterou by mohlo hrát skladování elektřiny, jež se bude muset rozvíjet rychleji, než se očekávalo, nebo též úlohu energetické úspornosti, na jejíž určité projevy se upozornilo během zdravotní krize.

4.3. Pro některé členské státy je to však velmi ambiciózní nový cíl. Zatímco v mnoha členských státech dekarbonizace stavebnictví zaostává, EHSV schvaluje navrhovaný přístup spočívající ve zvýšení snah jednotlivých odvětví, jako je úsilí o integraci obnovitelných zdrojů energie do odvětví vytápění a chlazení. Konkrétní cíl 49 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v budovách, jak je stanoven v novém článku 15a, byl skutečně naléhavě potřebný. EHSV má však pochybnosti týkající se nezávazné povahy takového cíle. Budovy budou muset do roku 2030 snížit své emise o 60 % a do roku 2040 být neutrální, aby bylo možné splnit cíle stanovené v Zelené dohodě pro Evropu. I když může mít mnoho států s dosažením tohoto cíle potíže, EHSV zdůrazňuje, že je důležité využívat od roku 2025 finanční prostředky ze Sociálního fondu pro klimatická opatření. To by mělo umožnit rychlejší provádění renovací veřejných i soukromých budov, a tím zamezit šířícímu se jevu energetické chudoby, který postihuje více než 30 milionů evropských občanů. Ať už se však jedná o financování z budoucího Sociálního fondu pro klimatická opatření nebo obecněji z jiných programů pomoci, je třeba zavést mechanismus sledování, který zajistí, že tyto prostředky budou náležitě přiděleny na boj proti změně klimatu. Rozmělnění těchto prostředků ve vnitrostátních rozpočtech totiž neumožňuje účinnou kontrolu využití poskytnutých prostředků. Tyto prostředky by se navíc neměly zaměřovat pouze na velké projekty, ale také na menší projekty, u nichž je finanční zisk v MWh a emisích CO_2 skromnější, ale dopad na evropské občany je stejný, ne-li větší. EHSV žádá, aby byla v rámci možností harmonizována kritéria pro přidělování prostředků v jednotlivých členských státech, pokud jde o část, která má být věnována na mobilizaci občanů, a tím se usnadnila případná přeshraniční spolupráce.

4.4. EHSV by rád poukázal na to, že dekarbonizace odvětví průmyslu je v současné době příliš pomalá, přestože se na něj zaměřují jednotlivé navazující evropské plány v oblasti klimatu jako na prvořadé odvětví. Konkrétně se na průmyslové emise vztahuje systém obchodování s emisemi (ETS). Vzhledem k příliš benevolentnímu systému přidělování bezplatných povolenek však více než 90 % průmyslového znečištění nepředstavuje pro dotčené podniky žádné náklady, což vedlo

([7]) Úř. věst. C 246, 28.7.2017, s. 55.
([8]) Eurostat, *Statistické údaje o obnovitelných zdrojích energie – vysvětlení ke statistikám* (europa.eu).
([9]) 6_FR_ACT_part1_v3.pdf (europa.eu).

k tomu, že toto odvětví v letech 2012 až 2018 snížilo své emise pouze o 1 %. EHSV proto žádá, aby byl stanoven závazný cíl ve výši 1,1 %, který by průmyslová odvětví nutil každoročně zvyšovat využívání energie z obnovitelných zdrojů. Orientační cíl by totiž mohl být vnímán jako bianko šek pro průmysl, který by mohl potenciálně brzdit evropské ambice v oblasti klimatu.

4.5. EHSV vítá skutečnost, že cíl pro začlenění energie z obnovitelných zdrojů pro vytápění a chlazení má být závazný. EHSV však připomíná, že původní cíl směrnice byl 1,3 %, zatímco nový cíl by měl být pouze 1,1 %. Podle posouzení dopadů připojeného k návrhu revize používala téměř polovina členských států trajektorie, které nebyly v souladu s plánovaným cílem. Aby členské státy mohly tento cíl splnit, EHSV navrhuje, aby byla část finančních částek přidělených Sociálnímu fondu pro klimatická opatření vyčleněna prioritně na výměnu systémů vytápění a chlazení, které jsou většinou závislé na fosilních palivech. EHSV se domnívá, že cílem směrnice by mělo být zvýšení nebo alespoň zachování ambicí stanovených v předchozí revizi, a vyzývá všechny zúčastněné strany, aby zvážily, jak toho nejlépe dosáhnout.

4.6. Aby bylo možné dosáhnout v roce 2050 klimatické neutrality, musí být dekarbonizace energetického systému dosaženo do roku 2045. Hrubá konečná spotřeba energie z obnovitelných zdrojů ve výši 40 % v roce 2030 znamená, že většina procesu dekarbonizace bude muset být uskutečněna v průběhu 15 let (mezi lety 2030 a 2045). Klimatická krize tedy vyžaduje větší pragmatismus, pokud jde o rozvoj energie z obnovitelných zdrojů, a to porovnáním možností a časového rámce. Zaprvé je důležité zaměřit se na cíle, které jsou vzhledem k současným ustanovením rozumně dosažitelné. Stanoví-li směrnice střednědobou a dlouhodobou strategii prostřednictvím ambiciózních cílů, nemělo by to být na úkor zvýšení tempa zavádění zelených energií, ale naopak by to s ním mělo být v souladu. V krátkodobém horizontu se zdá být stejně důležité a nezbytné zaměřit se na využívání vyspělých a oblíbených obnovitelných zdrojů energie, jako jsou například fotovoltaické panely. V odvětví dopravy je třeba zmínit větší flexibilitu a širší výběr přijatelných surovin, pokud jde o biopaliva. Teprve ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu se budou moci investice provedené na základě pokynů budoucí směrnice projevit, plně využít svůj potenciál (vodík z obnovitelných zdrojů, větrné elektrárny na moři atd.) a přispět k dekarbonizaci evropského hospodářství prostřednictvím elektrifikace v oblasti koncového použití. Pokud se tak nestane, hrozí, že Evropa tvrdě doplatí na svůj laxní přístup v posledních dvou desetiletích. Aby se tomu zabránilo, musí EU vyjasnit svou strategii, která bude muset značně překročit rámec směrnice o obnovitelných zdrojích energie a prosazovat komplexní přístup využívající součinnosti.

b) *Dálkové vytápění a doprava*

4.7. Sdělení Evropské komise o vodíkové strategii a o strategii integrace energetických systémů obsahují některé důležité aspekty, které by měly být v této komplexní strategii zohledněny. EHSV ve svých stanoviscích TEN/717 a TEN/718 tato sdělení celkově ocenil, přestože kritizoval nedostatečnou soudržnost a jasnost některých aspektů. Navrhovaný přezkum však reaguje na některé důležité chybějící aspekty pouze do určité míry. V této souvislosti by měl být podpořen a urychlen výzkum, inovace a provádění.

4.8. Komise navrhuje posílit dálkové vytápění. Tento přístup je relevantní, protože sítě dálkového vytápění jsou dobrou možností pro využití přebytků energie z fotovoltaických nebo větrných elektráren, jejichž počet se bude pravděpodobně zvyšovat.

4.9. Cílem navrhované směrnice je zlepšit přístup uživatelů elektromobilů k dobíjecím stanicím, včetně soukromých. To má smysl v době, kdy je rychlá elektrifikace odvětví mobility jedním z nejslibnějších způsobů dekarbonizace dopravy, jejíž emise stále rostou. Důležitým prvkem strategie decentralizace, která by posílila regionální strukturu a výrobu energie komunitami, by mohla být specifická pravidla pro přímé dodávky elektřiny z obnovitelných zdrojů vyrobené na místě nebo v blízkosti dobíjecí bodu. EHSV nicméně poukazuje na to, že je třeba poskytnout vyspělá řešení s přiměřenými náklady pro odvětví dopravy, která se obtížně elektrifikují. Nyní se to týká zejména biopaliv a v budoucnosti vodíku.

c) *Podpora a zavádění obnovitelných zdrojů energie*

4.10. EHSV vítá provádění několika iniciativ týkajících se vodíku z obnovitelných zdrojů, jako je zavedení dílčích cílů pro průmysl a dopravu. EHSV se dále domnívá, že závazný cíl 50 % podílu paliv z obnovitelných zdrojů nebiologického původu používaných jako surovina nebo nosič energie je správný a že je třeba upřednostňovat čistý vodík ([10]). Možnost dovozu paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu, které bude následně započítáno jako příspěvek v rámci členského státu, již nabízí článek 7, se však jeví jako potenciálně problematická a tato možnost započítání by měla být omezena.

([10]) Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 30.

4.11. Pokud jde o iniciativu na podporu „smluv o nákupu elektřiny“ (článek 15), vytvoření pokynů spolu s finanční podporou pro malé a střední podniky by mělo podpořit rozvoj takového mechanismu, který by poskytoval dlouhodobý přehled o prodejní ceně zelené elektřiny. Obecněji řečeno tato iniciativa poukazuje na potřebu posílit spolupráci a koordinaci mezi aktéry v tomto odvětví, aby tak hospodářské subjekty získaly dlouhodobou vizi.

4.12. Další iniciativou, kterou EHSV vítá, je povinnost členských států zahájit zkušební fázi přeshraniční spolupráce vytvořením pilotního projektu během příštích tří let. EHSV by si však přál, aby byly vyjasněny podmínky navázání takové spolupráce. Zejména se pozastavuje nad správními postupy spojenými s touto iniciativou a vyzývá Evropskou komisi, aby členským státům pomohla (např. s překladem dokumentů týkajících se postupu atd.), aby mohly dodržet stanovenou lhůtu.

4.13. EHSV se domnívá, že nastal čas zvážit relevantnost evropského regulačního orgánu pro elektřinu. Aby bylo možné se řádně připravit na tuto důležitou pozici, je načase zahájit koncepční plánování systému, v jehož rámci se bude předvídat rostoucí poptávka po energii v jednotlivých oblastech a podle jednotlivých druhů energie i transformace druhů energie.

4.14. EHSV rovněž souhlasí s iniciativou uvedenou v čl. 9 odst. 7a, podle níž musí členské státy zavést společné územní plánování podle jednotlivých mořských oblastí, aby se usnadnil rozvoj kapacity na moři. Takový přístup umožní maximalizovat potenciál každé mořské oblasti a v konečném důsledku posílí cíl propojení elektroenergetických soustav mezi státy. Výbor rovněž vítá zřízení jednotného kontaktního místa, které by mělo být příležitostí k využití osvědčených postupů zavedených v jednotlivých členských státech s cílem zkrátit dobu potřebnou k dokončení projektu. Stanovení celkové výrobní kapacity pro jednotlivé mořské oblasti do roku 2030, 2040 a 2050 by mělo rovněž umožnit lepší zohlednění potenciálu větrné energie na moři v jednotlivých členských státech a podpořit její rozvoj. Vzhledem k nárůstu počtu přeshraničních projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie, zejména větrné energie na moři, EHSV velmi operativně vyzývá Evropskou komisi k obnovení diskusí o evropském provozovateli přenosových soustav, který představuje nejvhodnější úroveň pro zajištění řízení toků elektřiny v reálném čase. V konečném důsledku jde o nejsprávnější úroveň pro koordinaci tržních mechanismů ve vztahu k nabídce a poptávce při současném zajištění bezpečnosti systému, který bude s rostoucím zaváděním obnovitelných zdrojů stále více pod tlakem.

4.15. EHSV opakovaně zdůraznil, že je nutné vytvořit nové tržní struktury za účelem vyvážení výroby a spotřeby energie na mikroúrovni. Tyto struktury by usnadnily začlenění menších zařízení pro skladování elektřiny do energetického systému. Rozvoj elektromobility by měl například umožnit využít úlohu baterií, aby bylo možné provádět inteligentní nabíjení a disponovat skladovací kapacitou na místní úrovni. Navrhovaný přezkum se však touto otázkou nezabývá.

4.16. V balíčku opatření týkajících se čisté energie je věnována zvláštní pozornost vlastní spotřebě a energetickým společenstvím. Tyto mechanismy jsou účinnými nástroji pro zapojení občanů a jejich přeměnu na uvědomělé a plnohodnotné aktéry transformace energetiky tím, že zvyšují jejich pocit sounáležitosti a posilují decentralizované struktury, které jsou prospěšné jak z ekonomického, tak ze sociálního hlediska. Jak zdůraznila Evropská komise v souvislosti s hodnocením vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, členské státy dostatečně nezohledňují potenciál energetického občanství, což je v rozporu s jedním z účelů čtvrtého energetického balíčku. Je naléhavě nutné vyjasnit platná pravidla, zejména pokud jde o koncepty, jako je sdílení energie, čisté měření nebo vzájemný prodej energie, aby byly splněny cíle balíčku opatření týkajících se čisté energie a energetické unie. EHSV považuje za neuspokojivé, že se navrhovaný přezkum nepokouší zlepšit regulační rámec pro tyto aspekty. To bude o to důležitější, že navrhovaná revize pokynů pro státní podporu v oblasti klimatu, energetiky a životního prostředí stanoví mnohem nižší práh pro výjimky z povinnosti poskytnout podporu a stanovit výši podpory prostřednictvím výběrového řízení.

4.17. EHSV v zásadě podporuje návrh Komise, aby členské státy zohlednily zachování „vnitrostátních propadů uhlíku a ekosystémů v lesích“ a zásady „kaskádového využívání biomasy“ a oběhového hospodářství. To znamená upřednostňovat využití zbytkového dřeva, jako jsou malé větve, pařezy a další vedlejší produkty, a také recyklovaných dřevěných výrobků pro bioenergii. Proto má smysl přehodnotit podporu bioelektráren v této oblasti s ohledem na to, že zbytky z pil a celulózo-papírenského průmyslu jsou zdroje energie. Kromě toho, jak je zdůrazněno v návrhu, je rozumné přesměrovat biopaliva biologického původu do odvětví dopravy, které je obtížné elektrifikovat, jako je námořní, dálková či dokonce letecká doprava. V tomto ohledu by měly být rovněž zohledněny problémy s dostupností a náklady. Aby bylo možné tuto myšlenku realizovat, měl by článek 25 pomocí měření snížení emisí skleníkových plynů rozlišovat mezi biopalivy biologického původu a elektřinou z obnovitelných zdrojů. V odvětví dopravy se tak upřednostňuje elektřina z obnovitelných zdrojů a biopaliva ze zbytků. Výsledkem je zvýšený tlak na dekarbonizaci odvětví dopravy prostřednictvím přímé elektrifikace.

4.18. Podrobné výpočty snížení emisí skleníkových plynů i kritéria udržitelnosti uvedená v přílohách návrhu směrnice mají místy velmi technickou povahu. Podle EHSV jdou jednoznačně správným směrem, i když je Výbor nemohl plně posoudit v každém jednotlivém případě. Pokud jde například o biopaliva, povedou k situaci, kdy některé potenciálně použitelné nebo v současnosti používané látky již nebude možné používat, což může pro některá průmyslová odvětví představovat problém.

4.19. Výbor by si rovněž přál poukázat na to, že v některých případech bude obtížné prokázat, zda jsou všechna kritéria skutečně dodržována. Například „je nutné předložit spolehlivé a ověřitelné důkazy, že obsah uhlíku v půdě se zvyšuje, nebo se dá rozumně očekávat, že v období, kdy byly dotčené suroviny pěstovány, uvedený obsah vzrostl, přičemž se k emisím přihlédne v případě, kde tyto postupy vedou k vyššímu používání umělých hnojiv a herbicidů“ (viz COM(2021) 557, přílohy 1 a 2). I když má takový požadavek smysl, v praxi bude obtížné prokázat jeho dodržování.

4.20. EHSV vítá přání vyjádřené v 10. bodě odůvodnění, aby se zkrátily lhůty správních postupů, které jsou brzdou pro zavádění energie z obnovitelných zdrojů. EHSV si však klade otázku, jak hodlá Evropská komise konkrétně jednat a překročit rámec pouhého povzbuzování, aby zajistila účinné a efektivní zkrácení procesních průtahů.

4.21. EHSV souhlasí s 12. bodem odůvodnění, v němž se hovoří o potřebě dostatečného počtu pracovníků kvalifikovaných pro obory budoucnosti. EHSV vyzývá Evropskou unii, aby vyčíslila pracovní síly nezbytné k realizaci Zelené dohody pro Evropu a aby přednostně investovala do odborné přípravy a změny kvalifikace zaměstnanců, jejichž pracovní místa zaniknou v důsledku zelené transformace. Byl by to také dobrý způsob, jak díky nově vytvořeným pracovním místům a podnikatelským příležitostem přilákat mladé lidi do zeleného odvětví.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepracované znění)

[COM(2021) 558 final – 2021/0203 (COD)]

(2022/C 152/22)

Zpravodajka: **Alena MASTANTUONO**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada Evropské unie, 20. 9. 2021
Právní základ	čl. 194 odst. 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	118/1/3

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá návrh na přepracování směrnice o energetické účinnosti, protože se věnuje oblasti činnosti, která má klíčový význam pro dosažení úplné dekarbonizace hospodářství a společnosti v EU.

1.2. EHSV vítá, že nový cíl EU má závaznou povahu. EHSV si uvědomuje, že stále vyšší cíle v oblasti energetické účinnosti stanovené na úrovni EU, podle nichž musí členské státy do roku 2030 snížit spotřebu energie o 9 % ve srovnání s projekcemi referenčního scénáře z roku 2020, jsou náročné a ambiciózní. Podle zprávy o pokroku z roku 2020 ([1]) více či méně splnilo své orientační vnitrostátní cíle pro rok 2020 pouze dvanáct členských států.

1.3. Pandemie COVID-19 oslabila společné úsilí EU a jistě bude mít i další důsledky, pokud jde o plnění vyšších cílů. Splnění orientačních vnitrostátních příspěvků bude od všech členských států vyžadovat větší úsilí, přičemž je třeba vzít v potaz odlišné podmínky v jednotlivých členských státech.

1.4. EHSV opakuje svůj postoj, který vyjádřil ve stanovisku k evropskému právnímu rámci pro klima ([2]), že cílem by mělo být co největší snížení emisí skleníkových plynů při co nejnižších sociálně-ekonomických nákladech. EHSV doporučuje v případě potřeby kombinovat nástroje slučitelné s řádně regulovaným trhem a regulační opatření, včetně finančních nástrojů podporovaných z víceletého finančního rámce a nástroje Next Generation EU, s cílem přispět k účinnějšímu energetickému prostředí.

1.5. EHSV vítá, že návrh na přepracování směrnice o energetické účinnosti přiznává vedoucí úlohu veřejnému sektoru, včetně místních a regionálních orgánů, a zdůrazňuje, že to bude vyžadovat dostatečnou finanční a technickou pomoc i vyškolené pracovníky. Výbor souhlasí s opatřeními týkajícími se renovací a snižování spotřeby energie, která má veřejný sektor přijmout, a považuje je za formu podpory odvětví stavebnictví, zejména pak malých a středních podniků, a za pobídku k rozvoji a zavádění nových technologií a vytváření pracovních míst v rámci renovační vlny.

1.6. EHSV také oceňuje větší důraz kladený na informovanost spotřebitelů a posílení jejich postavení, například v oblasti smluvních požadavků či pokud jde o používání jasných a srozumitelných jazykových formulací. Zdůrazňuje, že v informačních kampaních o přínosech energetické účinnosti plní důležitou úlohu občanská společnost.

([1]) COM(2020) 564 final.
([2]) Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 143.

1.7. Nárůst cen energie ukázal, jak rychle a zásadně může tento problém postihnout domácnosti a podniky. Ještě dříve, než se očekávalo, bylo zřejmé, jak důležitá jsou opatření ke zmírnění těchto nákladů. EHSV v této souvislosti podporuje pobídky a nástroje pro provádění směrnice o energetické účinnosti s cílem pomoci zranitelným zákazníkům a domácnostem a poukazuje na to, že ambiciózní cíle v oblasti dálkového vytápění a chlazení mohou zhoršit podmínky sociálního bydlení. Výbor tedy vítá návrh na vytvoření Sociálního fondu pro klimatická opatření a vyzývá k dodržování zásady „spravedlivé transformace“, která by umožnila zohlednit odlišnou situaci v jednotlivých členských státech.

1.8. EHSV chápe účel a pozitivní přínosy zásady „energetická účinnost v první řadě“. Tato zásada však ne vždy představuje nákladově efektivní řešení. V některých případech může být účinnější nikoli úspora energie, ale její výroba s využitím bezpečných a udržitelných nízkouhlíkových zdrojů.

1.9. EHSV vyzývá evropské orgány, aby zajistily součinnost iniciativ v rámci balíčku „Fit for 55“. Žádá orgány EU, aby v případě, že bude balíček podstatně pozměněn, vypracovaly posouzení dopadů.

2. **Východiska a souvislosti**

2.1. Energetická účinnost je klíčovou oblastí činnosti na cestě ke zcela dekarbonizovanému hospodářství Unie. Navrhované přepracované znění směrnice o energetické účinnosti je významnou součástí balíčku „Fit for 55“, jímž se provádějí zásady Zelené dohody pro Evropu a stanoví způsob plnění nových cílů Unie za účelem snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 nejméně o 55 %.

2.2. Návrh je součástí této širší politiky a měl by být zcela v souladu s ostatními iniciativami v rámci balíčku „Fit for 55“ (např. se změnami systému EU pro obchodování s emisemi, s úpravami finančního mechanismu na podporu provádění balíčku, s nařízením o „sdílení úsilí“, se směrnicí o obnovitelných zdrojích energie, s přísnějšími emisními normami pro motorová vozidla a s revidovanou směrnicí o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva), aby bylo možné zajistit požadovaný udržitelný rozvoj EU.

2.3. Hlavním účelem návrhu je snížit celkovou spotřebu energie a omezit emise. Jeho hlavními cíli jsou zužitkování nevyužitého potenciálu úspor energie v celém hospodářství, zohlednění vyšších cílů usilujících o energetickou účinnost a obsažených v plánu dosažení cíle v oblasti klimatu a stanovení opatření pro členské státy, která by byla v souladu s ambicióznějším cílem v oblasti klimatu zaměřeným na snížení emisí do roku 2030 o 55 %. To je třeba uskutečnit s náležitým ohledem na společenské faktory a faktory udržitelnosti, a to prostřednictvím přispění k cenově dostupné a inkluzivní spotřebě energie, jak bylo dohodnuto v rámci společného Portského sociálního závazku, a při plném dodržování zásady „spravedlivé transformace“.

2.4. To vychází z hlavní zásady „energetická účinnost v první řadě“, kterou je třeba zohledňovat ve všech odvětvích, a to i ve finančním sektoru, jakož i mimo rámec energetického systému.

2.5. Přepracované znění směrnice obsahuje návrh týkající se stanovení ambicióznějšího závazného ročního cíle pro omezování spotřeby energie na úrovni EU. Má se rovněž stát vodítkem pro stanovení vnitrostátních příspěvků, které téměř zdvojnásobí povinné roční úspory energie členských států.

2.6. Veřejný sektor bude muset v zájmu urychlení renovační vlny každý rok renovovat 3 % svého fondu budov a zahrnovat energetickou účinnost do zadávání veřejných zakázek na zboží, služby, stavební práce a budovy, což se stane katalyzátorem a poslouží jako dobrý příklad i pro další odvětví. Obě iniciativy mohou vytvořit nová udržitelná pracovní místa a snížit veřejné výdaje na spotřebu energie a související náklady.

3. **Obecné připomínky**

3.1. EHSV vítá návrh na přepracování směrnice o energetické účinnosti, protože se věnuje oblasti činnosti, která má klíčový význam pro dosažení úplné dekarbonizace hospodářství a společnosti v EU. Splnění cílů Pařížské dohody obecně vyžaduje přepracování všech politik v oblasti klimatu a energetiky. Posílení rámce politiky energetické účinnosti prostřednictvím specifické kombinace politických opatření pomůže podnítit investice, které jsou k transformaci nezbytné. EHSV se tedy domnívá, že revize směrnice, která zahrnuje celkový cíl EU v oblasti energetické účinnosti, by měla vyslat správný signál pro uskutečnění této reformy.

3.2. EHSV oceňuje dosavadní výsledky směrnice o energetické účinnosti. Současně si je dobře vědom nedostatků ve společném úsilí EU o snížení spotřeby energie.

3.3. Pandemie COVID-19 oslabila společné úsilí EU a jistě bude mít i další důsledky, pokud jde o plnění vyšších cílů. Splnění orientačních vnitrostátních příspěvků bude od všech členských států vyžadovat větší úsilí. EHSV doporučuje v případě potřeby kombinovat nástroje slučitelné s řádně regulovaným trhem, jako jsou daně, spotřební daně a omezená, ale obchodovatelná práva, jako například ETS, s regulačními opatřeními.

3.4. EHSV opakuje svou připomínku, kterou vyjádřil ve stanovisku k evropskému právnímu rámci pro klima ([3]), že cílem by mělo být co největší snížení emisí skleníkových plynů při co nejnižších sociálně-ekonomických nákladech. Aby byly cíle EU splněny s co nejnižšími celkovými náklady, je třeba zajistit vhodnou vyváženost. Nákladová efektivnost opatření na úsporu energie obvykle spolu s růstem objemu úspor energie klesá: počáteční opatření lze uplatňovat snadno, ale další opatření jsou nákladnější a jejich výsledek omezenější. V návrhu je třeba dosáhnout této vyváženosti a zajistit, aby nepřiměřené náklady nebyly přenášeny na spotřebitele energie.

3.5. EHSV podporuje pobídky a nástroje k provádění směrnice o energetické účinnosti, které by umožnily zmírnit sociální dopady návrhu a pomohly by zranitelným zákazníkům a domácnostem, jež krize COVID-19 obzvláště postihla. EHSV proto zvláště vítá návrh na vytvoření Sociálního fondu pro klimatická opatření, který by měl poskytnout dodatečné finanční prostředky, jejichž účelem by bylo zabránit zvýšení míry energetické chudoby, a vyzývá k dodržování zásady „spravedlivé transformace“, která by umožnila zohlednit odlišnou situaci v jednotlivých členských státech.

3.6. EHSV vyzývá evropské orgány, aby zajistily součinnost iniciativ v rámci balíčku „Fit for 55“. Žádá orgány EU, aby v případě, že bude balíček podstatně pozměněn, vypracovaly posouzení dopadů.

3.7. EHSV vítá, že směrnice přiznává vedoucí úlohu veřejnému sektoru, jenž by měl usilovat o snižování spotřeby energie ve službách a budovách. Je si vědom toho, že dosáhnout pokroku ve všech příslušných odvětvích je náročné, především pak v oblasti dopravy, veřejných budov, IKT, územního plánování, hospodaření s vodou a nakládání s odpady. EHSV je potěšen, že článek 6 směrnice rozšiřuje rozsah povinnosti renovace tak, aby se vztahovala na všechny veřejné subjekty na všech úrovních správy a na všechny aspekty jejich činnosti. EHSV zdůrazňuje, že to bude vyžadovat dostatečnou finanční a technickou pomoc a vyškolené zaměstnance. EHSV proto v souladu se svým stanoviskem týkajícím se přepracování fiskálního rámce EU ([4]) doporučuje, aby bylo v případě veřejných investic uplatněno „zlaté pravidlo“ s cílem zachovat produktivitu a sociální a ekologickou základnu pro dobré životní podmínky budoucích generací. EHSV vyzývá místní a regionální orgány, aby spolupracovaly s ústřední vládou a se všemi stranami v odvětví stavebnictví s cílem dosáhnout součinnosti a odstranit zbytečné překážky bránící provádění cílů v oblasti renovací.

3.8. EHSV schvaluje opatření, která má veřejný sektor přijmout za účelem podpory odvětví stavebnictví, zejména pak malých a středních podniků, a k rozvoji a zavádění nových technologií v rámci renovační vlny. Při zadávání veřejných zakázek by měla být uplatňována kritéria, jako je nákladová efektivnost a ekonomická proveditelnost, a rovněž kvalitativní a sociální kritéria. Všechna tato kritéria by měla nadále hrát roli v dalších oblastech, aby byly zajištěny rovné podmínky.

3.9. EHSV vítá, že nový cíl EU má závaznou povahu, a proto doporučuje, aby orientační vnitrostátní cíle zohledňovaly různé výchozí situace, specifické vnitrostátní podmínky a potenciál ke snížení emisí, a to i co se týče ostrovních členských států a ostrovů, i úsilí vynaložené v souladu se závěry Rady z prosince 2020 ([5]).

3.10. Výbor upozorňuje na úzkou provázanost snahy o zajištění energetické účinnosti se záměrem a cíli nástroje Next Generation EU, zejména pak Nástroje pro oživení a odolnost. EHSV požaduje, aby byl ze 37 % Nástroje pro oživení a odolnost vyčleněných na ekologické projekty přidělen významný podíl na projekty v oblasti energetické účinnosti podle skutečné poptávky a potřeby v každém členském státě.

([3]) Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 143.

([4]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Přepracování fiskálního rámce EU v zájmu udržitelného oživení a spravedlivé transformace, přijato dne 20.10.2021 (Úř. věst. C 105, 4.3.2022, s. 11).

([5]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2020-INIT/cs/pdf.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV chápe účel a pozitivní přínos zásady „energetická účinnost v první řadě“. Ne vždy však představuje nákladově efektivní řešení, a proto by neměla být dogmatem. V některých případech může být účinnější nikoli úspora energie, ale její výroba s využitím bezpečných a udržitelných nízkouhlíkových zdrojů.

4.2. EHSV doporučuje, aby byly při úpravě procentního podílu v článku 8 směrnice o energetické účinnosti zohledněny rozdíly mezi státy. Neměla by být stanovena jedna paušální míra pro všechny členské státy, ale spíše rozlišený podíl přizpůsobený podmínkám každé země. Má-li být vzorec pro výpočet příspěvků členských států k cílům energetické účinnosti částečně založen na energetické náročnosti HDP, měl by být upraven tak, aby vyjadřoval podíl průmyslu na HDP, a nebyly tak znevýhodněny průmyslově vyspělejší země.

4.3. EHSV vítá požadavek, aby členské státy předkládaly zprávy o nástrojích v oblasti energetické účinnosti, jež budou zahrnovat i jejich výkonnost. Současně je připraven poskytovat spolu s organizacemi občanské společnosti působícími v členských státech a se sociálními partnery podporu při vytváření mechanismů pomoci na celostátní, regionální i místní úrovni. EHSV zdůrazňuje, že je důležité náležitě informovat všechny zúčastněné strany (výrobce, poskytovatele, správce budov, uživatele a spotřebitele) o dodatečných požadavcích, aby byla více využívána opatření v oblasti energetické účinnosti a smlouvy o energetických službách. Očekává, že aktivní a vedoucí úlohu v této oblasti převezme Evropská komise, a připomíná význam občanské společnosti, která si velice přeje přispívat ke zvyšování povědomí a k informačním kampaním a hodlá podporovat vzdělávací programy.

4.4. EHSV vítá skutečnost, že Komise nestanovila povinné závazky týkající se auditů, jelikož by to znamenalo, že budou na investiční plány podniků kladeny podmínky. Podniky jsou vždy ochotny zlepšit svou energetickou účinnost a systémy hospodaření s energií se osvědčily jako nákladově efektivní alternativa k auditům.

4.5. EHSV také oceňuje, že je kladen větší důraz na informovanost spotřebitelů a posílení jejich postavení v oblasti smluvních požadavků a na používání jasných a srozumitelných jazykových formulací. Vyzdvihuje důležitou úlohu regulačních orgánů v této oblasti, zejména na trzích s nízkým počtem hospodářských subjektů.

4.6. Podle názoru EHSV je zcela zásadní, aby se pracovníkům všech profesí přispívajících k tomuto novému přístupu k politice v oblasti energetické účinnosti dostalo náležité odborné přípravy, čímž by získali požadované dovednosti a kvalifikaci, a aby byl zároveň uznán nedostatek kvalifikovaných pracovníků v tomto odvětví.

4.7. Výbor stejně jako ve svém stanovisku Renovační vlna pro Evropu zdůrazňuje, že izolace dutých stěn a podlah představuje vůbec nejjednodušší a nejméně nákladný způsob, jak snížit emise CO_2. I tato poměrně levná opatření jsou však pro mnoho majitelů domů stále příliš drahá, a to i přesto, že vedou k nižším nákladům na energii. EHSV se tedy zasazuje o to, aby vlády členských států zavedly na tato opatření systém dotací, jelikož mají rovněž potenciál vytvářet pracovní místa. Ze studie uskutečněné v rámci kampaně Renovate Europe vyplývá, že každý milion EUR investovaný do energetické renovace budov umožňuje v EU vytvořit v průměru 18 pracovních míst ([6]).

4.8. I když se EHSV domnívá, že horní hranice stanovená pro spotřebu energie je velmi užitečným ukazatelem, pokud jde např. o problematiku spotřeby domácností, má pochybnosti o tom, zda je tento ukazatel sám o sobě vhodný pro odvětví průmyslu. Inovativní technologie pro dekarbonizaci jsou často energeticky náročnější než tradiční (ale více znečišťující) alternativy. Stanovení horní hranice spotřeby v oblasti průmyslu by tak mohlo tomuto odvětví bránit v dekarbonizaci jeho procesů a zároveň ohrozit průmyslovou produkci.

4.9. EHSV poukazuje na to, že ambiciózní cíle v oblasti dálkového vytápění a chlazení mohou přispět ke zvýšení míry energetické chudoby, neboť mnoho nízkopříjmových domácností žije v sociálních bytech, které jsou zpravidla spravovány centrálně. Změny směrnice o energetické účinnosti nesmějí mít zpětnou platnost a změna definice účinného ústředního vytápění a chlazení (článek 24) by se neměla vztahovat na systémy, které jsou již v provozu, ale pouze na systémy nové nebo modernizované.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([6]) https://www.renovate-europe.eu/wp-content/uploads/2020/06/BPIE-Research-Layout_FINALPDF_08.06.pdf.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU

[COM(2021) 559 final – 2021/0223 (COD)]

a ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategický plán zavádění nastiňující soubor doplňkových opatření na podporu rychlého zavádění infrastruktury pro alternativní paliva

[COM(2021) 560 final]

(2022/C 152/23)

Zpravodaj: **John COMER**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 30. 7. 2021
	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Evropská komise, 13. 9. 2021
Právní základ	články 90–91, 170–171 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	9. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	137/4/9

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá návrh nařízení o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva.

1.2. Zdá se, že BEV (bateriová elektrická vozidla) se objevují jako preferovaná možnost automobilové dopravy u většiny výrobců. Z hlediska rychlého zavádění bateriových elektrických vozidel je však problémem (pravděpodobně krátkodobý) nedostatek lithia a jeho rostoucí cena, ale i velmi pozdě zahájený výzkum a vývoj účinnějších systémů skladování. Tyto momentální problémy může nicméně pomoci zmírnit další výzkum a technický vývoj.

1.3. Ve světě jsou k dispozici rozsáhlá ložiska lithia. Největší známá naleziště lithia má Chile, následují Austrálie a Čína. Aktuální nedostatek na straně nabídky je nutno řešit investicemi do nových dolů. S těžbou je spojena environmentální zátěž, zejména pokud jde o vysokou náročnost na spotřebu vody a riziko znečištění toxickými chemickými látkami, a často s ní jsou spjaty i závažné sociální problémy. EHSV je těmito aspekty mezinárodního obchodu velmi znepokojen. Mezinárodní obchodní dohody a hodnotové řetězce musí splňovat požadavky ekologického a udržitelného rozvoje a podniky je třeba zavázat pravidly náležité péče ([1]). Za předpokladu vyřešení otázek spojených se životním prostředím je v EU lithium možno těžit v Portugalsku.

1.4. Rozsáhlé zavádění infrastruktury pro alternativní paliva v celé EU je zásadní nutností a k jejímu budování je třeba vzbudit důvěru investorů. Orgány veřejné správy musí zajistit, aby alternativní paliva a nabíjecí stanice byly k dispozici všude tam, kde jsou zapotřebí, zejména pak v oblastech, kde zatím není ekonomicky rentabilní taková zařízení nabídnout.

([1]) Viz stanoviska Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 118 a Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 59.

1.5. EHSV poukazuje na významnou roli obnovitelných zdrojů energie, včetně biopaliv, jakožto okamžitě dostupného a přiměřeně nákladného řešení, zejména pro těžká vozidla a dálkovou silniční nákladní dopravu. Je zapotřebí věnovat pozornost uhlíkové stopě všech alternativních a obnovitelných paliv.

1.6. Modernizace elektrické sítě musí být bezprostřední prioritou, aby byla umožněna existence rychlonabíjecích stanic a také výroba vodíku a jiných alternativních paliv. Kromě toho je nutná instalace obousměrných inteligentních měřičů, které umožní tok elektřiny oběma směry. Je třeba přezkoumat plánovací a regulační požadavky, aby se předešlo prodlevám při modernizaci sítě.

1.7. Dekarbonizace dopravy nevyhnutelně předpokládá rychlé navýšení výroby zelené elektřiny. Elektromobilita je z hlediska klimatické politiky přijatelnou možností pouze pod podmínkou využívání tohoto druhu energie, proto je třeba do zelené elektřiny více investovat. Komise se musí podstatně intenzivněji zapojit do vývoje a prosazování modelů samovýroby elektřiny.

1.8. Je nutné podpořit masivní veřejné investice do vědeckotechnického výzkumu a vývoje zaměřeného na vylepšení baterií, zejména pokud jde o jejich velikost, kapacitu a životnost. Pokud by výzkum dokázal snížit náročnost baterií pro vozidla na množství lithia, byli bychom méně závislí na nedostatkových globálních dodávkách, které pocházejí ze zemí mimo EU. Tato možnost by zlepšila kapacitu EU, pokud jde o rychlé zavedení obnovitelné energie v dopravě a návazný rozvoj udržitelné mobility. Naléhavě je též zapotřebí dalšího výzkumu a vývoje a rozvoje technologií s cílem posoudit a podporovat všechna dostupná alternativní paliva s přihlédnutím ke všem druhům dopravy. Nebylo by rozumné připustit závislost na jediném systému. Hlubší výzkum zde zasluhuje zvláště potenciál zeleného vodíku.

1.9. Drtivá většina spotřebitelů se k nákupu BEV nechá přesvědčit, teprve až uvidí, že je k dispozici odpovídající nabíjecí infrastruktura. Přitom i spotřebitelé, kteří jen zřídka vyrážejí na dlouhé cesty, musí mít jistotu, že se bateriovým elektrickým vozidlem mohou v případě potřeby přesouvat na velké vzdálenosti. Proto je toto nařízení tak důležité a musí být plně provedeno v celé EU.

1.10. EHSV zdůrazňuje, že je velmi důležité, aby infrastruktura byla v každém ohledu plně interoperabilní v celé EU. Nemůžeme připustit situaci, kdy by řidiči museli v autech vozit různé adaptéry, aby mohli využívat infrastrukturu pro alternativní paliva v různých členských státech.

1.11. Možnost QR kódu (kód rychlé odezvy) pro jednorázové platby není v EU široce využívaným platebním systémem, a to navzdory prohlášení Komise v čl. 5 odst. 2. EHSV předpokládá, že použití této možnosti způsobí problémy s přístupností pro mnoho skupin uživatelů. EHSV nesouhlasí s tím, aby použití QR kódu bylo jedinou metodou pro jednorázové platby. Pro všechny jednorázové platby musí být k dispozici čtečky platebních karet.

1.12. Směrnice o obnovitelných zdrojích energie stanoví metody výpočtu emisí skleníkových plynů z různých alternativních paliv. Ty však mají pro veřejnost při rozhodování o koupi jen nepatrný význam, neboť hodnoty emisí skleníkových plynů vozidel nejsou téměř vůbec známy a neprovádí se dostatečná kontrola tvrzení výrobců a prodejců. To je třeba napravit.

1.13. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že neprobíhají téměř žádné diskuse o otázce, jaký přínos mohou mít občané, družstva, ale i odbory a zaměstnavatelé. A to navzdory skutečnosti, že jedním z cílů energetické unie je zaměřit se na občany, a tudíž i na decentralizovaná řešení, a že je zřejmé, že značná část procesu dobíjení elektromobilů se odehrává v domácnostech, popř. na pracovištích. EHSV proto zastává názor, že je nutné přijmout novou strategii, která bude ve větším souladu s cílem energetické unie zaměřit se na občany. Jen tak bude možné více zapojit občany, družstva, odbory a zaměstnavatele do spolupráce na urychlení dekarbonizace dopravy.

2. **Shrnutí návrhu Komise**

2.1. Ekonomické a sociální životní podmínky občanů EU závisí na účinném a efektivním systému mobility v celé EU.

2.2. Doprava vypouští asi 25 % emisí skleníkových plynů EU a má také vážný dopad na kvalitu ovzduší v městských centrech.

2.3. V prosinci 2019 přijala Komise sdělení o Zelené dohodě pro Evropu, které požaduje 90 % snížení emisí skleníkových plynů z dopravy do roku 2050 a současně směřuje k cíli nulového znečištění. V září 2020 přijala Komise návrh evropského právního rámce pro klima, jehož cílem je snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů nejméně o 55 % – balíček „Fit for 55“.

2.4. V prosinci 2020 přijala Komise sdělení o Strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu. Strategie vytváří základ pro transformaci dopravy EU tak, aby se dosáhlo inteligentní a udržitelné budoucnosti.

2.5. Tento návrh vytváří nové nařízení o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a zruší směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU ([2]).

2.6. Směrnice 2014/94/EU vstoupila v platnost v roce 2014. Směrnice AFID je společný rámec opatření pro zavádění infrastruktury pro alternativní paliva s cílem usnadnit snížení emisí skleníkových plynů z dopravy. Stanovuje minimální požadavky na zřízení infrastruktury pro alternativní paliva s dobíjecími stanicemi pro elektrická vozidla a čerpacími stanicemi pro zemní plyn (LNG a CNG) a vodík, které budou zavedeny prostřednictvím nezávazných vnitrostátních politických rámců. Tato strategie má umožnit přeshraniční pohyb všech druhů dopravy v sítích TEN-T.

2.7. V nedávné zprávě o uplatňování této směrnice Komise zaznamenala určitý pokrok v provádění, dospěla však k závěru, že v celé EU neexistuje komplexní a úplná síť infrastruktury pro alternativní paliva.

2.8. Komise provedla hodnocení této směrnice *ex post*. V tomto hodnocení dospěla k závěru, že směrnice není dobře uzpůsobena vyššímu cíli v oblasti klimatu do roku 2030.

2.9. Toto navrhované nařízení je součástí celkového souboru vzájemně propojených politik v rámci balíčku Fit for 55, který stanoví opatření potřebná ve všech odvětvích k dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030.

2.10. Konkrétní cíle tohoto navrhovaného nařízení jsou:

2.10.1. zajistit minimální infrastrukturu pro alternativní paliva, která by vyhovovala vozidlům na alternativní paliva ve všech druzích dopravy a ve všech členských státech;

2.10.2. zajistit, aby infrastruktura byla plně interoperabilní;

2.10.3. zajistit plnou informovanost uživatelů a veškeré možné platební možnosti.

2.11. Komise se domnívá, že pouze společný evropský legislativní rámec může dosáhnout cílů dekarbonizace odvětví dopravy napříč všemi druhy dopravy a ve všech členských státech soudržným a koherentním způsobem.

2.12. Na základě rozsáhlé zprávy o posouzení dopadů se Komise rozhodla přijmout politickou možnost č. 2. Tato možnost navrhla povinné cíle založené na vozovém parku pro elektrické dobíjecí body pro lehká vozidla a stanovila cíle založené na vzdálenosti pro všechna silniční vozidla v rámci sítě TEN-T, včetně infrastruktury pro těžká vozidla v rámci městských uzlů. Jsou také zajištěna podrobná ustanovení vztahující se na přístavy a letiště v rámci sítě TEN-T, ale nejsou stanoveny žádné povinné cíle. Tato alternativa zajišťuje větší harmonizaci platebních možností, fyzických a komunikačních standardů a práv spotřebitele. Posílilo by to cenovou transparentnost a informace pro uživatele včetně označení dobíjecích a čerpacích stanic.

2.13. Nařízení bylo vyhodnoceno jako nejvhodnější k dosažení požadovaných cílů ve všech členských státech EU.

([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU ze dne 22. října 2014 o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva (Úř. věst. L 307, 28.10.2014, s. 1).

2.14. Členské státy budou muset přijmout revidovaný vnitrostátní rámec politiky za účelem rozvoje trhu s alternativními palivy v odvětví dopravy a zavést příslušnou infrastrukturu v souladu s posílenými ustanoveními a povinnými cíli. Obsahuje rovněž ustanovení o formulaci strategie pro zavádění alternativních paliv v jiných druzích dopravy, kde nejsou stanoveny žádné povinné požadavky.

2.15. Členské státy budou pravidelně podávat zprávy Komisi. Komise bude sledovat pokrok v každém členském státě a podávat o něm zprávy.

2.16. Nařízení obsahuje ustanovení, která stanoví, že členské státy zajistí instalaci zařízení pro minimální dodávky elektřiny z pevniny pro určitá námořní plavidla v námořních přístavech a pro plavidla vnitrozemské plavby, s určitými konkrétními výjimkami.

2.17. Zařazeny jsou též minimální požadavky pro dodávky elektřiny všem letadlům stojícím na letištích hlavní a globální sítě TEN-T.

2.18. Článek 3 stanoví cíle pro elektrickou dobíjecí infrastrukturu pro lehká vozidla.

2.19. Článek 4 stanoví cíle pro elektrickou dobíjecí infrastrukturu pro těžká vozidla.

2.20. Cíle pro vodíkovou čerpací infrastrukturu jsou uvedeny v článku 6.

2.21. V oblastech, kde je poptávka, jsou stanoveny cíle pro přiměřený počet veřejně přístupných čerpacích stanic LNG podél hlavní sítě TEN-T do ledna 2025.

2.22. Cíle pro dodávky elektřiny z pevniny v námořních přístavech a vnitrozemských přístavech jsou stanoveny v článcích 9 a 10.

2.23. Cíle pro dodávky LNG v námořních přístavech jsou uvedeny v článku 11.

2.24. Cíle pro dodávky elektřiny letadlům stojícím na letišti jsou uvedeny v článku 12.

2.25. V čl. 5 odst. 2 písm. a) návrhu Komise navrhuje, aby dobíjecí stanice s nízkým výkonem byly vybaveny platebním prostředkem, „který je v Unii široce využíván“, aby spotřebitelé mohli platit jednorázově. Tímto platebním prostředkem může být buď 1) čtečka platebních karet, 2) bezkontaktní čtečka platebních karet, nebo 3) QR kód umožňující platební transakci.

2.26. Ve sdělení Komise (COM(2021) 560 final) Komise nastiňuje strategický plán zavádění doplňkových opatření na podporu rychlého zavádění infrastruktury pro alternativní paliva.

2.27. Nástroj pro propojení Evropy 2021–2027 (CEF II) se bude zabývat změnou klimatu. Za tímto účelem bude v rámci II. Nástroje pro propojení Evropy vytvořen nástroj pro alternativní paliva, z nějž bude financována infrastruktura pro alternativní paliva kombinací grantů – v rámci Nástroje pro propojení Evropy – s financováním od finančních institucí s cílem dosáhnout vyššího účinku investic.

2.28. Na podporu investic do výzkumu, inovací a zavádění infrastruktury pro alternativní paliva v méně rozvinutých členských státech a regionech jsou k dispozici Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti.

2.29. Komise říká, že nyní je zapotřebí účinná a efektivní přeshraniční a meziodvětvová spolupráce mezi všemi zúčastněnými stranami z veřejného a soukromého sektoru při rozvoji otevřené, transparentní a interoperabilní infrastruktury nabízející plynulé poskytování služeb.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Odvětví dopravy odpovídá za 22,3 % celkových emisí skleníkových plynů v EU, přičemž silniční doprava se na emisích skleníkových plynů podílí 21 %. Osobní automobily jsou původci 12,8 % emisí skleníkových plynů v EU, na dodávky připadají 2,5 % a na těžká nákladní vozidla a autobusy 5,6 % (zdroj: zpráva Evropské agentury pro životní prostředí z roku 2017, bez mezinárodních a námořních emisí). Dle zprávy Komise EU z roku 2018 vzrostly emise z odvětví dopravy v EU ze 14,8 % v roce 1990 na 24,6 % v roce 2018. Bude tedy zásadně nutné zajistit rychlou dekarbonizaci odvětví dopravy, chceme-li dosáhnout cílů stanovených v Zelené dohodě pro Evropu. EHSV vítá toto nařízení jako pozitivní krok vpřed v dekarbonizaci dopravy. V rámci celého procesu dekarbonizace je pak nutno zachovat kvalitu všech dopravních služeb.

3.2. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že neprobíhají téměř žádné strategické diskuse o otázce, jaký přínos k rozvoji dobíjecí infrastruktury mohou mít občané, družstva, odbory a zaměstnavatelé. A to navzdory skutečnosti, že jedním z cílů energetické unie je zaměřit se na občany, a tudíž i na decentralizovaná řešení, a zvláště pak že je zřejmé, že značná část procesu dobíjení elektromobilů se odehrává v domácnostech, popř. na pracovišti. EHSV proto žádá Komisi, aby tuto strategickou diskusi zahájila.

3.3. Rozsáhlé zavádění elektrických vozidel si postupně vyžádá zvýšení výroby elektřiny a modernizaci rozvodné sítě, aby bylo možné rychlé dobíjení zvláště bateriových elektrických nákladních vozidel (BET).

3.4. Nařízení zmiňuje potřebu obousměrných inteligentních měřicích systémů, které umožní tok elektřiny oběma směry: ze sítě do vozidla a z vozidla do sítě. Tuto technologii je třeba výrazně rozšířit na pomoc v případě nedostatečné kapacity v obdobích špičkové poptávky.

3.5. Je třeba zavést různé inteligentní elektrické systémy, díky nimž bude možné řešit následující požadavky:

3.5.1. Připojená vozidla se nezačnou dobíjet, dokud nebude přijat signál ze sítě. Dobíjení by tak mělo probíhat pokud možno za nižší sazbu než během špičky.

3.5.2. Technologie typu vozidlo-síť známá jako V2G by umožnila nabíjet vozidla v době, kdy lze využít přebytečnou energii, elektřinou pocházející z obnovitelných zdrojů a poté během poptávky v době špičky vracet část této uložené energie do sítě. Jakmile poptávka opadne, elektrické vozidlo by bylo dobito. To by bylo vhodné zejména pro školní autobusy a jiná vozidla, která jsou delší dobu nečinná. Úspěšnost tohoto řešení bude záviset na finanční prospěšnosti pro dodavatele. Proto je nutné se mnohem intenzivněji zamýšlet i nad decentralizovanými řešeními s účastí občanů a umožňovat je.

3.6. EHSV vítá cíle, které byly stanoveny pro zavádění infrastruktury pro alternativní paliva. To dodá důvěru investorům do alternativních paliv i potenciálním kupcům vozidel s nulovými a nízkými emisemi. Alternativní paliva a obnovitelné zdroje energie, včetně udržitelných biopaliv, mají zásadní význam pro těžká vozidla, zejména co se týče dálkové silniční nákladní dopravy.

3.7. Politiky musí zajistit, aby nevznikaly dlouhé fronty u dobíjecích bodů a abychom se vyhnuli použití pomalých dobíjecích bodů tak, aby spotřebitelé měli důvěru v dobíjecí systém.

3.8. V Zelené dohodě Komise uvedla, že do roku 2025 bude v EU zapotřebí 1 milion veřejných dobíjecích a čerpacích stanic a do roku 2030 má Komise cíl 30 milionů vozidel s nulovými emisemi. Jedná se o velmi ambiciózní cíle, jejichž dosažení bude vyžadovat velké odhodlání vlád členských států a Komise i přesvědčení veřejnosti.

3.9. Bude nutné odstranit různé překážky, které brání dosažení těchto cílů:

3.9.1. odstranění všech nepřiměřených požadavků na územní plánování vzhledem k velikosti a rozsahu infrastruktury pro dobíjení a doplňování paliva;

3.9.2. sladění právních předpisů s požadavkem na povolení výroby vodíku na místě;

3.9.3. zkrácení doby zavádění připojení k elektrické síti;

3.9.4. příprava zrychlených plánů modernizace elektrické sítě.

3.10. Dekarbonizace letecké a námořní dopravy vyžaduje kromě zajištění nejvhodnějších alternativních paliv větší ambice a odhodlanější úsilí o další výzkum a vývoj v obou těchto odvětvích.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. Lithium je nezbytný kov zemin a důležitá surovina pro moderní dobíjecí baterie. Analýza trhu *Benchmark Mineral Intelligence (BMI)* podle agentury Reuters předpovídá akutní nedostatek lithia od roku 2022. To by mohlo způsobit zpomalení výroby elektrických vozidel. Lukasz Bednarski ve své nové knize s názvem *Lithium* (vydalo nakladatelství Hurst)

tvrdí, že lithium bude v průmyslových ekonomikách 21. století stejně zásadní, jako byla ve 20. století ropa. Bude proto nutné zkoumat a podporovat další paliva s nízkými a nulovými emisemi, která rozšíří nabídku pro spotřebitele a napomohou co nejrychlejšímu snížení emisí skleníkových plynů z dopravy.

4.2. Zapotřebí bude též další podpora a výzkum vozidel na e-paliva a na vodíkový pohon se zřetelem k jejich potenciálu co nejrychleji snižovat emise skleníkových plynů.

4.3. Spalovací motor bude ještě nějakou dobu používán. V této souvislosti je třeba prozkoumat a propagovat potenciál e-paliv. E-paliva lze použít ve spalovacích motorech a v plug-in hybridech a lze využít stávající síť čerpacích stanic.

4.4. EHSV poukazuje na významnou roli obnovitelných zdrojů energie, včetně biopaliv, jakožto okamžitě dostupného a přiměřeně nákladného řešení, zejména pro těžká vozidla a dálkovou silniční nákladní dopravu. Je zapotřebí věnovat pozornost uhlíkové stopě výroby biopaliv, stejně jako je tomu například u elektřiny dodávané pro elektrická vozidla a pro výrobu vodíku.

4.5. Uhlíková stopa použití biopaliv ve vozidlech musí být menší než u paliv fosilních. Problémem je proces výroby biopaliv, který může způsobit značné emise skleníkových plynů a může mít škodlivý vliv na využívání půdy, zejména pokud vede k odlesňování. Například používání palmového oleje není udržitelné.

4.6. EHSV doporučuje, aby byla podporována biopaliva s nejmenšími emisemi skleníkových plynů jak při výrobě, tak při použití v dopravě.

4.7. Vzhledem k nedostatečnému pokrytí veřejnou dopravou jsou venkovské oblasti závislejší na automobilové dopravě než oblasti městské. Venkovská sídla jsou obvykle velmi rozptýlená, takže v mnoha takových oblastech není možné zajistit rozsáhlý systém veřejné dopravy. Při neexistenci použitelného alternativního dopravního prostředku budou obyvatelé venkova velmi trpět v důsledku vysokých uhlíkových daní z benzínu a nafty. Evropská organizace spotřebitelů (BEUC) uvádí ve zprávě vydané v dubnu 2021, že pro řidiče ve venkovských oblastech s vysokým nájezdem představuje přechod k BEV hmatatelné výhody, zvláště pokud vlastnictví BEV zkombinují s využitím obnovitelné elektřiny vyrobené na místě. Tvrzení BEUC platí za předpokladu, že vysoké počáteční náklady bude možno částečně pokrýt granty a že bude vůbec povolen provoz příslušných společných výrobních a dobíjecích zařízení.

4.8. Zásadní je podpora infrastruktury pro alternativní paliva, která by vyhovovala venkovským oblastem. Kromě podpory zavádění elektromobilů musíme také podporovat snižování emisí skleníkových plynů ve stávajícím vozovém parku podporou udržitelných biopaliv, e-paliv, hybridních a plug-in hybridních vozidel. Rovněž musí být zvýšen potenciál pro zelený vodík.

4.9. Skutečně odhodlané úsilí o zavedení infrastruktury pro alternativní paliva musí přijít v oblasti dopravy těžkými vozidly. Asi 98 % nákladních vozidel v EU-27 jezdí na naftu. Dosud byl kladen větší důraz na přepravu lehkými vozidly než na přepravu vozidly těžkými.

4.10. Bude třeba významně rozšířit jak počet bateriových elektrických nákladních vozidel, tak i hybridních a plug-in hybridních kamionů. K tomu může dojít pouze tehdy, až bude v každém členském státě možné dostatečné dobíjení. Zapotřebí bude též dostatečné financování na podporu smysluplné obnovy vozového parku.

4.11. Nákladní vozidla vyžadují vysoce výkonné a rychlé dobíjení v depech a na silničních dobíjecích stanicích. Bylo by velmi prospěšné moci si předem rezervovat místo na dobíjecí stanici. Vyzkoušeny jsou nabíječky do 350 kW, je však třeba vyvinout nabíječky do 1 MW, aby se zkrátila doba nabíjení.

4.12. Elektrickou síť je třeba připravit předem, aby vyhovovala tak vysokým energetickým požadavkům na rychlé dobíjení kamionů.

4.13. Vodík je považován za perspektivní pro dálkovou dopravu. EHSV vítá cíle stanovené pro zavádění vodíkových plnicích stanic. Cílem musí být z dlouhodobého hlediska spíše zelený než modrý vodík. V případě vodíku vyráběného z metanu je třeba vzít v úvahu vysoký únik metanu v celém řetězci těžby a přepravy.

4.14. Vodík lze s menšími úpravami použít také k pohonu vozidel se spalovacími motory. K prosazení tohoto návrhu je zapotřebí dalšího výzkumu.

4.15. EHSV vítá návrh Komise na normalizaci tlaku vodíku na 700 barů. Vodík má nízkou objemovou hustotu energie, takže je zapotřebí mnohem větší kapacita nádrží.

4.16. Ideální by byla výroba vodíku na místě všude tam, kde je to možné. Jakékoli překážky v plánování takového vývoje je třeba prozkoumat s náležitým ohledem na vyšší úroveň zdravotních a bezpečnostních opatření požadovaných při nakládání s vodíkem.

4.17. Vodík může být dodáván prostřednictvím kamionů a potrubí. Vzhledem k nízké objemové hustotě energie by dodávka prostřednictvím kamionů vyžadovala mnohem více jízd kamionů než dodávky benzinu a nafty.

4.18. EHSV si je vědom, že směrnice o obnovitelných zdrojích energie stanoví jasné metody výpočtu emisí skleníkových plynů spojených s různými alternativními palivy. Ty však mají pro veřejnost při rozhodování o koupi jen nepatrný význam, neboť tyto hodnoty nejsou téměř vůbec známy a výrobci ani prodejci automobilů o nich neinformují. To je třeba napravit.

4.19. Rychlé zavedení infrastruktury pro alternativní paliva bude vyžadovat značné počáteční finanční prostředky, aby se systém stal ekonomicky rentabilním pro investory do dobíjecích a čerpacích stanic.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o využívání obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořní dopravě a o změně směrnice 2009/16/ES

[COM(2021) 562 final – 2021/0210 (COD)]

(2022/C 152/24)

Zpravodaj: **Constantine CATSAMBIS**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021 Rada Evropské unie, 20. 9. 2021
Právní základ	čl. 100 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	9. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	225/2/12

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá návrh nařízení o zavádění obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořní dopravě a o změně směrnice 2009/16/ES („návrh nařízení o iniciativě FuelEU Maritime“) ([1]). Účelem tohoto návrhu je přispět k dosažení cílů EU v oblasti klimatické neutrality do roku 2050 stanovením normy EU pro palivo, díky které se zvýší požadavky na intenzitu emisí skleníkových plynů a zrychlí se poptávka po obnovitelných a nízkouhlíkových palivech v odvětví námořní dopravy.

1.2. EHSV se domnívá, že návrh nařízení Evropské komise by vzhledem k mezinárodní povaze lodní dopravy měl být harmonizován s předpisy Mezinárodní námořní organizace (IMO), včetně těch, které se týkají bezpečnosti paliv používaných pro plavidla. V současné době je mezinárodní lodní doprava v zajetí fosilních paliv. Plná dekarbonizace vyžaduje širokou dostupnost alternativních, nízkouhlíkových nebo bezuhlíkových paliv pro lodní dopravu a/nebo průlomových pohonných technologií. K dosažení tohoto cíle je nezbytně nutná úzká spolupráce se všemi zúčastněnými stranami v námořním klastru a dodavatelském řetězci.

1.3. Cíle v oblasti klimatické uhlíkové neutrality v rámci Zelené dohody a ambiciózní legislativní balíček „Fit for 55“ jsou žádoucí v souvislosti s úsilím o ekologizaci a posléze i dekarbonizaci námořního odvětví spolu s dalšími odvětvími, přičemž je třeba současně respektovat sociální rozměr této transformace v nejlepším zájmu široké veřejnosti. Jinými slovy, tato energetická transformace a proces přechodu směrem k dekarbonizaci lodní dopravy mohou být úspěšné pouze tehdy, pokud je společnost přijme, přičemž musí být zachován způsob fungování lodní dopravy a dalších odvětví.

1.4. EHSV konstatuje, že dopad návrhu nařízení o iniciativě FuelEU Maritime na lodní dopravu je ve srovnání s jinými odvětvími nerovnoměrný: krátkodobá opatření do roku 2030 jsou popsána dostatečně, ale v případě dlouhodobých změn, které ke snížení množství skleníkových plynů v období 2030–2050 přispějí hlavní měrou, jde stále spíše o výstřely do neznáma, protože zahrnují technologie, které nebyly ještě vyvinuty, natož aby dosáhly vyspělosti. Proto by do regulačních částí tohoto návrhu měla být zavedena určitá míra flexibility, aby se mu průmysl dokázal přizpůsobit. Naléhavě zapotřebí je intenzivní podpora pro výzkum a vývoj, aby se urychlilo získávání znalostí, a tím se zmírnila rizika.

([1]) COM(2021) 562 final.

1.5. EHSV se domnívá, že v rámci legislativního balíčku „Fit for 55“ musí iniciativa FuelEU zajistit synergie, soudržnost a soulad mezi nabídkou, distribucí a poptávkou. Návrh nařízení FuelEU však v současné době předepisuje konkrétní nízkouhlíková paliva, a to bez předchozího posouzení jejich globální dostupnosti a nákladů, jež jsou s nimi spojené, ačkoliv povolena by měla být všechna alternativní paliva. To může v konečném důsledku vést k narušení hospodářské soutěže, neboť jejich dostupnost je v současnosti jen velmi omezená a v blízké budoucnosti tomu nebude jinak Odpovědnost za vývoj a dostupnost alternativních paliv z obnovitelných zdrojů spočívá na dodavatelích paliv a zavádění čistších paliv by mělo být podporováno. Aby k tomu došlo, je třeba překlenout cenový rozdíl mezi fosilními a alternativními palivy a zajistit, aby čistší paliva byla cenově přístupnější a široce dostupná. Je nutné vyvinout úsilí, na němž se musí aktivně podílet všichni aktéři v hodnotovém řetězci námořní dopravy, zejména výrobci paliv a poskytovatelé energie, výrobci motorů, ale také přístavy, nájemci a zástupci pracovníků ze všech příslušných odvětví. To by mohlo potenciálně vést ke zvýšení poptávky po alternativních palivech, jak předpokládá nařízení FuelEU.

2. **Úvod**

2.1. EHSV se domnívá, že lodní doprava má dopad na celý dodavatelský řetězec, protože téměř 90 % zboží na celém světě se přepravuje po moři. Rovněž se domnívá, že lodní doprava EU představuje se svou globální přítomností strategickou výhodu, díky níž si EU může zachovat svou geopolitickou nezávislost a posilovat odolnost svého hospodářství a průmyslu a také svou suverenitu. V roce 2019 bylo přibližně 46 % vývozu mimo EU a 56 % dovozu zboží ze zemí mimo EU přepraveno po moři (Eurostat, 2021).

2.2. Námořní flotila kontrolovaná EU představuje 810 milionů tun hrubé nosnosti, skládá se z 23 400 plavidel a tvoří 39,5 % světového loďstva k roku 2020. Celkový ekonomický dopad lodní dopravy je 149 miliard EUR na HDP EU a přibližně 2 miliony pracovních míst. Stojí za zmínku, že na každý 1 milion EUR HDP, který lodní doprava vytvoří, je jinde v hospodářství EU podpořeno dalších 1,8 milionu EUR ([2]). Podle nejnovějších odhadů ([3]) se podíl celkových emisí z lodní dopravy na globálních antropogenních emisích skleníkových plynů zvýšil z 2,76 % v roce 2012 na 2,89 % v roce 2018.

2.3. EHSV uznává, že evropská lodní doprava se zavázala k námořní bezpečnosti a ochraně mořského prostředí, což přispívá k mezinárodnímu úsilí a úsilí EU o dekarbonizaci. EHSV rovněž uznává, že evropská lodní doprava tyto výzvy přijímá a je odhodlána převzít vedoucí postavení v oblasti ekologické lodní dopravy.

2.4. Nařízení o iniciativě FuelEU Maritime zavádí normy pro postupné snižování průměrné intenzity emisí skleníkových plynů z paliva používaného na lodích u nábřeží, a to na lodích připlouvajících do přístavů EU nebo z nich vyplouvajících. Nedodržení těchto norem bude mít za následek správní pokuty lodním společnostem, které budou údajně použity na podporu projektů zaměřených na urychlení využívání obnovitelných a nízkouhlíkových paliv v námořním odvětví, zejména biopaliv. Tento návrh bude také jednostranně extrateritoriálně uplatňován na mezinárodní lodní dopravu, protože jeho oblast působnosti je totožná s oblastí působnosti návrhu týkajícího se systému EU obchodování s emisemi (ETS) ([4]). Návrh také od 1. ledna 2030 nařizuje pro dva typy lodí – pro lodě osobní a lodě kontejnerové – povinnost používat dodávky elektřiny z pevniny.

2.5. EHSV bere na vědomí, že návrh nařízení o iniciativě FuelEU Maritime uznává v souladu se zásadou „znečišťovatel platí“ strukturální úlohu nájemce lodi, který je obvykle odpovědný za výběr paliva, trasy, nákladu a rychlosti lodi a za související náklady na spotřebované palivo (bod odůvodnění 6). To je pozitivní. Uznávání odpovědnosti nájemců je však důležitým ustanovením z hlediska jednání, která se uskuteční v další fázi regulačního procesu, do něhož se zapojí také Evropský parlament a Rada EU.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Cíle v oblasti klimatické uhlíkové neutrality v rámci Zelené dohody a ambiciózního legislativního balíčku „Fit for 55“ jsou žádoucí v souvislosti s úsilím o ekologizaci a posléze i dekarbonizaci námořního odvětví spolu s dalšími odvětvími, přičemž je současně třeba respektovat sociální rozměr této transformace v nejlepším zájmu široké veřejnosti. Jinými slovy, tato energetická transformace a proces přechodu k dekarbonizaci lodní dopravy mohou být úspěšné pouze tehdy, pokud je společnost přijme a bude je podporovat, přičemž musí být zachován způsob fungování lodní dopravy a dalších odvětví. Toho lze dosáhnout pouze zvláštními opatřeními, jako je vytváření nových pracovních míst, lepší podpora veřejného zdraví a lepší mitigační opatření, pokud jde o opatření v oblasti klimatu a ochrany životního prostředí. Na tomto úsilí se musí aktivně podílet všichni aktéři v hodnotovém řetězci námořní dopravy, zejména výrobci paliv

([2]) Svaz provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství, 2021.
([3]) Čtvrtá studie Mezinárodní námořní organizace o emisích skleníkových plynů z lodí z roku 2020.
([4]) COM(2021) 551 final.

a poskytovatelé energie, výrobci motorů, ale také přístavy, nájemci a zástupci pracovníků ze všech příslušných odvětví. K tomu, aby se dosáhlo zapojení společnosti a získala její podpora, je naprosto nezbytná dobře zacílená, jasná, cyklická a transparentní komunikace.

3.2. Dopad návrhu nařízení o iniciativě FuelEU Maritime na lodní dopravu je ve srovnání s jinými odvětvími nerovnoměrný: krátkodobá opatření do roku 2030 jsou popsána dostatečně, ale v případě dlouhodobých změn, které ke snížení množství skleníkových plynů v období 2030–2050 přispějí hlavní měrou, jde stále spíše o výstřely do neznáma, protože zahrnují technologie, jež nebyly ještě vyvinuty, natož aby dosáhly vyspělosti. Jinými slovy, cesta lodní dopravy k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 je stále nejistá a zahrnuje širokou škálu technologických možností. Kromě toho zůstávají otevřeny některé otázky zásadního významu týkající se dodávek, bezpečnosti, distribuce a nákladů spojených s těmito alternativami. Proto by do regulačních částí tohoto návrhu měla být zavedena určitá míra flexibility, aby se mu průmysl dokázal přizpůsobit. Značný časový tlak navíc pramení z dlouhé doby realizace a obrovských investic na začátku investičního cyklu v rámci celého odvětví zahrnujícího všechny zúčastněné strany.

3.3. Na jedné straně trajektorie emisí směrem k úplné dekarbonizaci závisí na zavádění a tržním využívání ekonomicky životaschopných a bezpečných paliv a technologií s nulovými emisemi. Na druhou stranu jsou k dosažení úplné dekarbonizace nezbytné nové způsoby pohonu, nová celosvětově dostupná nízkouhlíková nebo bezuhlíková paliva a společné úsilí ve spolupráci se zúčastněnými stranami v dodavatelském řetězci.

3.4. V rámci legislativního balíčku „Fit for 55“ musí iniciativa FuelEU zajistit synergie, soudržnost a soulad mezi nabídkou, distribucí a poptávkou. Toho by mělo být dosaženo účinným doplněním směrnice o obnovitelných zdrojích energie ([5]) zaměřené zejména na dodávky energie z obnovitelných zdrojů a nařízení o infrastruktuře pro alternativní paliva zaměřeného na distribuční infrastrukturu v přístavech EU ([6]).

3.5. Za tímto účelem je rovněž nezbytné zajistit správné pobídky mezi nabídkou a poptávkou. Návrh nařízení FuelEU však v současné době předepisuje konkrétní nízkouhlíková paliva; povolena by měla být všechna alternativní paliva, a to bez předchozího posuzování jejich globální dostupnosti a nákladů, jež jsou s nimi spojené. To může v konečném důsledku vést k narušení hospodářské soutěže, neboť jejich dostupnost je v současnosti jen velmi omezená a v blízké budoucnosti tomu nebude jinak. Odpovědnost za vývoj a dostupnost alternativních paliv z obnovitelných zdrojů spočívá na dodavatelích paliv a zavádění čistších paliv by mělo být podporováno. Aby k tomu došlo, je třeba překlenout cenový rozdíl mezi fosilními a alternativními palivy a zajistit, aby čistší paliva byla cenově přístupnější a široce dostupná. Je nutné vyvinout úsilí, na němž se musí aktivně podílet všichni aktéři v hodnotovém řetězci námořní dopravy, zejména výrobci paliv a poskytovatelé energie, výrobci motorů, ale také přístavy, nájemci a zástupci pracovníků ze všech příslušných odvětví. To by mohlo potenciálně vést ke zvýšení poptávky po alternativních palivech, jak předpokládá nařízení FuelEU.

3.6. Zdá se, že návrh při nařizování používání zejména čistších paliv a biopaliv nepřihlíží ke skutečnosti, že taková paliva ve skutečnosti nikdy nebudou pro mezinárodní lodní dopravu k dispozici v dostatečném množství a nemusí být skutečně schůdnou alternativou k fosilním palivům. Ukládání správních pokut v situaci, kdy neexistují schůdné alternativy, je represivní a jde spíše o opatření určené k vytváření příjmů, než ke snížení emisí.

3.7. Paliva s nulovým/nízkým obsahem uhlíku potřebná k dekarbonizaci lodní dopravy jsou v současné době nedostupná, zejména pro dálkovou lodní dopravu, a bude tomu tak i v blízké budoucnosti. K zajištění výroby a celosvětové dostupnosti těchto paliv, která budou muset vyvinout subjekty mimo odvětví, konkrétně ropné společnosti a dodavatelé energií obecně, jsou nutné obrovské investice. Alternativní paliva, jako je amoniak, methanol nebo vodík, navíc potřebují novou generaci spalovacích motorů s vnitřním spalováním a pokrok v konstrukci lodí a v pohonných technologiích, což spadá do oblasti působnosti výrobců motorů a loděnic, z nichž většina se nachází na Dálném východě.

3.8. Dokud nebudou tato alternativní paliva vyvinuta, nebude možné dosáhnout dlouhodobých cílů stanovených v dohodnuté výchozí strategii IMO pro dekarbonizaci a ambiciózních cílů Zelené dohody pro Evropu a balíčku „Fit for 55“. Aby bylo možné snížit rizika spojená s rozhodováním, a v zájmu zacílení na správné investice, je zapotřebí mít rychleji k dispozici hlubší znalosti založené na vědeckých poznatcích. Proto toto odvětví, spolu s několika členskými státy s významnými zájmy v námořní oblasti, předložilo v Mezinárodní námořní organizaci návrh na zřízení rady a fondu pro

([5]) COM(2021) 557 final.
([6]) COM(2021) 559 final.

výzkum a vývoj (návrh IMRB a IMRF), které by měly být zpočátku financovány z povinného příspěvku od každé lodi nad 5 000 t hrubé prostornosti na tunu spotřebovaného paliva. Účelem této iniciativy je urychlit vývoj alternativních paliv, která lodní průmysl potřebuje, ale která nemůže vyvinout. Tato iniciativa a ochota odvětví lodní dopravy na ni přispět je přímým důsledkem naléhavosti situace. Upřímně doufáme, že tato iniciativa získá u Mezinárodní námořní organizace další zásadní podporu.

3.9. Klíčovým parametrem v rámci výzkumu a vývoje alternativních paliv, který je velmi nesnadným, kapitálově a časově náročným procesem, by měla zůstat i bezpečnost. Řešení problémů spojených s bezpečností těchto nových paliv bude vyžadovat vytvoření nových předpisů a technických pravidel pro jejich bezpečný design a bezpečné používání na lodích.

3.10. Požadavek, aby lodě splňovaly evropskou palivovou normu, aniž by byla zaručena dostupnost bezpečných nízkouhlíkových a bezuhlíkových paliv v přiměřeném množství v přístavech po celém světě, by byl předmětem velkého znepokojení. Pracovní dokument útvarů Evropské komise zveřejněný v prosinci 2020, jenž je průvodním dokumentem ke Strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu ([7]) předpovídá, že do roku 2030 budou paliva z obnovitelných zdrojů a nízkouhlíková paliva tvořit 5,5 % až 13,5 % skladby paliv lodní dopravy. Intenzita emisí skleníkových plynů je stanovena na základě přístupu „well-to wake" [článek 3 – Definice, písm. p)] podle metodik a kritérií udržitelnosti stanovených v navrhované revidované směrnici o obnovitelných zdrojích energie, kde je multiplikátor 1,2 u pokročilých biopaliv a bioplynu vyráběného ze vstupních surovin a u obnovitelných paliv nebiologického původu zachován pouze pro lodní dopravu a letectví. Kromě toho, jak je zdůrazněno v návrhu, je rozumné přesměrovat biopaliva do odvětví dopravy, která je obtížné elektrifikovat, jako je námořní, dálková či letecká doprava ([8]).

3.11. Tento dodatečný systém monitorování, vykazování a ověřování specifikuje metodiku analýzy životního cyklu paliv (LCA) v příloze navrhovaného nařízení. Pokud se společnosti hodlají odchýlit od výchozích hodnot stanovených ve směrnici o obnovitelných zdrojích energie, budou oprávněny odchýlit se od výchozích hodnot stanovených pro emisní faktory „tank-to-wake" za předpokladu, že se tak děje pouze v případě, kdy hodnoty mohou být certifikovány jedním z dobrovolných systémů uznaných podle směrnice o obnovitelných zdrojích energie (pro hodnoty „well-to-tank") nebo pomocí laboratorních zkoušek či přímých měření emisí („tank-to-wake"). Metodika výpočtu uhlíkové náročnosti a emisních faktorů je otázka zásadního významu, kterou bude nutné se důkladně zabývat.

3.12. EHSV se domnívá, že navrhované nařízení by – coby opatření regionálního charakteru – mohlo ohrozit stávající jednání o výchozí strategii IMO pro dekarbonizaci mezinárodní lodní dopravy, která probíhají bez problémů, přinášejí konkrétní výsledky a jako jediná mají globální perspektivu. Vlády členských států IMO se také dohodly, že začnou projednávat střednědobá a dlouhodobá opatření – včetně tržních nástrojů – již v říjnu 2021, v souladu s dojednaným pracovním plánem IMO pro střednědobá a dlouhodobá opatření. Související oblast činnosti Mezinárodní námořní organizace, kterou je ještě třeba doplnit, se týká pokynů pro náročnost z hlediska emisí skleníkových plynů/uhlíkovou náročnost během celého životního cyklu pro všechny druhy paliv. Dokud tato práce nebude v rámci IMO dokončena, je třeba se vyhnout dvojím normám.

3.13. EHSV považuje za důležitou nedávnou iniciativu vlád členských států EU s cílem navrhnout pro mezinárodní lodní dopravu globální palivovou normu s nízkými emisemi skleníkových plynů, která by měla být posouzena na nadcházející 10. schůzi pracovní skupiny pro emise skleníkových plynů konané v době mezi zasedáními ([9]). Uvedený návrh lodím mimo jiné umožňuje dosáhnout souladu s opatřením tím, že prokáží, že během období souladu používaly výhradně paliva s intenzitou emisí skleníkových plynů na úrovni mezní hodnoty nebo nižší (např. směsi tradičních paliv a obnovitelných paliv), což je přístup podobný přístupu v rámci přílohy VI úmluvy MARPOL Mezinárodní námořní organizace (pravidlo 14.1), který prosazoval strop pro obsah síry pro topné oleje, tzv. IMO 2020. Předložený dokument také navrhuje certifikační systém Well-to-Wake (WtW), který má vyvinout a validovat Mezinárodní námořní organizace. Kromě toho, vzhledem k probíhajícím diskusím v rámci Mezinárodní námořní organizace ohledně posuzování životního cyklu skleníkových plynů, jakmile bude na úrovni Mezinárodní námořní organizace dosaženo dohody o globálním přístupu v otázkách relevantních z hlediska návrhu nařízení FuelEU, musí být právní předpisy EU plně sladěny s mezinárodními pravidly, v souladu s 42. bodem odůvodnění navrhovaného nařízení.

([7]) SWD(2020) 331 final.

([8]) Návrh stanoviska Přezkum směrnice o obnovitelných zdrojích energie (TEN/748), odstavec 4.17 (viz strana 127 v tomto čísle Úředního věstníku).

([9]) Dokument ISWG-GHG 10/5/3 (Rakousko a ostatní) ze dne 3.10.2021.

3.14. Strategie IMO pro dekarbonizaci stanovila seznam případných krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých opatření ke snížení emisí CO_2. Členské státy IMO, včetně všech členských států EU, učinily na 76. zasedání Výboru Mezinárodní námořní organizace pro ochranu mořského prostředí, které se konalo ve dnech 10.–17. června 2021, velký krok vpřed v oblasti energetické transformace námořního odvětví a přijaly komplexní balíček právně závazných technických a provozních krátkodobých opatření ke snížení emisí CO_2 z lodí, který vstoupí v platnost dne 1. listopadu 2022.

3.15. Konkrétněji, opatření přijatá na 76. zasedání Výboru pro ochranu mořského prostředí vyžadují, aby lodě s hrubou prostorností 400 tun a vyšší vypočítávaly svůj index energetické účinnosti existujících lodí (EEXI) po využití technických prostředků ke zlepšení jejich energetické účinnosti, a všechny lodě s hrubou prostorností nad 5 000 tun stanovovaly svůj roční provozní ukazatel uhlíkové náročnosti a hodnocení tohoto ukazatele. Uhlíková náročnost vyjadřuje vztah mezi emisemi skleníkových plynů a množstvím nákladu přepraveného na ujetou vzdálenost. IMO do 1. ledna 2026 přezkoumá efektivitu provádění požadavků týkajících se ukazatele uhlíkové náročnosti a indexu energetické účinnosti existujících lodí, aby zjistila, zda jsou nutné další změny.

3.16. Mezinárodní námořní doprava obecně je největším světovým přepravcem, neboť z více než 90 % své obchodní kapacity přepravuje mezi třetími zeměmi náklady, jež mají zásadní význam pro světové hospodářství, jako je ropa a ropné produkty, plyn, chemické výrobky, železo a jiné rudy, uhlí a hnojiva. Proto aby mohl mezinárodní obchod probíhat hladce, musí být paliva specifikace požadované EU celosvětově dostupná v přístavech po celém světě.

3.17. Mezinárodní lodní doprava je především odvětvím, které udržují v pohybu malé a střední podniky, a pokud jde o velkoobjemovou/trampovou dopravu, je skutečně podnikatelským odvětvím s charakteristickými rysy dokonale konkurenčního trhu. Důvodem je, že toto odvětví zahrnuje tisíce společností po celém světě a nedominuje mu omezený počet obrovských korporací nebo aliancí, jako je tomu v zaoceánské dopravě a většině hlavních průmyslových odvětví a odvětví služeb na celém světě. Lodní společnosti velikosti malých a středních podniků proto nemají vyjednávací sílu, pokud jde o distribuci nových paliv do přístavů po celém světě a jejich pokrytí těmito palivy.

3.18. Posouzení dopadů Komise vztahující se k návrhu nařízení o iniciativě FuelEU Maritime předpokládá zvýšenou poptávku po obnovitelných a nízkouhlíkových palivech v odvětví námořní dopravy, s důrazem mimo jiné na kapalná biopaliva, dekarbonizovaný plyn (včetně bioLNG), e-paliva, dekarbonizovaná vodíková paliva (methanol a amoniak) a elektřinu. Posouzení dopadů předpokládá zvýšené používání biopaliv, zatímco „význam biopaliv je rovněž uznáván zejména v případě ‚těžko dekarbonizovatelných' odvětví, jako je letectví a námořní doprava".

3.19. Výzvou je zajistit na celém světě rozvoj výroby a nezbytnou infrastrukturu pro dodávky e-paliv. V rámci revidovaného návrhu směrnice o obnovitelných zdrojích energie je stanoven nový cíl EU, kterým je alespoň 40 % podíl energie z obnovitelných zdrojů v roce 2030. Je však zřejmé, že pro lodní dopravu je ve srovnání s jinými odvětvími dekarbonizace problematičtější, vzhledem k tomu, že v současné době neexistují technologie s nulovými emisemi, které by bylo možné uvést na trh. Nízkouhlíková a bezuhlíková paliva nejsou v současné době pro lodní dopravu na trhu k dispozici. Kromě toho kapitálové investice potřebné pro rozvoj výroby, např. v případě zeleného amoniaku (e-amoniak), se v závislosti na výrobních metodách a konkrétních způsobech výroby paliva odhadují přibližně na 1,2 až 1,65 bilionu USD (UMAS, 2020), přičemž to nezahrnuje investice potřebné pro celosvětovou infrastrukturu zásobování.

3.20. Cíl do roku 2050 snížit průměrnou intenzitu emisí skleníkových plynů z energie používané na lodích o 75 % je proto nadhodnocen. Jednou z největších překážek dekarbonizace námořního odvětví bude zajištění nové infrastruktury pro doplňování paliva, která bude zapotřebí v přístavech po celém světě za účelem bezpečného zásobování lodí alternativními palivy. Je v zájmu odvětví lodní dopravy, aby se taková infrastruktura rychle rozvíjela, aby se tak stala nová paliva snadno dostupnými po celém světě, v co největším počtu přístavů, protože to cenu paliv s nulovými emisemi uhlíku sníží, což usnadní dodržování stanovených cílů navrhovaného nařízení.

3.21. Paliva typu „drop-in", jako jsou pokročilá biopaliva, např. hydrogenačně upravené rostlinné oleje, jejichž kompatibilita se všemi moderními lodními motory (u všechny typů plavidel bez ohledu na odvětví obchodu), které mohou spalovat biopaliva bez nutnosti technických, bezpečnostních nebo konstrukčních úprav, je omezená, by mohla být částečným řešením alespoň v odvětví velkoobjemové/trampové dopravy. Je však na dodavatelích paliv, aby zajistili, aby v případě míchání s fosilními palivy byly uvedené směsi vhodné pro použití na lodích a aby byly k dispozici v dostatečném množství v přístavech EU. Biopaliva dovážená na trh EU by měla splňovat kritéria udržitelnosti EU stanovená v revidované směrnici o obnovitelných zdrojích energie RED II (příloha IX část A a B). Návrh nařízení o iniciativě FuelEU Maritime přesouvá odpovědnost za plnění kritérií udržitelnosti směrnice o obnovitelných zdrojích energie na lodě. Kromě toho by motivování k používání směsí biopaliv stanovené kvality nakupovaných mimo EU mohlo být problematické z hlediska prosazování, což by mohlo ohrozit dosažení cílů snižování emisí.

3.22. Všechna případná e-paliva, jako je zelený čpavek nebo zelený vodík ([10]), představují určité tržní překážky (ekonomické/technologické/regulační), které brání tomu, aby bylo možné je v dohledné době začít využívat jako alternativní námořní paliva. Škála alternativních lodních paliv je nejen roztříštěná, ale také nerozvinutá; výzkum a vývoj v této oblasti by tedy měl být posílen a urychlen.

3.23. Metodika výpočtu uhlíkové náročnosti a emisních faktorů je otázka zásadního významu, jíž bude nutné se také důkladně zabývat. Je třeba věnovat pozornost úniku methanu a faktoru nepřímé změny ve využívání půdy (ILUC), zejména ve vztahu k zavádění a využívání biopaliv a LNG. Biopaliva první generace nelze považovat za dlouhodobě udržitelné materiály vzhledem k tomu, že při využívání půdy soupeří s potravinami a že způsobují vyčerpání půdy.

3.24. Jelikož doprava je skutečně globálním odvětvím, jsou globální předpisy tím nejúčinnějším a nejefektivnějším způsobem, jak dále postupovat. Všechna opatření prováděná na úrovni EU musí být slučitelná s předpisy přijatými Mezinárodní námořní organizací, aby tak byla zachována rovnováha mezi mezinárodními předpisy a legislativními iniciativami EU.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. Odpovědný subjekt (dodavatel paliva místo vlastníka lodi): provozovatelé lodí nemohou nést odpovědnost za kvalitu ani dostupnost uvedených paliv. Uhlíková náročnost lodních paliv by měla být regulována globálně a měla by se řídit tím, zda jsou přiměřeně dostupné nefosilní alternativy. Ty jsou v současné době pro dálkovou lodní dopravu nedostupné a bude tomu tak i v blízké budoucnosti. Lodě nemohou být odpovědné za čerpání paliv, která buď nejsou technologicky vyspělá, nebo jsou dostupná pouze ve velmi omezeném množství a/nebo jen ve vymezených zeměpisných oblastech. To by bylo srovnatelné s požadavkem, aby uživatelé automobilů používali konkrétní palivovou směs, která není na trhu běžně dostupná.

4.2. Výslovná povinnost nájemců převzít svůj díl odpovědnosti: zásada „znečišťovatel platí“ by měla by se měla vztahovat na všechny. Odpovědnost nájemců – přestože je uznána v příslušných legislativních iniciativách Evropské komise (EU ETS, FuelEU Maritime) – výslovně nezavazuje nájemce k převzetí jejich odpovědnosti. Pokud by za lodní emise byli odpovědní vlastníci lodí, nesli by břemeno vyšších emisí CO_2, a to v důsledku čistě ekonomické analýzy nákladů a přínosů nájemce, která by nebrala v úvahu negativní environmentální externality. Taková situace by byla nejen nespravedlivá, ale také kontraproduktivní. Dokud nájemci nenesou žádnou zákonnou odpovědnost, budou i nadále opírat všechna provozní rozhodnutí pouze o náklady a nebude se na ně vztahovat zásada „znečišťovatel platí“, kterou je třeba řádně uplatňovat v lodní dopravě stejně jako ve všech ostatních odvětvích.

4.3. Zamezení dvojímu započítávání/dvojím požadavkům: tento návrh zavádí pro účely navrhovaného nařízení druhý systém EU pro monitorování, vykazování a ověřování. I když je nanejvýš důležité zajistit flexibilitu, zavádění dvojího započítávání nebo dvojích požadavků by se pokud možno mělo zamezit, a to sjednocením metodik pro monitorování, vykazování a ověřování.

4.4. Nevytvářet nefunkční mechanismus pro zajištění souladu: návrh rovněž vytváří složitý mechanismus sdružování bilancí souladu v případě nadbytku kreditů za uhlíkovou náročnost u paliva používaného loděmi s nadprůměrnými výsledky při dosahování souladu. Tento mechanismus závisí na dohodě o sdružování s harmonizovanými sankcemi za nesoulad a převodem kreditů mezi různými společnostmi s loděmi s nadprůměrnými výsledky i s nedostatečnou výkonností certifikovanými stejným ověřovatelem. Místo toho se doporučuje začlenit do navrhovaného nařízení flexibilní mechanismus, který by se zpočátku vztahoval pouze na e-paliva ([11]) používaná loděmi s plánem postupného zavádění (podobně jako při zavádění dodávek elektřiny z pevniny – příslušným článkem je článek 5 navrhovaného nařízení). Pokud bude toto přijato, dané požadavky by se mohly postupně začít vztahovat na všechna obnovitelná a nízkouhlíková paliva (s výhradou doložky o přezkumu a posouzení dopadů v budoucnosti, která by rovněž řešila například dostupnost obnovitelných a nízkouhlíkových paliv pro námořní odvětví a otázky hospodářské soutěže obnovitelných a nízkouhlíkových paliv s jinými druhy dopravy). Postupně začnou být podporována partnerství mezi hráči na trhu, kteří investovali do „zelených“ paliv a přejí si sdružit své jednotky souladu a podávat společná oznámení stejnému akreditovanému ověřovateli.

([10]) Jak je definováno ve stanovisku TEN/718 o vodíkové strategii (Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 30).
([11]) Mezi e-paliva patří e-amoniak, e-methanol, syntetická nafta, syntetický topný olej a e-plyn (s. 7 přílohy ke COM(2021) 562 final).

4.5. Prodloužení výjimek pro zavádění dodávek elektřiny z pevniny po roce 2034: EHSV sice uznává, že je nutné upřednostnit zavádění dodávek elektřiny z pevniny, pokud jde o dosažení hmatatelného nákladově efektivního snížení emisí skleníkových plynů a znečištění ovzduší u nábřeží, se zaměřením na kontejnerové a osobní lodě, možnost osvobození od povinného používání dodávek elektřiny z pevniny pro výše uvedené přepravní segmenty – pokud v přístavu není dostupná infrastruktura a pokud palubní napájecí zařízení lodi není kompatibilní s přístavním zařízením – by však po roce 2035 být omezována neměla.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření

[COM(2021) 552 final]

(2022/C 152/25)

Hlavní zpravodaj: **Dumitru FORNEA**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 20. 9. 2021
	Evropský parlament, 13. 9. 2021
Právní základ	*Článek 192* Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	9. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	209/3/5

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Iniciativa Komise, na jejímž základě se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES [1], pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství, je vítaným krokem ve snižování dopadu leteckého odvětví na klima. Podporujeme navrhované změny, avšak zdůrazňujeme, že je zapotřebí zachovat rovné podmínky a chránit sociální a pracovní práva. Ačkoli není největším zdrojem emisí ve společnosti a vlastně ani v rámci dopravního odvětví, musí letecká doprava a všechny příslušné zúčastněné subjekty přispět k tomu, aby pomohly dosáhnout udržitelného leteckého odvětví. To lze dokázat jedině pomocí sociálního dialogu a spoluprací s odbory v tomto odvětví, které jsou zásadní součástí klimatické transformace.

1.2. Z obecného hlediska nesouhlasíme s přidělováním bezplatných povolenek v rámci systému obchodování s emisemi (ETS), ledaže by tak bylo učiněno za účelem zajištění spravedlivé hospodářské soutěže. V případě letů v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) existuje menší riziko, že by došlo k ohrožení rovných podmínek, ale musíme být i nadále obezřetní, pokud jde o únik uhlíku, zejména v rekreační a dálkové dopravě. Podpořili bychom tedy, aby byl navrhovaný rok 2027 zachován jakožto termín pro úplné zrušení bezplatných povolenek, a přidělování bezplatných povolenek by zatím mělo být upraveno tak, aby se zaměřovalo na spravedlivou hospodářskou soutěž. Pokud tak bude učiněno, můžeme uplatňovat systém ETS, zvýšit používání udržitelných leteckých paliv a snížit úroveň pro přidělování bezplatných povolenek, přičemž se vyhneme narušení hospodářské soutěže v rámci tohoto trhu.

1.3. Je naprosto nezbytné, aby návrh chránil rovné podmínky, a podpořil tak společnosti, které poskytují důstojnou práci a dodržují sociální normy. Dále je důležité vyvarovat se dlouhodobých negativních účinků na pracovní podmínky v důsledku nekalé hospodářské soutěže ze strany společností, které nepůsobí v rámci systému ETS. Doporučovali bychom proto, aby bylo zahájeno „posouzení sociálních dopadů", které uváží vazbu mezi uplatňováním systému ETS, spravedlivou hospodářskou soutěží a případnými sociálními škodami zapříčiněnými únikem uhlíku. Kromě toho navrhujeme, aby byla provedena dvě posouzení v polovině období, která by analyzovala sociální, environmentální a hospodářský dopad změněného systému ETS. Posouzení by měla být realizována po dvou a čtyřech letech poté, co změněný systém ETS vstoupí v platnost, a všem zúčastněným subjektům by měla poskytnout příležitost přezkoumat uplatňování systému ETS a cíle tohoto programu. Tato posouzení rovněž umožní ověřit, jak postupuje oživení tohoto odvětví vzhledem k cílům systému ETS.

---

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES (Úř. věst. L 275, 25.10.2003, s. 32).

1.4. Finanční zprostředkovatelé by měli být ze systému EU pro obchodování s emisemi vyjmuti, aby s emisními povolenkami mohla obchodovat pouze stacionární zařízení, která při výrobním procesu vypouštějí oxid uhličitý. Důvodem je vyloučit riziko spekulací. Jde o podobný přístup, jaký zvolili v Číně, kde finančním institucím zakázali účastnit se tamního systému obchodování s povolenkami.

1.5. Většina dopravy mimo EHP je uskutečňována přes centrální uzly buď uvnitř, nebo mimo EHP. Většina cestujících má v současnosti řadu možností, pokud jde o jejich lety mimo EHP jak přes vnitřní, tak i vnější uzly. S narůstajícími náklady systému ETS zde však existuje významné riziko, že provozovatelé z EHP budou oslabeni vlivem levnějších provozů sídlících v uzlech mimo EHP. Aby bylo možné tomuto trendu čelit, musí být přidělování bezplatných povolenek v rámci systému ETS nahrazeno cíleným mechanismem působícím proti znevýhodněním v hospodářské soutěži s cílem chránit evropské letecké společnosti a evropské uzly.

1.6. EU musí prosazovat ambicióznější a jednotnější globální regulaci v otázce stanovení ceny uhlíku a musí mít mandát k tomu, aby o tom vyjednávala na celosvětové úrovni. Vedle globálního mandátu Unie navrhujeme uplatňování jednoho nebo obou těchto mechanismů, aby se zajistilo spravedlivé a udržitelné provádění systému ETS a v krátkodobém horizontu se podpořila širší základna provádění:

a) zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích;

b) nahrazení systému bezplatného přidělování povolenek cílenou ochranou proti nekalé hospodářské soutěži.

1.7. Systém ETS by měl podporovat posun směrem k udržitelnějším druhům dopravy, a to i v leteckém odvětví, a měl by proto podporovat omezenější využívání soukromé letecké dopravy. Systém ETS by měl povzbuzovat k využívání udržitelné hromadné dopravy, a tudíž by měl uživatele soukromých letadel nutit k tomu, aby platili vyšší poplatky.

1.8. Příjmy ze systému ETS by měly být investovány do rozvojových projektů, které budou dále omezovat dopad letecké dopravy na životní prostředí tím, že podpoří snížení ceny udržitelných leteckých paliv a jejich intenzivnější používání. Systém ETS by měl rovněž podporovat přechod letišť, dodavatelů paliva a poskytovatelů pozemních služeb na nové předpisy, kterými se má na základě návrhu iniciativy ReFuelEU řídit používání udržitelných leteckých paliv na evropských letištích. Příjmy musí rovněž podpořit spravedlivou transformaci v případě pracovníků v leteckém odvětví, kteří byli postiženi změnou klimatu. K tomuto účelu by měl být zřízen sociální fond pro letectví, který umožní odbornou přípravu a transformaci pro pracovníky v leteckém odvětví. Tento fond by spravovala Evropská komise, přičemž by ji podporovali zaměstnavatelé i odbory.

1.9. Tento návrh by měl prostřednictvím systému ETS povzbuzovat provozovatele, aby vytvářeli sítě intermodální dopravy v rámci svých hlavních uzlů s cílem získat přístup k širší síti destinací a zároveň omezit zbytečné velmi krátké lety. Toho by bylo možné dosáhnout tím, že náhradou za tyto krátké lety se zvýší úrovně bezplatných povolenek v jiných částech sítě dané letecké společnosti, a to v oblastech, kde neexistují vyhovující železniční spojení.

1.10. EU by měla spolupracovat s evropskými radami zaměstnanců, výbory pro kolektivní vyjednávání a dalšími společnými fóry, jako je kulatý stůl pro letectví, na trvalém dopadu revidovaného systému ETS po celou dobu jeho provádění. Zvláštní pozornost by měla být věnována sociálnímu dialogu s pracovníky a pochopení jejich potřeb a obav v souvislosti s udržitelným letectvím.

1.11. Zvláštní postavení nejvzdálenějších regionů EU by mělo být zachováno a tyto regiony by měly být vyňaty se systému ETS na základě článku 349 SFEU, který umožňuje odchylku od uplatňování práva EU v těchto regionech.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Vítáme iniciativu Komise, na jejímž základě se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letecké dopravy k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství. Ačkoli není největším zdrojem emisí ve společnosti a vlastně ani v rámci dopravního odvětví, musí letecká doprava a všechny příslušné zúčastněné subjekty přispět k tomu, aby pomohly dosáhnout udržitelného leteckého odvětví a klimatických cílů, jak jsou navrženy v Pařížské dohodě a balíčku „Fit for 55“.

2.2. Prostřednictvím takových iniciativ, zapojení zúčastněných stran a sociálního dialogu mohou být zmírněny mnohé sociální a ekonomické hrozby, jimž jsou pracovníci v leteckém odvětví vystaveni, a uvítali bychom, aby Komise usilovala o zajištění toho, že se všechny zúčastněné subjekty, zejména odbory a evropské rady zaměstnanců, budou angažovat v tématech změny klimatu a spravedlivé transformace po celou dobu projednávání tohoto návrhu a také se zapojí do veškeré budoucí činnosti týkající se udržitelného letectví.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1. *Úvahy ohledně dopadů pandemie COVID-19*

3.1.1. Letecké odvětví patří mezi oblasti, které nedávná pandemie COVID-19 zasáhla nejvíce, a tento návrh proto musí vzít v úvahu skutečnost, že je tomuto odvětví zapotřebí dát prostor a čas na oživení. Je však zřejmé, že letecké odvětví má inherentní problém, pokud jde o jeho udržitelnost, a to jak ze sociálního, tak environmentálního hlediska, a jakákoli opatření na oživení, včetně podpory poskytované tomuto odvětví, musí zohlednit úsilí vynakládané na zajištění jeho větší udržitelnosti v dlouhodobém horizontu.

3.1.2. Údaje poskytnuté organizací Eurocontrol ukazují, že letecké odvětví má před sebou ještě dlouhou cestu, než se vrátí k úrovním provozu z roku 2019. V létě 2021 se úrovně provozu vrátily na pouhých 70 % oproti roku 2019 ([2]) a podle obecného očekávání organizace Eurocontrol se úrovně provozu vrátí na úrovně z roku 2019 až v roce 2023 ([3]). Vzhledem k tomu je jasné, že úrovně provozu v leteckém odvětví jsou a nadále budou nižší minimálně do roku 2023. Pokles provozu se navíc úměrně dotkl i pracovníků. I když je stále složité získat příslušné údaje, Evropská federace pracovníků v dopravě (ETF) odhaduje, že přibližně 60 % pracovníků pozemní obsluhy bylo během pandemie bez práce ([4]). Zavedení jakýchkoli opatření, která by během tohoto období oživení narušila hospodářskou soutěž, by mohlo mít nepříznivé důsledky jak pro pracovníky, tak pro celé odvětví.

3.1.3. Nicméně přidělování bezplatných povolenek v rámci systému ETS podporujeme pouze proto, aby se zabránilo narušení hospodářské soutěže nebo úniku uhlíku. Je třeba vzít v úvahu možný únik uhlíku, ke kterému by mohlo dojít v důsledku přeorientování leteckých společností na levnější destinace, zejména na trhu rekreačních letů. Přetrvává zde riziko, že mnohé typické rekreační destinace by se mohly stát méně populárními ve srovnání s destinacemi mimo EHP, protože tyto destinace nabízejí levnější poplatky za emise ve srovnání s obdobnými destinacemi v EHP. Je třeba podrobněji uvážit lety mimo EHP, jelikož zde existuje významná hrozba, že provozovatelé ze třetích zemí budou zneužívat systém ETS a destabilizovat rovné podmínky.

3.1.4. Z toho důvodu se domníváme, že i když by měl být rok 2027 jakožto termín zrušení bezplatných povolenek zachován, bezplatné povolenky by měly být přidělovány pouze za účelem ochrany spravedlivé hospodářské soutěže. Tímto způsobem může tento návrh dosáhnout svých cílů a chránit rovné podmínky, zatímco se toto odvětví snaží zotavit a soutěžit na základě nového systému ETS.

3.2. *Spravedlivá hospodářská soutěž a únik uhlíku*

3.2.1. Letecká doprava je velmi flexibilní a značně liberalizované globální odvětví. V důsledku toho je toto odvětví vystaveno značné hospodářské soutěži, která ve velké míře narušuje nebo může narušovat příslušný trh. To lze jasně sledovat na sociálních problémech, jimž letecký trh čelí, kde společnosti využívají příznivých sociálních podmínek v rámci EHP a ve třetích zemích k vykořisťování pracovníků a snižování nákladů na pracovní sílu. Tato praxe je nyní v letectví běžná a při posuzování environmentálních nákladů ji musíme vzít v úvahu. Z tohoto důvodu je třeba disponovat důslednými právními předpisy, aby se zabránilo úniku uhlíku nebo zneužívání systému ETS některými zeměmi či společnostmi, zejména těmi, které působí mimo uvedený systém. To je nejdůležitější při zvažování mezikontinentální dopravy, například u těch cestujících, kteří prolétají přes EHP, i když jejich místo odletu nebo příletu není v EHP, nebo těch, kteří odlétají z EHP nebo z něj přilétají, ale cestují přes uzly mimo EHP.

3.2.2. Vítáme návrh, podle něhož se má plné uplatňování systému ETS vztahovat na všechny lety v rámci EHP, neboť to pomůže k zachování rovných podmínek na trhu. Podporujeme rovněž záměr, který je uveden v návrhu a podle něhož by měly být bezplatné povolenky zrušeny, ale zdůrazňujeme, že tyto povolenky by měly být přidělovány pouze za účelem zachování spravedlivé hospodářské soutěže. Toto opatření by se mělo vztahovat nejen na hospodářskou soutěž mezi leteckými společnostmi, ale mělo by být rozšířeno, aby byla zajištěna spravedlivá hospodářská soutěž mezi uzly v EHP a mimo EHP, které si konkurují v oblasti návazné dopravy, a také mezi rekreačními destinacemi, které soutěží s destinacemi mimo EHP.

3.2.3. Co se týče dálkové dopravy, hlavní dopravci a uzly v EHP čelí významné konkurenci ze strany leteckých dopravců a uzlů v oblasti Blízkého východu. Tato konkurence je nejpatrnější, když cestující při svých mezikontinentálních cestách nepřilétají do EHP, ale pouze přes něj prolétají, nebo když odlétají z EHP či do něj přilétají, ale přestupují v uzlech mimo EHP. Vzhledem k blízkosti dalších důležitých letištních uzlů mimo EHP musíme zajistit, aby měly letecké společnosti možnost být na tomto trhu i nadále konkurenceschopné. Je pravidlem, že tradiční dopravci na tomto trhu zajišťují vysokou úroveň sociálních norem a důstojná pracovní místa. V jiných regionech, zejména v oblasti Perského zálivu, jsou

([2]) https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-data-snapshot-16-recovery-wide-variations.
([3]) https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-forecast-update-2021-2027.
([4]) https://www.etf-europe.org/ground-handling-sector-fights-for-its-survival-as-more-than-half-of-airport-based-workers-are-out-of-work/.

pracovníkům odpírána základní pracovní práva, jako je svoboda sdružování, a musí být přijata veškerá opatření, kterými se zajistí, že dopravci sídlící v těchto zemích nebudou ve výhodě na úkor evropských společností a evropských pracovníků. Je tedy nutné zavést cílené ochranné mechanismy s cílem zastavit znevýhodnění v hospodářské soutěži.

3.2.4. Cena emisních povolenek se od ledna 2020 zvýšila z přibližně 20 EUR za tunu na více než 70 EUR za tunu. Na straně poptávky si konkurují stacionární zařízení, tedy podniky, které povolenky potřebují, protože při svém výrobním procesu vypouštějí CO_2, s finančními institucemi a zprostředkovateli, kteří si plně uvědomují, že stacionární zařízení potřebují povolenky ke svému podnikání. Cena na trhu navíc není zastropována, neboť sankce za vypouštění emisí bez povolenek nezbavuje povinnosti tyto povolenky koupit ([5]).

3.2.5. Je zásadně důležité, aby návrh chránil rovné podmínky mezi těmito dopravci a aby bylo zajištěno, že nedojde k dlouhodobým negativním dopadům na sociální podmínky pracovníků v důsledku nekalé hospodářské soutěže ze strany společností, které nepůsobí v rámci systému ETS. Aby bylo možné zajistit úplnou analýzu výzev, jimž čelíme, doporučovali bychom, aby bylo zahájeno posouzení sociálních dopadů, které se zaměří na vztah mezi uplatňováním systému ETS, spravedlivou hospodářskou soutěží a případnými sociálními škodami zapříčiněnými únikem uhlíku. Kromě toho navrhujeme, aby byla provedena dvě posouzení v polovině období, která by analyzovala sociální, environmentální a hospodářský dopad změněného systému ETS. Posouzení by měla být realizována po dvou a čtyřech letech poté, co změněný systém ETS vstoupí v platnost, a všem zúčastněným subjektům by měla poskytnout příležitost přezkoumat uplatňování systému ETS a cíle tohoto programu. Tato posouzení rovněž umožní ověřit, jak postupuje oživení tohoto odvětví vzhledem k cílům systému ETS.

3.2.6. V zájmu posílení spravedlnosti návrhu navrhujeme zvážit další dva související aspekty:

a) Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích

Uplatňování mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích omezí únik uhlíku a povzbudí subjekty mimo EU, aby zlepšily svoji environmentální stopu. Letecké odvětví není vázáno hranicemi, a proto je složité vytvářet právní předpisy v rámci EU, jelikož většina provozu bude probíhat mimo Unii. Jak bylo zmíněno výše, prioritou musí být ochrana vyšší úrovně sociálních norem v leteckém odvětví EU a mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích bude tuto prioritu podporovat. Vzhledem k tomu, že Komise podporuje růst leteckého odvětví uzavíráním komplexních dohod o leteckých službách s třetími zeměmi, měla by vzít v úvahu uplatňování mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích na transferové lety z leteckých uzlů mimo EU nebo jiných prostředků na podporu udržitelného růstu leteckého provozu mimo EHP.

b) Další opatření na ochranu rovných podmínek

Revize systému EU ETS se musí zabývat rizikem úniku uhlíku. Únik uhlíku je pro letecký trh EHP závažnou hrozbou vzhledem k tomu, že se nachází v blízkosti řady uzlů, přes něž probíhá významné množství provozu mimo EHP. Většina cestujících má v současnosti řadu možností, pokud jde o jejich lety mimo EHP, a mohou volit jak mezi vnitřními, tak i vnějšími uzly. S narůstajícími náklady systému ETS zde však existuje významné riziko, že letecké společnosti v EHP budou oslabeny vlivem levnějších provozů sídlících v uzlech mimo EHP. Aby bylo možné tomuto trendu čelit, musí být přidělování bezplatných povolenek nahrazeno cíleným mechanismem působícím proti znevýhodněním v hospodářské soutěži, zejména s cílem chránit evropské letecké společnosti a uzly.

3.3. *Úvahy týkající se cenové modulace na základě kapacity letadel*

3.3.1. Měla by být podrobněji uvážena možnost uplatňovat modulární cenový systém pro povolenky ETS, který by se řídil zásadou „znečišťovatel platí“ a podporoval by spíše hromadnou než soukromou dopravu. Podle údajů ze září 2021 se soukromá letecká doprava v porovnání s úrovněmi z roku 2019 zvýšila o 27 % ([6]), což je pravděpodobně způsobeno omezením kapacity v odvětví pravidelné osobní letecké dopravy. Na rozdíl od letadel pro pravidelnou osobní dopravu mají soukromá letadla výrazně nižší kapacitu pro přepravu cestujících. Přesto se k nim přistupuje stejně jako k letadlům s mnohem vyšší kapacitou.

3.3.2. Systém ETS by měl podporovat posun směrem k udržitelnějším druhům dopravy, a to i v leteckém odvětví, a měl by proto podporovat omezenější využívání soukromé letecké dopravy. Měl by se řídit zásadou „znečišťovatel platí“, a tím nutit uživatele soukromých letadel k tomu, aby platili vyšší poplatky. Dále by mělo být uváženo přijetí provozních opatření, která budou odrazovat od využívání soukromých letadel tím, že budou upřednostňovat pravidelnou osobní dopravu jinými způsoby, např. pomocí síťových poplatků a přidělování letištních časů.

([5]) https://zpp.net.pl/en/press-release-new-eu-emissions-trading-scheme-how-to-mitigate-the-risks-for-european-consumers-and-smes/.
([6]) https://www.eurocontrol.int/sites/default/files/2021-09/covid19-eurocontrol-comprehensive-air-traffic-assessment-30092021.pdf.

3.4. *Opětovné investování příjmů získaných ze systému ETS*

3.4.1. Příjmy ze systému ETS musí být investovány do tohoto odvětví, aby se podpořila jeho sociální a environmentální udržitelnost a také spravedlivá transformace. Je dobře známo, že přechod leteckého odvětví na uhlíkovou neutralitu bude vyžadovat značné investice a systém ETS je příležitostí, jak nezbytné investice zajistit. Tyto investice by se měly zaměřit na zvýšení dostupnosti a používání udržitelných leteckých paliv a zároveň na snížení jejich ceny, aby si uživatelé mohli zachovat ziskovost a zároveň bylo možné snižovat emise uhlíku v tomto odvětví.

3.4.2. Vítáme vysoké ambice Komise, pokud jde o aspekty balíčku „Fit for 55" související s leteckým odvětvím, a podporujeme další rozvoj opatření v oblasti udržitelného letectví jak při přezkumu směrnice o systému ETS, tak v rámci návrhu nařízení o zajištění rovných podmínek pro udržitelnou leteckou dopravu. Tyto dva návrhy se navzájem doplňují, a proto by příjmy získané ze systému ETS měly podporovat jejich cíle. Příjmy ze systému ETS by tedy měly být použity ke snadnějšímu přístupu k udržitelným leteckým palivům a snížení jejich ceny v celém EHP. Systém ETS by navíc mohl poskytovat finanční pomoc letištím, dodavatelům paliva a poskytovatelům pozemních služeb, pokud jde o jejich přechod k novým požadavkům ohledně dostupnosti udržitelných leteckých paliv na letištích.

3.4.3. Příjmy by rovněž měly být opětovně investovány do rozvojových projektů, které budou usilovat o další snižování dopadu leteckého odvětví na životní prostředí. Možnost, jak snížit dopad letectví v dlouhodobém horizontu, poskytují technologie, např. vodíková paliva. Takové technologie jsou ovšem neúnosné z hlediska nákladů a jejich uplatnění na trhu je stále vzdálené, ačkoli investice do projektů zaměřených na využívání vodíku a dalších alternativních paliv časem podpoří snížení nákladů a jejich širší využívání.

3.4.4. Příjmy musí rovněž podpořit spravedlivou transformaci v případě pracovníků v leteckém odvětví, kteří byli postižení změnou klimatu. Předpokládá se, že určitá letecká infrastruktura s rozvojem technologií časem zanikne. Pracovníci, jichž se to dotkne, by mohli zůstat bez práce a musí mít k dispozici příležitosti ke změně kvalifikace a prohlubování dovedností, aby mohli přejít na nová zelená a udržitelná pracovní místa. K tomuto účelu by mohl být zřízen sociální fond pro letectví, který umožní odbornou přípravu a transformaci pro pracovníky v leteckém odvětví. Tento fond by spravovala Evropská komise, přičemž by ji podporovali zaměstnavatelé i odbory.

3.4.5. Kromě fondu by Komise měla spolupracovat s evropskými radami zaměstnanců, výbory pro kolektivní vyjednávání a dalšími společnými fóry, jako je kulatý stůl pro letectví, na trvalém dopadu revidovaného systému ETS po celou dobu jeho provádění. Zvláštní pozornost by měla být věnována navázání sociálního dialogu s pracovníky a pochopení jejich potřeb a obav v souvislosti s udržitelným letectvím a spravedlivou transformací v tomto odvětví.

3.5. *Rozšiřování intermodální dopravy*

3.5.1. Intermodální doprava představuje jednoduchý a nákladově efektivní způsob, jak bezprostředně snížit dopad dopravy na klima. Mnohé letecké společnosti v současné době cestujícím umožňují, aby si zakoupili kombinovanou letenku/jízdenku, zejména prostřednictvím dohod s provozovateli železnic. Tyto dohody umožňují celkové snížení počtu letů, ale rovněž účinně podporují využívání udržitelné hromadné dopravy.

3.5.2. Návrh by měl povzbuzovat provozovatele, aby vytvářeli sítě intermodální dopravy v rámci svých hlavních základen s cílem získat přístup k širší síti a zároveň omezit zbytečné velmi krátké lety. To by mohlo být podpořeno zvýšením úrovně bezplatných povolenek v jiných částech sítě letecké společnosti, a to v oblastech, kde neexistují vyhovující železniční spojení, pokud letecké společnosti umožní, aby některé trasy obsluhovaly jiné než letecké druhy dopravy.

3.6. *Regionální dopravní propojení*

3.6.1. Není-li k dispozici alternativní forma dopravy, hrozí, že systém ETS by mohl mít za následek omezené dopravní propojení se vzdálenými evropskými regiony. Je zásadní, aby žádné přijaté opatření neohrozilo propojení s okrajovými evropskými regiony a členskými státy.

3.6.2. Okrajové regiony jsou závislé na letecké dopravě pro zajištění jejich dopravního propojení a hospodářského rozvoje. Důvodem jejich závislosti je jejich odlehlost, malá velikost, ostrovní povaha a velká závislost na spojení s pevninou, pokud jde o zboží, přístup ke službám, propojení a územní soudržnost.

3.6.3. Tyto regiony se mimoto řadí mezi regiony s nejnižší mírou HDP v Evropě, a proto je nutné je chránit a podporovat. Navrhujeme tedy, aby bylo zachováno zvláštní postavení nejvzdálenějších regionů EU (Guadeloupe, Francouzská Guyana, Martinik, Mayotte, Réunion, Svatý Martin, Azory, Madeira a Kanárské ostrovy) a aby tyto regiony byly vyňaty ze systému ETS na základě článku 349 SFEU, který umožňuje odchylku od uplatňování práva EU v těchto regionech.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Sociální fond pro klimatická opatření

[COM(2021) 568 final – 2021/0206 (COD)]

(2022/C 152/26)

Zpravodaj: **Thomas KATTNIG**

Spoluzpravodajka: **Alena MASTANTUONO**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13/09/2021
	Rada, 20/09/2021
Právní základ	čl. 91 odst. 1 písm. d), čl. 192 odst. 1 a čl. 194 odst. 1 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	09/11/2021
Přijato na plenárním zasedání	9/12/2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	194/3/9

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá zřízení Sociálního fondu pro klimatická opatření s cílem zmírnit negativní sociální a hospodářské dopady nového stanovování cen uhlíku a poskytnout financování členským státům za účelem podpory jejich politik, jež se zabývají sociálními dopady tohoto obchodování s emisemi na finančně slabší domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy. EHSV rovněž uznává, že Komise tímto nařízením věrohodně prokazuje ochotu bojovat proti energetické chudobě a chudobě v oblasti mobility.

1.2. EHSV je nicméně přesvědčen, že Sociální fond pro klimatická opatření neposkytne dostatečnou finanční podporu, aby bylo možné odpovědně čelit socioekonomickým dopadům stanovování cen uhlíku. Navrhnout účinný a spravedlivý kompenzační mechanismus v heterogenní hospodářské oblasti skládající se z 27 členských států je obrovskou výzvou, která vyžaduje rozsáhlejší doprovodná opatření a zdroje na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. EHSV vyzývá členské státy, aby těžily ze synergií Sociálního fondu pro klimatická opatření s dalšími dostupnými finančními zdroji a aby tento fond využívaly co nejefektivněji.

1.3. Opatření a transformační kroky navržené v balíčku „Fit for 55“ povedou k obrovským změnám a nesmějí opomínat sociální a hospodářskou situaci v jednotlivých členských státech. Jinak by mohlo být ohroženo přijetí opatření společností. Na úrovni členských států by měla být opatření doplňující balíček diskutována a zaváděna již nyní. Aby bylo možné dosáhnout spravedlivé ekologické transformace, je třeba se zaměřit na spravedlivou transformaci pro všechny.

1.4. EHSV se domnívá, že účelem stanovení vyšších cen uhlíku nikdy nesmí být zvýšení příjmů, nýbrž řízení tržního chování směrem k technologiím s nízkými emisemi. Komise má tudíž pádný argument pro poskytnutí dalších finančních prostředků. Kromě toho se časový limit v podobě roku 2032 nejeví jako přesvědčivý.

1.5. Některé ze zúčastněných stran, včetně sociálních partnerů zastupujících zaměstnavatele i zaměstnance, byly skeptické, a dokonce vyjádřily negativní názor, pokud jde o rozšíření obchodování s emisemi na odvětví budov a silniční dopravy. Poukazovaly na předpokládaný sociální a hospodářský dopad zvýšení cen tepla a pohonných hmot na finančně slabší domácnosti, mikropodniky a malé a střední podniky a uživatele dopravy. Je třeba za každou cenu zabránit nebezpečí, že v rámci evropské politiky v oblasti klimatu opomeneme obecnou populaci, v důsledku čehož vypuknou tak rozsáhlé protesty, jako byly protesty „žlutých vest“. V tomto ohledu by Komise měla podrobit své plány zevrubnému průzkumu.

1.6. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že Komise neanalyzovala dopad balíčku „Fit for 55“ na jednotlivé členské státy ani na různá odvětví. Je názoru, že vytvoření Sociálního fondu pro klimatická opatření by si zasloužilo provedení specifického posouzení dopadů.

1.7. EHSV vítá povinnost členských států předložit komplexní balíček opatření a investic jako svůj sociální plán pro klimatická opatření společně s aktualizací vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu v souladu s nařízením o správě energetické unie. EHSV vyzývá k zapojení sociálních partnerů, obchodních komor, občanské společnosti, mládežnických organizací a místních a regionálních orgánů do přípravy vnitrostátních sociálních plánů pro klimatická opatření v členských státech.

1.8. EHSV je znepokojen tím, že náklady spojené se systémem obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu by mohly převážit nad zamýšlenými přínosy a mohly by vést k nekontrolovaným nárůstům cen, které by mohly ohrožovat samotné živobytí lidí. EHSV je tudíž obecně kritický k navázání Sociálního fondu pro klimatická opatření na zavedení systému ETS pro budovy a silniční dopravu a uvítal by, kdyby byl v rozpočtu EU vyčleněn zvláštní okruh věnovaný sociálnímu dopadu zelené transformace. Spíše by se mělo v zásadě usilovat o zavedení Sociálního fondu pro klimatická opatření na úrovni EU.

1.9. EHSV konstatuje, že musí být zajištěno účinné využití zdrojů z fondu a že je třeba zabránit podvodům, korupci a střetům zájmů souvisejícím s opatřeními podporovanými tímto fondem.

1.10. Pokud jde o právní stát, vítá opatření navržená Komisí ohledně účinného a efektivního systému vnitřní kontroly a oznámení záměru zpětně získávat částky, které byly vyplaceny neodůvodněně nebo byly využity nesprávným způsobem. EHSV rovněž klade otázku, zda se postup EU pro snižování finančních prostředků EU v případech, kdy členské státy porušují zásady právního státu, bude týkat i uvolnění tohoto finančního přídělu.

1.11. EHSV žádá další vyjasnění, pokud jde o financování fondu. Návrh předpokládá, že financování bude založeno na volatilním trhu EU ETS. EHSV proto nechápe, proč je navrhována pevná částka 72,2 miliardy EUR. Pro rozpočet fondu bude určující volatilita cen. To mimo jiné zdůrazňuje nutnost stabilnějšího financování. EHSV navrhuje zavést částečnou finanční flexibilitu v rámci fondu v závislosti na skutečném cenovém vývoji v oblasti povolenek (kdy by se příděl mohl navyšovat spolu s nárůstem cen).

1.12. Pokud jde o posuzování rozdělení fondu mezi členské státy, Výbor zdůrazňuje, že stanovování cen uhlíku může mít na jednotlivé členské státy odlišný dopad a může být rovněž v rozporu s již existujícími vnitrostátními opatřeními, jak na to ve svém odůvodněném stanovisku k subsidiaritě upozornil irský parlament.

1.13. EHSV vítá přístup zohledňující rovnost žen a mužů a rovné příležitosti pro všechny, jakož i začleňování těchto cílů, a také skutečnost, že při vypracovávání a provádění plánů budou prosazovány a podporovány otázky přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením s cílem zajistit, aby nikdo nebyl opomenut. Plánované stanovování cen uhlíku dopadá zejména na ženy, které tvoří 85 % rodičů samoživitelů. U neúplných rodin s jedním rodičem je riziko dětské chudoby zvlášť vysoké.

1.14. EHSV si je velmi dobře vědom toho, že Sociální fond pro klimatická opatření představuje střednědobou odpověď na problém kompenzace vyšších nákladů na zelenou transformaci ohroženým subjektům. Současná situace v oblasti vývoje cen energie však vyžaduje okamžité řešení. EHSV vítá sdělení Komise, které členským státům poskytuje „soubor nástrojů“ k řešení bezprostředního dopadu současného nárůstu velkoobchodních cen zemního plynu a elektřiny a k posílení odolnosti vůči budoucím cenovým šokům. Ke krátkodobým opatřením na vnitrostátní úrovni patří mimořádná podpora příjmu pro domácnosti, podpora pro podniky a cílené snížení daní. V zájmu sladění pomoci se souborem nástrojů EHSV navrhuje, aby byla oblast působnosti Sociálního fondu pro klimatická opatření rozšířena na zranitelné malé a střední podniky. Tato reakce je v souladu s účelem Sociálního fondu pro klimatická opatření a respektuje příslušná pravidla EU.

1.15. EHSV vyzývá členské státy, aby podporovaly rozvoj a poskytování cenově dostupných služeb v oblasti mobility a dopravních služeb s nulovými a nízkými emisemi. EHSV je toho názoru, že poskytování veřejných služeb v přepravě cestujících v mezích právních možností je oporou udržitelné a cenově dostupné mobility.

2. **Shrnutí dokumentu Komise**

2.1. Na základě strategie Zelená dohoda pro Evropu Komise ve svém sdělení ze září 2020 vyzvala ke „zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030“ ([1]), navrhla zvýšit ambice Evropské unie v souvislosti s cíli v oblasti klimatu a předložila plán na zvýšení závazného cíle snížení čistých emisí alespoň na 55 % do roku 2030. Dne 11. prosince 2020 tento cíl schválila Evropská rada, která zdůraznila význam aspektů spravedlnosti a solidarity, aniž by byl kdokoli opomenut. Dne 25. května 2021 tyto závěry opětovně potvrdila a vyzvala Komisi, aby předložila svůj legislativní balíček spolu s podrobným průzkumem environmentálního, hospodářského a sociálního dopadu na úrovni jednotlivých členských států.

2.2. Za účelem provedení evropského právního rámce pro klima a závěrů Evropské rady dne 14. července 2021 Komise navrhla balíček „Fit for 55“, který přezkoumává části stávajících právních předpisů v oblasti klimatu a energetiky a navrhuje nové iniciativy. Balíček „Fit for 55“, nástroj NextGenerationEU a víceletý finanční rámec na období 2021–2027 pomohou dosáhnout dvojí transformace (ekologické a digitální), o kterou Evropa usiluje.

2.3. Podle Komise ambicióznější cíl Evropské unie v oblasti klimatu rovněž znamená, že se musí zvýšit i příspěvek všech odvětví. V rámci revize směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ([2]) (dále jen „směrnice o systému ETS“) Komise za tímto účelem navrhla obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu. V zájmu zmírnění sociálních a distribučních dopadů obchodování s emisemi ve dvou nových odvětvích budov a silniční dopravy na ty finančně nejzranitelnější Komise jako součást balíčku „Fit for 55“ navrhla nařízení, kterým se zřizuje Sociální fond pro klimatická opatření.

2.4. V období let 2025–2032 má Sociální fond pro klimatická opatření za cíl zmírnit dopad nového stanovování cen uhlíku a poskytnout členským státům financování na podporu jejich opatření, která se zabývají sociálními dopady tohoto obchodování s emisemi na finančně zranitelné domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy.

2.5. Podpora má být poskytnuta primárně prostřednictvím dočasné podpory příjmů, jakož i opatření a investic, které by měly snížit závislost na fosilních palivech zvýšením energetické účinnosti budov, větší dekarbonizací vytápění a chlazení budov, včetně začlenění energie z obnovitelných zdrojů, a zlepšením přístupu k mobilitě a odpovídajícím způsobům dopravy s nulovými a nízkými emisemi. Alespoň 50 % finančních zdrojů potřebných na požadovaná opatření by měly poskytnout samotné členské státy.

2.6. Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu nastiňují, jak členské státy EU hodlají postupovat v oblasti energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů energie a snižování emisí skleníkových plynů a jak podle stávajících právních předpisů již bojují s energetickou chudobou. Komise monitoruje pokrok a podává o něm zprávy v rámci zprávy o stavu energetické unie. Členské státy by měly navrhnout komplexní balíček opatření a investic, které mají být financovány fondem, a předložit ho jako svůj sociální plán pro klimatická opatření společně s aktualizací vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu v souladu s nařízením o správě energetické unie.

2.7. Členské státy by měly ve svých dvouletých zprávách o pokroku při provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu podle nařízení o správě energetické unie informovat Komisi o pokroku, kterého dosáhly při provádění opatření a investic v rámci svých sociálních plánů pro klimatická opatření.

2.8. Provádění fondu prostřednictvím sociálních plánů pro klimatická opatření členských států je rovněž v souladu s politikami a opatřeními, které se opírají o další nástroje EU na podporu sociálně spravedlivé transformace. Mezi ně patří akční plán pro evropský pilíř sociálních práv ([3]), který usiluje o sociálně slučitelnou a vyváženou ekologickou transformaci pro všechny Evropany, dále Evropský sociální fond plus (ESF+), plány spravedlivé transformace podle nařízení Evropského

([1]) COM(2020) 562 final.
([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a o změně směrnice Rady 96/61/ES (Úř. věst. L 275, 25. 10. 2003, s. 32).
([3]) Schváleno Evropskou radou ve dnech 24. a 25. června 2021.

parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ([4]), dlouhodobé strategie členských států týkající se renovací budov podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ([5]) a Středisko pro sledování energetické chudoby, které podporuje úsilí členských států o snižování a monitorování energetické chudoby, jakož i souvisejících kombinací politik v souladu s doporučením Komise týkajícím se energetické chudoby ([6]).

2.9. Většina příjmů z nového obchodování s emisemi poplyne do vnitrostátních rozpočtů členských států a měla by být podle návrhu Komise použita na účely související s klimatem, například na řešení sociálních dopadů nového obchodování s emisemi. Komise vybízí členské státy, aby využily tyto příjmy, ale také další finanční prostředky z jiných programů Evropské unie na opatření, která podpoří sociálně kompatibilní dekarbonizaci odvětví.

2.10. Celkové finanční zajištění fondu na období 2025–2032 dosahuje výše 72,2 miliardy EUR v běžných cenách. Komise v brzké době představí návrh cílené revize nařízení o víceletém finančním rámci na období 2021–2027 s cílem zahrnout další výdaje Evropské unie ve výši 23,7 miliardy EUR na období 2025–2027. Tyto finanční prostředky by měly být zpřístupněny v předstihu, aby bylo možné zahájit a doplnit bezproblémové zavádění nového systému ETS.

2.11. Finanční krytí fondu by, s ohledem na přímé provázání fondu s novým systémem ETS, v zásadě mělo odpovídat 25 % očekávaných příjmů ze začlenění budov a silniční dopravy do oblasti působnosti směrnice o systému ETS.

2.12. Roční rozdělení závazků financování by mělo být sladěno v souladu s cílem fondu. Výsledkem je profil včasného přidělování finančních prostředků v souladu s cílem fondu zmírnit dopad rozšířené oblasti působnosti směrnice o systému ETS na finančně slabší domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy. Za účelem předjímání důsledků tohoto rozšíření bude podpora k dispozici již od roku 2025.

2.13. V Portském prohlášení ze dne 8. května 2021 byl potvrzen závazek Evropské rady pracovat na dosažení sociální Evropy a její odhodlání nadále posilovat provádění evropského pilíře sociálních práv na unijní i vnitrostátní úrovni s náležitým ohledem na příslušné pravomoci a zásady subsidiarity a proporcionality.

2.14. Provádění fondu by mělo být v souladu se zásadou řádného finančního řízení, včetně účinné prevence a stíhání podvodů, jako jsou například daňové úniky, daňové podvody, korupce a střety zájmů.

3. **Obecné připomínky EHSV**

3.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) podporuje důležité kroky podniknuté za účelem dosažení cílů klimatické neutrality a odolnosti vůči změně klimatu do roku 2050, které sleduje Zelená dohoda pro Evropu. Uznává povědomí Komise o tom, že klimatická krize a energetická transformace nejsou čistě technickými a strukturálními, ale i sociálními, ekonomickými a distribučními výzvami. EHSV vítá zřízení Sociálního fondu pro klimatická opatření, jak je navržen ve stávajícím nařízení, s cílem zmírnit negativní sociální a hospodářské dopady nového stanovování cen uhlíku a poskytnout financování členským státům za účelem podpory jejich politik, jež se zabývají sociálními dopady tohoto obchodování s emisemi na finančně slabší domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy. EHSV rovněž uznává, že Komise tímto nařízením věrohodně prokazuje ochotu bojovat proti energetické chudobě a chudobě v oblasti mobility.

3.2. EHSV je nicméně přesvědčen, že Sociální fond pro klimatická opatření neposkytne dostatečnou finanční podporu, aby bylo možné odpovědně řešit socioekonomické dopady stanovování cen uhlíku. Navrhnout účinný a spravedlivý kompenzační mechanismus v heterogenní hospodářské oblasti skládající se z 27 členských států je obrovskou výzvou, která vyžaduje rozsáhlejší doprovodná opatření a zdroje na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. EHSV vyzývá členské státy, aby

([4]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 1).

([5]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ze dne 19. května 2010 o energetické náročnosti budov (Úř. věst. L 153, 18. 6. 2010, s. 13).

([6]) Doporučení Komise (EU) 2020/1563 ze dne 14. října 2020 týkající se energetické chudoby C/2020/9600 (Úř. věst. L 357, 27. 10. 2020, s. 35).

těžily ze synergií Sociálního fondu pro klimatická opatření s dalšími dostupnými finančními zdroji a aby tento fond využívaly co nejefektivněji. Zároveň je třeba na zavedení Sociálního fondu pro klimatická opatření pohlížet v kontextu celého balíčku „Fit for 55“.

3.3. EHSV zdůrazňuje, že zamýšlená opatření v oblasti klimatu a jejich dopady mohou ještě více prohloubit již existující nerovnosti. EHSV vyzývá Komisi, Radu a Parlament, aby učinily zásadu spravedlivého přechodu středobodem svých opatření ke zmírnění změny klimatu.

3.4. Opatření a transformační kroky navržené v balíčku „Fit for 55“ povedou k obrovským změnám a nesmějí opomínat sociální a hospodářskou situaci v jednotlivých členských státech. Jinak by mohlo být ohroženo přijetí opatření společností. Na úrovni členských států by měla být opatření doplňující balíček diskutována a zaváděna již nyní. Aby bylo možné dosáhnout spravedlivé ekologické transformace, je třeba se zaměřit na spravedlivou transformaci pro všechny.

3.5. Objem prostředků ve fondu dosáhne mezi roky 2025 až 2032 výše 72,2 miliard s použitím 25 procent příjmů ze systému ETS z odvětví dopravy a budov. Ve srovnání s výzvami, které takové rozšíření systému ETS přináší, se jedná o velmi malou částku. EHSV se domnívá, že účelem stanovení vyšších cen uhlíku nikdy nesmí být zvýšení příjmů, nýbrž řízení tržního chování směrem k technologiím s nízkými emisemi. Komise a členské státy mají tudíž pádný argument pro poskytnutí dalších finančních prostředků. Kromě toho se časový limit v podobě roku 2032 nejeví jako přesvědčivý.

3.6. Některé ze zúčastněných stran, včetně sociálních partnerů zastupujících zaměstnavatele i zaměstnance, byly skeptické, a dokonce vyjádřily negativní názor, pokud jde o rozšíření obchodování s emisemi na odvětví budov a silniční dopravy. Poukazovaly na předpokládaný sociální a hospodářský dopad zvýšení cen tepla a pohonných hmot na finančně slabší domácnosti, mikropodniky a malé a střední podniky a uživatele dopravy. Je třeba za každou cenu zabránit nebezpečí, že v rámci evropské politiky v oblasti klimatu opomeneme obecnou populaci, v důsledku čehož vypuknou tak rozsáhlé protesty, jako byly protesty „žlutých vest“. V tomto ohledu by Komise měla podrobit své plány zevrubnému průzkumu.

3.7. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že Komise neanalyzovala dopad balíčku „Fit for 55“ na jednotlivé členské státy ani na různá odvětví. Je názoru, že vytvoření Sociálního fondu pro klimatická opatření by si zasloužilo provedení specifického posouzení dopadů.

3.8. Nízkopříjmové domácnosti již ve stávajícím systému čelí různým obtížím, které si žádají kromě krátkodobé podpory i dlouhodobá, a tudíž udržitelná řešení. Podle názoru EHSV potřebuje EU rozsáhlé financování na unijní úrovni, které zmírní socioekonomický dopad opatření v oblasti klimatu a zajistí spravedlivou transformaci. Podle názoru EHSV je proto také zavedení Sociálního fondu pro klimatická opatření na úrovni EU v zásadě nezbytné a nemělo by být vázáno na zavedení systému ETS v odvětvích budov a dopravy. Vyplývá to zejména ze studie Evropské nadace pro otázky klimatu ([7]), podle níž by „samotný rozšířený systém ETS nepřinesl podstatné snížení emisí potřebné v odvětví silniční dopravy a budov“.

3.9. Ačkoli EHSV zřízení navrženého Sociálního fondu pro klimatická opatření v zásadě vítá, poukazuje na skutečnost, že jeho financování záleží na zavedení systému obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu (článek 26). Bydlení a mobilita jsou základními potřebami, a jejich poskytování je tudíž součástí služeb obecného zájmu. EHSV je znepokojen tím, že náklady spojené se systémem obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu by mohly převážit nad zamýšlenými přínosy a mohly by vést k nekontrolovaným nárůstům cen, které by mohly ohrožovat samotné živobytí lidí. EHSV je tudíž obecně kritický k navázání Sociálního fondu pro klimatická opatření na zavedení systému ETS pro budovy a silniční dopravu a uvítal by, kdyby byl v rozpočtu EU vyčleněn zvláštní okruh věnovaný sociálnímu dopadu zelené transformace. Spíše by se mělo v zásadě usilovat o zavedení Sociálního fondu pro klimatická opatření na úrovni EU.

3.10. Fond poskytuje jak sociální kompenzační platby, tak pobídky pro elektrická vozidla a investice do měnící se infrastruktury a dekarbonizace budov. Měly by však být zohledněny potřeby domácností s nízkými příjmy a opatření spojená s elektrifikací mobility by měla být komplexní a zaměřená na budoucnost, tak aby domácnosti s nízkými příjmy mohly využívat městskou elektromobilitu nebo nové obchodní modely, jako je sdílení automobilů. EHSV poukazuje na to, že podpora dopravy s nulovými a nízkými emisemi by se neměla zaměřovat pouze na elektromobilitu, ale měla by být

([7]) Evropská nadace pro otázky klimatu, Decarbonising European transport and heating fuels – Is the EU ETS the right tool? (Dekarbonizace evropské dopravy a topných paliv – je unijní systém ETS tím správným nástrojem?) https://europeanclimate.org/wp-content/uploads/2020/06/01-07-2020-decarbonising-european-transport-and-heating-fuels-full-report.pdf.

případně podporována také jiná alternativní a nízkonákladová paliva, např. biopaliva. EHSV poukazuje rovněž na to, že je třeba podporovat nízkoemisní řešení, pokud nejsou z finančních nebo technických důvodů možné alternativy s nulovými emisemi. V této souvislosti EHSV zdůrazňuje, že prioritou v případě domácnosti s nízkými příjmy by měla být výměna jejich starých, znečišťujících automobilů za vozy úspornější z hlediska spotřeby paliva, což vyžaduje celkovou úpravu regulace evropského trhu s ojetými automobily. Je důležité, aby členské státy tyto aspekty spravedlivé transformace zohlednily při přípravě svých sociálních plánů pro klimatická opatření, stejně jako Komise při jejich posuzování.

3.11. Při posuzování rozdělení fondu mezi členské státy Komise použila vzorec, který bere v potaz velikost populace (včetně podílu venkovských oblastí), hrubý národní důchod na obyvatele, podíl zranitelných domácností a emise domácností ze spalování paliv. EHSV se obává, že to ani tak nepostačí ke zohlednění nerovností v rámci jednotlivých zemí a mezi nimi. Relativně chudý členský stát s nižší mírou nerovnosti v rámci země by mohl dosáhnout na méně výhod než bohatý členský stát s vyšší nerovností.

3.12. Členské státy musejí do roku 2024 společně s vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu předložit sociální plány pro klimatická opatření identifikující zranitelné skupiny a opatření. V této souvislosti velké rozdíly v angažovanosti a institucionálních kapacitách vyvolávají otázku, zda se jedná o funkční řešení. Velké rozdíly ve způsobu, jakým členské státy řešily spravedlivou transformaci v různých vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu, mohou být předzvěstí toho, co lze očekávat. EHSV proto vyzývá k zapojení sociálních partnerů, obchodních komor, občanské společnosti, mládežnických organizací a místních a regionálních orgánů do přípravy vnitrostátních sociálních plánů pro klimatická opatření v členských státech.

3.13. EHSV uznává, že v rámci tohoto nařízení a v mnoha dalších dokumentech, například v doporučení týkajícím se energetické chudoby (C(2020) 9600 final) nebo ve sdělení o renovační vlně (COM(2020) 662 final, SWD(2020) 550 final), které byly zveřejněny minulou zimu, Komise znovu klade velký důraz na boj s energetickou chudobou. Je však zapotřebí dalšího úsilí.

3.14. Středisko pro sledování energetické chudoby odhaduje, že energetickou chudobou trpí celkově více než 50 milionů domácností v Evropské unii. Na základě zjištění evropského Střediska pro sledování energetické chudoby a nově zkoumaného Evropského indexu energetické chudoby by měl být ve spolupráci se zúčastněnými stranami, včetně spotřebitelských organizací a nevládních organizací pro boj s chudobou, jako je např. Evropská síť proti chudobě a sociálnímu vyloučení, vypracován evropský akční plán na vymýcení energetické chudoby, aby se zajistilo, že veřejná opatření budou stále více cílit na základní příčiny energetické chudoby.

3.15. Proto jsou na vnitrostátní i evropské úrovni zapotřebí konkrétní opatření proti energetické chudobě. Mezi ně patří lepší přístup k dotacím na tepelné renovace nebo výměnu systémů vytápění pro domácnosti trpící energetickou chudobou, závazné modely základních dodávek a obecná ochranná ustanovení pro spotřebitele v odvětví energetiky.

3.16. V tomto kontextu EHSV poukazuje na zásadu č. 20 evropského pilíře sociálních práv, která uvádí, že „každý má právo na přístup ke kvalitním základním službám, včetně vody, hygienického zařízení, energie, dopravy, finančních služeb a digitálních komunikací. Osobám v nouzi musí být k dispozici pomoc pro přístup k těmto službám."

3.17. EHSV konstatuje, že musí být zajištěno účinné využití zdrojů z fondu a že je třeba zabránit podvodům, korupci a střetům zájmů souvisejícím s opatřeními podporovanými tímto fondem. Pokud jde o právní stát, vítá opatření navržená Komisí ohledně účinného a efektivního systému vnitřní kontroly a oznámení záměru zpětně získávat částky, které byly vyplaceny neodůvodněně nebo byly využity nesprávným způsobem.

3.18. EHSV doporučuje, aby byl Sociální fond pro klimatická opatření systémovým nástrojem, který bude fungovat komplexně ve spojení s ostatními nástroji za účelem kompenzace rostoucích nákladů EU a členských států na zelenou transformaci, což podstatně přispěje k dosažení cílů udržitelnosti.

3.19. EHSV žádá další vyjasnění, pokud jde o financování fondu. Návrh předpokládá, že financování bude založeno na volatilním trhu EU ETS. EHSV proto nechápe, proč je navrhována pevná částka 72,2 miliardy EUR. Pro rozpočet fondu bude určující volatilita cen. To mimo jiné zdůrazňuje nutnost stabilnějšího financování. EHSV navrhuje zavést v rámci fondu částečnou finanční flexibilitu závislou na skutečném cenovém vývoji v oblasti povolenek (kdy by se příděl mohl navyšovat spolu s nárůstem cen).

3.20. Masivní nárůst velkoobchodních cen zemního plynu a elektřiny vede k masivní finanční zátěži pro spotřebitele. EHSV si je velmi dobře vědom toho, že Sociální fond pro klimatická opatření představuje střednědobou odpověď na problém kompenzace vyšších nákladů na zelenou transformaci ohroženým subjektům. Současná situace v oblasti vývoje cen energie však vyžaduje okamžité řešení. EHSV vítá sdělení Komise, které členským státům poskytuje „soubor nástrojů" k řešení bezprostředního dopadu současného nárůstu velkoobchodních cen zemního plynu a elektřiny a k posílení odolnosti vůči budoucím cenovým šokům. Ke krátkodobým opatřením na vnitrostátní úrovni patří mimořádná podpora příjmu pro domácnosti, podpora pro podniky a cílené snížení daní. V zájmu sladění pomoci se souborem nástrojů EHSV navrhuje, aby byla oblast působnosti Sociálního fondu pro klimatická opatření rozšířena na zranitelné malé a střední podniky. EHSV podporuje Komisi v jejích plánech na podporu investic do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti, na zkoumání možných opatření v oblasti skladování energie a zadávání veřejných zakázek na rezervní zásoby plynu, jakož i na posouzení současného uspořádání trhu s elektřinou.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV vítá přístup zohledňující rovnost žen a mužů a rovné příležitosti pro všechny, jakož i začleňování těchto cílů, a také skutečnost, že při vypracovávání a provádění plánů budou prosazovány a podporovány otázky přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením s cílem zajistit, aby nikdo nebyl opomenut. Plánované stanovování cen uhlíku totiž dopadá zejména na ženy, které tvoří 85 % rodičů samoživitelů. U neúplných rodin s jedním rodičem je zvlášť vysoké riziko dětské chudoby. V této souvislosti EHSV znovu vyzývá Evropskou komisi, aby co nejdříve přistoupila k přezkumu rozhodnutí o službách obecného hospodářského zájmu v souvislosti s cílovou skupinou pro sociální bydlení a upřesnila, že politika v oblasti bydlení se nemůže omezovat pouze na cíl pomáhat lidem žijícím na hraně chudoby, ale musí poskytovat přiměřené, přístupné a dlouhodobé a finančně dostupné bydlení všem občanům postiženým evropskou krizí v oblasti bydlení, především bezdomovcům, mladým párům, neúplným rodinám s jedním rodičem nebo početným rodinám, zaměstnancům a obecněji příslušníkům střední třídy ([8]).

4.2. Navýšení ceny fosilních paliv může neúměrně zasáhnout finančně slabší domácnosti, mikropodniky a uživatele dopravy, kteří vynakládají na energii a dopravu větší podíl svých příjmů a kteří v některých regionech nemají alternativní, cenově dostupné možnosti v oblasti mobility a dopravy a kteří nemusí mít finanční kapacitu na investice do snižování spotřeby fosilních paliv. EHSV proto vítá, že se návrh Komise zaměřuje na potřeby zranitelných domácností, zranitelných mikropodniků a zranitelných uživatelů dopravy, včetně poskytnutí bezplatného přístupu k veřejné dopravě nebo upravených tarifů, podpory udržitelné mobility na požádání a sdílených služeb v oblasti mobility. EHSV rovněž vyzývá členské státy, aby podporovaly rozvoj a poskytování cenově dostupných služeb v oblasti mobility a dopravních služeb s nulovými a nízkými emisemi. EHSV je toho názoru, že poskytování veřejných služeb v přepravě cestujících v mezích právních možností je oporou udržitelné a cenově dostupné mobility. V tomto smyslu je nutná zvýšená kompenzace za závazky veřejné služby, které lépe splňují ekologické a sociální požadavky, a to zase vyžaduje, aby vnitrostátní vlády, regiony a obce poskytovaly finanční podporu a vytvářely finanční nástroje.

4.3. V rámci balíčku „Fit for 55" Komise mimo jiné stanoví zahrnutí silniční dopravy do obchodování s emisemi v EU, což znamená, že ve střednědobém horizontu porostou náklady na konvenční motorovou soukromou dopravu, bude-li využívat fosilní paliva. Komise si je vědoma toho, že to určitým skupinám obyvatel přinese nevýhody. V této souvislosti se zabývá problémem chudoby v oblasti mobility, poukazuje na potřebu kompenzací v rámci Sociálního fondu pro klimatická opatření ([9]) a předkládá počáteční návrhy, jak by mohly vypadat. Komise však neposkytuje odhad počtu osob, kterých by se to mohlo v rámci celé EU týkat, ani neposkytuje definici nebo soubor ukazatelů pro specifikaci chudoby v oblasti mobility.

4.4. Studie o mobilitě a opětovném nástupu do zaměstnání ve venkovských oblastech (Mobility4Job ([10])) zjistila, že automobil mělo kdykoli k dispozici pouze 50 procent nezaměstnaných osob, zatímco průměr populace byl 80 procent. To stejně jako v projektu Náklady ukazuje, že domácnosti reagují na poklesy příjmů mimo jiné tím, že ušetří za soukromé vozidlo. To znamená, že omezení mobility se projeví až později, například při hledání zaměstnání, kdy nejsou k dispozici

([8]) TEN/707 – stanovisko Všeobecný přístup k důstojnému a dlouhodobě udržitelnému a finančně dostupnému bydlení (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 93).

([9]) COM(2021) 568.

([10]) Unterwegs zwischen Erwerbs- und Familienarbeit (54) – Portal der Arbeiterkammern und des ÖGB Verlags *(Na cestě mezi výdělečnou činností a rodinnou prací (54) – Portál pracovních komor a nakladatelství ÖGB).*

příslušné alternativy mobility a není možné se dopravit na potenciální místo výkonu práce. Čistě procentuální podíl nákladů na mobilitu v rámci příjmů tedy není dostatečným ukazatelem toho, zda a do jaké míry existují omezení možností mobility. Chudoba v oblasti mobility je důsledkem kombinace několika proměnných: v první řadě příjmu a nutnosti vlastnit automobil, pokud nejsou k dispozici žádné alternativní možnosti mobility.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o opatřeních vůči dopravcům, kteří usnadňují nebo vykonávají obchodování s lidmi nebo převaděčství migrantů v souvislosti s nedovoleným vstupem na území Evropské unie

[COM(2021) 753 – 2021/0387 (COD)]

(2022/C 152/27)

Hlavní zpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 12. 2021
	Rada, 16. 12. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí plenárního shromáždění	9. 12. 2021
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato na plenárním zasedání	9. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	159/15/09

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV návrh nařízení vítá a domnívá se, že je opodstatněné, aby EU a členské státy popřípadě zavedly sankce ve vztahu k těmto dopravcům.

1.2. Upozorňuje však na to, že krize, která předložení tohoto legislativního opatření podnítila, tj. krize probíhající na hranicích mezi Běloruskem a EU, je složitější a má mnohem rozsáhlejší důsledky, na něž je třeba se zaměřit i jinou formou než jen pomocí navržených nástrojů.

1.3. EHSV je velice znepokojen autoritativní linií, kterou sleduje běloruská vláda, a odsuzuje veškeré represivní a zastrašovací kroky, které jsou podnikány vůči občanům, sdělovacím prostředkům, politickým stranám, organizacím občanské společnosti a sociálním partnerům. Odsuzuje rovněž to, že běloruská vláda zorganizovala přepravu osob ze třetích zemí na své území s cílem přinutit je k překročení hranic EU. Zneužít takovýmto způsobem životní situaci a tužby zranitelných osob a ohrozit jejich zdraví a bezpečnost je nepřijatelné.

1.4. Pro EHSV je stěžejním cílem to, aby byla respektována důstojnost všech osob a byla chráněna jejich základní práva. EU by ze všeho nejdříve měla zajistit, že bude dotčeným osobám navrácena důstojnost a budou opětovně dodržována jejich práva.

1.5. EHSV tudíž vyzývá k tomu, aby se okamžitě upustilo od navracení těchto osob z území EU zpět do země, v níž je ohrožena jejich bezpečnost. Všechny osoby, které překročí hranice EU, musí mít možnost požádat v ní o azyl, jestliže si to přejí.

1.6. EHSV naléhavě žádá běloruskou vládu, aby dohlédla na to, že lidé nacházející se na území Běloruska nebudou vystaveni špatnému zacházení, budou moci podat žádost o azyl a v souladu se zásadou nenavracení nebudou navráceni do zemí původu, pokud to může ohrozit jejich život a bezpečnost.

1.7. Orgány EU musí s Běloruskem navázat mnohostranný dialog ve snaze zajistit, aby tato země dodržovala mezinárodní smlouvy týkající se azylu a ochrany lidských práv.

1.8. Agentura Frontex uvádí, že v období od ledna do října 2021 překročilo východní hranice EU přibližně 6 571 osob, přičemž 3 868 z nich pocházelo z Iráku ([1]). Iráčané patří ke státním příslušníkům, jimž je nejčastěji přiznáván nárok na mezinárodní ochranu (podle Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu se jim v roce 2020 ve 44 % dostalo kladného rozhodnutí v prvním stupni) ([2]). Je tedy zapotřebí, aby byla v návrhu Komise plně posouzena doplňkovost s novým paktem o migraci a azylu a aby se v něm vzalo v potaz, že dotčeným osobám popřípadě bude moci být udělena mezinárodní ochrana.

1.9. EHSV zdůrazňuje, že je nutné vytvořit bezpečné cesty, po nichž se budou moci v souladu s unijním, vnitrostátním a mezinárodním právem bezpečně přesouvat migrující osoby a ti, kdo chtějí požádat o mezinárodní ochranu. Díky těmto cestám přijdou převaděči a obchodníci s lidmi o pole působnosti a bude možné lépe ochránit bezpečnost a práva všech dotčených osob.

1.10. EHSV naléhavě žádá orgány EU, aby navrhly komplexnější systém sankcí vůči běloruské vládě za to, jakou měrou se podílí na této krizi, v níž jsou dopravci pouze jedním z aktérů. K událostem, které se na území Běloruska odehrávají, nemohlo dojít bez souhlasu nejvyšších úrovní správy a bez účasti různých státních složek, mj. pohraniční policie.

2. **Obecné připomínky**

2.1. EHSV je potěšen tím, že se Komise rozhodla opřít toto opatření o platné mezinárodní právní předpisy – jde o Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, doplňující Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, a Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky, doplňující Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

2.2. EHSV rovněž upozorňuje na to, že na danou situaci se vztahují i jiné mezinárodní právní předpisy, a sice Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a související protokol z roku 1967, vykládané ve spojení s Všeobecnou deklarací lidských práv. Měli bychom mít na zřeteli také obsah evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. EU má jeden z nejkomplexnějších systémů ochrany základních práv na světě a všechny její právní předpisy a opatření by se měly řídit Listinou základních práv.

2.3. Pokud jde o soulad s jinými politikami EU, poukazuje se v návrhu na doplňkovost s vnější činností Unie a také s její společnou zahraniční a bezpečnostní politikou. Nejsou v něm však konkrétně vyjmenována podpůrná opatření a kroky v této oblasti. V návrhu se rovněž zmiňuje, že navržená opatření by měla být doprovázena vhodnými humanitárními opatřeními, avšak opět není konkrétně uvedeno jakými. EHSV doporučuje zahrnout do této části návrhu také doplňkovost s novým paktem o migraci a azylu a s evropskou politikou sousedství. Je nutné v návrhu konkrétně uvést, jaká humanitární opatření mají být přijata.

2.4. V této souvislosti EHSV požaduje, aby byla vůči členským státům EU ležícím u jejích hranic projevována skutečná evropská solidarita a byla jim poskytována bezprostřední pomoc při řešení této krize. Zároveň je třeba jim připomenout, že ve Smlouvách EU a v Listině základních práv je zakotvena povinnost chránit základní práva osob, včetně migrantů a potenciálních uprchlíků.

2.5. Veškerá opatření, která bude možné ve vztahu k dopravcům přijmout – zabránění jakémukoli dalšímu rozšiřování stávajících přepravních činností nebo jejich omezení, pozastavení licencí nebo povolení udělených podle práva Unie, pozastavení práva přelétat nad územím Unie, projíždět územím Unie nebo vplouvat do přístavů Unie, pozastavení práva doplňovat palivo nebo provádět údržbu v Unii nebo pozastavení práva na provoz do Unie, z Unie a v Unii – by měla být uplatňována přiměřeným a cíleným způsobem a s přihlédnutím k obecnému cíli, jímž je omezit obchodování s lidmi a převaděčství migrantů.

2.6. V návrhu se stanoví, že obecným cílem nařízení je omezit obchodování s lidmi a převaděčství migrantů. Agentura Frontex uvádí, že v období od ledna do října 2021 překročilo východní hranice EU 6 571 osob, přičemž 3 868 z nich pocházelo z Iráku. Iráčané patří ke státním příslušníkům, jimž je nejčastěji přiznáván nárok na mezinárodní ochranu. Vzhledem k těmto údajům je nutné tyto osoby považovat nejenom za legální migranty, ale též za potenciální legitimní žadatele o mezinárodní ochranu. Návrh je tedy třeba upravit a tuto skutečnost v něm zohlednit. Je rovněž zapotřebí do něj zahrnout zcela konkrétní opatření, která zajistí, aby osoby nacházející se v Bělorusku a v zemích EU mohly požádat o mezinárodní ochranu.

([1]) Migrační mapa agentury Frontex, https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-map/. Datum navštívení stránek: 1. prosince 2021.
([2]) EASO, Trendy v oblasti azylu – přehled za rok 2020, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Asylum-Report-2021.pdf . Datum navštívení stránek: 1. prosince 2021.

2.7. EHSV je čím dál více znepokojen tím, že je výraz „migranti“ používán s diskriminačním a hanlivým podtónem. Jedná se o lidské bytosti a je nezbytné ochránit jejich základní práva a také jejich důstojnost. Většina z nich opouští svou zemi z nesmírně závažných příčin, například z důvodu obav o vlastní život. V takových případech by měli mít právo požádat o mezinárodní ochranu a mělo by se s nimi v průběhu celé cesty a vyřizování jejich žádosti zacházet dobře.

2.8. Tímto návrhem se zcela správně vytváří rámec pro přijetí opatření namířených proti dopravcům, nezohledňuje se v něm ale to, že za vzniklou situaci nesou odpovědnost státní subjekty a vládní činitelé. Běloruský národní dopravce vykonává svou činnost pod přímým dohledem ze strany vlády. Řada vládních a státních orgánů se na této operaci, při níž byli tito lidé letecky dopraveni do Běloruska a následně přemístěni k hranici, bezprostředně podílela.

2.9. Je nutné rozšířit sankce a přímo jimi postihnout veřejné a státní subjekty, které mají činy uvedené v nařízení na svědomí. Vláda totiž disponuje veškerými právními a institucionálními prostředky, aby tomuto počínání dopravců učinila přítrž, a nese za něj o to zjevněji odpovědnost, pokud se na něm bezprostředně podílí. Jestliže tedy budou přijata opatření jen ve vztahu k dopravcům, neodstraní se tím příčiny krize, nýbrž pouze nástroje, které v ní byly využity.

2.10. EU je největším poskytovatelem grantové podpory v Bělorusku. Od roku 2016 mu poskytla finanční prostředky ve výši zhruba 30 milionů EUR ve formě roční grantové pomoci, přičemž stávající portfolio činí téměř 135 milionů EUR v závazcích. EHSV je potěšen tím, že byl zahájen rozsáhlý a důkladný přezkum vztahů mezi EU a Běloruskem, které zahrnují i spolupráci finančního rázu. Doufá, že na základě tohoto přezkumu bude možné vyvíjet na Bělorusko další, účinnější tlak s cílem přimět tuto zemi k respektování zásad právního státu a demokracie a lidských práv a zároveň ji odradit od toho, aby v budoucnu podnikala kroky, které by mohly vyústit v podobnou krizi na hranicích s EU.

V Bruselu dne 9. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Nová Lesní strategie EU do roku 2030

[COM(2021) 572 final]

(2022/C 152/28)

Zpravodaj: **Simo TIAINEN**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 10. 8. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	227/1/6

1. **Závěry a doporučení**

1.1. Evropská komise ve své nové Lesní strategii EU do roku 2030 naprosto správně uvádí, že lesy jsou v mnoha ohledech důležité a mají velký ekonomický, společenský a environmentální potenciál. Vitalita a zdraví lesů mají zásadní význam jak z environmentálních, tak z klimatických důvodů a z hlediska posílení hospodářského rozvoje založeného na lesnictví a dobrých životních podmínek lidí. Ačkoli Výbor uznává, že se Lesní strategie zaměřuje na související hospodářské a sociální příležitosti, mělo by se tak dít komplexnějším způsobem. EHSV rovněž konstatuje, že zde není žádná odpověď na otázku, jak odměňovat nekomerční ekosystémové služby poskytované lesy, a tedy i vlastníky lesů. Strategie popisuje několik pozitivních příkladů, Výbor však žádá skutečně přesvědčivé a udržitelné řešení pro budoucnost.

1.2. Lesní strategie by měla překlenout různé oblasti politiky a strategie týkající se lesů a lesní bioekonomiky. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je důležité přijímat rozhodnutí na správné úrovni, v souladu s pravomocemi a zásadou subsidiarity. Jelikož jsou lesy v celé EU velmi různorodé, neexistují žádná univerzální řešení a obhospodařování lesů a jeho plánování – má-li přispívat ke společným cílům – se nejlépe řeší na vnitrostátní úrovni. Rámec na úrovni EU je naopak nezbytný v souvislosti s otázkami týkajícími se jednotného trhu a s otázkami týkajícími se životního prostředí a klimatu, které nelze vyřešit pouze vnitrostátními opatřeními, a které často vyžadují i opatření na mezinárodní úrovni.

1.3. Je nutná pokročilá spolupráce na všech úrovních tvorby politik, a EHSV zdůrazňuje, že je třeba, aby se zástupci občanské společnosti, včetně podniků, odborů a ekologických organizací, úzce zapojili do dalšího rozvoje a monitorování strategie, přičemž poukazuje na ústřední úlohu vlastníků lesů, průmyslových odvětví a pracovníků v udržitelném obhospodařování lesů a lesní bioekonomice.

1.4. EHSV požaduje soudržnost, jistotu, stabilitu, jasnost a soulad v politickém a regulačním rámci. Klíčové je nezavádět iniciativy, které se překrývají nebo jsou v rozporu se stávajícími široce přijímanými definicemi, zásadami, kritérii, ukazateli, pokyny a schématy udržitelnosti. Zásadami, které je třeba dodržovat, jsou také ochrana majetku a svobodné podnikání.

1.5. Vzhledem k široké škále problémů s nejasnými důsledky EHSV požaduje komplexní posouzení dopadů strategie s cílem určit důsledky pro tržní podmínky, venkovské oblasti a různé potřeby financování, včetně výzkumu a inovací, rozvoje dovedností, infrastruktury, zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně a zvyšování biologické rozmanitosti.

1.6. EHSV vítá, že je ve strategii věnována náležitá pozornost přizpůsobení se změně klimatu, neboť globální oteplování mění podmínky pro stromy a všechny organismy a souvisí s lesními katastrofami, což má fatální ekologické i hospodářské následky. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je nutný komplexní pohled na úlohu, kterou lesy a lesní bioekonomika hrají při zmírňování změny klimatu, aby byla zajištěna nejlepší kombinace sekvestrace, ukládání a nahrazování za účelem dosažení hospodářství, jež se obejde bez fosilních paliv. Výbor dále – ve shodě s Lesní strategií Komise – vyzdvihuje význam integrovaného přístupu k obhospodařování lesů a ochraně biologické rozmanitosti.

1.7. EHSV podporuje výzkum vazeb mezi změnou klimatu, lesními ekosystémy a obhospodařováním lesů a vyzývá k systematickému shromažďování a sdílení spolehlivých údajů o stavu lesů. EHSV rovněž zdůrazňuje význam inovací v oblasti udržitelné produkce biomasy odolné vůči změně klimatu, nových produktů v oblasti lesnictví a postupů oběhového hospodářství, jež plně využívá digitální technologie.

1.8. Digitální a ekologická transformace činností v oblasti lesnictví vyžaduje nové dovednosti, které je třeba zohlednit zejména v odborné přípravě a při organizaci rozšiřování dovedností a změny kvalifikace. EHSV poukazuje na to, že v bioekonomice založené na dřevě je důležité vytvářet kvalitní pracovní místa a poskytovat pracovníkům příležitosti a odpovídající pracovní podmínky. Zdůrazňuje úlohu sociálního dialogu při rozvoji dovedností a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Spolupráce je nutná rovněž ke zvýšení povědomí o moderních činnostech v oblasti lesnictví, zejména mezi mladými lidmi.

1.9. Aby bylo možné využít potenciálu inovací a zaměstnanosti lesní bioekonomiky, je zapotřebí příznivého prostředí pro produktivní investice v celých hodnotových řetězcích. EHSV rovněž zdůrazňuje potřebu investic do infrastruktury, aby se usnadnila logistika a umožnila digitalizace činností v lesnictví.

1.10. EHSV vyzývá EU, aby v zájmu příspěvku ke globálnímu rozvoji aktivně prosazovala rovné podmínky pro podniky EU soutěžící na mezinárodních trzích bioekonomiky a aby zlepšila globální provádění mezinárodních dohod, které přispívají k ochraně a udržitelnému využívání lesů.

2. **Obecné připomínky: politický rámec**

2.1. Nová Lesní strategie EU do roku 2030 aktualizuje stávající strategii EU v oblasti lesnictví z roku 2013 tak, aby zohledňovala nejnovější vývoj a reagovala na cíle Zelené dohody pro Evropu s cílem dosáhnout moderní, uhlíkově neutrální, konkurenceschopné a sociálně spravedlivé EU účinně využívající zdroje. EHSV již předložil svá stanoviska ke zprávě o pokroku předchozí strategie ([1]).

2.2. Lesy hrají důležitou úlohu při provádění Zelené dohody, protože jsou neodmyslitelně spojeny s různými stavebními kameny dohody, tj. s podporou udržitelného průmyslu, energetiky, dopravy, stavebnictví a potravinových systémů, jakož i s řešením změny klimatu, ztráty biologické rozmanitosti a znečištění životního prostředí.

2.3. Lesy jsou také závažnou globální problematikou a mají souvislost s mnoha cíli udržitelného rozvoje OSN, včetně těch, které se týkají života na souši, opatření v oblasti klimatu, snižování chudoby, zdraví a dobrých životních podmínek, průmyslu a inovací, důstojné práce a hospodářského růstu.

2.4. Vzhledem k mnohostranné úloze a potenciálu lesů z hlediska hospodářských, sociálních a environmentálních přínosů se Výbor domnívá, že je důležité rozvíjet všechny funkce lesů tak, aby vytvářely co nejlepší celkový užitek.

2.5. Zásadní význam má zachování vitality a zdraví lesů, a to jak z environmentálních a klimatických důvodů, tak s ohledem na posílení hospodářského rozvoje založeného na lesnictví a dobrých životních podmínek lidí. Ačkoli Výbor uznává, že se Lesní strategie zaměřuje na související hospodářské a sociální příležitosti, mělo by se tak dít komplexnějším způsobem. EHSV rovněž konstatuje, že zde není žádná odpověď na otázku, jak odměňovat nekomerční ekosystémové služby poskytované lesy, a tedy i vlastníky lesů. Strategie popisuje několik pozitivních příkladů, Výbor však žádá skutečně přesvědčivé a udržitelné řešení pro budoucnost.

([1]) Stanovisko EHSV ke *zprávě Evropské komise o pokroku při provádění strategie EU v oblasti lesnictví* (Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 87).

2.6. EHSV se domnívá, že Lesní strategie by měla překlenout různé oblasti politiky a strategie týkající se lesů a lesní bioekonomiky. Kromě politik v oblasti klimatu a životního prostředí a dimenze rozvoje venkova v rámci zemědělské politiky to bude vyžadovat meziodvětvovou spolupráci zahrnující výzkum, inovace, průmysl, politiku zaměstnanosti a fiskální politiku.

2.7. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je důležité přijímat rozhodnutí na správné úrovni, v souladu s pravomocemi a zásadou subsidiarity. Obecně platí, že otázky související s jednotným trhem vyžadují důkladná opatření na úrovni EU. Rámec na úrovni EU je nezbytný rovněž v oblasti otázek životního prostředí a klimatu, které nelze vyřešit pouze vnitrostátními opatřeními a které často vyžadují i mezinárodní opatření.

2.8. Naproti tomu obhospodařování lesů a jeho plánování – má-li přispívat ke společným cílům – lze nejlépe řešit na vnitrostátní úrovni. EHSV proto považuje zapojení členských států a podporu z jejich strany za zásadní pro provádění strategie. Zásadní úlohu zde hrají národní strategické plány pro lesy, mimo jiné proto, že členské státy do těchto plánů začleňují aspekty klimatu a biologické rozmanitosti, ale i proto, že ukazují možnosti, jak by měli být ekonomicky odměňováni vlastníci lesů za nekomerční ekosystémové služby poskytované lesy. Vzhledem k tomu, že charakter lesů v celé EU je značně různorodý, neexistují žádná univerzální řešení. Liší se také význam lesů ve vnitrostátních ekonomikách členských států, stejně jako vlastnictví lesů, které sahá od vlastníků z oblasti veřejného sektoru a velkých soukromých společností a investorů až po malé rodinné vlastníky.

2.9. EHSV se domnívá, že je důležité, aby členské státy sdílely osvědčené postupy a aby byla mezi Komisí a členskými státy rozvíjena spolupráce založená spíše na revidovaných pracovních postupech než na nových formálních orgánech. EHSV zdůrazňuje, že do dalšího rozvoje a monitorování strategie je třeba úzce zapojit též zástupce občanské společnosti, včetně podniků, odborů a ekologických organizací, a poukazuje na ústřední úlohu vlastníků lesů, průmyslových odvětví a pracovníků v udržitelném obhospodařování lesů a lesní bioekonomice. Pro provádění strategie jsou nezbytné investice do budování kapacit zúčastněných stran a příslušných orgánů.

2.10. Vzhledem ke klíčové úloze soukromých vlastníků lesů a podniků je třeba plně zohlednit ochranu majetku a svobodného podnikání. Obecně řečeno, není proveditelné kontrolovat sortiment produktů, výběr surovin nebo provozní postupy. Je však možné stanovit vědecky podložené a technologicky neutrální rámcové podmínky, za nichž mohou subjekty bioekonomiky inovovat, investovat a fungovat. To platí například pro uplatňování zásady kaskádového využívání, které musí být tržní.

2.11. EHSV požaduje soudržnost, jistotu, stabilitu, jasnost a soulad v politickém a regulačním rámci s ohledem na dlouhé investiční cykly mnoha činností v oblasti bioekonomiky. Klíčové je nezavádět iniciativy, které se překrývají nebo jsou v rozporu se stávajícími široce přijímanými definicemi, zásadami, kritérii, ukazateli, pokyny a schématy udržitelnosti. Kromě toho se všechny iniciativy musí vyvarovat nadměrné byrokracie, jako je vícenásobné shromažďování údajů a podávání zpráv.

2.12. Podle názoru EHSV je velmi důležité, aby byly výše uvedené zásady týkající se úrovně rozhodování, odpovědnosti, stability, soudržnosti a zamezení překrývání pečlivě zohledněny a plně dodržovány při další práci. To platí zejména pro iniciativy týkající se systému monitorování, ukazatelů a prahových hodnot pro udržitelné obhospodařování lesů, certifikačního systému „blíž k přírodě“ a kritérií udržitelného financování v souvislosti s lesy.

2.13. Celkově je nejasné, jaké dopady bude strategie mít. Některé její iniciativy mohou oslabit hodnotové řetězce založené na lesnictví a ohrozit pracovní místa, zejména ve venkovských oblastech, kvůli omezení udržitelné těžby dřeva. EHSV proto naléhavě žádá, aby bylo provedeno komplexní posouzení dopadů strategie s cílem vyhodnotit její kumulativní ekonomické, sociální a environmentální důsledky. To je nezbytné rovněž k identifikaci různých potřeb financování, včetně výzkumu a inovací, rozvoje dovedností, infrastruktury, zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně a ochrany a posilování biologické rozmanitosti.

3. **Konkrétní připomínky: úloha lesů v oblastech změny klimatu a biologické rozmanitosti**

3.1. Lesy hrají významnou úlohu v přírodních procesech: při řízení cyklů uhlíku, vody a živin, při tvorbě půdy a při zachování biologické rozmanitosti. Na druhé straně jsou lesy samotné značně zranitelné vůči dopadům změny klimatu.

3.2. V EU se v posledních desetiletích celková lesní plocha a rozloha chráněných lesů zvýšila, přírůstek dřeva převyšuje těžbu, a lesy jsou významným úložištěm uhlíku ([2]). Oproti tomu odlesňování v celosvětovém měřítku pokračuje – zejména v tropických oblastech – a mění tyto lesy na zdroj emisí a významně přispívá k pokračující ztrátě biologické rozmanitosti ([3]). EHSV proto zdůrazňuje, že je rovněž nutné vzít v úvahu úlohu lesů v celosvětovém měřítku, a vyzývá EU, aby aktivně podporovala globální provádění mezinárodních dohod, které přispívají k ochraně a udržitelnému využívání lesů.

3.3. Lesy a lesní bioekonomika hrají při zmírňování změny klimatu mnohostrannou úlohu: prostřednictvím sekvestrace a ukládání uhlíku a nahrazováním fosilních surovin, energie a produktů. Z toho vyplývá, že mezi různými opatřeními existují synergie a kompromisy ([4]). EHSV proto zdůrazňuje, že při hledání nejudržitelnějších řešení pro dosažení hospodářství po nahrazení fosilních paliv je nutné komplexně zvážit všechny tyto mechanismy.

3.4. Ukládání uhlíku není jen záležitostí zalesněných ploch, ale především růstu lesů a dynamické fotosyntézy. Kromě zalesňování a opětovného zalesňování je proto pro využití potenciálu lesů jako úložiště uhlíku zásadní také aktivní obhospodařování, využívání a obnova lesů.

3.5. Úloha lesů při ukládání uhlíku je také rozmanitá, protože uhlík se ukládá nejen ve stromech a v půdě, ale také ve výrobcích na bázi dřeva. V tomto smyslu jsou nejefektivnější dřevěné výrobky s dlouhou životností, jako jsou budovy a vysoce kvalitní nábytek. Lesnické produkty s kratší životností si také udržují svůj obsah uhlíku, pokud jsou recyklovány. Pokud je navíc obnovitelný lesnický vstupní materiál využíván k nahrazení fosilního materiálu, zabrání se uvolňování uhlíku ze skladování fosilního materiálu.

3.6. EHSV rovněž požaduje, aby byla důkladně řešena zranitelnost lesů vůči změně klimatu a potřeba přizpůsobení, protože oteplování mění podmínky pro stromy a všechny organismy a je doprovázeno lesními katastrofami způsobenými zvýšeným suchem, požáry, bouřkami a škůdci. Na druhé straně lesy přispívají k přizpůsobení se změně klimatu poskytováním ochrany proti erozi, sesuvům půdy a záplavám.

3.7. Lesy, včetně obhospodařovaných lesů, jsou také klíčové pro biologickou rozmanitost, protože poskytují stanoviště pro většinu rozmanitých suchozemských biologických organismů. Biologickou rozmanitost lze udržovat různými způsoby, jako je ochrana ohrožených druhů, vytváření chráněných oblastí s omezenými nebo žádnými lidskými aktivitami, nebo provádění postupů obhospodařování lesů, které umožňují zachování biologické rozmanitosti spolu se socioekonomickým využíváním lesů.

3.8. Vzhledem k tomu, že většina lesů je obhospodařována, EHSV zdůrazňuje význam integrovaného přístupu k obhospodařování lesů a ochraně biologické rozmanitosti, který umožňuje kombinovat různé funkce lesů. Výbor uznává tržní a dobrovolná opatření na ochranu biologické rozmanitosti a sekvestraci uhlíku ze strany vlastníků lesů a schvaluje průzkum a rozvoj kreditních programů pro tato opatření.

3.9. Jak kapacita sekvestrace uhlíku, tak biologická rozmanitost lesů se v jednotlivých členských státech značně liší. Rozdíly částečně souvisejí s odlišnými přírodními podmínkami a částečně vycházejí ze způsobu obhospodařování lesů a jejich využívání v čase. Potřeba chránit a obnovovat lesy se tedy v rámci EU také liší, což je třeba vzít v úvahu při určování toho, které lesy mají být obnoveny nebo chráněny.

3.10. EHSV vybízí k pokračování ve výzkumu fyzikálních, chemických a biologických procesů lesů a vazeb mezi změnou klimatu, lesními ekosystémy a lidskými aktivitami, aby bylo zajištěno, že postupy obhospodařování lesů budou založeny na spolehlivých vědeckých poznatcích. Je rovněž důležité systematicky monitorovat a sdílet údaje o stavu lesů a plně při tom využívat digitální nástroje a systémy, za současného zajištění náležité ochrany a spolehlivosti údajů.

3.11. EHSV podporuje iniciativu vysazení 3 miliard stromů jako praktický demonstrační projekt, včetně řádného plánování lokalit a druhů, přidělování lidských a finančních zdrojů, výsadby, řízení a pečlivého sledování vývoje a výsledků. Toto zalesňování nesmí konkurovat využívání půdy k produkci potravin nebo opomíjet potřebu udržovat na některých místech otevřenou krajinu.

([2]) https://forest.eea.europa.eu/news/summary-for-policy-makers-state-of-europe2019s-forests-2020.
([3]) http://www.fao.org/state-of-forests/en/.
([4]) https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/forest-based-bioeconomy-and-climate-change-mitigation-trade-offs-and-synergies.

4. **Konkrétní připomínky: hospodářská a sociální úloha lesů**

4.1. Lesy zajišťují širokou škálu každodenních potřeb, poskytují suroviny pro průmyslové a spotřební výrobky, prostor pro rekreaci a zdravé potraviny pro přímé použití v domácnosti. Lesy tak hrají zásadní roli v bioekonomice založené na dřevě a na jiných surovinách než na dřevě a přispívají také ke zdraví a duševní pohodě.

4.2. Lesní bioekonomika spočívá na různých hodnotových řetězcích, které zahrnují vlastníky lesů a mnoho průmyslových odvětví a služeb, od podnikatelů v oblasti lesních strojů a dopravy po dřevozpracující firmy, a od místních mikropodniků, družstev a malých a středních podniků až po velké mezinárodní společnosti. Lesní bioekonomika tak poskytuje pracovní místa v řadě oborů a na různých místech, což má velký význam pro venkovské oblasti.

4.3. Většina kulatiny v EU se používá jako průmyslová surovina (klády a vlákninové dřevo), zatímco využití dřeva jako paliva se mezi členskými státy značně liší ([5]). S výjimkou tiskařského papíru se předpokládá růst globální poptávky po tradičních i nových výrobcích na bázi dřeva. EHSV doporučuje zajistit, aby normy a standardy nebránily používání výrobků a stavebních prvků na bázi dřeva, ale spíše je podporovaly, a zároveň zajistit, aby byli spotřebitelé díky vhodnému označení správně informováni o případném obsahu nedřevěných materiálů v těchto výrobcích.

4.4. Nynější osvědčené postupy doporučují, aby se různé druhy stromů a různé části stromu používaly pro účely a produkty, pro které jsou nejvhodnější, a tímto způsobem vytvářely největší možnou přidanou hodnotu, aniž by se plýtvalo přírodními zdroji. Velké množství energie z produktů lesního hospodářství se získává z pročistek, zbytků po těžbě dřeva nebo z vedlejších toků zpracování dřeva. Závody na výrobu celulózy jsou dobrým příkladem výrobních zařízení, jež produkují elektřinu a teplo coby vedlejší produkt. Vedlejší toky a zbytky se navíc používají jako suroviny ve stávajících průmyslových procesech a stále častěji i pro nové ekologické produkty.

4.5. EHSV zdůrazňuje význam intenzivního vývoje technologií a řešení pro udržitelnou produkci biomasy odolnou vůči změně klimatu, energetickou a materiálovou účinnost a postupy oběhového hospodářství napříč hodnotovými řetězci v oblasti lesnictví. Digitální technologie, včetně umělé inteligence, mají značný potenciál podporovat rozvoj a optimalizaci obhospodařování lesů, průmyslových procesů, logistiky a interakce mezi partnery v dodavatelském řetězci.

4.6. Nejzásadnější inovace přinášejí nové materiály a produkty, včetně biochemických látek, pokročilých biopaliv a textilních vláken, z nichž některé představují nízkoobjemové produkty s vysokou přidanou hodnotou. Vzhledem k tomu, že vývoj nových produktů se často provádí v souvislosti se stávající výrobou, tradiční výrobní jednotky vedou ke vzniku nových podnikatelských ekosystémů, které zahrnují širokou škálu podniků, zejména malých a středních.

4.7. Rozvoj dovedností je jedním z předpokladů digitální a zelené transformace pro lesnické činnosti. Je to také nezbytný prostředek, jak zajistit, že nikdo nebude opomenut. Na novou poptávku po dovednostech je třeba myslet zejména při odborném vzdělávání a univerzitním studiu i při organizaci prohlubování dovedností a změny kvalifikace. Kromě toho jsou zapotřebí praktické poradenské služby, které podnikům, zejména malým podnikům, pomohou splnit nové požadavky.

4.8. EHSV zdůrazňuje úlohu sociálního dialogu při rozvoji dovedností a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Přidělování finančních prostředků ESF+ na podporu kvalitních pracovních míst a odpovídajících pracovních podmínek v bioekonomice založené na dřevě může pomoci bojovat proti chudobě a omezovat migraci z venkovských oblastí. Snižování chudoby rovněž přispívá k omezení nezákonného kácení dřeva, zejména pro účely vytápění.

4.9. Vzhledem k tomu, že v zaměstnáních souvisejících s lesnictvím dominují muži a průměrný věk lidí na těchto pracovních místech je poměrně vysoký, je důležité přilákat do odvětví více pracovnic a podnikatelek, jakož i mladých lidí. To bude vyžadovat spolupráci za účelem zlepšení image lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu a zvýšení povědomí veřejnosti o příležitostech, které nabízí moderní bioekonomika. Je rovněž nezbytná řádná společenská komunikace o způsobech a předpokladech posílení životaschopnosti a odolnosti lesů.

([5]) https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821.

4.10. Aby byl využit potenciál inovací a zaměstnanosti lesní bioekonomiky, je zapotřebí příznivého prostředí pro produktivní investice v celých hodnotových řetězcích. EHSV rovněž zdůrazňuje potřebu řádné infrastruktury, a to i ve venkovských oblastech. Lesní bioekonomika vyžaduje dopravní infrastrukturu, která odpovídá logistickým potřebám lesnictví a výroby a distribuce ekologických lesních produktů. Dalším zásadním předpokladem moderní bioekonomiky je řádná digitální infrastruktura.

4.11. EHSV vybízí členské státy, aby využívaly finanční prostředky EU a vnitrostátní financování, včetně fondů pro rozvoj venkova, k posílení lesní bioekonomiky. Je třeba se vyhnout režimům podpory, které omezují nebo narušují trhy bioekonomiky, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat stávajícím dotacím a dalším pobídkám podporujícím spalování dřeva.

4.12. Podniky v EU rovněž potřebují konkurenční obchodní prostředí, které jim umožní vyvážet udržitelné lesnické produkty a řešení související s lesnictvím do jiných zemí a úspěšně konkurovat dovozu ze zemí mimo EU. EHSV vyzývá EU, aby prosazovala tatáž pravidla na mezinárodních trzích bioekonomiky a aby využívala celoevropská a mezinárodní partnerství a dohody o zahraničním obchodu na podporu ambicí EU v oblasti klimatu a udržitelnosti využívání lesů mimo EU.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757

[COM(2021) 551 final – 2021/0211 (COD)]

a

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030

[COM(2021) 571 final – 2021/0202 (COD)]

(2022/C 152/29)

Zpravodaj: **Stefan BACK**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada, 20. 9. 2021
Právní základ	čl. 192 odst. 1 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	219/3/13

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá ambici urychlit a zvýšit snižování emisí CO_2 za účelem dodržení cílů stanovených v evropském právním rámci pro klima a Zelené dohodě pro Evropu a plně podporuje celkový cíl snížit do roku 2030 emise CO_2 o 55 % a dosáhnout do roku 2050 uhlíkově neutrálního hospodářství.

1.2. EHSV podporuje navrhovaná opatření, a proto rovněž považuje za velmi důležité se problémy spojenými s plánovaným přechodem přiměřeně zabývat a vyřešit je. To je podle našeho názoru nezbytnou podmínkou úspěchu.

1.3. Je tedy důležité, aby byly velmi pečlivě analyzovány potenciální negativní důsledky navržených opatření pro konkurenceschopnost evropského průmyslu a poskytovatelů služeb jak v uhlíkově náročných odvětvích, tak obecně, a aby byla přijata opatření s cílem co možná nejvíce předcházet negativním dopadům na ekonomiku a negativním sociálním dopadům, jako je nezaměstnanost, energetická chudoba nebo chudoba v oblasti mobility.

1.4. EHSV bere na vědomí, že zdroje dostupné pro prohlubování dovedností a změnu kvalifikace a pro řešení negativních sociálních dopadů vyplývajících z návrhu systému ETS budou záviset na vývoji návrhů, jež stále čekají na projednání spolunormotvůrci, včetně vytvoření Sociálního fondu pro klimatická opatření. Ačkoli EHSV tyto návrhy jako takové schvaluje, stále má pochyby, zda budou dostupné zdroje dostatečné, i když budou návrhy financování schváleny bez výrazných změn.

1.5. Je také nezbytné zvážit způsob, jakým jsou klimatické otázky řešeny celosvětově, a vyhnout se rozdílům, které mohou evropské podniky přivést do nevýhodného postavení. EHSV v této souvislosti odkazuje mimo jiné na své stanovisko věnované mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM).

1.6. Zrychlené tempo a vysoká úroveň ambicí ohledně snížení CO_2 a omezená dostupnost povolenek na emise skleníkových plynů budou znamenat vyšší náklady pro všechna odvětví, na něž se systém ETS vztahuje. Pokud nebude významný počet států následovat příklad EU, což stále není jisté, ovlivní toto opatření negativně konkurenceschopnost na světovém trhu, i když budou některá odvětví chráněna mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích. Mohou být zapotřebí opatření na podporu vývozu. EHSV poukazuje na to, že je nutné nalézt účinná řešení, jež jsou slučitelná s rámcem WTO. Evropská komise by v tomto směru měla neprodleně začít vyvíjet politickou aktivitu. Kromě toho je třeba odpovídajícím způsobem upravit všechny dvoustranné obchodní dohody EU.

1.7. EHSV si také klade otázku, zda může mít zvýšená úroveň nákladů vyvolaná změnami systému ETS negativní dopady na naděje na oživení po krizi COVID-19.

1.8. EHSV upozorňuje na skutečnost, že námořní doprava je jedním z odvětví, ve kterých je snížení emisí CO_2 do roku 2030 obzvláště obtížné a nákladné, ale přesto bylo oznámeno, že se toto odvětví stane do roku 2050 klimaticky neutrálním. Evropská komise by měla posoudit, zda by nyní plánované zahrnutí námořní dopravy mohlo vyvolat obecné zvýšení cen povolenek na emise s dopady na všechna odvětví zahrnutá do systému obchodování s emisemi.

1.9. EHSV v zásadě vítá návrh rozšířit použitelnost systému ETS na plavidla ze třetích zemí a na cesty z přístavů ve třetích zemích a do těchto přístavů, upozorňuje však na pokračující práci v rámci Mezinárodní námořní organizace (IMO) s cílem dosáhnout celosvětového řešení ohledně emisí z námořní dopravy a vybízí EU, aby aktivně usilovala o dosažení řešení v rámci této organizace.

1.10. Pokud jde o zvolené řešení rozšířit systém ETS na odvětví budov a silniční dopravy pomocí paralelního systému s distributory paliva coby obchodními subjekty, EHSV konstatuje, že hlavním dopadem na subjekty odpovědné za budovy, dopravce nebo majitele osobních automobilů bude cenový signál, a to do míry, v jaké distributor paliva umožní, aby obchodní náklady ovlivnily cenu paliva se značnými dopady na domácnosti/spotřebitele a podniky.

1.11. Protože v tomto případě subjekty, na něž se vztahuje systém ETS, nejsou skutečnými subjekty v dotčených odvětvích – tj. v silniční dopravě nebo správě budov –, ale distributory paliva, je možnost subjektů, které v dotčeném odvětví jsou, ovlivnit svou situaci velmi omezená a v mnoha případech neexistuje. Zavádí se cenový signál, který má podobné dopady, jako například zvýšení daně. Obvyklá přidaná hodnota systému ETS tedy ve velké míře chybí.

1.12. Dopady rozšíření na silniční dopravu mohou být obzvláště významné v případě domácností, které si z finančních či jiných důvodů nemohou dovolit elektromobil nebo vozidlo s jiným alternativním palivem, nebo v případě těžké dopravy, ve které zejména u dálkové dopravy zatím nejsou k dispozici skutečné alternativy k fosilním palivům.

1.13. Co se týče rozšíření na odvětví silniční dopravy, EHSV poznamenává, že toto opatření bylo přijato navzdory skeptickým názorům soukromého sektoru, odborových svazů a nevládních organizací. Tyto názory měly, jak se zdá, malou váhu v porovnání s názory soukromých osob a akademické obce. Jelikož schvalování zákonů je politickým procesem s dopady na společnost, je EHSV toho názoru, že by při tomto rozhodování mělo být klíčové široké zohlednění dopadů na společnost, včetně ekonomiky a zaměstnanosti.

1.14. EHSV upozorňuje na to, že lodní doprava v rámci EU, budovy a silniční doprava budou i nadále předmětem nařízení o „sdílení úsilí“ a že výsledky ETS v těchto odvětvích budou započítány do úsilí členských států splnit povinnosti, které z uvedeného nařízení vyplývají. Na odvětví dopravy se mimoto vztahují emisní standardy, na budovy pak ustanovení o energetické účinnosti a na obě uvedené oblasti ještě navíc směrnice o obnovitelných zdrojích energie. EHSV tudíž poukazuje na to, že je třeba, aby Komise a členské státy zajistily bezproblémové a transparentní propojení systémů.

1.15. EHSV schvaluje návrh upravit objem a zlepšit stabilitu a předvídatelnost ohledně rezervy tržní stability. Stejně tak vítá vytvoření rezervy tržní stability, a to i pokud jde o obchodování s emisemi pro odvětví silniční dopravy a budov.

2. **Obecné souvislosti**

2.1. Komise předložila tyto dva návrhy, kterými se aktualizuje a rozšiřuje systém obchodování s emisemi:

— Návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757 (COM(2021) 551 – 2021/0211 (COD)) (návrh systému ETS)

— Návrh rozhodnutí, kterým se mění rozhodnutí (EU) 2015/1814 v souvislosti s množstvím povolenek, jež má být umístěno do rezervy tržní stability pro systém EU pro obchodování emisemi skleníkových plynů do roku 2030 (COM (2021) 571 – 2021/0202 (COD)) (návrh tržní stability)

2.2. Návrhy jsou součástí balíčku „Fit for 55“, jehož účelem je vytvořit regulační rámec pro dosažení cíle stanoveného v právním rámci pro klima s cílem snížit do roku 2030 emise CO_2 alespoň o 55 % v porovnání s úrovněmi v roce 1990, a to spravedlivým, nákladově účinným a konkurenceschopným způsobem.

2.3. Tohoto cíle má být dosaženo prostřednictvím třinácti legislativních návrhů, které jsou považovány za vzájemně propojené a jež obsahují opatření v oblasti stanovování cen, cílů a norem a podpůrná opatření.

2.4. Předmětem jsou zde návrhy, které mají stanovit silnější systém obchodování s emisemi a rozšířit obchodování s emisemi na odvětví námořní a silniční dopravy a na odvětví budov. Dalšími návrhy, které se týkají systému obchodování s emisemi v odvětví letectví, se zabývá samostatné stanovisko.

2.5. Tyto návrhy jsou spojeny s návrhy aktualizované směrnice o zdanění energie ([1]) a s návrhem mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích ([2]). Jsou také spojeny s návrhem nařízení, kterým se zřizuje Sociální fond pro klimatická opatření ([3]), jenž má zmírnit negativní sociální dopady vyplývající z návrhu systému ETS.

2.6. Navýšení cíle, pokud jde o snížení emisí, ze 43 % na 61 % do roku 2030 znamená zvýšení ročního snížení emisí ze současných 2,2 % na 4,2 %. K tomu má dojít prostřednictvím snížení počtu povolenek, které budou každý rok k dispozici. Pokud jde o odvětví, která mají být chráněna navrhovaným mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích (výroba cementu, elektřiny, hnojiv, železa, oceli a hliníku), bezplatné povolenky přestanou být přidělovány poté, co bude dokončeno postupné zavádění tohoto mechanismu. To bude platit i pro odvětví budov a silniční dopravy, kde se neočekává riziko úniku uhlíku.

2.7. Pokud jde o rozšíření systému obchodování s emisemi na odvětví silniční dopravy a odvětví budov, existuje také spojení s návrhem aktualizovaného nařízení o „sdílení úsilí“ ([4]).

3. **Obecné připomínky**

Návrh systému ETS v obecné rovině

3.1. EHSV vítá ambici urychlit a zvýšit snižování emisí CO_2 za účelem dodržení cílů stanovených v evropském právním rámci pro klima a Zelené dohodě pro Evropu. EHSV plně podporuje celkový cíl snížit do roku 2030 emise CO_2 o 55 % a dosáhnout do roku 2050 uhlíkově neutrálního hospodářství. EHSV také podporuje zásadu „znečišťovatel platí“. Jak rovněž ukázala nedávná zpráva panelu IPCC, jsou zapotřebí naléhavá a důrazná opatření za účelem zmírnění změny klimatu.

3.2. Je tedy důležité, aby byly velmi pečlivě analyzovány potenciální negativní důsledky navržených opatření pro konkurenceschopnost evropského průmyslu a poskytovatelů služeb jak v uhlíkově náročných odvětvích, tak obecně, a aby byla přijata opatření s cílem co možná nejvíce předcházet negativním dopadům na ekonomiku a negativním sociálním dopadům, jako je nezaměstnanost, energetická chudoba nebo chudoba v oblasti mobility.

([1]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0563.
([2]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1634050477623&uri=CELEX%3A52021PC0564.
([3]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0568.
([4]) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/proposal-amendment-effort-sharing-regulation-with-annexes_en.pdf.

3.3. Je také nezbytné zvážit způsob, jakým jsou klimatické otázky řešeny celosvětově, a vyhnout se rozdílům, které mohou evropské podniky přivést do nevýhodného postavení nebo vyvolat sociální problémy, například energetickou chudobu či chudobu v oblasti mobility. EHSV lituje toho, že těmto problémům bylo, jak se zdá, věnováno příliš málo pozornosti a navrhovaná řešení nejsou zcela dostatečná.

3.4. Pokud jde o sociální dopady, bude zjevně zapotřebí změna kvalifikace a prohlubování dovedností, aby se pracovníci mohli přizpůsobit novým požadavkům na dovednosti a splňovat je. Dopady na domácnosti, jako jsou vyšší náklady na elektřinu a mobilitu, pravděpodobně povedou k energetické chudobě a chudobě v oblasti mobility, která je rozšířená zejména ve vzdálených a řídce osídlených regionech. Existují plány na řešení těchto problémů prostřednictvím různých zmírňujících opatření, jež budou z velké části financována z příjmů ze systému ETS, včetně těch, které připadají členským státům, a těch, jež mají financovat navrhovaný Sociální fond pro klimatická opatření. EHSV bere na vědomí, že zdroje, které jsou k dispozici na řešení těchto problémů, budou záviset na vývoji návrhů, jež stále čekají na projednání spolunormotvůrci. EHSV se domnívá, že náklady na řešení těchto problémů budou vysoké a trvalé. EHSV má proto také pochyby, zda budou dostupné zdroje dostatečné, i když budou návrhy financování schváleny bez výrazných změn, přičemž je třeba mít na paměti počet zapojených osob a čas potřebný k plánované transformaci.

3.5. Zrychlené tempo a vysoká úroveň ambicí ohledně snížení CO_2 a omezená dostupnost povolenek na emise skleníkových plynů sice budou přínosné pro životní prostředí, budou ale také znamenat vyšší náklady pro všechna odvětví, na něž se systém ETS vztahuje. Ačkoli budou nákladové dopady omezeny dostupností bezplatných povolenek a v případě některých odvětví pomocí mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, tato opatření se neuplatní na všechna odvětví, která využívají v různých procesech energii a jež budou čelit konkurenci ze třetích zemí na vnitřním trhu. Kromě toho tato opatření neochrání podniky EU před znevýhodněním v hospodářské soutěži na vnějších trzích kvůli zvýšené úrovni nákladů.

3.6. EHSV rovněž upozorňuje, že zůstává nezodpovězena otázka, zda se výrobky s nulovými emisemi stanou dostatečně atraktivními, aby vyrovnaly rozdíl v nákladech způsobený systémem ETS, nebo zda budou na světových trzích obecně zavedena opatření s nákladovými dopady odpovídajícími dopadům systému ETS. Pokud se tomu tak nestane, může se konkurenceschopnost evropských podniků na světových trzích setkat s problémy.

To vyvolává otázku, zda by měly být výrobky nebo služby, které mají být vyvezeny do třetích zemí, vyjmuty ze systému ETS, nebo zda by měla být zvážena jiná podpůrná opatření. Zdá se být diskutabilní, zda podpora inovací, která se jeví jako jediné podpůrné opatření slučitelné s rámcem WTO, postačuje k vyřešení možného problému v oblasti konkurence-schopnosti.

3.7. Další otázkou je, zda může mít zvýšená úroveň nákladů vyvolaná změnami systému ETS negativní dopady na naděje na oživení po krizi COVID-19. EHSV si klade otázku, zda bylo toto riziko dostatečně zohledněno.

3.8. EHSV s potěšením konstatuje, že návrh systému ETS stanoví, že příjmy ze systému ETS budou využity různými způsoby – prostřednictvím vlastních zdrojů Komise nebo v souladu s ustanoveními ohledně využití příjmů členskými státy – s cílem podpořit udržitelnost, včetně sociálních dopadů na přechod k uhlíkově neutrální společnosti.

3.9. EHSV zdůrazňuje, že výše uvedené připomínky by neměly být chápány jako zpochybňování naléhavé potřeby jednat s cílem zmírnit negativní dopady emisí na klima, ale jako varování před rizikem negativních dopadů v sociální oblasti i v oblasti konkurenceschopnosti, nebudeme-li se problémy, jako jsou ty uvedené výše, zabývat a řešit je.

Rozšíření na námořní dopravu

3.10. EHSV vítá, že se na všechna plavidla připlouvající do přístavů EU nebo z nich vyplouvající budou vztahovat stejná pravidla. Přesto bude výše nákladů majitelů nebo provozovatelů plavidel z EU jinak spadajících do systému ETS vyšší než úroveň nákladů jejich konkurentů z oblastí mimo EU, kteří navíc v některých případech snižují své náklady prostřednictvím sociálního dumpingu. EU musí dopadům snížené konkurenceschopnosti lodní dopravy EU věnovat pozornost.

3.11. Mělo by se rovněž vzít v úvahu, že námořní doprava je jedním z odvětví, ve kterých je snížení CO_2 obzvláště obtížné a nákladné, a že by tedy zahrnutí námořní dopravy mohlo vyvolat obecné zvýšení cen povolenek na emise s dopady na konkurenceschopnost odvětví zahrnutých do systému obchodování s emisemi obecně.

3.12. Podle návrhu systému ETS se obchodování v rámci tohoto systému v námořním odvětví omezuje na plavidla s hrubou prostorností nad 5 000 brutto tun v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/757 ([5]) o monitorování, vykazování a ověřování emisí oxidu uhličitého z námořní dopravy. To může vyvolat nepříznivé dopady v podobě zvýšené nové stavby plavidel pod 5 000 tun nebo rekonstrukce plavidel tak, aby nepřesahovala limit 5 000 brutto tun. Rozumným řešením by bylo výrazně tento limit snížit a uplatňovat ETS například na plavidla nad 400 brutto tun. Dalším řešením by mohlo být, že by se v souladu s tím přizpůsobila povinnost monitorování.

3.13. Ačkoli EHSV v zásadě vítá návrh rozšířit použitelnost systému ETS na plavidla ze třetích zemí a na cesty z přístavů ve třetích zemích a do těchto přístavů, upozorňuje na pokračující práci v rámci organizace IMO s cílem dosáhnout celosvětového řešení ohledně emisí z námořní dopravy a vybízí EU, aby aktivně usilovala o dosažení řešení v rámci organizace IMO.

Rozšíření na budovy a silniční dopravu v souběžném systému

3.14. Zvolené řešení v podobě paralelního systému s distributory paliva coby obchodními subjekty znamená, že hlavním dopadem na subjekty odpovědné za budovy, dopravce nebo majitele osobních automobilů bude cenový signál, a to do míry, v jaké distributor paliva umožní, aby obchodní náklady ovlivnily cenu paliva. Pokud se tak stane, může to mít značné dopady jak na domácnosti/spotřebitele, tak na podniky.

3.15. Co se týče rozšíření na odvětví silniční dopravy, EHSV poznamenává, že toto opatření bylo přijato navzdory skeptickým názorům soukromého sektoru, odborových svazů a nevládních organizací. Tyto názory měly, jak se zdá, malou váhu v porovnání s názory soukromých občanů a akademické obce. Jelikož schvalování zákonů je politickým procesem s dopady na společnost, je EHSV toho názoru, že by při tomto rozhodování mělo být klíčové široké zohlednění dopadů na společnost, včetně ekonomiky a zaměstnanosti.

3.16. Dopady mohou být obzvláště významné v případě domácností, které si z finančních či jiných důvodů nemohou dovolit elektromobil nebo vozidlo s jiným alternativním palivem, nebo v případě těžké dopravy, ve které zejména u dálkové dopravy zatím nejsou k dispozici skutečné alternativy k fosilním palivům.

3.17. Je pravděpodobné, že zvýšená poptávka povede rovněž ke zvýšení cen alternativních paliv, zejména s ohledem na přísné právní předpisy v oblasti obnovitelných paliv, které omezují jejich dostupnost a vyvolávají vyšší náklady.

3.18. Zásadním prvkem a zásadní přidanou hodnotou systému ETS se zdá být skutečnost, že vybízí subjekty v dotčených odvětvích, aby přijaly opatření s cílem snížit zátěž, kterou tento systém klade, tím, že změní své chování nebo se budou rozvíjet různými způsoby. Protože v tomto případě subjekty, na něž se vztahuje systém ETS, nejsou skutečnými subjekty v dotčených odvětvích – tj. v silniční dopravě nebo správě budov –, ale distributory paliva, je možnost subjektů, které v dotčeném odvětví jsou, ovlivnit svou situaci velmi omezená a v mnoha případech neexistuje. Zavádí se cenový signál, který má podobné dopady, jako například zvýšení daně. Obvyklá přidaná hodnota systému ETS tedy ve velké míře chybí.

Styčné body mezi ETS v námořní dopravě, v odvětví budov a v silniční dopravě a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ([6]) o „sdílení úsilí“

3.19. EHSV bere na vědomí, že lodní doprava v rámci EU, budovy a silniční doprava budou i nadále předmětem nařízení o „sdílení úsilí“ a že se na tato odvětví budou vztahovat i další nové předpisy, vypracované v rámci balíčku „Fit for 55“. Jedná se mj. o směrnici o energetické účinnosti ([7]), směrnici o obnovitelných zdrojích energie ([8]) nebo právní předpisy upravující emise u motorových vozidel. Zdá se, že to znamená, že úrovně emisí vyplývající z ETS v těchto odvětvích budou započítány do úsilí členských států splnit povinnosti, které z uvedeného nařízení vyplývají. Zřejmě to znamená také to, že si členské státy zachovají regulační způsobilost ukládat těmto odvětvím další povinnosti, a tak jim pomoci dosáhnout závazků

([5]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/757 ze dne 29. dubna 2015 o monitorování, vykazování a ověřování emisí oxidu uhličitého z námořní dopravy a o změně směrnice 2009/16/ES (Úř. věst. L 123, 19.5.2015, s. 55).

([6]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 (Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 26).

([7]) COM(2021) 558 final.

([8]) COM(2021) 557 final.

vyplývajících z nařízení o „sdílení úsilí“, přičemž budou současně platit ustanovení tohoto nařízení týkající se flexibility a spravedlnosti. EHSV tudíž upozorňuje, že je důležité, aby Komise a členské státy zajistily bezproblémové a transparentní propojení různých systémů.

Návrh tržní stability

3.20. EHSV bere na vědomí úpravu výpočtu celkového počtu povolenek s cílem umožnit rezervě tržní stability zabývat se rovněž leteckým a námořním odvětvím a změnit tzv. míru příjmu za účelem zavedení prvku flexibility vytvořením rezervního množství pro příjem rezervy tržní stability.

3.21. Stejně tak vítá vytvoření rezervy tržní stability jako takové, a to i pokud jde o obchodování s emisemi pro silniční dopravu a budovy.

3.22. EHSV vítá změny rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1814 ([9]) o rezervě tržní stability a záměr zohlednit potřeby letecké a námořní dopravy a odvětví budov a silniční dopravy. EHSV oceňuje cíl zlepšit předvídatelnost a stabilitu, pokud jde o dostupnost povolenek. EHSV je rovněž potěšen návrhem prodloužit zdvojnásobení procent a povolenek s cílem umožnit, aby byl do rezervy tržní stability umístěn dostatečný počet povolenek.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([9]) Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady (EU) 2015/1814 ze dne 6. října 2015 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně směrnice 2003/87/ES (Úř. věst. L 264, 9.10.2015, s. 1).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích

[COM(2021) 564 final – 2021/0214 (COD)]

(2022/C 152/30)

Zpravodaj: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Spoluzpravodaj: **John COMER**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada, 21. 9. 2021
Právní základ	čl. 192 odst. 1 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	179/3/7

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá návrh Komise zavést mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích s cílem zvýšit informovanost o ambici EU v oblasti klimatu a vytvořit rovné podmínky v rámci jednotného trhu.

1.2. EHSV požaduje, aby bylo posouzení dopadů rozšířeno na vývozní činnosti odvětví, která jsou zahrnuta do oblasti působnosti mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. EU musí i nadále prosazovat svou ambici v oblasti klimatu, současně však potřebuje zaručit evropskému průmyslu rovné podmínky na mezinárodní scéně tím, že mu umožní soutěžit na jednotném trhu a vyvážet na mezinárodní trhy.

1.3. EHSV vybízí normotvůrce EU, aby prozkoumali, jak vyřešit vývoz, aby mohl průmysl EU zůstat konkurenceschopný na mezinárodních trzích. EHSV doporučuje vypracovat posouzení dopadů s cílem zjistit, jak mají být vykládána či upravena pravidla WTO, aby podporovala cíle a účinnost mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích a přispěla tak k omezení průmyslových emisí CO_2 na celém světě.

1.4. Mnoho důležitých témat bude vyžadovat další rozpracování prostřednictvím prováděcích aktů v přenesené pravomoci. S ohledem na tento bod a na bod předchozí je tedy téměř nemožné stanovit, jaké důsledky bude mít provedení pro jednotlivá výrobní odvětví. Kvůli pochybnostem ohledně několika klíčových podrobností navrhovaného nařízení je obtížné je posoudit, dokud legislativní proces dále nepokročí. Je však třeba se vyhnout nejistým rámcovým podmínkám, zejména při posuzování CO_2 pro účely dovozu, aby nebyla narušena proaktivní a předběžná opatření, která přijímají evropské podniky na ochranu klimatu.

1.5. EHSV žádá evropské normotvůrce, aby příjmy z mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích přímo přidělovali na podporu průmyslové transformace dotčených odvětví. Některá hospodářská odvětví, na něž nepříznivě dopadá nespravedlivá klimatická soutěž, by mohla potřebovat dodatečnou podporu jako uznání svého úsilí, neboť se mohou stát méně konkurenceschopnými oproti odvětvím, která svou klimatickou/environmentální stopu neinternalizují.

1.6. EHSV vybízí Evropskou unii, aby méně rozvinutým zemím pomohla zlepšit jejich technologické kapacity s cílem zabránit riziku obcházení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.

1.7. Pro spravedlivé zavádění tohoto mechanismu bude klíčové řádné ověření skutečných emisí obsažených v dovážených výrobcích. EHSV doporučuje, aby Komise stanovila zvláštní požadavky na oprávněné ověřovací subjekty.

1.8. Výbor konstatuje, že je v Evropě zapotřebí silná průmyslová stopa, která bude plně konkurenceschopná a klimaticky odpovědná.

1.9. Současně s legislativním postupem je požadováno, aby Komise provedla studii týkající se možných dopadů mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích v rámci celého hodnotového řetězce v důsledku jeho provedení.

1.10. Zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by způsobilo významnou změnu ve světovém obchodním systému. EU musí podniknout veškeré nezbytné kroky k zajištění toho, aby tento mechanismus nevedl ke zvýšení emisí skleníkových plynů v jiných částech světa s potenciálem zvýšení celosvětových emisí. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích nesmí v žádném případě vést k deindustrializaci EU. EU musí mít při stanovování svých ambicí v oblasti klimatu na paměti skutečnost, že snižování emisí skleníkových plynů je celosvětovým problémem.

1.11. Politický rozměr mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích nebyl dostatečně zdůrazněn. Konečné rozhodnutí týkající se mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích bude z velké části vycházet nejen z diskusí v rámci EU, ale také z jednání s obchodními partnery, která budou nezbytná, aby se dosáhlo shody ohledně výsledku a zabránilo obchodnímu konfliktu.

1.12. EHSV má důvod se domnívat, že fungující systém mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích zvýší stabilitu pracovních míst v transformovaných, ke klimatu šetrných podnicích a odvětvích, které byly dříve uhlíkově náročné. Varuje však také před rizikem selhání tohoto mechanismu ve spojení se systémem ETS. Úplné zrušení přidělování bezplatných povolenek z důvodu zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významným ztrátám pracovních míst v EU.

1.13. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích podpoří ambice EU v oblasti klimatu i silnější budoucí průmyslovou stopu v Evropě. Při provádění mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, během přechodného období i po něm, je třeba vzít v úvahu zjevná rizika, jako jsou např. obtíže při ověřování informací o emisích CO_2 poskytovaných třetími zeměmi a možné obcházení pravidel.

2. **Shrnutí návrhu Komise**

2.1. Dne 14. července Komise zveřejnila balíček „Fit for 55: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě“ ([1]), který zahrnuje návrh mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích ([2]), jenž je úzce spojen s revizí směrnice o systému obchodování s emisemi (ETS) ([3]). Samotný balíček „Fit for 55“ byl vytvořen v návaznosti na sdělení „Zelená dohoda pro Evropu“ ([4]), které bylo předloženo dne 15. prosince 2019.

2.2. Návrh stanoví „pomyslný systém pro obchodování s emisemi“, který se uplatní na dovoz různých průmyslových výrobků a elektřiny. Odvětvími zahrnutými do první fáze jsou: výroba cementu, oceli, hnojiv, hliníku a elektřiny.

2.3. V případě materiálů s intenzivnějším následným zpracováváním návrh již zahrnuje řadu navazujících výrobků. Obsahuje však odkaz na „složené zboží“, které by mohlo oblast působnosti návrhu rozšířit.

2.4. Administrativní zátěž mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích leží na Komisi, členských státech a dovozcích na trh EU.

([1]) COM(2021) 550 final.
([2]) COM(2021) 564 final.
([3]) COM(2021) 551 final.
([4]) COM(2019) 640 final.

2.5. „Pomyslný systém obchodování s emisemi“ odráží současný systém ETS, přičemž obsahuje několik klíčových rozdílů: emisní povolenky nebudou obchodovatelné a dovozci se jich budou muset vzdát za současnou cenu CO_2 v EU na základě emisí obsažených ve výrobcích, jež mají být dovezeny do EU.

2.6. Seznam odvětví a výrobků, na něž se mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích vztahuje, je upřesněn v příloze I návrhu. Komise rozšíří oblast působnosti tohoto mechanismu na nové výrobky, pokud zjistí závažné riziko obcházení pravidel. Návrh Komise na zahrnutí nových odvětví nebo produktů projde celým legislativním procesem.

2.7. Navrhovaný systém zohledňuje pouze přímé emise (oblast působnosti 1), a nikoli nepřímé emise spojené s energiemi (elektřinou nebo vytápěním) (oblast působnosti 2) nebo nepřímé emise u výrobků v navazujícím hodnotovém řetězci, zahrnul by však omezené emise na začátku hodnotového řetězce (bez dopravy nebo podnikového hodnotového řetězce) (oblast působnosti 3) prostřednictvím koncepce „složeného zboží“. Způsob, jakým to bude fungovat, není v návrhu příliš podrobně popsán a Komise jej stanoví prostřednictvím prováděcích aktů.

2.8. Geografická oblast působnosti pokrývá všechny třetí země mimo celní unii s výjimkou těch, jež jsou zahrnuty do současného systému EU pro obchodování s emisemi nebo jsou s ním „propojeny“. Součástí jsou zvláštní opatření, která mají zohlednit cenu uhlíku účtovanou v několika třetích zemích.

2.9. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích se od systému obchodování s emisemi odlišuje, neboť tento mechanismus se zaměří na výrobky (se specifickými kódy kombinované nomenklatury – kódy KN), zatímco systém ETS je zaměřen na zařízení.

2.10. Konečným cílem mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích je postupné nahrazování současného přidělování bezplatných povolenek v odvětvích, na něž se mechanismus vztahuje. Po „přechodném období v délce tří let“ bude počínaje rokem 2026 počet bezplatně přidělovaných povolenek po dobu deseti let postupně snižován o 10 procentních bodů ročně, jak je v současnosti stanoveno v návrhu Komise. Podrobnosti o vývoji postupného ukončování přidělování bezplatných povolenek pro dotčená odvětví nejsou uvedeny v návrhu o mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, ale v přezkumu směrnice o systému obchodování s emisemi.

2.11. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích zohlední přidělování bezplatných povolenek průmyslu v EU, aby se zabránilo dvojité ochraně. V prováděcích aktech Komise bude stanovena metodika pro výpočet úrovně mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích pro každý výrobek.

2.12. Pravidla pro určení emisí obsažených ve výrobcích jsou obecná, přičemž existuje zvláštní a zjednodušený přístup k dovozu elektřiny.

2.13. Komise se domnívá, že bude zapotřebí tříleté přechodné období pro zdokonalení výpočtu obsažených emisí a stanovení toho, kdo budou akreditovaní ověřovatelé těchto emisí. V roce 2025, před druhou fází mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, je třeba provést celkovou revizi systému.

2.14. Příjmy z mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích budou vybírat vnitrostátní orgány, které je – po odečtení správních nákladů spojených s řízením postupů – budou v zásadě odvádět do rozpočtu EU.

2.15. Návrh počítá s tříletou (2023–2025) správní zkušební fází bez ekonomických důsledků. Dovozci budou muset provádět určité postupy podávání zpráv, aniž by však museli ověřovat obsažené emise, žádat o předběžné povolení nebo platit za certifikáty dovážených výrobků.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Komise vedená GŘ TAXUD odvedla při vypracovávání návrhu dobrou práci, přičemž zohlednila skutečnost, že je třeba skloubit rozšíření ambice EU v oblasti klimatu a nutnost zabránit riziku úniku uhlíku.

3.2. Zdá se, že návrh byl předložen, aniž by byly identifikovány některé technické aspekty, o kterých rozhodne Komise během první fáze (testovací období). Rada i Parlament se zavázaly spustit mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích v roce 2023, což je zakrátko.

3.3. Mnoho důležitých témat bude vyžadovat další rozpracování prostřednictvím prováděcích aktů v přenesené pravomoci. S ohledem na tento bod a na bod předchozí je tedy téměř nemožné stanovit, jaké důsledky bude mít provedení pro jednotlivá výrobní odvětví. Kvůli pochybnostem ohledně několika klíčových podrobností navrhovaného nařízení je obtížné je posoudit, dokud legislativní proces dále nepokročí. Je však třeba se vyhnout nejistým rámcovým podmínkám, zejména při posuzování CO_2 pro účely dovozu, aby nebyla narušena proaktivní a předběžná opatření, která přijímají evropské podniky na ochranu klimatu.

3.4. Pokud jde o dovoz elektřiny, není jasné, zda Komise řádně posoudila dopad na cenu elektřiny na trhu EU s touto komoditou a nakolik by z toho vyplývaly vyšší náklady pro spotřebitele, a zvyšovalo se tak riziko úniku uhlíku v energeticky náročných odvětvích. Nesmíme zapomenout, že spotřeba elektřiny není v rámci výpočtu uhlíkové stopy dovážených výrobků zohledněna ([5]).

3.5. Evropský průmysl je zaměřen na vývoz, a pokud má v důsledku mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích určitou ochranu před dovozem, avšak nemůže konkurovat na mezinárodních trzích, bude nedostatek konkurence-schopnosti značný a Evropa již nebude schopna přilákat investice do průmyslu.

3.6. Velmi rychlé nahrazení stávajících opatření proti úniku CO_2 mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významné nejistotě, která by ohrozila rozhodnutí týkající se dlouhodobých investic, která již byla přijata na základě nedávno přezkoumaných cílů pro rok 2030. Mohlo by také snížit schopnost průmyslu investovat do nízkouhlíkových technologií a stát se překážkou v hospodářské soutěži o přístup na trhy třetích zemí. Tam, kde je to nezbytné, by tedy současná míra přidělování bezplatných povolenek měla být zpočátku zachována, aby odvětví, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, mohla zvýšit svou uhlíkovou účinnost. Poté by mělo následovat vhodně prováděné postupné snižování přídělu bezplatných povolenek, aby se usnadnila další dekarbonizace.

3.7. Je třeba pečlivě posoudit konkurenceschopnost a vlivy na cenu v hodnotovém řetězci, aby se omezil dopad, zejména ve vývozních odvětvích, jako je např. zemědělsko-potravinářský průmysl, jež jsou vysoce závislá na výrobcích z odvětví, které je již zahrnuto do návrhu mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.

3.8. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohl účinně dosáhnout svých maximálních cílů pouze tehdy, bude-li požadavek eliminace CO_2 při dovozu do EU kompenzován výhodami spojenými s vyváženou klimaticky šetrnou produkcí evropské provenience. Mohlo by se stát, že na jednotném trhu budou existovat poměrně rovné podmínky pro společnosti ze třetích zemí a společnosti z EU, žádná společnost z EU však nebude moci soutěžit v zahraničí, neboť výrobci z EU budou hradit plné náklady na snížení emisí uhlíku, zatímco konkurenti ze třetích zemí budou hradit jen malé částky nebo nic.

3.9. Tento systém může otevřít dveře několika způsobům obcházení pravidel, např. pokud jde o přesuny zdrojů, podrobnosti týkající se ověřování, nepravdivá tvrzení společností ze třetích zemí s vícero provozovnami, že výrobky vyrobené v zařízeních s vysokou uhlíkovou stopou jsou vyráběny v provozovnách s nízkou uhlíkovou stopou, nebo o přeskupování zdrojů a definici zboží. To by mohlo bránit pokroku při plnění ambicióznějších cílů mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Návrh by měl být během legislativního procesu pečlivě doladěn, aby se předešlo tomuto škodlivému jednání, které závažně poškozuje cíl právního předpisu: zboží by mělo nést svou vlastní klimatickou stopu bez ohledu na to, odkud pochází, aby se podpořila účinnost celosvětového zmírňování změny klimatu namísto místního snižování pomocí přesunu emisí do vnějších oblastí.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV velmi aktivně zkoumá možnosti, omezení a důležité aspekty, které je třeba v rámci systému vyrovnání na hranicích nebo jeho daňové alternativy rozpracovat, aby bylo možné snížit únik uhlíku pomocí vyrovnání nákladů a úsilí v oblasti klimatu, ať už jde o výrobky z EU, nebo z oblastí mimo EU. EHSV byl první institucí EU, která identifikovala tyto možnosti jako doplňkové opatření pro omezení úniku uhlíku.

([5]) Posouzení dopadů týkající se mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, Evropská komise, příloha 8.

4.2. Komise by chtěla mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích rozšířit tak, aby zahrnoval „emise z oblasti působnosti 2“ (související s elektřinou nebo vytápěním), které jsou v současnosti vyloučeny. Normotvůrci z EU musí zohlednit, že náhrady nepřímých nákladů souvisejících s elektřinou zdaleka nejsou stejnorodé, neboť závisí na rozhodnutích členských států. Nejhorším možným scénářem je, že by mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích omezil náhrady, které průmysl dostává za nepřímé náklady, což by vedlo k nižším náhradám, než jaké dovolují pokyny EU.

4.3. Návrh mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích vylučuje feroslitiny (kód KN 7202), není však jasné, zda budou emise obsažené ve feroslitinách zohledněny v příslušných výrobcích (např. korozivzdorná ocel, kód KN 7218), neboť řada aspektů čeká na sekundární předpisy, které budou řešit technické a další velmi důležité aspekty.

4.4. Na úrovni EU má zásadní význam právní jistota. Návrh mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích proto musí být během legislativního procesu doladěn tak, aby poskytl jistotu všem hospodářským subjektům, ať už z Evropy, nebo ze třetích zemí.

4.5. Na mezinárodní scéně by měla být za podobných podmínek podporována spravedlivá „klimatická a environmentální konkurenceschopnost“ evropského a mimoevropského efektivního průmyslu, což zahrnuje rovněž spravedlivé pracovní podmínky dohodnuté v rámci kolektivního vyjednávání mezi sociálními partnery. Pouze taková šetrnost vůči klimatu, kdy jsou zároveň dodržovány spravedlivé pracovní a sociální podmínky, vytváří společensky žádoucí novou konkurenceschopnost evropského průmyslu. Pokud v tomto ohledu bude panovat srozumění v rámci jednotného trhu EU i mezinárodního trhu, podpoří to spravedlivou hospodářskou soutěž v oblasti klimatu.

4.6. Soulad dovozu do EU s požadavky mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích je založen na dokumentech vydávaných mimo EU. To vede k otázce exteritoriality a způsobilosti EU stanovit platnost těchto dokumentů. Kromě toho by čas potřebný k provedení tohoto posouzení umožnil, aby dovážené zboží s vyšší uhlíkovou stopou, než je deklarováno, získalo přístup na trh EU na úkor navrhovaných nařízení a evropského průmyslu.

4.7. Není jasné, jak vypočítat emise obsažené ve zpracovaných výrobcích, jež nejsou uvedeny v příloze 1, avšak obsahují materiály uvedené v této příloze.

4.8. Podávání zpráv, ověřování, sledovatelnost a sledování jsou hlavní aspekty, a neměly by se pouze spoléhat na náhodné sledování, stejně jako se na něj nespoléhá systém obchodování s emisemi. Měl by existovat jasný a rychlý postup, jak zajistit, aby se v případě výskytu možného obcházení pravidel nebo nedodržení souladu s mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích přikročilo k rychlému řešení, čímž by se zabránilo obcházení, ale také narušení obchodního/dodavatelského řetězce.

4.9. Ověřování a sledování by mělo být v Evropské unii a členských státech plně transparentní a spolehlivé. Informace by měly být dostupné příslušným orgánům oprávněným provádět dohled, přičemž tyto orgány by logicky zachovávaly důvěrnost.

4.10. Evropská komise by měla nabídnout svou podporu členským státům EU se slabými pohraničními správními kapacitami, neboť by se mohly stát cílem nekalých praktik a vstupní branou pro obcházení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Do svých programů musí zařadit rovněž „odbornou přípravu“ týkající se mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích s cílem pomoci rozvojovým a sousedním zemím vyrovnat se s problémy souvisejícími s ochranou klimatu a zabránit riziku obcházení pravidel.

4.11. Příjmy z mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by měly být věnovány na podporu průmyslové a spravedlivé evropské transformace směrem k uhlíkově neutrálnímu hospodářství zapojených odvětví. EU by mohla zřídit zvláštní inovační fond pro technologický rozvoj s cílem podpořit průmyslovou transformaci, aniž by byla ohrožena jejich klimatická konkurenceschopnost.

5. **Připomínky týkající se WTO**

5.1. Komise je velmi opatrná v otázce souladu s pravidly WTO. Z toho důvodu byl z návrhu vypuštěn vývoz. Protože se v otázce souladu s pravidly WTO objevují protichůdné názory, je třeba provést podrobnou analýzu tohoto tématu a vést upřímná diplomatická jednání s obchodními partnery, aby se zabránilo obchodní válce a aby mohl být průmysl EU konkurenceschopný na mezinárodních trzích.

5.2. K odůvodnění mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích coby politiky na ochranu životního prostředí bude pravděpodobně použit čl. XX písm. b) a g) Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT 1994). Nikdo nemůže s jistotou vědět, jaké rozhodnutí v této záležitosti přijme panel WTO nebo Odvolací orgán.

5.3. Za stávající situace je vzhledem k naléhavosti boje proti změně klimatu klíčové, aby obnovená WTO zahrnula témata životního prostředí a klimatu do svého programu. EU by mohla mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích využít jako příležitost, aby společně s dalšími obchodními partnery v rámci WTO takovou diskusi zahájila. EHSV to již navrhoval ve svém stanovisku REX/531 ([6]).

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([6]) Stanovisko EHSV Vznik a struktura trhů s uhlíkem a související výzvy pro evropský průmysl (REX/531), Úř. věst C 429, 11.12.2020, s. 122.

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v diskusi zamítnuty, získaly však nejméně čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 43 odst. 2 jednacího řádu):

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 1

Odstavec 3.6

změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
Velmi rychlé nahrazení stávajících opatření proti úniku CO_2 mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významné nejistotě, která by ohrozila rozhodnutí týkající se dlouhodobých investic, která již byla přijata na základě nedávno přezkoumaných cílů pro rok 2030. Mohlo by také snížit schopnost průmyslu investovat do nízkouhlíkových technologií a stát se překážkou v hospodářské soutěži o přístup na trhy třetích zemí. Tam, kde je to nezbytné, by tedy současná míra přidělování bezplatných povolenek měla být zpočátku zachována, aby odvětví, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, mohla zvýšit svou uhlíkovou účinnost. Poté by mělo následovat ***vhodně prováděné*** postupné snižování přídělu bezplatných povolenek, aby se usnadnila další dekarbonizace.	Velmi rychlé nahrazení stávajících opatření proti úniku CO_2 mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významné nejistotě, která by ohrozila rozhodnutí týkající se dlouhodobých investic, která již byla přijata na základě nedávno přezkoumaných cílů pro rok 2030. Mohlo by také snížit schopnost průmyslu investovat do nízkouhlíkových technologií a stát se překážkou v hospodářské soutěži o přístup na trhy třetích zemí. Tam, kde je to nezbytné, by tedy současná míra přidělování bezplatných povolenek měla být zpočátku zachována, aby odvětví, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, mohla zvýšit svou uhlíkovou účinnost. Poté by mělo následovat postupné snižování přídělu bezplatných povolenek***, dokud se neprokáže účinnost nového opatření***, aby se usnadnila další dekarbonizace.

Odůvodnění

Jelikož odstavec 3.6 se v podstatě týká bezplatných povolenek, jež by měly být zpočátku zachovány, aby odvětví, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, mohla zvýšit svou uhlíkovou účinnost, a poté by mělo být jejich přidělování postupně snižováno, mělo by toto ustanovení být rovněž přesunuto do části Závěry a doporučení a kromě toho by mělo být vloženo doplnění „dokud se neprokáže účinnost nového opatření“. Bude tak posílen názor, že mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích by měl být považován za nástroj doplňující přidělování bezplatných povolenek, dokud tento mechanismus nebude plně funkční a účinný a nepovede k úniku uhlíku. Zajistí se tím skutečně rovné podmínky pro průmysl EU.

Výsledek hlasování:

pro: 66

proti: 90

zdrželo se hlasování: 24

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 2

Odstavec 1.12

změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV má důvod se domnívat, že fungující systém mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích zvýší stabilitu pracovních míst v transformovaných, ke klimatu šetrných podnicích a odvětvích, které byly dříve uhlíkově náročné. Varuje však také před rizikem selhání tohoto mechanismu ve spojení se systémem ETS. Úplné zrušení přidělování bezplatných povolenek z důvodu zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významným ztrátám pracovních míst v EU.	EHSV má důvod se domnívat, že fungující systém mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích zvýší stabilitu pracovních míst v transformovaných, ke klimatu šetrných podnicích a odvětvích, které byly dříve uhlíkově náročné. Varuje však také před rizikem selhání tohoto mechanismu ve spojení se systémem ETS. Úplné zrušení přidělování bezplatných povolenek z důvodu zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by mohlo vést k významným ztrátám pracovních míst v EU. ***Současná míra přidělování bezplatných povolenek by měla být zpočátku zachována, aby odvětví, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, mohla zvýšit svou uhlíkovou účinnost. Poté by mělo následovat postupné snižování přídělu bezplatných povolenek, dokud se neprokáže účinnost nového opatření, aby se usnadnila další dekarbonizace.***

Odůvodnění

Záměrem je přesunout velmi důležitý text z odstavce 3.6 (viz výše) do části Závěry a doporučení.

Důraz by měl být kladen na aspekt, že bezplatné povolenky v rámci mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích by měly být zcela zrušeny až poté, co nový mechanismus prokáže svou účinnost.

Výsledek hlasování:

pro: 60

proti: 94

zdrželo se hlasování: 26

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2018/842 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody

[COM(2021) 555 final – 2021/0200 (COD)]

(2022/C 152/31)

Zpravodaj: **Veselin MITOV**

Spoluzpravodaj: **Udo HEMMERLING**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada, 17. 9. 2021
Právní základ	Článek 304 a čl. 192 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	220/4/8

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV vítá návrh Komise na změnu nařízení o „sdílení úsilí“ – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ([1]) o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy – s cílem uzpůsobit příspěvek tohoto nařízení tak, aby bylo možné naplnit zvýšené ambice do roku 2030, jež prosazuje Zelená dohoda pro Evropu a které díky zbývajícím částem balíčku „Fit for 55“ nabývají podobu konkrétních opatření.

1.2. Ačkoli jsou tyto vyšší ambice, pokud jde o cíle EU v oblasti snižování emisí, v mezinárodním srovnání pozoruhodné, nemusí ani toto zvýšené úsilí znamenat, že Unie – coby bohatá ekonomika, která se na emisích odedávna podílela velkou měrou – výrazně přispěje k naplnění scénáře, v němž oteplení do konce století nepřekročí 1,5 °C, a to i s ohledem na dramatickou prognózu, kterou předestřela nedávná šestá hodnotící zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) z roku 2021 ([2]). Z tohoto důvodu je nezbytné, aby byl cíl, kterým je celounijní snížení emisí o 55 % do roku 2030, prováděn již nyní, a v tomto směru je zcela zásadní úsilí členských států. EHSV proto uznává, že ambiciózní a závazné cíle stanovené pro členské státy v nařízení o „sdílení úsilí“ mají stěžejní význam.

1.3. Vysoká úroveň ambicí v oblasti klimatu, pokud jde o celý balíček „Fit for 55“, je tedy neoddiskutovatelná. Významné mohou být zároveň distribuční účinky těchto nezbytných opatření v oblasti klimatu (a to mezi členskými státy i uvnitř členských států), a proto je třeba se jimi náležitě zabývat.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 (Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 26).

([2]) IPCC (2021): Summary for Policymakers (Shrnutí pro tvůrce politik). *Climate Change 2021: The Physical Science Basis* (Změna klimatu v roce 2021: Fyzikální základy). Příspěvek pracovní skupiny I k šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu [MassonDelmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, a B. Zhou (redaktoři)]. Cambridge University Press.

1.4. EHSV tudíž souhlasí s názorem, že kvůli zajištění co nejvyšší úrovně spravedlnosti a nákladové efektivnosti je třeba brát v potaz rozdíly mezi členskými státy. Má-li být spravedlivým způsobem dosaženo skutečné nákladové efektivnosti, měly by výpočty související se sdílením úsilí v ideálním případě zohledňovat oba aspekty současně a cíle by se měly stanovit tak, aby všechny země vynakládaly na snižování emisí stejný podíl svého HDP. EHSV má za to, že zásadní úlohu, pokud jde o kompenzaci nedostatků v oblasti sdílení úsilí, mají mechanismy flexibility a že si tyto mechanismy zaslouží zvláštní pozornost.

1.5. Integrace by měla probíhat tak, aby se přispělo k úsilí o dosažení dlouhodobé klimatické neutrality, a proto je třeba zohlednit jak snižování emisí, tak ukládání uhlíku, jakož i výzvy spojené s přizpůsobením se a potravinovým zabezpečením.

1.6. Pokud jde o zavedení nového systému obchodování s emisemi pro silniční dopravu a budovy, podporuje EHSV stávající návrh Komise ponechat tato odvětví v oblasti působnosti nařízení o „sdílení úsilí“ i po zavedení uvedeného nového systému. Bere též na vědomí, že snížení emisí, kterých bylo dosaženo díky obchodování s emisemi, se v těchto odvětvích započtou do úsilí členských států o dosažení závazků plynoucích z nařízení o „sdílení úsilí“. EHSV poukazuje na to, že je třeba, aby Komise a členské státy zajistily bezproblémové a transparentní propojení obou systémů.

2. **Obecné připomínky**

2.1. Cílem tohoto návrhu, jenž je součástí balíčku „Fit for 55“ předloženého Komisí dne 14. července 2021, je změna nařízení o „sdílení úsilí“, která má uzpůsobit příspěvek tohoto nařízení tak, aby bylo možné dosáhnout vytyčeného snížení emisí do roku 2030 o 55 % v souladu s evropským právním rámcem pro klima. Celkové snížení musí být zvýšeno alespoň o 11 procentních bodů oproti cíli 29 %, který byl pro rok 2030 stanoven nařízením o „sdílení úsilí“ z roku 2018. EHSV se v tomto stanovisku vyjadřuje k navrhovanému nařízení týkajícímu se závazného každoročního snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období od roku 2021 do roku 2030.

2.2. Návrh nařízení o „sdílení úsilí“ je součástí plnění závazku EU snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů ve srovnání s úrovní z roku 1990 nejméně o 55 %. Podle návrhu Komise vyžaduje cíl pro rok 2030 snížení emisí o 61 % v odvětvích, jež jsou součástí systému EU pro obchodování s emisemi (ETS), o 43 % v rámci navrhovaného samostatného ETS pro dopravu a budovy a o 40 % v ostatních odvětvích (mimo ETS), vše ve srovnání s úrovněmi v roce 2005.

2.3. Navrhované nařízení se vztahuje na silniční dopravu a budovy, které by spadaly pod samostatný systém obchodování s emisemi, jak je uvedeno v balíčku „Fit for 55“, na lodní dopravu v rámci EU a na odvětví a činnosti mimo ETS, jako je zemědělství a odpad. EHSV podporuje návrh Komise zachovat výše uvedená odvětví v oblasti působnosti nařízení o „sdílení úsilí“. Očekávaná přidaná hodnota tohoto opatření spočívá podle posouzení dopadů připraveného Komisí v tom, že zajistí požadované snížení emisí v těchto odvětvích a že by (rozšířený) systém obchodování s emisemi měl být považován za doplňkovou podporu dosažení vyšších cílů do roku 2030. V posouzení dopadů se rovněž poukazuje na to, že zvýšení vnitrostátních cílů podle nařízení o „sdílení úsilí“ bude vyžadovat přehodnocení zásad spravedlnosti a nákladové efektivnosti. Proto tam, kde je přímo dotčeno obyvatelstvo (zejména nízkopříjmové skupiny), mohou být pro odvětví vyznačující se nepružností trhu (nedostatečný přístup k cenově dostupným nízkouhlíkovým řešením) zapotřebí doplňující se nástroje (trh a regulace). Tím, že členské státy budou moci uvedená odvětví i nadále regulovat podle nařízení o „sdílení úsilí“, bude zaručeno dosažení vytyčených výsledků a může být zajištěna lepší ochrana a spravedlnost. EHSV proto podporuje stávající návrh Komise ponechat tato odvětví v oblasti působnosti nařízení o „sdílení úsilí“ i po zavedení nového systému obchodování s emisemi pro silniční dopravu a budovy. EHSV poukazuje na to, že je třeba, aby Komise a členské státy zajistily bezproblémové a transparentní propojení obou systémů.

2.4. Komise navrhuje zachovat rozdílné vnitrostátní cíle snižování emisí, aby byly dodrženy zásady spravedlnosti a nákladové efektivnosti vyžadované Evropskou radou. Revidované cíle jednotlivých členských států pro rok 2030, pokud jde o snížení emisí skleníkových plynů v odvětvích zahrnutých do nařízení o „sdílení úsilí“, se pohybují v rozmezí od 10 % do 50 % ve srovnání s úrovněmi z roku 2005. EHSV jednoznačně podporuje koncepci, podle níž by členské státy, které mají nejlepší hospodářské předpoklady ke snižování emisí skleníkových plynů, měly učinit poměrně více, přičemž by měl být zohledněn i potenciál nákladově efektivního snižování emisí a měly by za tímto účelem významně přispět mechanismy flexibility.

2.5. Pokud jde o mechanismy flexibility, měla by se rovněž uplatňovat flexibilita mezi členskými státy a možnosti flexibility v průběhu času uskutečňované prostřednictvím vkladů a výpůjček, a to s přihlédnutím k rozdílným schopnostem a kapacitám jednotlivých členských států, nákladově efektivním řešením a účinkům hospodářských cyklů.

2.6. Komise navrhuje pokračovat v systému flexibility, který umožňuje převádět emisní příděly mezi členskými státy a do budoucna. Komise rovněž navrhuje nové možnosti flexibility, jež sektoru zahrnutému do nařízení o „sdílení úsilí" umožňují činit určité kompromisy s odvětvími, na něž se vztahuje ETS, a odvětvími LULUFC.

2.7. Balíček „Fit for 55" se rovněž zabývá monitorováním a podáváním zpráv o skleníkových plynech, včetně pravidel započítávání pro využívání půdy a lesnictví.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1. Komise ve svém návrhu zcela správně zohledňuje zásady spravedlnosti a nákladové efektivnosti. EHSV souhlasí s tím, že kvůli zajištění jak spravedlnosti, tak nákladové efektivnosti je třeba brát v potaz rozdíly mezi členskými státy. To znamená zohlednit rozdíly ve specifických rysech a výchozích podmínkách jednotlivých členských států, jakož i jejich hospodářský potenciál, pokud jde o snižování emisí.

3.2. EHSV zdůrazňuje, že při úvahách o vnitrostátních cílech snižování emisí a způsobech, jak jich dosáhnout spravedlivým a nákladově efektivním způsobem, by měly být s rozvahou postupně rušeny stávající státní dotace na výrobu a spotřebu energie z fosilních zdrojů.

3.3. Výbor však upozorňuje, že v rámci navrhovaného přístupu jsou spravedlnost a nákladová efektivnost posuzovány každá zvlášť. Aby bylo na úrovni EU spravedlivým způsobem dosaženo nejúčinnějšího výsledku při skutečné nákladové efektivnosti, měly by výpočty v ideálním případě zahrnovat oba aspekty, a to komplexně a ve všech členských státech.

3.4. Co se týče využívání půdy a lesnictví – což je předmět pro samostatný návrh, ovšem s jistým významem i pro další odvětví –, Komise navrhuje, aby byly emise a pohlcování, vypočítané podle pravidel započítávání, v každém členském státě v rovnováze. Po zahrnutí propadů uhlíku do cíle EU pro snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 by čisté pohlcení skleníkových plynů v odvětví LULUCF bylo zvýšeno na 310 milionů tun. EHSV považuje toto zvýšení ambicí za nezbytné, poukazuje však na to, že by pohlcování uhlíku nemělo být vnímáno jako mechanismus ke kompenzaci snížení emisí v jiných odvětvích.

3.5. EHSV se domnívá, že je zapotřebí účinný a transparentní systém monitorování výsledků možností flexibility. Stávající rámec pro monitorování fungující prostřednictvím registru zřízeného nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1124 ([3]) by proto měl být posílen, aby bylo zajištěno, že údaje o transakcích, včetně využití možností flexibility, budou plně přístupné veřejnosti ([4]).

3.6. Co se týče vnitrostátních cílů snižování emisí, vybízí EHSV Komisi, aby posoudila, jaké jiné charakteristiky členských států než pouze HDP na obyvatele by měly být při stanovování těchto vnitrostátních cílů zohledněny (např. uhlíková náročnost, zranitelné regiony), a to i s ohledem na podporu poskytovanou prostřednictvím Nástroje EU pro oživení a odolnost.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([3]) Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1124 ze dne 13. března 2019, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2019/1122, pokud jde o fungování registru Unie podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 (Úř. věst. L 177, 2.7.2019, s. 66).

([4]) V současné době jsou údaje o transakcích, včetně využití možností flexibility, veřejnosti dostupné (protokol transakcí Evropské unie). Kromě toho Komise každoročně podává zprávu o dodržování všech právních předpisů EU v oblasti klimatu – zprávu o pokroku při provádění opatření v oblasti klimatu.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2018/841, pokud jde o oblast působnosti, zjednodušení pravidel souladu, stanovení cílů členských států pro rok 2030 a závazek ke společnému dosažení klimatické neutrality v odvětví využívání půdy, lesnictví a zemědělství do roku 2035, a nařízení (EU) 2018/1999, pokud jde o zlepšení monitorování, vykazování, sledování pokroku a přezkum

[COM(2021) 554 final]

(2022/C 152/32)

Zpravodaj: **Anastasis YIAPANIS**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021
	Rada, 17. 9. 2021
Právní základ	Článek 304 a čl. 192 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	25. 11. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	145/1/3

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV se velmi angažuje v boji proti změně klimatu a rozhodně souhlasí s tím, že je třeba zavést účinná a okamžitá opatření. Je zapotřebí společného úsilí veřejných i soukromých subjektů, aby bylo zajištěno aktivní zapojení, podpora a vlastní odpovědnost občanů a místních komunit, a s cílem generovat další finanční prostředky na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství.

1.2. Evropu zasáhly nebývalé lesní požáry a záplavy, které se časově kryly s obdobím rekordního sucha a veder. Inteligentní a udržitelné vodní hospodářství může výrazně zlepšit schopnost EU zmírňovat požáry a bojovat proti nim a může posílit odolnost vůči intenzivním srážkám, záplavám a suchu.

1.3. Změna klimatu a ztráta biologické rozmanitosti jsou provázané a je třeba je řešit společně. Je třeba řešit úbytek přírodních stanovišť, znečištění, nadměrnou těžbu a šíření invazivních druhů, aby tak bylo zajištěno zachování přírodních ekosystémů a naplnění zásadní sociální a ekonomické úlohy odvětví využívajících půdu.

1.4. Členské státy by měly navrhnout legislativní rámce, které budou zemědělce a správce lesů motivovat k tomu, aby zaváděli nové udržitelné obchodní modely, jež by podporovaly biologickou rozmanitost, uplatňovaly pravidla oběhového hospodářství a vytvářely udržitelné postupy při výrobě biomasy. EHSV vyzývá ke zřízení vnitrostátních programů obnovy vysoce kvalitních mokřadů a domnívá se, že emise z mokřadů by měly být započítávány co nejdříve, nikoli až od roku 2026.

1.5. Jelikož je zmírňování změny klimatu celosvětovou výzvou, EHSV se domnívá, že úsilí EU musí být doplněno cílenými účinnými diskusemi se zúčastněnými stranami mimo EU o okamžitém globálním zapojení, spravedlivém sdílení zátěže a spravedlivé hospodářské soutěži.

1.6. EHSV vyzývá k široké propagaci a podpoře udržitelných zemědělských postupů, jako je střídání plodin, opětovné využívání organického odpadu, přesné zemědělství, permakultura atd. Půdu je třeba ve všech členských státech pečlivě obhospodařovat, při zajištění správné rovnováhy mezi konkurenceschopností a udržitelností a poskytnutí potřebných možností financování. EHSV vítá záměr Komise navrhnout regulační rámec pro pohlcování uhlíku v zemědělském odvětví.

1.7. Bioenergie na bázi dřeva i další druhy bioenergie hrají velmi důležitou úlohu, avšak měly by být využívány pouze tehdy, je-li biomasa vyráběna udržitelným způsobem. Dovoz biomasy však přináší specifická související rizika, na která se legislativní rámec EU nevztahuje. Obchodní politika EU by měla pomáhat předcházet dovozu biomasy, který vede k odlesňování v zemích původu.

1.8. EHSV oceňuje návrh Komise provést v roce 2025 komplexní přezkum údajů z národních inventur, protože analýza údajů je založena především na národních soupisech lesů, které nejsou vzájemně propojeny a někdy jsou neúplné nebo nepřesné.

1.9. Aby byl zajištěn přístup k nejnovějším dostupným technologiím a k digitálním dovednostem posilujícím udržitelnost, jsou zapotřebí programy zaměřené na prohlubování dovedností a změnu kvalifikace pro podnikatele i pracovníky. Sociální partneři a příslušné organizace občanské společnosti musí hrát důležitou úlohu a musí být zapojeni do fáze plánování i provádění balíčku Fit for 55.

1.10. Je nutná podpora projektů výzkumu a vývoje pro udržitelné zemědělství a produkci dřevní biomasy. EHSV požaduje podpůrný legislativní rámec, který bude ušit na míru malým a středním podnikům, a žádá členské státy, aby zvážily vytvoření daňových pobídek k usnadnění transformace.

1.11. A konečně je EHSV znepokojen tím, že není plně brán v úvahu sociální rozměr provádění směrnice o biologické rozmanitosti. Zvláštní pozornost je třeba věnovat regionům, průmyslovým odvětvím, pracovníkům a občanům, kteří budou čelit největším výzvám.

2. **Souvislosti a úvod**

2.1. Plán dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030 ([1]) přijatý v září roku 2020 stanoví nové a ambicióznější cíle pro snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % oproti úrovním z roku 1990, zatímco předchozí dohoda hovořila o čistém snížení alespoň o 40 %. Balíček Fit for 55 ([2]) zveřejněný v červenci 2021 předkládá 13 legislativních návrhů, jejichž cílem je revize stávajících právních předpisů v oblasti klimatu, včetně nařízení LULUCF z roku 2018 ([3]), a zajištění spravedlivé, konkurenceschopné a účinné ekologické transformace do roku 2030 a dále.

2.2. Půda dodává společnosti potraviny a krmiva, ale také suroviny pro biohospodářství (vláknina a dřevo na papír, textilie, stavební materiály a biopaliva); poskytuje stanoviště pro biologickou rozmanitost a má důležitou schopnost pohlcovat uhlík z atmosféry. Zemědělské a lesnické činnosti zároveň vytvářejí emise skleníkových plynů. Oblast působnosti nařízení LULUCF byla rozšířena z využívání půdy k lesnímu hospodaření na veškerá využití půdy (včetně zemědělství, počínaje rokem 2031) a stanoví přísné závazky pro všechny členské státy s cílem dodržovat pravidlo „nulového pasivního zůstatku“. Toho by mělo být dosaženo zahájením legislativních opatření v tomto odvětví, která by zajistila, že započítávané emise z využívání půdy budou zcela kompenzovány ekvivalentním započítávaným pohlcením CO_2 z atmosféry. Nařízení rovněž navrhuje nový proces řízení na úrovni EU, jehož cílem je zpřesnit sledování výpočtů emisí a pohlcení v členských státech.

2.3. V zásadě musí členské státy zajistit, aby úroveň emisí z odvětví LULUCF nepřekročila v období 2021–2025 úroveň pohlcování, dosáhnout celkového čistého pohlcení nejméně 310 milionů tun CO_2 do roku 2030, do roku 2035 dosáhnout klimatické neutrality pro všechna odvětví půdy a poté se dostat do záporných hodnot.

2.4. Členské státy však budou povinny předložit integrované plány zmírňování pro všechna odvětví půdy. Doporučuje se rovněž, aby pro účely monitorování využívaly pokročilé digitální technologie, včetně dálkového průzkumu, které jsou k dispozici prostřednictvím programu Copernicus (celoplošné satelitní snímky s vysokým rozlišením), a údaje shromážděné v rámci společné zemědělské politiky (SZP). Návrh nařízení navíc zavádí příležitost pro transakční proces mezi členskými státy a motivuje je, aby usilovaly o zvýšené pohlcování CO_2 i nad rámec svých požadovaných cílů.

([1]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030 – Investice do klimaticky neutrální budoucnosti ve prospěch našich občanů.

([2]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě – COM/2021/550 final.

([3]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/841 ze dne 30. května 2018 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 a rozhodnutí č. 529/2013/EU (Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 1).

2.5. Odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) může přispět ke zmírnění změny klimatu udržováním a zvyšováním propadů a zásob uhlíku. Komise navrhuje politiky, které mají správcům lesů pomoci zajistit větší přínosy pro klima při výrobě výrobků ze dřeva a motivovat zemědělce, aby usilovali o ekologicky šetrné a udržitelné zemědělské postupy.

3. **Obecné připomínky**

3.1. Evropská občanská společnost se velmi angažuje v boji proti změně klimatu a rozhodně souhlasí s tím, že je třeba zavést účinná a okamžitá opatření. EHSV je přesvědčen, že je zapotřebí společného úsilí veřejných i soukromých subjektů, aby se zvýšilo obecné povědomí o tom, že nyní je naléhavě nutné jednat, zajistit aktivní zapojení a vlastní odpovědnost občanů a místních komunit a generovat další finanční prostředky na podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. EU již nemůže ztrácet čas zdlouhavými diskusemi.

3.2. Odvětví LULUCF o pětinu snížilo své čisté pohlcení CO_2 ([4]), a to především kvůli zvýšené těžbě dřeva a nedostatku pobídek. Evropu kromě toho zasáhly nebývalé lesní požáry a záplavy, které se časově kryly s obdobím rekordního sucha a veder. Lesy jsou také obzvláště náchylné na přemnožení hmyzu a stav mokřadů se neustále zhoršuje. I když lze dosáhnout významného nárůstu propadů v oblasti půdy za relativně nízké náklady, je třeba zintenzivnit opatření v rámci všech způsobů využití půdy, včetně lepší správy lesů a orné půdy a zalesňování.

3.3. EHSV zdůrazňuje, že existují různé způsoby, jak zvýšit ukládání uhlíku, mimo jiné díky územnímu plánování, obnově lesů a obnově přírodních ekosystémů. Změna klimatu a ztráta biologické rozmanitosti jsou provázané a je třeba je řešit společně. Je třeba řešit úbytek přírodních stanovišť, znečištění, nadměrnou těžbu a šíření invazivních druhů, aby tak bylo zajištěno zachování přírodních ekosystémů a naplnění zásadní sociální a ekonomické úlohy odvětví využívajících půdu.

3.4. Členské státy by měly vytvořit národní strategie pro zachování a opětovné zavodňování vysoce kvalitních rašelinišť, neboť ta představují důležitou příležitost k ochraně a zvýšení zásob uhlíku v organických půdách a zajišťují obnovu biologické rozmanitosti. EHSV proto navrhuje, aby jedním z nejdůležitějších cílů byla obnova vysoce kvalitních rašelinišť (s využitím obhospodařování mokřadních stanovišť ([5])) a mokřadů, a domnívá se, že emise z mokřadů by měly být započítány co nejdříve, nikoli až od roku 2026, jak navrhuje Evropská komise.

3.5. Výzkum ukazuje, že rozsáhlé požáry přispívají k čistým emisím uhlíku po celá desetiletí a brání opětovnému růstu vegetace. Hospodaření s vodou, zejména zadržování vody v půdě a skladování vody v nádržích, může výrazně zlepšit schopnost zmírňovat požáry a bojovat s nimi. Současně zvyšuje odolnost proti intenzivním srážkám, záplavám a suchu. EHSV proto doporučuje, aby Komise stimulovala členské státy ke zlepšování vodohospodářských politik s cílem zvýšit produktivitu zemědělství a kapacitu pro ukládání uhlíku, a podporovala je při tom.

3.6. Zemědělce a správce lesů je třeba motivovat, aby prosazovali nové udržitelné obchodní modely, které by podporovaly biologickou rozmanitost a uplatňovaly pravidla oběhového hospodářství. EHSV již vyzval k vytvoření komplexního a spravedlivého legislativního rámce, který *„umožní vlastníkům a uživatelům pozemků provádět účinná opatření LULUCF tak, aby byla hospodářsky smysluplná, a ne aby je pouze zatěžovala“* ([6]). Nyní je na každém členském státě, aby tyto důležité motivační rámce navrhl podle své konkrétní situace. EHSV již vybídl jednotlivé členské státy, *„aby pro odvětví LULUCF vytvořily za účasti občanské společnosti na celostátní, regionální i místní úrovni cestou zdola nahoru ambiciózní vnitrostátní politiky“* ([7]).

3.7. Je třeba pokračovat v diskusích o tom, jak by měly být lesy obhospodařovány a jaké části stromů lze využívat k výrobě energie. Přestože návrh Evropské komise na revizi směrnice o obnovitelných zdrojích energie ([8]) zakazuje těžbu biomasy z primárních lesů a zavádí omezení pro spalování určitých druhů dřeva, neuznává současné osvědčené postupy, v nichž se různé druhy stromů a různé části stromů používají k účelu, ke kterému se nejlépe hodí, a vytvářejí tak optimální celkovou přidanou hodnotu bez plýtvání přírodními zdroji. EHSV požaduje, aby ve všech členských státech existovaly vnitrostátní legislativní rámce, které by podporovaly a stimulovaly používání udržitelných postupů při výrobě biomasy.

([4]) SWD(2021) 610 final.
([5]) Pěstování plodin ve vlhkých podmínkách.
([6]) Stanovisko EHSV *Využívání půdy, změny využívání půdy a lesnictví (LULUCF)* (Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 85).
([7]) Stanovisko EHSV *Sdílení úsilí do roku 2030 a využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF)* (Úř. věst. C 75, 10.3.2017, s. 103).
([8]) Evropská komise – revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie.

3.8. Rozvíjení dovedností, znalostí a podpory na úrovni zemědělců a správců lesů může navíc posílit zavádění nových udržitelných postupů a průlomových technologií (např. přesného zemědělství, řízených přejezdů po pozemcích, řádné likvidace odpadu, používání chemických pesticidů v menší míře nebo vůbec, zachování genetické rozmanitosti, pokud jde o půdu, atd.). EHSV vítá záměr Komise navrhnout regulační rámec pro pohlcování uhlíku v zemědělském odvětví.

3.9. K zajištění rychlého a účinného řešení změny klimatu je zapotřebí opatření koordinovaných na globální úrovni. Jak naznačuje zpráva IPCC z roku 2021 ([9]), je k dispozici vědecký důkaz o tom, že časté katastrofy, k nimž v poslední době v Evropě dochází, jednoznačně souvisejí s teplejším klimatem a se zvýšenými emisemi skleníkových plynů. Kromě toho zpráva uvádí, že lidský vliv *ohřívá klima rychlostí, která je za posledních nejméně 2 000 let bezprecedentní*. EHSV se proto domnívá, že úsilí EU musí být doplněno cílenými, účinnými kroky na mezinárodní úrovni s cílem zajistit globální zapojení, spravedlivé sdílení zátěže a spravedlivou hospodářskou soutěž.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. Legislativní balíček Fit for 55 představuje vynikající a ambiciózní krok a znovu dokazuje, že EU je průkopníkem v boji proti změně klimatu. Je to také vynikající téma do diskuse před 26. konferencí OSN o změně klimatu v Glasgow, kdy by se EU měla pokusit přesvědčit zbytek světa, že podobná opatření naléhavě potřebuje. EHSV zdůrazňuje, že koordinovaná celosvětová reakce je jediným účinným způsobem, jak řešit změnu klimatu, a že spolupráce s našimi partnery ve skupinách G7 a G20 a v dalších mezinárodních orgánech je tou správnou cestou.

4.2. Ztráta zemědělské půdy v důsledku degradace půdy, urbanizace a opouštění půdy je již mnoho let složitým problémem ve všech členských státech. Územní plánování má zásadní význam pro udržitelný rozvoj EU; EHSV vyzývá k tomu, aby byl kladen zvláštní důraz na účinné využívání přírodních zdrojů, a to zejména z toho důvodu, že s rostoucím počtem obyvatel se půdy začíná nedostávat. EHSV již navrhl soudržný rámec EU, který bude chránit zemědělskou půdu ([10]).

4.3. Aby se zvýšila produktivita a ukládání uhlíku v rámci zemědělského odvětví, vyzývá EHSV k široké propagaci a podpoře udržitelných zemědělských postupů, jako je střídání plodin, opětovné využívání organického odpadu, přesné zemědělství atd. Zemědělcům by rovněž měly být poskytnuty nezbytné možnosti financování a aktualizované informace o osvědčených zemědělských postupech a možnostech zlepšování kvality půdy. Nakonec je třeba ve všech členských státech pečlivě hospodařit s půdou a zajistit správnou rovnováhu mezi konkurenceschopností a udržitelností.

4.4. V březnu 2021 zveřejnila Evropská komise akční plán pro podporu ekologické produkce ([11]), který má členským státům pomoci dosáhnout toho, aby do roku 2030 bylo 25 % zemědělské půdy obhospodařováno ekologickým způsobem. EHSV poukazuje na význam rozšíření ekologického zemědělství, což by pro zemědělství znamenalo obrovský skok, pokud jde o snižování emisí skleníkových plynů a zachování biologické rozmanitosti. EHSV rovněž zdůrazňuje další možnosti, jak snížit riziko záboru půdy, mezi něž patří agroekologie, agrolesnictví, permakultura, bezorebné zemědělství atd.

4.5. Čísla ukazují, že spalování biomasy se od roku 2000 zdvojnásobilo a polovina veškerého vytěženého dřeva se spaluje na výrobu energie ([12]). EHSV se domnívá, že tento nepříznivý tlak na lesy vedl k nedávnému poklesu ukládání uhlíku, a domnívá se, že i když bioenergie na bázi dřeva další druhy bioenergie plní velmi důležitou úlohu, měly by být využívány pouze tehdy, je-li biomasa vyráběna udržitelným způsobem. Kromě toho již EHSV zmínil, že *„aby se předešlo oslabení ekologické vyváženosti, neměly by být emise z fosilních paliv z jiných odvětví pohlcovány lesními propady způsobem, který by omezil dostupnost dřeva pro účely biohospodářství“* ([13]).

4.6. EHSV zdůrazňuje, že dovoz biomasy přináší specifická související rizika, na která se nařízení EU nevztahuje. K zajištění rovných podmínek na jednotném trhu jsou proto zapotřebí široké mezinárodní dohody, zatímco obchodní politika EU by měla pomáhat předcházet dovozu biomasy, který vede k odlesňování v zemích původu.

([9]) 6. hodnotící zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu: Climate Change 2021: The Physical Science Basis (Změna klimatu v roce 2021: Fyzikální základy).

([10]) Stanovisko EHSV Využívání půdy k udržitelné produkci potravin a ekosystémovým službám (Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 72).

([11]) Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o akčním plánu pro podporu ekologické produkce – COM(2021) 141 final.

([12]) Forests sacrificed for EU climate policy (Lesy obětované na oltář politiky EU v oblasti klimatu).

([13]) Stanovisko EHSV Sdílení úsilí do roku 2030 a využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF).

4.7. Členské státy mohou ze započítávání vyloučit emise způsobené extrémními přírodními událostmi, jako jsou bouře, požáry nebo přemnožení hmyzu. Je naléhavě zapotřebí zlepšit monitorování přírodních škodlivých činitelů v lesích, aby se zajistilo správné a účinné uplatňování ustanovení o přírodních škodlivých činitelích, což je technicky náročné, ale nesmírně důležité. Oznamovací povinnosti se v případě všech členských států musí řídit standardizovaným protokolem, který by zajistil účinné shromažďování a výklad údajů a účinné provádění a plánování politik.

4.8. Analýza údajů je založena především na národních soupisech lesů v jednotlivých členských státech, které nejsou vzájemně propojeny a někdy jsou neúplné nebo nepřesné. Kromě toho se národní soupisy lesů nepořizují ve všech členských státech často. EHSV oceňuje návrh Komise provést v roce 2025 komplexní posouzení údajů z národních soupisů za účelem stanovení přesných cílů na období 2026–2030.

4.9. Je nutná podpora výzkumu a vývoje pro udržitelnější produkci dřevní biomasy. EHSV již poukázal na to, že *„na podporu těchto odvětví je zapotřebí intenzivního výzkumu a inovací, ale také poskytování finanční odměny v případě prokazatelného pohlcování uhlíku“* ([14]). EHSV se rovněž domnívá, že by každý členský stát měl navrhnout zvláštní systém daňových pobídek, který by usnadnil transformaci, a doporučuje plně využít dostupného financování v rámci SZP.

4.10. Aby byl zajištěn přístup k nejnovějším dostupným technologiím a k digitálním dovednostem posilujícím udržitelnost, jsou rovněž zapotřebí programy zaměřené na prohlubování dovedností a změnu kvalifikace pro podnikatele i pracovníky. Program Zelené dohody pro Evropu může uspět pouze tehdy, bude-li doprovázen programy vzdělávání a odborné přípravy, které mohou posílit dovednosti evropských pracovníků a zároveň zajistit konkurenceschopnost a sociální spravedlnost. EHSV proto žádá, aby byli do fáze plánování a provádění balíčku v plné míře zapojeni sociální partneři a příslušné organizace občanské společnosti.

4.11. EHSV se domnívá, že malé a střední podniky potřebují podpůrný legislativní rámec, který jim bude ušit na míru a jenž by jim pomohl inovovat, rozšiřovat se a udržitelně růst. Vzhledem k tomu, že existuje více možností financování přizpůsobování se změně klimatu, EHSV opakovaně požaduje *„větší jasnost, pokud jde o jednotlivé možnosti, a zavedení uživatelsky vstřícných postupů, aby byl v praxi zajištěn včasný přístup subjektů k financování“* ([15]).

4.12. V neposlední řadě se EHSV obává, že není zohledňován sociální rozměr provádění Zelené dohody pro Evropu (prostřednictvím legislativního balíčku Fit for 55) a že nejvíce bude postižena veřejnost, protože bude muset vyměnit své automobily, zaplatí více za vytápění svých domovů, zaplatí více za nejlevnější prázdninové lety atd. EHSV proto vyjadřuje skutečné znepokojení nad vyššími účty, které budou muset domácnosti platit po zavedení balíčku Fit for 55. Je rovněž rozhodně přesvědčen, že během této transformace musí být věnována zvláštní pozornost regionům, průmyslovým odvětvím a pracovníkům, kteří budou vystaveni největším výzvám, a že transformace musí být *„proveden[a] prostřednictvím konkurenceschopného, sociálně spravedlivého a mnohostranného přístupu a že k dosažení úplného zapojení občanské společnosti, včetně všech občanů, podniků a organizací, a plného přijetí z jejich strany musí být zavedeny vhodné nástroje“* ([16]).

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([14]) Stanovisko EHSV ke sdělení Komise *Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu* (Úř. věst. C 374, 16.9.2021, s. 84).

([15]) Stanovisko EHSV ke sdělení Komise *Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu.*

([16]) Stanovisko EHSV ke sdělení Komise *Čistá planeta pro všechny – Evropská dlouhodobá strategická vize prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky (*Úř. věst. C 282, 20.8.2019, s. 51).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění přílohy IV a V nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1021 o perzistentních organických znečišťujících látkách

[COM(2021) 656 final – 2021/0340 (COD)]

(2022/C 152/33)

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 10. 11. 2021
	Rada, 12. 11. 2021
Právní základ	čl. 192 odst. 1 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato na plenárním zasedání	8. 12. 2021
Plenární zasedání č.	565
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	230/0/3

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 565. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 8. a 9. prosince 2021 (jednání dne 8. prosince 2021), 230 hlasy pro a 3 členové se zdrželi hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 8. prosince 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace
Evropské unie
L-2985 Lucemburk
LUCEMBURSKO

CS